

National Office
Erasmus+ UA
erasmusplus.org.ua

**«ЄВРОПЕЙСЬКА ПРОЄКТНА
КУЛЬТУРА В УКРАЇНІ: СТАН,
ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ»**

**«EUROPEAN PROJECT CULTURE
IN UKRAINE: CURRENT STATE,
ISSUES, PERSPECTIVES»**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕРАЗМУС+ ОФІС В УКРАЇНІ
МБФ «МІЖНАРОДНИЙ ФОНД ДОСЛІДЖЕНЬ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ»
ГО «ІННОВАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ВИКЛАДАЧІВ ТА ДОСЛІДНИКІВ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
ЗАПОРІЗЬКА МІСЬКА РАДА

ЄВРОПЕЙСЬКА ПРОЄКТНА КУЛЬТУРА В УКРАЇНІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Збірник
матеріалів Міжнародної
науково-практичної конференції

29-30 травня 2020 року

Запоріжжя, 2020

УДК 316.72:005.8(4)

Е 245

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Запорізького національного університету (протокол №9 від 28 квітня 2020 р.)*

Європейська проектна культура в Україні: стан, проблеми, перспективи: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 29-30 травня 2020 р.) / За ред. О. Гури, В. Меньяло. Запоріжжя, 2020. 212 с.

ISBN

Збірник містить матеріали доповідей, представлених на Міжнародній науково-практичній конференції «Європейська проектна культура в Україні: стан, проблеми, перспективи» (Запорізький національний університет, 29-30 травня 2020 р.) в рамках міжнародного проекту «European Project Culture» (№ 587321-EPP-1-2017-1-UA-EPPJMO-MODULE).

Дискусія проходила за напрямками: співробітництво Україна – ЄС: проектний вимір; стратегічне планування та інституціоналізація проектної діяльності у вищій освіті: методи, підходи, історії успіху; проектно-орієнтовані технології в сучасній вітчизняній практиці: освіта, наука, влада, бізнес.

Проведення конференції та видання збірника матеріалів конференції співфінансується Програмою Європейського Союзу Erasmus+ Jean Monnet. Підтримка Європейської Комісії у створенні цього видання не означає схвалення змісту, який відображає лише погляди авторів, і Комісія не може нести відповідальність за будь-яке використання інформації, що міститься в ньому. Автори несуть відповідальність за достовірність і коректність включених у збірник матеріалів.

The conference proceedings collection contains the theses of the reports presented at the International scientific and practical conference «European Project Culture in Ukraine: current state, challenges and perspectives» (Zaporizhzhia National University, May 29-30, 2020) held within the frames of international project «European Project Culture» (№ 587321-EPP-1-2017-1-UA-EPPJMO-MODULE).

The conference discussion covered such topics as the project-oriented dimension of Ukraine – EU cooperation; strategic planning and institutionalization of the project activities in the field of higher education (methods, approaches, success stories); project-oriented technologies in modern national practice (education, research, public administration and business).

The publication of the conference proceedings, as well as the conference itself, co-financed by the European Union Erasmus+ Jean Monnet Program. The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. The accuracy and veracity of the materials presented in this issue is the sole responsibility of their authors.

ISBN

© Запорізький національний університет
© Автори публікацій

ЗМІСТ

Т. Фініков. Досвід реалізації міжнародного освітнього проекту «Інноваційний університет і лідерство» та можливості його застосування в українській проєктній практиці	8
О. Мельник, І. Сікорська. Розвиток проєктної культури в академічному середовищі України на прикладі проєктів програми Еразмус+ напряму ім. Жана Монне	12
О. Гура, В. Меняйло. Формування європейської проєктної культури в академічному середовищі: досвід реалізації проєкту EUROPROC у Запорізькому національному університеті	15
К. Акула. Громадський бюджет як один з інструментів участі громади в муніципальному управлінні – виклики сьогодення	21
Н. Андрійчук. Проєктна компетентність викладача як забезпечення якості освітньої діяльності	25
С. Березка. Особливості використання проєктного методу у рамках вивчення практичної психології	27
Д. Бибик. Досвід реалізації студентських ініціатив проєктної діяльності у сфері сталого розвитку	30
О. Біляковська. Проєктне навчання як важлива складова якісної підготовки майбутніх учителів	34
Г. Брославська. Освіта студентів коледжу під час карантину	36
П. Віблій, І. Лащик, А. Карпенко. Валютні інтервенції як інструмент валютного регулювання в Україні	38
М. Ворона. Виховання соціально-екологічної компетентності старших підлітків у позанавчальній діяльності	41
Н. Воронова, В. Горбань, Л. Горбань. Мотиваційні аспекти проєктної діяльності	44
З. Гнатів. Ставка на освіту: безпрограшний варіант європейського суспільства в умовах сучасних змін	47
Т. Голованова. Гендерні аспекти проєктної діяльності в контексті взаємодії Україна – ЄС	50
Н. Гурьянова, К. Худавердієва. Співпраця Європейського Союзу та України у сфері вищої освіти	53
М. Діба, Ю. Гернего. Структурно-функціональний аналіз інвестиційної привабливості проєкту	55
Т. Димань. Стратегічне планування як інструмент управління університетом	58

О. Добрянська. Проектно-орієнтоване управління розвитком освіти в територіальних громадах	61
T. Drobakhina. Project management approaches in the projects of the triangle “government-business-society”	65
S. Dychkovskyy. Cultural tourism strategic direction of sociocultural development	67
М. Дьяченко. Методика керівництва проектами з художньо-естетичного напрямку в закладах позашкільної освіти	69
А. Ємельова. Розвиток проектно-орієнтованої культури майбутніх дизайнерів одягу у процесі професійної підготовки	73
Р. Жога. Застосування проектно-орієнтованої методики викладання в закладах вищої освіти	76
О. Зернюк, О. Христенко. Інноваційні проекти підприємств в умовах євроінтеграції	79
О. Іщук. Психологічні особливості впровадження проектно-орієнтованих технологій в сучасних бізнес-організаціях	82
В. Кадала, О. Гузенко. Огляд основних індикаторів євроінтеграційних ініціатив у стратегійній позиції розвитку України	84
І. Капралова. Сучасні пріоритети державної євроінтеграційної політики освіти – які вони мають бути	89
О. Караманов. Музейна педагогіка у системі проектно-орієнтованого навчання: можливості і перспективи	92
С. Кобець. Педагогічний сайт як засіб проектно-орієнтованого навчання	95
О. Комеліна. Сучасні аспекти теорії і практики професійного управління бізнес-проектами та програмами розвитку	98
А. Конончук. Проектні технології у професійній підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери	101
Д. Конончук. Засоби педагогічної анімації у контексті проектно-орієнтованої діяльності	104
О. Конончук. Проектна діяльність як засіб мотивації до навчання майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти	106
О. Конончук. Стан процесу практичної іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи	110
М. Корсунська. Сучасні технології проектного менеджменту: європейський досвід	113
Р. Костюкевич, В. Стефінін, Т. Малишівський, І. Куропась. Проблеми розвитку європейської проектно-орієнтованої культури та стратегування у сільських громадах	116

О. Краєвська. Участь Львівського університету у міжнародних освітніх та наукових проєктах	120
О. Краєвська, С. Сас. Проєктна діяльність у Львівському університеті: стан та перспективи розвитку	125
А. Ластовляк, О. Іщук. Проєктно-орієнтована освіта в сучасних умовах	128
С. Матвієнко. Використання методу проєктів в ознайомленні дітей дошкільного віку з культурою рідного краю	131
Т. Меліхова. Співробітництво міст України і ЄС: тенденції розвитку	134
Н. Моркун, І. Завсєгдашня. Модель для експрес-оцінки рішення про закриття проблемних інвестиційних проєктів в умовах кризи	137
Н. Павліха, Н. Хомюк. Застосування проєктної культури для забезпечення розвитку сільських територій в умовах децентралізації	140
І. Печенкін. Міжнародні стандарти цифровізації публічного управління: можливості проєктного розвитку для України	143
І. Пінчук. Проєктна діяльність як засіб розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи	146
А. Плужник. Управління проєктами у системі забезпечення реалізації національних пріоритетів соціально-економічного розвитку	149
О. Полінкевич. Проєктні технології навчання у вищій освіті при підготовці фахівців з економіки та управління	152
О. Прийменко. Проєктна діяльність у мистецькому закладі вищої освіти	154
І. Савельчук. Потенційні можливості залучення викладачів до інноваційно-проєктної діяльності	156
В. Сагуйченко. Проєкт «соціальне партнерство як платформа підтримки освітніх реформ»	158
М. Салун, К. Заславська. Стратегія презентації результатів проєктної діяльності ЕРАЗМУС+	160
Н. Salnikova. Current problems of distance learning in Ukraine	162
Е. Самагальська, А. Марунчак. Ефективність системи сучасних проєктних технологій у формуванні професійної компетентності студентів як основа успішної євроінтеграції	164
В. Сарабєєв. Грантові інструменти ЄС для підтримки міжнародної мобільності студентів, викладачів та науковців	168
Н. Сас. Міжнародні стандарти з управління проєктами та їх застосування в Україні	171
О. Свідерська. Роль соціо-культурних трансформацій у формуванні освітянських міжнародних практик	174

О. Семенов. Функціонування ресурсного центру професійного розвитку вчителя у вимірах польських освітніх практик	177
К. Сірінюк-Долгарьова. Проект ERASMUS+ KA2 DESTIN: досвід покращення якості освітніх програм з журналістики в Україні	179
Л. Тищенко. Проектний спосіб мислення в структурі соціальної та ділової успішності підприємця	182
Т. Федотова. Вплив інтернаціоналізації освіти на інституціоналізацію проектної діяльності у вищій освіті	185
Т. Філіпенко, А. Філіпенко. Запровадження стратегії Community Policing – «партнерство заради спокою» в діяльність національної поліції	188
Т. Франчук. Проектний формат переходу на компетентнісну модель професійної освіти	192
А. Чайкіна. Проектування SMART – підприємства сфери послуг	196
І. Чикаренко, Т. Маматова, О. Чикаренко. Розвиток проектної культури публічних управлінців через навчання управлінню проектами: досвід ДРІДУ НАДУ	199
С. Шевченко. Використання проектної технології «Пунктуаційний тренажер» у системі лінгвістичної підготовки здобувачів освіти в ЗЗСО та ЗВО	203
М. Якубовська, М. Стахів. Модель емоційної регуляції у системі проектно-організованого навчання: культурологічний аспект	207
Нові видання	211

ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЄКТУ «ІННОВАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ І ЛІДЕРСТВО» ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ПРОЄКТНІЙ ПРАКТИЦІ

Т. Фініков

МБФ «Міжнародний фонд досліджень освітньої політики»

Варшавський університет (Республіка Польща)

finikov@edupolicy.org.ua

Проектна технологія вирішення соціальних, економічних, технологічних проблем впродовж останніх десятиліть виступає однією з найбільш адекватних політичній, організаційній, екологічній європейській культурі сучасного етапу цивілізаційного розвитку. Проект в цих умовах виступає як форма участі в тому чи іншому процесі, інструмент мобілізації необхідних ресурсів, організації процесу, досягнення певних результатів та створення умов для переходу до іншого проекту. Якщо ми звертаємося до сфери освіти і науки, то проектний підхід став формою трансляції управлінської культури, яка склалася в другій половині ХХ ст. в найбільш економічно, технічно, науково розвинутих країнах Північної Америки, Західної Європи, Південно-Східної Азії.

Добре опановані вміння трансформації певної проблеми або їх групи в низку дискретних задач-проектів дозволяє досягти в багатьох випадках дуже вагомих локальних результатів, виступити каталізатором бажаних процесів, створити зразки практик, яким можна з величезною користю слідувати. Одним з класів проектів, які отримали найбільше розповсюдження впродовж останніх 25 років, є національні та локальні освітньо-наукові проекти, підтримані в рамках програм Європейського Союзу, США, ФРН, Польщі, Канади, багатьох інших країн та міжнародних організацій.

Повчальним прикладом, який дає можливість аргументовано ілюструвати позитивний вплив такої практики на індивідуальні та групові життєві траєкторії найбільш активної групи вітчизняної освітньої спільноти, може виступати польсько-український міжнародний освітній проект "Інноваційний університет та лідерство". Він продовжується вже понад 6 років і був створений за ініціативою з польської сторони – Варшавського університету (факультет *Artes Liberales*) і з української сторони – Міжнародного благодійного Фонду "Міжнародний фонд досліджень освітньої політики". Сьогодні в числі своїх співорганізаторів він має:

- з польського боку – Варшавський університет, Ягелонський університет (з 2017 р.), Конференцію ректорів академічних вищих навчальних закладів Республіки Польща, Фундацію *Artes Liberales*
- з українського боку – Міжнародний благодійний Фонд "Міжнародний фонд досліджень освітньої політики", Спілку ректорів вищих навчальних закладів України.

Проект реалізується за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Республіки Польща (I фаза) та Міністерства науки і вищої освіти Республіки Польща (II, III, IV, V фази) та під патронатом Фундації польських ректорів.

Головною ідеєю проєкту стали:

- ідентифікація потенційних лідерів змін в українських університетах, які знаходяться на третій – четвертій позиціях в академічній ієрархії;
- з'ясування їхньої готовності взяти на себе відповідальність за хід модернізації української вищої школи;
- організація для цих людей високоякісного тренінгу з впровадження інноваційних підходів в процес трансформації сфери вищої освіти, формування лідера на індивідуальному рівні та розвиток лідерства на рівні команди/групи;
- допомога їм в побудові персональної мережі корисних та перспективних контактів;
- сприяння реалізації ними інноваційних мікро-проєктів в своїх вищих навчальних закладах та університетських центрах.

Проєкт носить транскордонний характер і складається з двох основних компонентів:

- **Спеціалізований навчальний тренінг** (реалізовується на території Польщі) та включає:
 - професійно-орієнтовану складову (визначається потребами українських учасників, наявністю кращих національних та локальних польських практик можливістю залучення унікальних викладачів та тренерів, орієнтацією обраних тем мікропроєктів);
 - управлінсько-психологічну складову (орієнтована на розвиток лідерських якостей та компетентностей)

Такий тренінг передбачає переважно інтерактивні заняття міждисциплінарного характеру, що проводяться керівниками та провідними фахівцями польських освітніх і наукових інституцій та орієнтовані на критичний аналіз європейської і польської національної практик.

- **Розробка та реалізація мікропроєкту** (реалізується на території України), в ході якої відбуваються:
 - визначення напрямку, теми та плану реалізації конкретного мікро-проєкту;
 - проведення його верифікації шляхом обговорення у своїй групі за участі польських та українських експертів;
 - забезпечення реалізації мікропроєкту у своєму закладі вищої освіти та/або академічному центрі (місті, регіоні);
 - презентація проміжних та остаточних результатів його імплементації на спеціальній конференції (кінцевим публічним продуктом є підсумковий звіт та інтерактивні додатки);
 - наукова або методична публікація по результатах реалізації мікро-проєкту.

Про масштаб проєкту можна судити з того, що в ньому взяли участь представники понад 100 українських університетів, які включають всі основні групи українських закладів вищої освіти: класичних, технічних, аграрних, педагогічних, медичних, економічних, екологічних університетів та академій,

закладів вищої освіти сфери мистецтва та культури з усіх областей України. Його учасниками стали 239 осіб, що представляють окрім закладів вищої освіти, різноманітні громадські та професійні організації, наукові інституції, мас- та соціальні медіа, органи місцевого самоврядування, міжнародні освітньо-наукові проєкти, консультативно-дорадчі органи.

Досягнуті вже нині, в ході п'ятої фази реалізації проєкту, проміжні результати дозволяють констатувати наступне.

- **Проєкт дає потужний імпульс до подальшої трансформації всієї системи вищої освіти України.** Створено мережу активних контактів між найбільш креативними представниками провідних університетів країни, яка активно розвивається з кожною фазою проєкту та діє як в реальному, так і віртуальному вимірах. Ця мережа створила середовище, в якому формується освітнє лідерство нового типу, яке передбачає здатність організувати діалог, побудову стратегії на основі врахування інтересів і потреб більшості, сприяння постійним змінам та вдосконаленням, орієнтацію своєї політики на інтереси академічної спільноти, а не власні.
- Система вищої освіти Республіки Польща виступає в цій ситуації для України як певний взірець трансферу від пострадянської до сучасної європейської моделі університетської освіти. В цьому відношенні неоціненну роль зіграв процес концептуальної розробки, пошуку законодавчих та процедурних механізмів втілення бажаних розв'язок, представлення можливих рішень в процесі створення нового польського закону «Про вищу освіту та науку» 2018 р. Саме багатовимірне, стереоскопічне представлення цього процесу стало для учасників проєкту практичною школою формування та втілення європейської освітньої політики, розуміння спектру її гравців та інструментарію, технологій публічного просування та відстоювання своїх ідей, знаходження прийнятних компромісів.
- **Більше ніж половина учасників проєкту за ці роки піднялась на наступні щаблі наукової та професійної кар'єри:** були обрані ректорами ЗВО, призначені проректорами, деканами, директорами інститутів, завідувачами кафедр. Низка випускників проєкту зробили кар'єри на національному та регіональному рівнях, а **Л.Мандзій стала у березні 2020 р. виконуючою обов'язки Міністра освіти і науки України.**
- **Побудована ефективна взаємодія між Міністерством освіти і науки України та учасниками проєкту.** Керівництво Директорату вищої освіти та освіти дорослих бере активну участь у визначенні та корекції тематики мікропроєктів, які реалізуються всіма учасниками проєкту. Стала нормою залучення його учасників до складу робочих груп з розробки нових засад фінансування вищої школи, створення нового покоління стандартів освітньої діяльності та вищої освіти, стимулювання наукової діяльності молодих дослідників та ін. Керівництво Міністерства бере регулярну участь в міжнародних семінарах, які ініціюються

учасниками проєкту й присвячуються найбільш актуальним проблемам трансферу кращих європейських практик, модернізації та інтернаціоналізації вітчизняної вищої освіти.

- Велими продуктивним елементом проєкту стала **інкорпорація представників широкого спектру громадських та професійних організацій, наукових інституцій, електронних, друкованих та соціальних медіа, міжнародних освітньо-наукових проєктів**. Це дало можливість вийти за рамки академічних структур, стимулювати діалог між постачальниками та споживачами освітніх послуг, забезпечити реальний «зворотній зв'язок» в системі «університет-суспільство». Важливою складовою стала участь в проєкті представників Громадської Ради та Ради молодих вчених при Міністерстві, що сприяло розвитку державно-громадського партнерства в секторі вищої освіти.
- Слід особливо підкреслити **практичну спрямованість діяльності учасників проєкту**. Абсолютна більшість їх мікропроєктів орієнтована на впровадження здобутків кращих практик польської та європейської вищої освіти в діяльність українських університетів. Певна частина мікропроєктів була також націлена на розробку проєктів нормативних актів та процедур в рамках імплементації Законів України «Про вищу освіту» (2014 р.) та «Про освіту» (2017 р.).
- Важливим результатом стало **видання в 2016-2019 рр. трьох збірок статей учасників проєкту**, які узагальнюють кращий досвід реалізації мікропроєктів і є джерелом цікавих організаційних та технологічних розв'язань багатьох нагальних проблем української вищої школи. Загалом в них надруковано 84 статті, в підготовці яких взяли участь 116 авторів.
- Проєкт призвів до **формування мережі активної співпраці між найбільш ініціативними представниками провідних університетів країни, яка існує як у реальному, так і віртуальному вимірах**, що надає особливу динаміку її розвитку, що знайшло свій вияв у **створенні Громадської організації «Інноваційний університет»**.

Практика реалізації проєкту дозволила ввести його учасників в атмосферу своєї експериментальної «лабораторії» європейської освітньої політики, де формуються навички та опановується інструментарій експертного аналізу, «відсіювання» зовнішньо ефектних популістичних рішень, а представники широкої академічної спільноти отримують численні приклади реалістичного оцінювання та вдалих взірців реалізації освітніх інновацій з врахуванням всієї сукупності політичних впливів, економічних ресурсів, соціальних наслідків. Таким чином і здійснюються входження все нових і нових когорт українського академічного співтовариства в поле тяжіння європейської проєктної культури, культурно-ментальних цінностей та академічних традицій.

**РОЗВИТОК ПРОЄКТНОЇ КУЛЬТУРИ В АКАДЕМІЧНОМУ
СЕРЕДОВИЩІ УКРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ ПРОЄКТІВ ПРОГРАМИ
ЕРАЗМУС+НАПРЯМУ ІМ. ЖАНА МОННЕ**

О. Мельник

Сумський національний аграрний університет, APREI

olena.melnyk@snaeu.edu.ua

І. Сікорська

Донецький державний університет управління, APREI

irina1710@ukr.net

Європейський вибір України відкриває нові перспективи співробітництва з розвинутими країнами світу, надає нові можливості для суспільного розвитку, зміцнення позицій України у світовій системі міжнародних відносин. Це – найкращий спосіб реалізації національних інтересів.

Питання європейської інтеграції Української держави є актуальним питанням подальшого розвитку, як консолідуючий чинник, який об'єднує наукову спільноту і українське суспільство загалом. Співробітництво України з ЄС сприятиме наближенню нашої держави до високих європейських стандартів, впровадженню європейських цінностей та, як результат, до підвищення рівня життя та добробуту населення. Основними напрямками освітньої і наукової інтеграції України до Європейського простору знань, який поєднує в собі ЕНЕА та ERA, є впровадження європейських норм і стандартів у вітчизняну систему освіти та науки, а також розвиток міжнародної співпраці в рамках реалізації спільних наукових, освітніх та інших проєктів (Меняйло та ін., 2019).

У свою чергу Європейські країни також вбачають перспективу у співпраці з Україною, тому усіяко підтримують впровадження українських проєктів та розвиток програм мобільності у вищій освіті, зокрема через фінансування та надання грантів. Нещодавно Україна отримала додаткове фінансування конкурсів Програми «Еразмус+» у 2019-2020 рр. загальною сумою 5 млн. євро. Це рішення було прийнято ЄС за результатами розгляду відповідного звернення України щодо можливості фінансування національних проєктів у вищій освіті, наприклад, для розробки системи освіти впродовж життя, впровадження інклюзії, підвищення якості вищої освіти, поступову діджиталізацію освіти.

На сьогодні в Україні сформувалась потужна спільнота викладачів і дослідників Європейського Союзу та європейської інтеграції, яка відіграє все помітнішу роль як в академічному середовищі, так і в українському суспільстві. Особливо вагому роль у цьому контексті займають проєкти Програми Еразмус+ напрямку ім. Жана Монне, метою яких є розвиток, вдосконалення та поширення Європейських Студій в Україні. Вже багато проєктів успішно реалізуються у різних частинах нашої держави, що має винятково важливе значення для подальшої тісної взаємодії України з Європейським Союзом. Лише за останній рік академічна спільнота Жана Монне в Україні збільшилась на 25 команд

однодумців, які протягом наступних трьох років будуть реалізувати цікаві проекти з проблематики ЄС та європейської інтеграції.

Однією з команд, яка вже понад 5 років реалізує різноманітні проекти ім. Жана Монне є Українська Асоціація Викладачів та Дослідників Європейської Інтеграції (APREI, 2020). Асоціація виступає своєрідним майданчиком для поєднання найрізноманітніших ідей, проектів та людей; збирає разом та дає змогу проектним командам та всім прихильникам європейського майбутнього нашої держави обговорити нові ідеї, поділитися досвідом, поширити знання та наукові здобутки у колі однодумців.

Українська Асоціація Викладачів і Дослідників Європейської Інтеграції об'єднує дослідників та практиків, які фахово займаються євроінтеграційною тематикою, і відкрита до співпраці з усіма, хто цікавиться різними аспектами європейських інтеграційних процесів. Асоціація особливої уваги надає опрацюванню та впровадженню нових освітніх і науково-дослідних ініціатив міждисциплінарного напрямку, поширює інформацію про український досвід реалізації проектів програми ім. Жана Монне за межами України, налагоджує плідне партнерство на загальнодержавному рівні з європейським професійним середовищем інших країн. Діяльність Асоціації спрямована на надання можливості для викладачів і дослідників з різних частин України представити свій освітянський досвід і наукові досягнення більш широкому загалу на національному та міжнародному рівнях.

До ключових напрямів діяльності Асоціації належить поширення об'єктивної та фахової інформації про Європейський Союз та популяризація європейської інтеграції серед різних прошарків українського суспільства, зокрема шляхом організації семінарів, круглих столів, конференцій та практикумів із залученням іноземних фахівців.

Асоціація проводить активну громадську роботу, спрямовану на підвищення розуміння важливості подальшого зближення України з Європейським Союзом та активно поширює інформацію про український досвід реалізації проектів Програми Еразмус +напрямку ім. Жана Монне за межами України та налагодження плідного партнерства з організаціями з європейських студій з інших країн.

Асоціація приділяє особливу увагу розбудові конструктивної співпраці з органами державної влади та місцевого самоврядування з метою впровадження передового європейського досвіду в освітній і науковій сферах та залученню нових членів Асоціації у якості експертів з євроінтеграційної тематики.

Упродовж 2016-2020 рр. Асоціацією було проведено низку міжнародних науково-практичних конференцій, об'єднаних тематикою «Україна-Європейський Союз: від партнерства до асоціації». Визначною подією, яка набула розголосу далеко за межами України, стало проведення Академії «ЄС – Східне партнерство: підтримка нового покоління науковців з європейських студій». Академія зібрала разом 36 учасників з країн Східного партнерства та країн ЄС і стала потужним фундаментом для формування співпраці між молодими вченими з країн Східного партнерства у сфері Європейських Студій (APREI, 2019).

Спільною ініціативою трьох академічних об'єднань європейців з країн Східного Партнерства: Української Асоціації Викладачів та Дослідників Європейської Інтеграції, Асоціації співтовариства дослідники Європейського Союзу (Молдова) та Асоціації досліджень Європейського Союзу (Грузія) у червні 2019 року стало проведення міжнародного форуму «Reflecting on the future of the EU–EaP relations: young scholars' voice». Триденний захід об'єднав науковців у галузі європейських досліджень з країн Східного партнерства з метою представлення своїх академічних наукових досягнень, обміну досвідом та обговорення можливостей консолідації відносин між ЄС та країнами східноєвропейського партнерства.

Відчуваючи сучасні потреби та попит на дискусійну тему з приводу світової пандемії COVID-19, у березні 2020 р. Асоціація ініціювала студентський конкурс есе: «Як коронавірус вплине на європейську інтеграцію та солідарність: випробування кризою, шанси на оновлення». У журі конкурсу увійшли координатори проєктів програми ім.Жана Монне різних років, було отримано 197 робіт, обрати найкращі з яких, було надскладним завданням.

Також Асоціація на постійній основі проводить семінари з поширення європейських студій в різних регіонах України, за участю вітчизняних та міжнародних експертів.

Отже, на прикладі діяльності Асоціації відбувається зближення України з Європейськими країнами в освітньому середовищі та формування свідомості приналежності до європейської спільноти. Популяризація європейських студій в регіонах створює позитивний імідж ЄС та його країн, заохочує дослідників до поглибленого вивчення євроінтеграційних процесів та надає можливість впроваджувати інноваційні ідеї в освітній процес.

Українська Асоціація Викладачів та Дослідників Європейської Інтеграції запрошує усіх зацікавлених викладачів, дослідників і практиків долучитись до програм міжнародної співпраці, щоб разом сформувати сучасне, інклюзивне та динамічне професійне середовище для українських освітян та науковців, які займаються євроінтеграційною тематикою.

Література:

Академія «ЄС – Східне партнерство: підтримка нового покоління науковців з європейських студій». Режим доступу: <http://aprei-project2018.com.ua>

Меняйло, В. І., Тупахіна, О. В., Гура, О. І., Сарабєєв, В. Л., Воронова, Н. В. (2019). Основи формування європейської проєктної культури: Навчально-методичний посібник. Європейський проєкт EUROPROC («Європейська проєктна культура»). 348.

Українська Асоціація Викладачів та Дослідників Європейської Інтеграції. Режим доступу: www.aprei.com.ua

ФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПРОЄКТНОЇ КУЛЬТУРИ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТУ EUROPROC У ЗАПОРІЗЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

О. Гура, В. Меняйло

Запорізький національний університет

guru.olexandr@gmail.com

meniailo16@gmail.com

Упродовж 2017-2020 рр. у Запорізькому національному університеті відбувалась реалізація міжнародного проєкту EUROPROC (№ 587321-EPP-1-2017-1-UA-EPPJMO-MODULE) за європейською програмою Еразмус+, модуль Жана Моне «European Project Culture», який спрямований на розвиток навичок та компетентностей, необхідних сучасним науковцям для імплементації освітніх, наукових та інноваційних проєктів, у тому числі у співробітництві з партнерськими організаціями ЄС.

Основними завданнями проєкту EUROPROC є: 1) формування навичок проєктної діяльності у суб'єктів освітньо-наукового процесу; 2) створення інноваційного середовища в університеті; 3) запровадження елементів проєктно-орієнтованого управління закладом вищої освіти; 4) популяризація проєктної діяльності у виші та регіоні.

Формування навичок проєктної діяльності у суб'єктів освітньо-наукового процесу

Вирішення першого завдання відбувалось шляхом розробки та запровадження *спеціалізованого курсу* «*Основи європейської проєктної діяльності*» для здобувачів другого (магістр) та третього (доктор філософії) рівнів вищої освіти, зміст якого представлений на платформі Moodle з його повною адаптацією для дистанційної форми навчання, а також викладений у *навчально-методичному посібнику* «*Формування європейської проєктної культури*», виданого в рамках проєкту. За час реалізації проєкту відповідне навчання пройшли близько 300 магістрів та аспірантів ЗНУ, а також 30 представників різних закладів вищої освіти України (на дистанційній основі).

Окрім цього, виконавцями проєкту було проведено декілька циклів тренінгів з питань написання проєктних заявок та управління проєктами для наукових, науково-педагогічних працівників та адміністративного персоналу Запорізького національного університету та інших університетів, зокрема Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди та Національного технічного університету «Дніпровська політехніка».

Створення інноваційного середовища в університеті

Друге завдання стосувалось створення відповідного інноваційного середовища, що являє собою систему умов, впливів і можливостей для здійснення ефективної проєктної діяльності в університеті, яка дозволяє максимально розкрити творчий потенціал членів академічної спільноти через

генерацію конструктивних ідей з наступним їх втіленням у практичну професійну та суспільну діяльність.

Виконання поставленого завдання потребувало інституціоналізації та організації проектної діяльності в університеті, що зумовило створення відділу проектної діяльності, Ради проектної діяльності, а також розробку і затвердження Концепції проектної діяльності Запорізького національного університету.

Відділ проектної діяльності – це структурний підрозділ, який забезпечує концентрацію зусиль факультетів та інших структур ЗНУ, направлених на розробку та практичну реалізацію інноваційних ідей та проектів задля подальшого розвитку освітньої, наукової, інноваційної та міжнародної діяльності в університеті.

Рада з проектної діяльності – консультативний орган, який визначає перспективні напрями проектної діяльності в університеті, сприяє формуванню проектних команд та просуванню їх інноваційних ідей на національному та міжнародному рівнях.

Мета **Концепції проектної діяльності** Запорізького національного університету полягає у створенні сучасного динамічного дослідницько-інноваційного середовища для успішної реалізації творчого потенціалу ЗНУ; практичного впровадження результатів творчих ідей студентів, аспірантів, докторантів, наукових, педагогічних і науково-педагогічних працівників шляхом розробки проектів; забезпечення їх фінансування за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел і грантової діяльності; участі у національних та міжнародних конкурсах, проектах і програмах.

Упродовж трьох років реалізації Концепції факультетами ЗНУ розроблено і подано до різних організацій-донорів як вітчизняних, так і зарубіжних, понад 200 проектів, близько 20 з яких отримали фінансування на свою реалізацію.

Вагомим внеском у розвиток проектної діяльності вишу є його комунікація із зовнішніми стейкхолдерами, публічне позиціонування ЗНУ як потужного регіонального науково-інноваційного центру, здатного генерувати інновації, виступати з'язуючою ланкою між владою, наукою та бізнесом, брати участь у вирішенні регіональних проблем. Зазначимо декілька ініціатив, реалізованих університетом впродовж останніх років.

Починаючи з 2011 р. традиційним щорічним заходом є **Міжнародний круглий стіл «Інтеграція освіти, науки та бізнесу»**, який збирає в одному колі представників академічного середовища, владних і громадських організацій, представників малого і середнього бізнесу, щоб поділитися своїм баченням актуальних проблем сьогодення, проаналізувати закордонний досвід, представлений іноземними учасниками, та шляхи його імплементації в Україні, а також визначити пріоритетні напрями та перспективи розвитку співпраці освітньо-наукових установ з бізнес-середовищем як у запорізькому регіоні, так

і в країні та поза її межами. Результатом проведення таких круглих столів стало створення на базі ЗНУ академічного бізнес-інкубатору «БІ-Запоріжжя», відкриття перших у Запорізькій області курсів для управителів багатоквартирних будинків, залучення науковців ЗНУ до розроблення Стратегії розвитку Запорізької області на 2021-2027 рр. та ін.

Непересічною подією у науковому житті університету є проведення **Регіонального форуму «Наука. Влада. Бізнес»**, мета якого полягала у консолідації спільних зусиль влади, науки, бізнесу та спрямування їх на вирішення регіональних проблем з метою забезпечення ефективного розвитку інноваційного, технологічного, економічного і кадрового потенціалу Запорізької області.

Головна подія форуму – це презентація розробленої учасниками проєкту EUROPROC Програми розвитку Відкритої регіональної платформи науково-виробничого партнерства «InCube», спрямованої на встановлення взаємовигідних ділових контактів між регіональними органами державної влади та місцевого самоврядування, закладами вищої освіти, науковими установами, промисловими підприємствами та організаціями регіону. Зазначену Програму затверджено і підписано під час заходу головою Запорізької обласної ради, головою Запорізької обласної державної адміністрації, мером м. Запоріжжя та ректором ЗНУ.

Відкрита регіональна Платформа науково-виробничого партнерства – це електронний ресурс, розроблений авторами Програми і призначений забезпечувати комунікацію користувачів платформи залежно від їх ролі: *замовник* – той, хто формулює перелік проблем, які потребують вирішення; *інвестор* – той, хто готовий інвестувати або у запропонований проєкт або у вирішення конкретної проблеми; *проєктант* – розробник інноваційної ідеї; *виконавець* – той, хто готовий запропонувати свої послуги або у якості реалізатора проєкту або одного із учасників його розробки. Найактивнішими користувачами Платформи є студенти та аспіранти, якими запропоновано цілу низку проєктів, які чекають на своїх інвесторів.

Розробка проєктів здобувачами вищої освіти відбувається у рамках спеціально організованих у ЗНУ конкурсів проєктів, спрямованих на вирішення актуальних проблем регіону у різних сферах. Зокрема, метою **міського конкурсу «Дубовка. Перезавантаження»**, проведеного спільно з районною адміністрацією Запорізької міської ради м. Запоріжжя та Запорізькою міською молодіжною радою, була розробка оригінальної проєктної ідеї для впровадження на території парку «Дубовий Гай» в період його реконструкції.

Спільно з громадською організацією «Запорізький вектор» і благодійним фондом «Фонд добрих справ» організовано **конкурс молодіжних проєктів «Запорізький вектор студентських ініціатив»**, який проводився для студентів та аспірантів за такими напрямками: туристична привабливість м. Запоріжжя та Запорізької області; культурно-розважальна інфраструктура м. Запоріжжя та

Запорізької області; покращення екологічної ситуації та підвищення стандартів якості життя мешканців м. Запоріжжя; соціалізація дорослих і дітей з обмеженими фізичними можливостями; пропозиції (проекти, ідеї) щодо встановлення пам'ятників та скульптурних композицій у м. Запоріжжя.

За підтримки депутатського корпусу Запорізької міської ради проведено **конкурс молодіжних проєктів «Епіцентр студентських ініціатив»**, на участь у якому приймалися проєкти, спрямовані на сталий розвиток міста й області за напрямками: промисловість, економіка та підприємництво, сільське господарство; освіта, наука, культура; охорона здоров'я; спорт, туризм; житлово-комунальне господарство; раціональне природокористування; соціальні послуги; молодіжна політика, патріотизм, волонтерство; громадянська позиція. Завдяки своїй популярності серед університетської молоді цей Конкурс уже став традиційним і проводиться щорічно.

Набутий досвід дозволив університету організувати і провести на базі ЗНУ **Всеукраїнський фестиваль молодіжних муніципальних проєктів**, співорганізаторами якого виступили посольство США в Україні, ГО «Український центр соціального проєктування», ГО «Союз соціальних технологів України», ГО «Запорізький вектор». У заході взяли участь понад 30 команд молодіжних лідерів з усієї України, серед яких були представники молодіжних муніципальних проєктних команд, громадських організацій, молодіжних рад, органів студентського та учнівського самоврядування, аспіранти та молоді викладачі з різних куточків України.

Основна мета таких заходів – об'єднати молодих ініціативних людей та спрямувати їхню творчу енергію на вирішення актуальних соціально-економічних проблем, а також створити потужний проєктний рух та сприятливу атмосферу для народження і впровадження креативних ідей молоді, надати їй досвід грантової та фандрайзингової діяльності, використовуючи принцип «навчання через дію».

Запровадження елементів проєктно-орієнтованого управління закладом вищої освіти

Третє завдання, яке ми перед собою ставили, стосується застосування елементів проєктного управління закладом освіти. З метою посилення інтересу академічної спільноти ЗНУ до проєктної діяльності (особливо тих, хто раніше не брав участі у проєктах) і надання реальної можливості спробувати себе у цій сфері з набуттям відповідних компетентностей, а також переслідуючи цілі подальшого поступального руху Запорізького національного університету, забезпечуючи при цьому раціональне витрачання коштів, ректоратом було оголошено **внутрішньоуніверситетський конкурс проєктів з вдосконалення іміджевої політики факультетів**. Участь у конкурсі брали змішані факультетські команди, до складу яких входили викадачі, студенти, аспіранти та співробітники вишу. Форму проєктної заявки було максимально наближено до аплікаційної форми європейського проєкту, а з метою її якісного заповнення

тренерами проєкту EUROPROC проведено низку тематичних тренінгів для проєктних команд. За результатами розроблених і реалізованих проєктів в університеті створено: Центр кар'єрного розвитку, STEM лабораторію, туристичне студентське бюро, асоціацію успішних випускників, високодекоративну інсталяцію для фотосесій тощо. Педагогічний ефект цієї ініціативи полягає у приверненні уваги академічної спільноти до проєктної діяльності, формуванні проєктних компетентностей учасників проєктних груп шляхом безпосереднього їх залучення до підготовки і виконання проєктів, підвищенні їх мотивації до здійснення цього виду діяльності, який дає незабутнє відчуття успіху та бажання його закріпити, шукаючи нові проєкти у майбутньому. Також такі заходи сприяють покращенню соціально-психологічного клімату в колективі, оскільки укріплюють його корпоративних дух, долучаючи всіх бажаних до безпосереднього вирішення проблем університету та його розвитку.

Популяризація проєктної діяльності у виші та регіоні

З метою популяризації проєктної діяльності, що було нашим четвертим завданням, в університеті за грантової підтримки проєкту EUROPROC відкрито *Залу європейських студій*, де відбуваються основні заходи за проєктами, проходять тренінги, презентації, зустрічі, он-лайн конференції із зарубіжними партнерами тощо. Крім того, запроваджено щорічне проведення *Дня європейських проєктів у ЗНУ* із залученням представників міжнародних організацій, засобів масової інформації, науковців інших закладів вищої освіти. Під час цього заходу проходять презентації всіх міжнародних проєктів, що реалізуються в університеті, із демонстрацією здобутих результатів і можливостей, що відкриваються перед їх учасниками. У другій частині заходу виконавці проєктів проводять тренінги щодо особливостей підготовки проєктних заявок для новачків та майстер-класи з питань управління проєктами для тих науковців, що отримали свій перший грант.

Як найбільший і найпотужніший заклад вищої освіти у регіоні, Запорізький національний університет вбачає свою місію у тому, щоб ділитися накопиченим досвідом, у тому числі і з проблем організації проєктної діяльності, з іншими закладами вищої освіти, що розташовані у регіоні, а також сприяти обміну кращими практиками між вишами та виробляти спільну позицію стосовно актуальних питань розвитку науки та освіти в Україні. Прикладом таких заходів є проведені командою EUROPROC *Регіональні круглі столи «Розвиток науково-інноваційної діяльності у вищих навчальних закладах»* та *«Європейська проєктна культура в Україні: стан та перспективи»*, до участі у яких були запрошені проректори, керівники структурних підрозділів та науковці закладів вищої освіти Запорізької області.

Фінальним, підсумковим заходом проєкту є проведення спільно з Національним Еразмус+ офісом в Україні, МБФ «Міжнародний фонд досліджень освітньої політики», ГО «Інноваційний університет», Українською

асоціацією викладачів і дослідників європейської інтеграції, Запорізької міської влади **Міжнародної науково-практичної конференції** «Європейська проектна культура в Україні: стан, проблеми, перспективи», у роботі якої беруть участь понад 100 учасників з усіх регіонів України та інших країн, серед яких науковці, можновладці, представники державних та комерційних підприємств та бізнес-структур. За результатами роботи конференції видано Збірник матеріалів, який містить тези доповідей учасників конференції, підготовлені за напрямками її роботи: Україна–ЄС: проектний вимір; стратегічне планування та інституціоналізація проектної діяльності у вищій освіті: методи, підходи, історії успіху; проектно-орієнтовані технології в сучасній вітчизняній практиці: освіта, наука, влада, бізнес.

Отже, реалізація проекту EUROPROC у Запорізькому національному університеті надала можливість розвинути інноваційне середовище ЗНУ, сформувані проектні компетенції у представників академічної спільноти, забезпечити розробку і реалізацію різноманітних проектів, спрямованих на вирішення актуальних проблем вишу та регіону, активізувати міжнародне співробітництво ЗНУ в освітній та науковій сферах, запровадити проектно-орієнтоване управління університетом, а також сприяла поширенню засад європейської проектної культури в академічному вітчизняному просторі.

Література:

Основи формування європейської проектної культури: навчально-методичний посібник (2019) / В. І. Меньяло та ін. Запоріжжя: Просвіта.

European Project Culture (EUROPROC). Запорізький національний університет (офіційний сайт). Режим доступу: <https://europroc.znu.edu.ua/front/1773.eng.html>.

EUROPROC. Jeane Monnet Module. Facebook. Режим доступу: <https://www.facebook.com/groups/213037885939700/>

ГРОМАДСЬКИЙ БЮДЖЕТ ЯК ОДИН З ІНСТРУМЕНТІВ УЧАСТІ ГРОМАДИ В МУНІЦИПАЛЬНОМУ УПРАВЛІННІ – ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

К. Акула

Координаційна рада з питань громадського бюджету м.Запоріжжя
[*katishark79@gmail.com*](mailto:katishark79@gmail.com)

Громадський бюджет являє собою вкрай важливий рівень залучення громадян до муніципальному управлінні, забезпечуючи їх реальною можливістю брати участь у прийнятті рішень стосовно призначення певної частини коштів з місцевого бюджету. З огляду на актуальність проблем розвитку місцевої демократії особливо в контексті децентралізації та імплементації європейських стандартів місцевого самоврядування відповідно зростає і потреба у науково-теоретичному аналізі сучасного стану розвитку цього інструменту участі.

Громадський бюджет (бюджет участі) відбувається відповідно до детальної процедури, затвердженої у Типовому Положенні про Громадський бюджет. В Україні вперше бюджет участі було впроваджено в 2015 році в трьох містах: Чернігові, Черкасах та Полтаві. Перевагами цього механізму є те, що: 1) він дозволяє мешканцям міста пропонувати та обирати проекти, які будуть профінансовані з міського бюджету; 2) заохочує мешканців міста співпрацювати і об'єднуватися; 3) за рахунок коштів Громадського бюджету у містах можуть бути профінансовані проекти членів територіальної громади міста з правом голосу, які зареєстровані та проживають на території міста.

В цілому ж на сьогодні громадський бюджет активно впроваджується в більш ніж 154 ОМС, 23 з яких – обласні центри. Середньостатистичне положення по бюджетам участі в містах України виглядає наступним чином.

У більшості випадків це положення, які встановлюють процедури бюджету участі. Фінансування для бюджету участі в таких випадках розподіляється щороку з бюджету міста. Але є випадки, хоча й небагато, коли реалізація бюджету участі регулюється цільовою строковою програмою – як у Дніпрі, Харкові, Полтаві, Сєверодонецьку та Черкасах. В таких містах існує певний ризик, що строк дії програми після її завершення не буде подовжено і, відповідно, не буде забезпечено подальшу реалізацію бюджету участі.

Мінімальна сума бюджету участі становить не менш як 0,01% від доходів бюджету міста в поточному році. Загалом сума бюджету участі кожного ОМС встановлюється кожного року, найчастіше збільшується, порівняно з минулим періодом, що говорить про зацікавленість ОМС в такому демократичному процесі участі громади в муніципальному управлінні. В Києві та Дніпрі допускається можливість співфінансування проекту, якщо його вартість виходить за граничні межі визначеної положенням про «Бюджет участі».

Однак автор має визначити окремо заходи проекту, які будуть реалізовуватись за рахунок коштів бюджету міста.

В більшості міст є поділ проектів на великі та малі. При цьому на один малий проєкт виділяється в середньому 200-250 тис. грн, а на великі – від 250 тис. грн до 1 млн грн.(в обласних центрах). Співвідношення фінансування проектів в рамках одного бюджету становить 60% на малі і 40% – на великі. Також у містах, де є поділ проектів на великі та малі, обов'язковим є збір підписів мешканців міста на підтримку проєкту – 25 підписів за малий проєкт і 50 підписів за великий.

Зазначимо, що в Одесі та Харкові для того, аби проєкт взяв участь у голосуванні, необхідно зібрати 50 підписів. Доволі показовим в цьому плані є Київ, де для малих проєктів необхідно набрати 50 голосів, а для великих – 200 голосів відповідно.

Варто зазначити, що ситуація з БУ у кожній окремій громаді імовірно значно залежить від принципового ставлення представників громадськості та влади. Необхідно відмітити, що в більшості ОМС цей процес є демократичним, помітне покращення якості життя у таких сферах як безпека, комунальне господарство, дороги, транспорт, екологія, культура, туризм, спорт, охорона здоров'я, соціальний захист, освіта, інформаційні технології, громадянське суспільство, публічний простір та інше; є вплив на місцевих мешканців – зростає громадська активність, діє громадянська освіта, збільшується соціальна влада громадян; помітний вплив на місцеве самоврядування – змінюється свідомість представників місцевої влади, покращується взаємодія між громадськістю та владою і якість демократії, зростає якість та ефективність місцевого самоврядування, напрямок розвитку БУ в певній громаді найбільше залежить від активності громадськості та готовності влади запровадити справді учасницьку та ефективну модель БУ.

Однак соціологічних досліджень стану впровадження БУ в ОМС критично бракує.

Для прикладу розглянемо інструмент громадянської участі – Громадський бюджет м. Запоріжжя. В 2016 році в м. Запоріжжя відбулось обговорення з громадськістю, яке ініціювали депутати Запорізької міської ради, після якого рішенням Запорізької міської ради № 23 від 25.05.2016 року було прийнято Положення про Громадський бюджет у м. Запоріжжя . Згодом, було сформовано Координаційну раду з питань Громадського бюджету м. Запоріжжя. За чотири роки існування цього інструменту в м. Запоріжжі Координаційна рада постійно працювала над вдосконаленням Положення, велись постійні відкриті діалоги як з громадою, так і з владою щодо віку голосуючих, кількості зібраних підписів, розробки бренд буку Громадського бюджету, проведення освітньо-інформаційних компаній, повноважень Координаційної ради, розподілу на категорії, за районами, за кількістю мешканців, голосування електронного та паперового, яким має бути проєкт та

інше. І, зрештою, 18 грудня 2019 року були прийняті останні зміни щодо Положення, які були розроблені з максимальним врахуванням думки усіх зацікавлених осіб.

На сьогодні однозначно досягненням спільної праці в м. Запоріжжі є можливість подавати та голосувати за проекти фізичним особам з 16 років, які постійно чи тимчасово зареєстровані на території міста, постійно працюють чи навчаються в місті (за наявності відповідної довідки), всі проекти поділяються на великі (до 1000000 грн., на підтримку необхідно зібрати 150 підписів) – загального значення, та малі (до 400000 грн., на підтримку необхідно зібрати 100 підписів) – комунальних установ чи житлового сектору, бюджет всіх проектів складає 10млн.грн., розроблений бренд бук та соціальний ролик, що транслюватиметься в 2020 році по всіх місцевих каналах, проголосувати кожен мешканець з 2020 року зможе за 2 проекти – один великий, та один малий, проводяться навчальні семінари – тренінги для всіх бажаючих, а під час голосування на відкритих територіях всі автори проектів будуть мати змогу представити свою ідею та залучити мешканців до голосування.

Важливим є і те, що кожен автор, у разі недопущення до голосування, має можливість написати апеляцію та аргументовано переконати розпорядника коштів та Координаційну раду, що його проект має право на реалізацію. Не зважаючи на всі ці досягнення є і суттєві недоліки процесу. До таких можна віднести небажання розпорядників коштів співпрацювати з авторами, разом складати кошторис та не зацікавлення в кінцевому результаті, більшість проектів мають на меті ремонт доріг, освітлення, парканів, встановлення дитячих та спортивних майданчиків та не відображають суті Громадського бюджету спрямувати кошти на те, що не буде реалізовуватись за кошти бюджету розвитку міста, неправильний розрахунок за проектом та перелік необхідних робіт чи послуг, накручування голосів, як в паперовому, так і в електронному голосуванні, нестабільна робота порталу Громадського бюджету, мала поінформованість громади про існування та переваги такого інструменту громадянської участі, пасивність більшості населення як стосовно подачі проектів, так і при голосуванні, в кінці кінців просто недовіра до виконавців та чесності проведення всіх етапів Громадського бюджету.

Саме про все це свідчить статистика за 4 роки реалізації Громадського бюджету: щодо кількості поданих проектів – 2016 рік 225 шт., 2017 рік 152 шт., 2018 рік 69 шт., 2019 рік 147 шт., щодо кількості голосуючих – 2016 рік 31183 особи, 2017 рік 25900 осіб, 2018 рік 24988 особи, 2019 рік 25388 осіб (див. <https://gb.zp.gov.ua/uk>). Виходячи з вищезазначеного, варто зупинитись на рекомендаціях щодо усунення недоліків.

В першу чергу, необхідно розпочати процес запровадження в м. Запоріжжі шкільного Громадського бюджету, щоб вже в середніх навчальних закладах діти розуміли можливості такого інструменту громадянської участі та вчилися його використовувати на практиці. ОМС, в свою чергу, необхідно

вдосконалювати систему електронного голосування, використання тільки такої моделі дасть можливість уникнути багатьох питань, в тому числі і недовіри, і накручування голосів. Політичною волею має стати рішення для розпорядників коштів щодо співпраці з авторами проєктів та роботи на спільний результат, депутати ж, в свою чергу, мають за поданими проєктами відстежувати потреби населення та включати до своїх програм їх виконання.

Інформаційні семінари на постійній основі, реклама в усіх громадських місцях протягом року, телепередачі, прокручування соціального ролику після новин кожного дня, залучення ЗВО до процесу Громадського бюджету – саме такі заходи дадуть змогу розвинутись в м. Запоріжжі такому цікавому та актуальному інструменту громадянської участі в управлінні муніципалітетом, підвищать громадську свідомість та відповідальність.

Література:

Положення про Громадський бюджет у м. Запоріжжя. Режим доступу:

<https://zp.gov.ua/uk/sessions/35/resolution/4632>

Хуткий, Д., Аврамченко, К. (2019). Оцінка впливу бюджету участі в Україні. Київ. Режим доступу:

https://www.researchgate.net/publication/337783487_Ocinka_vplivu_budzetu_ucasti_v_Ukraini

ПРОЄКТНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЯК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Н. Андрійчук

Житомирський державний університет імені Івана Франка

andriychuknata@zu.edu.ua

Сучасні трансформаційні процеси у вищій освіті потребують переосмислення поглядів на проблему готовності викладачів до здійснення проєктної діяльності. Від рівні їх проєктної компетентності викладачів залежить свідоме ставлення до пошуку шляхів вирішення та прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, здатність до узагальнення практичного досвіду освітньої діяльності закладів вищої освіти. Усвідомлення нагальних освітніх проблем та пошук варіантів їх усунення засобами проєктної діяльності спрямовує процес розробки освітніх проєктів і програм з урахуванням досвіду міжнародних організацій та перспектив їх реалізації в умовах вітчизняних закладів вищої освіти. Саме тому, заклади вищої освіти мають сприяти формуванню проєктної компетентності викладачів, створюючи можливості їх ефективного залучення до проєктної діяльності щодо отримання грантів для проєктів міжнародної співпраці задля розвитку потенціалу вищої освіти та обміну кращими практиками. Підтримуючи напрям «Розвиток потенціалу вищої освіти (ex-Tempus)» з реформування вищої освіти активно впроваджуються проєкти міжнародної співпраці між ЗВО Європи, України та іншими країнами-партнерами, здійснюється розбудова людських, інфраструктурних та інших ресурсів та отримуються позитивні результати спільної освітньої діяльності. Реалізацією поставлених цілей спільних проєктів вважають: розробку освітніх програм шляхом підготовки інноваційних курсів та методик, модернізацію врядування, управління й функціонування вищої освіти, посилення зв'язків між вищою освітою та ширшим економічним і соціальним середовищем (Еразмус +, 2019).

Одним з основних завдань залучення викладачів до проєктної діяльності задля досягнення позитивних результатів їх проєктної стратегії постає необхідність інформування про міжнародний досвід реалізації міжнародних програм, проєктів, стипендій, стажування за кордоном, міжнародні та вітчизняні конкурси, в яких є можливість взяти участь у впровадженні в Україні або за її межами.

Наступним завданням, що постає перед закладами вищої освіти це сприяння підтримці та співпраці зі спільнотою викладачів-однодумців для майбутньої реалізації спільних програм. Особливо актуальним це завдання постає, коли мова йде про організацію міжнародних конференцій, «круглих столів», літніх мовних шкіл, інших засобів за участю викладачів, які мають бути підготовленими до проєктної діяльності, встановлення професійних контактів з міжнародними партнерами.

Так, практична реалізація проєкту «Інноваційний університет та лідерство. Фаза II: забезпечення якості та інтернаціоналізація», який був

організований факультетом «Вільних мистецтв і наук» («Artes Liberales») Варшавського університету, фондом Інституту «Artes Liberales» (Варшава, Республіка Польща) у співпраці зі Спілкою ректорів вищих навчальних закладів України та Міжнародним благодійним фондом «Міжнародний фонд досліджень освітньої політики» надала нам можливість розробки та реалізації міні проєкту «Мовні стратегії»: Розвиток іншомовних компетенцій у студентів немовних факультетів".

Вивчення та аналіз особливостей реалізації проєкту «Мовні стратегії»: розвиток іншомовних компетенцій у студентів немовних спеціальностей», який було започатковано в Житомирському державному університеті імені Івана Франка, показав ефективність обраної стратегії щодо запровадження нових підходів до організації та реалізації навчального процесу на усіх факультетах та в усіх інститутах ЖДУ, зокрема: природничому, фізико-математичному, соціально-психологічному факультетах, факультеті фізичного виховання і спорту, у навчально-науковому інституті філології та журналістики.

Проаналізувавши виконання даної стратегії, яка узгоджувалася з Рекомендаціями Комітету Ради Європи з питань освіти, вимогами Типових програм з іноземних мов для спеціальних потреб та кількістю академічних годин у діючих навчальних планах можемо зазначити, що перегляд методики навчання іноземних мов на немовних спеціальностях, розробка технології навчання, укладання нових навчальних програм іноземних мов, окреслення термінів і умов навчання дозволив запровадити реалізації внесених змін до діючих навчальних планів освітніх програм здобувачів вищої освіти (Андрійчук, 2017, с.110). Обґрунтування результатів проєкту, які сприяли подальшому «формуванню засад професійно орієнтованої вторинної мовної особистості, готової до професійної міжкультурної комунікації та саморозвитку в новому інформаційно-комунікативному середовищі» (Андрійчук, 2017, с.111), показали як значення покладених в їх основу показників рівня сформованості професійно орієнтованої вторинної мовної особистості (іншомовна професійна комунікативна компетенція, професійна міжкультурна компетенція та іншомовна рефлексивна компетенція), так і значення суттєвих можливостей застосування інформаційно-комунікативних технологій, які відкривають широкий доступ до нових іншомовних інформаційних ресурсів у навчальних і професійних цілях, для соціального та культурного розвитку особистості.

Отже, розуміючи значення проєктної компетентності викладачів щодо їх участі у розробці та впровадженні міжнародних проєктів та програм як важливої складової професійної діяльності, відбувається налагодження та розширення аспектів взаємодії освітніх закладів задля активізації громадської активності викладачів і студентів на місцевому та регіональному рівнях.

Література:

- Андрійчук, Н. М. (2017) «Мовні стратегії»: розвиток іншомовних компетенцій у студентів немовних спеціальностей. *Інноваційний університет і лідерство: проєкт і мікропроєкти. II*, 108-117.
- Еразмус +(2019). *Проєкти з розвитку потенціалу вищої освіти*. <http://erasmusplus.org.ua/erasmus/ka2-proekty-spiivpratsi/rozvytok-potentsialu-ex-tempus/19-rozvytok-potentsialu-ex-tempus.html>

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНОГО МЕТОДУ У РАМКАХ ВИВЧЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

С. Березка

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

berezka.sonya@gmail.com

Одним із принципів студентоцентрованого навчання у ЗВО є організація освітнього процесу на основі заохочення здобувачів вищої освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу (Закон України «Про вищу освіту», 2014). Актуалізація свідомого ставлення, власної відповідальності та автономності студентів є неможливою за умови використання традиційних методів та форм організації освітнього процесу за прикладом «лектор – трансляція знань – здобувач освіти». Кардинальна переорієнтація системи освіти на здобувача як на рівноправного партнера, самостійну та мотивовану особистість, вимагає пошуку нових методів викладання. На нашу думку, вирішити це завдання можна за допомоги проєктних технологій.

На сьогодні, метод проєктів широко та успішно застосовується у зарубіжній освіті, разом з тим, він лише починає активно вивчатись та застосовуватись у рамках українських реалій (особливо у рамках діяльності нової української школи), що обумовлює ще відсутність єдиного підходу до тлумачення значення цього методу. Так наприклад, «метод проєктів» трактується як метод навчання (Г.Ващенко, С.Полат), форма організації навчання (С. Гончаренко, Л. Кондратова), технологія навчання (В. Гузеєв, Г. Ісаєва, Є. Полат, Н. Поліхун, С. Сисоєва), засіб досягнення певних якостей та характеристик особистості (С. Генкал, І. Єрмаков, Н. Чайченко). Ми розглядаємо метод проєктів як метод навчання під час якого здобувачі у процесі самостійного планування та активного виконання певного типу завдань вирішують значимі для себе проблеми і тим самим формують власні професійні компетентності (Багрій, 2014). Проєктна діяльність при цьому розглядається як діяльність здобувачів у визначених рамках.

Специфіка організації проєктного навчання у ВЗО залежить від навчальної дисципліни. На кафедрі практичної психології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» активно застосовуються проєктні методи для здобувачів спеціальності 053 Психологія (ОПП «Практична психологія» та 012 Дошкільна освіта (спеціалізація «Практична психологія) у рамках вивчення навчальної дисципліни «Практична психологія в закладах освіти» (доктор пед.наук, проф. Панасенко Е.А., канд. психол. наук Березка С.В.). Специфікою діяльності практичного психолога є те, що основним інструментом діяльності є його власна особистість, а для успішної діяльності недостатньо володіти лише теоретичними знаннями (навіть високим рівнем), для надання психологічної допомоги треба вміти швидко та локально застосовувати ці знання на практиці.

Сем тому, ми обрали метод проєктів який є одним із найефективніших методів практико-орієнтованих технологій та дозволяє поєднати теоретичні знання та їх практичне застосування для вирішення конкретних професійних завдань (Михайліченко, Рудник, 2016).

Робота над проєктом у рамках навчальної дисципліни «Практична психологія в закладах освіти» проводиться у декілька етапів. Перший етап передбачає створення загальної установки та занурення у проєкт. Викладач пропонує студентам обрати актуальну тему з практичної психології (наприклад, «Робота практичного психолога з профілактики шкільного булінгу», «Робота практичного психолога в інклюзивному класі/групі», «Психологічний супровід процесу адаптації дитини до ЗДО», «Робота практичного психолога з дітьми, що постраждали у наслідок військових конфліктів» тощо) та окреслити основні етапи роботи. У процесі групового обговорення студенти визначають тему, яка їм до вподоби, творчо її інтерпретують, кожен здобувач пропонує свій варіант її розкриття, залучивши знання із дисциплін за своєю спеціальністю. Далі студенти об'єднуються у міні-групи залежно від обраної теми (що забезпечує особистісну цінність та значимість). На цьому етапі створюється план проєкту, який у ході подальшої роботи може доповнюватись чи змінюватись. Також, у ході групового обговорення кожна група визначає форму публічного захисту проєкту (презентація Power Point, колаж, відеоролик тощо).

Другий етап передбачає організацію діяльності студентів. Викладач пропонує студентам у кожній підгрупі визначити частини проєкту або обрати індивідуальні фрагменти теми (наприклад, корекційна чи психодіагностична робота з агресивною дитиною, робота практичного психолога з педагогами / батьками агресивної дитини). Після групового обговорення здобувачі розбирають психологічну проблему як конструкт (можливі причини проблеми, складові компоненти, прояви), визначають свою частину роботи та задач у проєкті.

Третій етап – це власне самостійна робота студентів. У ході дослідження відбувається перш за все вивчення та аналіз джерел, існуючих практик та доробок практичних психологів за темою проєкту. На основі проведеного дослідження та знань з вже вивчених дисциплін (дитяча, вікова, соціальна психологія, психодіагностика і корекція тощо) студенти розробляють кейс практичного психолога для вирішення поставленої проблеми за такими напрямками: діагностична робота, корекційно-розвивальна робота, психологічне консультування та профілактика, психологічна просвіта.

Кожен напрям має бути теоретично обґрунтованим та практично наповненим (конкретні методи, методики та вправи). Важливо розуміти, що студентам необхідно не просто підібрати методики роботи з тими чи тими категоріями клієнтів, а зрозуміти зміст, структуру психологічної проблеми та розробити власний алгоритм роботи практичного психолога для вирішення цієї проблеми. Досліджений та розроблений матеріал здобувачі оформлюють та

підготовлюють до публічної презентації.

Четвертий етап передбачає презентацію проєкту. Перед її початком викладач нагадує етапи зробленої роботи, пропонує відповісти на запитання чому саме цю тему було обрано. Далі кожна група по черзі обґрунтовує актуальність теми та показує підготовлену презентацію. Після кожної презентації відбувається її обговорення з живою дискусією. Завершальним етапом є проведення рефлексії та підведення загальних висновків.

Викладач фасилітує усі процеси, виконує роль експерта, джерела додаткових знань.

Отже, метод проєктів є універсальним методом для закріплення теоретичних та напрацювання практичних умінь майбутніх практичних психологів. Розробка подібних проєктів допомагає студентам до моменту виходу на роботу сформувати власний кейс методів, методик та технологій за різними темами, навчитись розуміти механізм утворення психологічних проблем та визначати етапи психологічної допомоги у різних випадках освітнього процесу.

Література:

Багрій, В. Н. (2014). Соціальне проектування як педагогічна технологія проєктної культури студентів. Науков записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. 3. 86-90.

Верховна Рада України. (2014). Закон України «Про вищу освіту». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

Михайліченко, М. В., Рудник, Я. М. (2016). Освітні технології. Київ: ЦП «Компринт».

Романова, Г. М., Артюшина, М. В., Слатвінська, О. А. (2015). Педагогічні технології у професійній підготовці кваліфікованих робітників: довідник. Київ: Інститут професійно-технічної освіти НАПН України.

ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКИХ ІНІЦІАТИВ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Д. Бибик,

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова
dasha.bybyk@gmail.com

Динамічний розвиток освіти ХХІ століття ставить нові вимоги перед студентською молоддю: всебічне розширення кругозору, вміння знаходити корисну інформацію, застосовуючи новітні інноваційні технології, займати активну лідерську позицію в проєктній діяльності.

Важливо, що на сучасному етапі реалізація студентських ініціатив проєктної діяльності стає засобом розвитку і саморозвитку особистості, виступає універсальним джерелом навчання, виховання та творчої діяльності. Завдяки участі у проєктах формуються творчі та соціальні компетенції, створюються відповідні умови для розвитку їх відповідальності та проактивності у професійній підготовці.

Проєктна діяльність забезпечує співпрацю та співтворчість майбутніх соціальних працівників та є важливою соціально-педагогічною умовою, яка впливає на формування соціальної активності студентської молоді.

Аналіз діяльності «Школи Social лідерства – Student», який діє у НПУ імені М. П. Драгоманова, виявив корисний досвід та дозволив студентам проявляти ініціативу та долучитися до вирішення глобальних суспільних проблем. Незаперечним та доцільним стає застосування «Молодіжного банку студентських ініціатив проєктної діяльності» (Бибик, 2019), до якого залучено молодих людей з інноваційними проєктними ідеями з вирішення проблем сталого розвитку.

Дієвість та особливості організації проєктних студій, молодіжного банку студентських ініціатив проєктної діяльності їх практико-орієнтована спрямованість діяльності дозволяє нам визначити загальні тенденції впливу соціально-педагогічних умов на розвиток потенціалу студентів (Савельчук, 2019, с.155).

Безперечним стали виклики сучасного глобального світу, котрі окреслюють алгоритм суспільних проблем та потребують підготовки майбутніх лідерів в сфері сталого розвитку, для вирішення якої є необхідним знання закономірностей та механізмів втілення інноваційних ідей сталого розвитку суспільства (Бибик, 2019). Тому влучним стає трактування (AtKisson Alan, 2010) сталого розвитку як «спрямованого процесу постійних інновацій і системних змін у напрямі до сталості».

Тому, реалізація «Школи Social лідерства – Student» стає тим інноваційним середовищем, де студенти які мають великий потенціал та соціальний вплив, мають змогу проявити себе, а також навчаються визначати

пріоритетні напрями діяльності в школі та орієнтири для майбутніх соціальних проєктів.

Для формування почуття відповідальності в студентів у процесі професійної підготовки розроблено літню тренінгову програму з підготовки лідерів, яка містить теоретичний та практичний зміст.

Під час теоретичної підготовки вони мають оволодіти технологією проєктної діяльності (вміння визначити мету, задачі, шляхи реалізації, планувати та організовувати діяльність студентської спільноти).

Практична діяльність організації має важливе значення для формування соціальної активності у лідерів. За їх відгуками, участь у тренінгових програмах, проєктах, соціальних акціях дозволило проявити лідерські якості, адже вони виступали в ролі організаторів, ініціаторів, менторів, тренерів, ведучих заходів тощо.

Безсумнівно, активізація проєктної діяльності серед студентів полягає шляхом підтримки молоді для змін кращого життя в Україні. Представлено власні соціальні проєкти та продукти щодо популяризації цілей сталого розвитку:

Назва проєкту №1: Соціальний проєкт «Life without garbage» – постійнодіючий.

Мета: спрямований для формування у студентів корисної звички, а саме сортувати сміття, не викидати цінні вторинні ресурси на сміттєві звалища, навчитися контролювати покупку нескінченних поліетиленових пакетів, які не переробляються в Україні.

Цільова категорія: Основні групи людей, які зможуть користуватися результатами реалізації даного проєкту.

Очікування: встановлення контейнерів для сортування сміття на базі факультету соціально-економічної освіти; сортування сміття студентами дасть можливість зрозуміти на скільки важливо зберігати природу та навколишнє середовище.

Назва проєкту №2: Соціальний проєкт «Ти – не ти, коли голодний» - постійнодіючий.

Мета: покликаний для подолання голоду в країні за підтримки «Сімейної пекарні» та активних студентів, які зможуть роздавати на вулицях хлібобулочні вироби для безпритульних осіб.

Цільова категорія: особи, які є без постійного місця проживання і пенсіонерів, які потребують харчування.

Очікування: наше покоління може впливати на цю проблему та показати приклад людської не байдужості до оточуючих; в результаті люди не будуть голодні, діючи ми зможемо впливати на подолання бідності.

Назва проєкту №3: Платформа «Homely canton» - постійнодіючий.

Мета: створення платформи неформальної освіти для підвищення престижу університету, надання можливості студентам для саморозвитку. Суть

проєкту полягає в популяризації «Homely canton» на території України серед закладів вищої освіти.

Цільова категорія: студенти НПУ імені М.П. Драгоманова.

Очікування: підвищення рівня життєдіяльності студентів за допомогою отриманих нових знань даної платформи. Належно обладнане приміщення для проведення тренінгових занять.

Назва проєкту №4: Проєкт «Клуб соціального підприємництва» - постійнодіючий.

Мета: має на меті розвиток ідей соціального підприємництва у студентській спільноті.

Цільова категорія: студенти НПУ імені М.П. Драгоманова.

Очікування: пошук ефективних шляхів через створення та захист ідей Startup проєктів стали підсумковим й спрямованим етапом закріплення отриманих знань й навичок з соціального підприємництва та підвищення соціального лідерства у лідерів.

Назва проєкту №5: Соціальний проєкт Марафон «Здорова молодь – це майбутнє країни» - постійнодіючий.

Мета: заслуговує на увагу щодо становлення фізичного і морального здоров'я особистості, збереження і зміцнення здоров'я молоді, формування позитивної мотивації культури здоров'я.

Цільова категорія: студенти НПУ імені М.П. Драгоманова.

Очікування: проєкт, який зацікавить молодь та зробить їх життя цікавішим, а також позитивно вплине на здорове майбутнє студентів.

Назва проєкту №6: Соціальний фестиваль «Мир та справедливість починається з нас» - постійнодіючий.

Мета: спрямований для студентської спільноти щодо збереження миру і справедливості, виховання толерантності і гуманізму.

Цільова категорія: студенти НПУ імені М.П. Драгоманова.

Очікування: підвищення рівня толерантності, гуманізму серед молоді, обізнаність молоді про реалії війни та важливість миру і справедливості, толерантність до інших культур.

Саме залучення молоді до соціальної діяльності сприяє набуттю молодими людьми позитивного життєвого досвіду, забезпечує теоретичну та практичну реалізацію заходів, спрямованих на формування успішної особистості з активною життєвою позицією, попереджує зростання негативних проявів у суспільстві (Шевчук, 2017, с.62).

Певна річ, що саме реалізація практичного досвіду студентських проєктів у сфері сталого розвитку в умовах закладів вищої освіти полягає у навчанні та активності студентської молоді, яка має навички та компетенції соціальних лідерів. Можливості для розвитку власного лідерського потенціалу та створення власних пропозиції щодо забезпечення сталого розвитку громади

допомагає сформувати певні *лідерські якості*: співчуття, відповідальність до ближнього, бажання допомагати у вирішенні соціальних проблем у суспільстві.

Підтримка соціально активної студентської молоді – це інвестиції в майбутнє нашої країни. Необхідно сформувати в суспільстві ставлення до студентства як до стратегічного ресурсу України, створити належні умови для успішної самореалізації студентської спільноти.

Таким чином, вивчення досвіду проєктної діяльності у сфері сталого розвитку цілком дає підставу стверджувати, що підготовка соціальних проєктів є дуже важливою частиною їх діяльності, формує уміння організовувати й здійснювати соціально значущу діяльність. Студентська спільнота спрямована *сформувати ефективні багатосторонні партнерства*, які орієнтовані на виклики і готові ініціювати та вирішувати актуальні проблеми ключових напрямків сталого розвитку.

Література:

- AtKisson, Alan (2010) The Sustainability Transformation: How to Make Positive Change in Challenging Times. London: Taylor & Francis.*
- Бибик, Д. Д. (2019) Leadership in Sustainable Development: Ways of Practical Implementation in Training Social Workers НДУ ім. М. Гоголя, м. Ніжин, Україна.*
- Savelchuk, I. (2015) «Соціально-педагогічне середовище навчально-професійних студій як чинник формування інноваційного потенціалу майбутніх соціальних працівників». 1 (9). 204-214.*
- Шевчук, Н. (2017). Студентські молодіжні об'єднання та проєкти – шляхи до соціальної активності та ініціативності. Діяльність громадських організацій в сучасних соціокультурних умовах. Київ: НМЦ «Агроосвіта». 60-67.*

ПРОЄКТНЕ НАВЧАННЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

О. Біляковська

Львівський національний університет імені Івана Франка

olha.bilyakovska@lnu.edu.ua

Одне з пріоритетних завдань, що постало сьогодні перед закладами вищої освіти, полягає у забезпеченні якісної професійної підготовки майбутніх учителів у контексті запровадження та ефективного використання нових педагогічних технологій, зокрема проєктних технологій навчання.

Основна цінність проєктного навчання полягає в тому, що воно орієнтує студентів на створення певного матеріального чи інтелектуального продукту, а не на репродуктивне засвоєння навчального матеріалу. У процесі проєктного навчання на шляху до мети в опануванні конкретним змістом чи методом пізнання студенти актуалізують пошукову діяльність, здобувають необхідні компетентності.

Зазначимо, що основними вимогами до проєктного навчання є: визначення проблемного завдання, вирішення якого потребує критичного та всебічного аналізу у процесі його дослідження; теоретична, практична, пізнавальна значущість проєкту; організація дослідницької роботи студентів (індивідуальна, парна, групова); формування змістової частини проєкту із фіксацією поетапних результатів; вибір методів дослідження; збір, систематизація, аналіз інформації; обговорення результатів роботи (презентація, публікація, веб-сторінка, тощо); оформлення та презентація результатів; оцінювання проєкту; висновки, визначення перспективних напрямів подальшого дослідження (Гадеуш, 2017).

При використанні проєктних технологій варто пам'ятати про важливе значення чіткого кінцевого продукту роботи студентів. Адже така робота потребує практичної діяльності, наукового підходу до отриманої інформації, її структурування, аналізу та конкретного застосування. Саме реалізація проєктної діяльності дає змогу студентам відчувати себе у ролі активного діяча. У ході проєктної діяльності у майбутніх учителів формуються такі вміння та навички: рефлексивні, пошукові, робота у співробітництві, менеджерські, проєктувальні, комунікативні, презентаційні та ін.

Варто зазначити, що ефективність впровадження проєктного навчання полягає в обов'язковій реалізації особистісно-діяльнісного підходу й інтеграції знань, умінь і навичок, що одержали студенти у процесі вивчення різних дисциплін на усіх етапах підготовки. Також функція викладача змінюється з простої трансляції інформації та контролю за студентською успішністю на консультативну і корекційну. Основне завдання викладача полягає не в передачі готових конкретних знань, а в ознайомленні зі способами роботи у

ході виконання конкретного проєкту. Власне акцентується увага на навчанні й учінні, а не на викладанні.

Вдале використання проєктної технології дає змогу студентам більше працювати над собою, виявляти особисту відповідальність, розвивати творчі здібності, формувати професійні якості, підвищує мотивацію, що сприяє якісній підготовці майбутніх учителів. Проєктне навчання максимально наближує навчальні ситуації до реальних, що допомагає ототожнювати процес навчання з майбутньою педагогічною діяльністю. В основу проєктного навчання покладено науково-дослідну роботу на засадах співтворчості студентів і викладачів (Потапчук, 2019).

До критеріїв успішності проєктної діяльності відносять: досягнення мети проєкту; самодостатність, доцільність саме такої організації діяльності; наявність результатів проєкту, якість їх оформлення; активність, самостійність всіх учасників, усвідомлення ними важливості власної участі в обраному проєкті; роль викладача як координатора проєкту; вирішення практичних завдань у конкретних ситуаціях.

Використання проєктної технології у підготовці майбутніх учителів буде покращувати її якість при дотриманні таких умов: професійна спрямованість проєктної діяльності студентів (виконання завдань, максимально пов'язаних з майбутньою професійною діяльністю дозволяє студентам відчути реальні умови педагогічної професії); усвідомленість та творчий характер проєктної діяльності (студенти повинні не лише розуміти, а й мати потребу в отриманні відповідних знань та умінь під час виконання проєкту, вміти генерувати нові ідеї); ретельне планування виконання проєкту (наявність чіткої послідовності дій та її дотримання дозволяє уникнути помилок під час виконання проєкту, а також формує організаторські й управлінські якості особистості майбутнього вчителя); залучення студентів до продуктивної взаємодії під час виконання проєктів (реалізується під час обговорення проблеми, аналізу напрямів її вирішення та отриманих результатів, оцінювання, а також є важливою умовою для успішного виконання групових проєктів та сприяє розвитку комунікативності, умінь співпраці, взаєморозуміння та взаємодопомоги).

Отже, проєктне навчання сприяє різнобічній освіті особистості й є однією із важливих складових якісної підготовки майбутніх учителів.

Література:

- Потапчук О. (2019). Особливості проєктної діяльності студентів в навчальному процесі закладів вищої освіти. Молодь і ринок. 2. 59-63.*
- Тадеуш О. М. (2017). Метод проєктів як форма продуктивного навчання студентів. Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 16: Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. 29. 142-146.*

ОСВІТА СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ

Г. Брославська

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

broslavska2010@gmail.com

Сьогодні, в умовах осучаснення освітнього процесу, з метою виконання завдань, які ставить держава перед навчальними закладами, викладачі докладають максимум зусиль, щоб навчити студентів не тільки наявних інновацій, але й здатності ефективно впроваджувати їх в своїй майбутній професійній діяльності.

Через те, що технології постійно оновлюються, їх потрібно своєчасно вивчати та застосовувати на заняттях, тобто «йти в ногу із часом». Через це педагоги освітніх закладів відчують труднощі в створенні та підготовці умов та ситуацій необхідних для розвитку, формування й підтримки в студентів інтересу до одержання ними знань, умінь, навичок. Проблема в тому, що багато викладачів змушені не тільки постійно проходити курси підвищення кваліфікації, але й самостійно навчатися, опановувати нові технології. На жаль, багато чого з доступного для вивчення матеріалу, їм не зрозуміло – педагоги просять допомоги у колег, своїх студентів. Найбільше ця проблема проявилася під час карантину (із 12 березня 2020 р. по 24 квітня 2020 р.), який почався у нашій країні у зв'язку з інфекційною пошестю, яка не жаліє нікого, – коронавірусом (далі COVID-19). Оскільки викладачам потрібно було здійснювати дистанційне навчання студентів, вони мали створити освітні завдання згідно навчального плану, здійснити пояснення матеріалу відповідних дисциплін та перевірку його вивчення.

Із аналізу доступної інформації, нам стало відомо, що більшість педагогів уміють користуватися тільки електронною поштою, безкоштовним месенджером Viber та спілкуватися за допомогою мобільного зв'язку.

Для вивчення багатьох дисциплін студентами коледжу потрібні були інші освітні платформи, на яких відбувалося б спілкування викладача зі здобувачами освіти «наживо», проведення занять та консультацій дистанційно.

Для освітян Міністерство цифрової трансформації України запропонувало освітній серіал «Карантин: онлайн-сервіси для вчителів», у якому «йдеться про алгоритми та комунікацію вчителів і учнів на період дистанційного навчання, а також набір сервісів і специфіку їх використання для вчителів, зокрема: Google Classroom, Microsoft Teams, Cisco Webex, Zoom, Class Dojo, Classtime, Viber та інші» (Карантин, 2020).

Вважаємо, що даний серіал явився своєрідною «палочкою-виручалочкою» для багатьох учителів, викладачів, репетиторів та інших здобувачів освіти. Він сприяв розв'язанню освітньої проблеми – самостійному вивченню існуючих онлайн-сервісів (наприклад: Microsoft Teams), створенню

особистих сайтів, організації відео конференцій (наприклад: CISCO WEBEX) тощо. Все це сприяло опановуванню педагогами різноманітних новітніх технологій.

Для пояснення багатьох тем загальноосвітніх дисциплін, що вивчаються студентами 1-го та 2-го курсів коледжу, також потрібно було викладачам зрозуміти близько 10-и освітніх програмних додатків, про наявність яких багато педагогів раніше й не здогадувались. Більшість із них – не безкоштовні, англійські, а тому не зрозумілі для користування. Це також було проблемою наших освітян.

Але «немає лиха без добра». Під час карантину, із 6 квітня 2020 р., «завдяки спільним зусиллям Офісу Президента України, Міністерства освіти і науки України, Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, громадської спілки «Освіторія», а також понад 40 небайдужих педагогів, що зголосилися стати вчителями для усієї країни» [2 тижні, 2020] проводяться з понеділка по п'ятницю заняття зі шкільних предметів: української мови та літератури, природничих дисциплін (фізики, географії, хімії, біології), алгебри, геометрії та іноземної мови (англійської). Уроки транслюються на багатьох українських телевізійних каналах. Це робиться з метою полегшення доступу та перегляду відео уроків, адже телебачення є скрізь. Тільки, на жаль, автори проєкту «Всеукраїнська школа онлайн» не врахували того, що багато телеканалів – платні, не всі хочуть (мають змогу) оплачувати телевізійні трансляції. Тому, частина студентів, учнів не являються учасниками онлайн уроків.

Для таких здобувачів освіти під час карантину залишаються такі шляхи навчання – мобільний зв'язок, листування, обмін інформацією за допомогою електронної пошти, Google диску тощо.

Література:

*Карантин: онлайн-сервіси для вчителів (2020). Режим доступу: <http://osvita.ua/school/71967/>.
2 тижні Всеукраїнської школи онлайн: робота над помилками, підтримка проєкту суспільством, найпоширеніші питання та цікаві цифри (2020). Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/2-tizhni-vseukrayinskoyi-shkoli-onlajn-robot-na-pomilkami-pidtrimka-proyektu-suspilstvom-najposhirenishi-pitannya-ta-cikavi-cifri>.*

ВАЛЮТНІ ІНТЕРВЕНЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

П. Віблій, І. Лащик, А. Карпенко

Національний університет «Львівська політехніка»

petro.i.viblyi@lpnu.ua

На сучасному етапі Україна рухається у проєвропейському векторі розвитку, що має на меті взаємозв'язок з розвиненими країнами світу, поживлення торгівлі, вихід на світові ринки. Також європейська інтеграція має певні вимоги до економічного та політичного стану країни, тому процес розвитку економіки та забезпечення її стійкості є пріоритетним завданням. В таких умовах глобалізації валютний ринок та валютне регулювання є одним із найважливіших елементів макроекономічної стабільності.

Реалізація валютної політики забезпечується використанням центральним банком певних інструментів. Для України характерним є вплив на обмінний курс за допомогою купівлі-продажу державними інституціями, тобто дивізійна політика, яка здійснюється шляхом валютних інтервенцій. Валютною інтервенцією є операція уряду в особі центрального банку на валютному ринку, метою якої є вплив на курс національної або іноземної валюти за рахунок штучного створення попиту чи пропозиції валюти (Тарасов, 2005). Завданнями проведення валютних інтервенцій є:

- накопичення міжнародних резервів;
- згладжування функціонування валютного ринку;
- підтримання трансмісії ключової процентної ставки як основного інструменту грошово-кредитної політики (Постанова, 2016).

Тобто використання валютних інтервенцій необхідне при короткострокових змінах попиту та пропозиції на ринку, тобто при волатильності обмінного курсу. При довгострокових дисбалансах на валютному ринку використання центральним банком не дасть позитивному ефекту та знизить обсяги золотовалютних резервів країни, які допомагають забезпечити фінансову стабільність країни.

Починаючи з 29.10.2016, НБУ проводить валютні інтервенції методом запити найкращого курсу серед 20 банків, які за попередній квартал мали найбільші обсяги операцій з купівлі та продажу іноземної валюти з іншими суб'єктами ринку та Національним банком (перелік таких банків переглядається кожні три місяці) (Постанова, 2016).

З рис.1. можна зробити висновок, що протягом трьох років спостерігається певна тенденція до здійснення інтервенцій у лютому- червні. Сезонність можна пояснити тим, що в цей період активізуються діяльність експортерів. Мінімізувати вплив сезонного чинника на дисбаланс вартості національної грошової одиниць можливо за допомогою використання строкових контрактів, зокрема форвардів. Використання дериватів посприє розвитку валютного ринку. Також за аналізований період переважну кількість становить позитивне сальдо – це означає, що НБУ здійснює інтервенції шляхом

купівлі іноземної валюти. Це означає, що центральний банк недопускає необгрунтованого зміцнення національної одиниці.

Таблиця 1. Помісячне сальдо валютних інтервенцій НБУ за 2017-2019 рр.* (млн. дол. США)

Помісячне сальдо	Рік		
	2017	2018	2019
Січень	-0.078	-0.0159	0.13608
Лютий	0.0809	0.3969	0.3265
Березень	0.1283	0.376	0.1622
Квітень	0.40228	0.30269	0.2999
Травень	0.52119	0.1812	0.1606
Червень	0.30021	0.024	0.3223
Липень	0.0298	-0.0643	1.2711
Серпень	0.234	-0.6213	0.2994
Вересень	-0.1656	0.0503	0.9303
Жовтень	-0.1472	0.19845	0.1939
Листопад	0.1389	0.2328	0.8978
Грудень	-0.1825	0.3385	2.9333

Отже, валютні інтервенції мають велике значення для проведення якісної валютної політики, однак вони повинні використовуватися у комплексі з іншими інструментами для досягнення загальних макроекономічних цілей. Здійснення інтервенцій впливає на ліквідність міжбанку. Також вони впливають на валютний курс та на обсяги валютних резервів та грошової маси. Недоліком такого інструменту є лише короткостроковий ефект стабілізації валютного курсу.

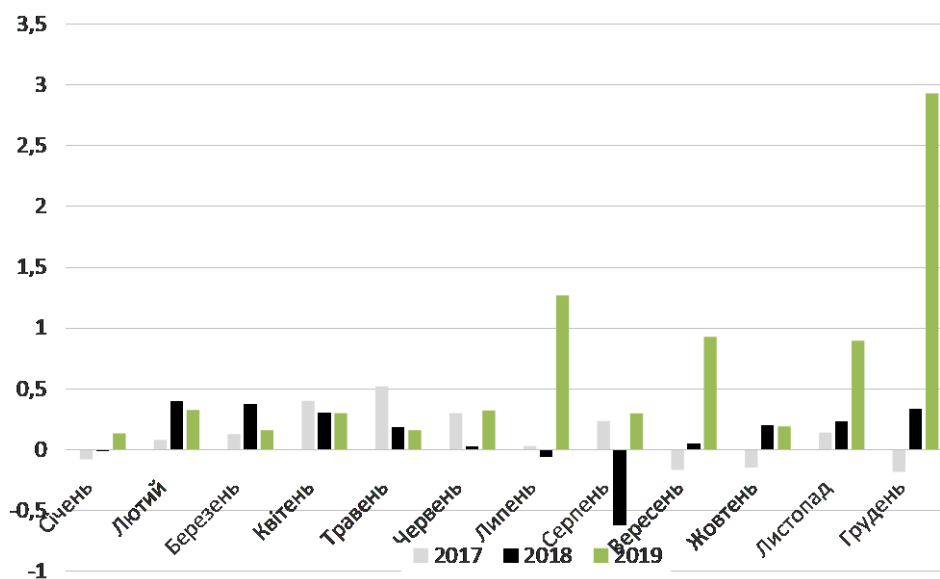

Рис. 1. Помісячне сальдо валютних інтервенцій НБУ протягом 2017-2019 рр. (млн. дол. США)*

*Джерело: складно автором на основі ресурсу (НБУ, 2020)

Література:

Тарасов, В. И. (2005) Деньги, кредит, банки: Учеб. пособие. М.: Мисанта.

Постанова Правління Національного банку України № 397(2016) "Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України" від 28.10.2016. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/document/download?docId=38643629>.

НБУ. (2020) Офіційне Інтернет представництво. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>

ВИХОВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШИХ ПІДЛІТКІВ У ПОЗНАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

М. Ворона

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

maks.vorona.1996@ukr.net

Актуалізація теми екологічної компетентності відбувається внаслідок антропогенних змін довкілля, що пов'язують екологічні зрушення із погіршенням стану здоров'я населення. Екологічна криза спонукає до переосмислення явища споживацтва, а з тим і створення систематизованого механізму, що здатен об'єднувати прогресивні погляди у відношенні збереження навколишнього середовища.

Реалізація подібних видозмін покликана адаптуватися у системі виховання соціально-екологічної компетентності старших підлітків у позанавчальній діяльності – одного з проміжних соціальних інститутів. Серед представників різних вікових груп, найбільший потенціал до усвідомлення цінності природного ресурсу, та наслідків впливу людського фактору на навколишнє середовище посідає категорія старших підлітків.

Найвідчутніший вплив на довкілля кожна людина здійснює, насамперед, через повсякденно-побутову діяльність і звички. Тому й вирішення багатьох екологічних проблем (особливо місцевого рівня) лежить у площині зміни побутових звичок і стилю повсякденної діяльності кожної людини. Цей процес тісно пов'язаний з умінням кожної особистості, оцінюючи рівень безпечності, щодня свідомо обирати ті допоміжні побутові засоби, що здійснюють мінімальний вплив на довкілля і на здоров'я (повсякденно-побутова екологічна компетентність).

Сучасна практика показує, що на базі закладів позашкільної освіти, громадських організацій екологічного спрямування, учасники можуть долучатися до просвітницької діяльності, безпосередньо брати участь у акціях з прибирання навколишнього середовища, переймаючи основи усвідомленого споживацтва та соціально-екологічної компетентності.

На початку 80-х років ХХ століття на хвилі перших досліджень, поняття «екологічна компетентність» ототожнювалося з «екологічним мисленням», «екологічною мудрістю» та «природоохоронним мисленням». Відтак, Р. У. Биджієва тлумачить екологічну компетентність у своїй роботі, як комплекс екологічних поглядів оцінок, теорій різних соціальних груп, які визначаються характером суспільного виробництва та економічним становищем певної групи у цілому (Бабильова, 1997).

Наприкінці ХХ століття уявлення про зміст поняття «екологічна компетентність» суттєво змінюється. У зв'язку з новим розумінням місця та призначення людини в площині сучасного світу. У визначенні категорії «екологічна компетентність», запропонованому С. М. Кравченко,

Г. С. Тарасенко, В. І. Пановим основою і складовою екологічної свідомості виступають емоції у вигляді «почуття прекрасного, почуття краси, почуття любові до природи» (Кравченко, 2012; Тарасенко, 2006 ; Панов, 2002). У цей період екологічна компетентність ототожнюється із екологічними знаннями, основу яких складають уявлення про природу як саморуйнівну систему.

Отже, спираючись на різноманіття поглядів, що побутували з початку ХХ, завдяки чому нині поняття екологічної компетентності виступає як здатність особистості до ситуативної діяльності в соціальному та природному середовищі, за якої набуті екологічні знання, навички, досвід і цінності актуалізуються в умінні приймати рішення, виконувати відповідні дії, нести відповідальність за прийняті рішення, усвідомлюючи їх наслідки для довкілля. У порівнянні із екологічною культурою, яка може бути властива як певній спільноті суспільства, так і окремої особистості, екологічна компетентність, як і компетентність загалом, характерна лише для певної особистості.

До складу екологічної компетентності входить три структурні компоненти (раціональний, чуттєво-емоційний, поведінково-вольовий), які поєднують в собі знання про взаємовідносини у природному середовищі; уміння естетично сприймати природне середовище; уміння усвідомлювати екологічні цінності, власний досвід емоційного, мотиваційно-ціннісного ставлення до природи; аналіз практичного досвіду безпосередньої взаємодії людини з природними об'єктами в контексті їх поліпшення, відновлення, збереження.

Сучасна система позанавчальної діяльності має бути побудована на засадах надання старшим підліткам можливостей формулювати та аргументувати власну точку зору, спираючись на знання фактів, законів, закономірностей, вироблених наукою, власних спостереженнях, досвіді, умінні проектувати і реалізовувати власні громадські проекти.

Екологічна компетентність особистості та її прагнення здійснювати природоохоронну діяльність пов'язані між собою. Екологічна компетентність — це екологічна освіченість, свідоме ставлення до природи, а природоохоронна діяльність — практична участь у раціональному її використанні та охороні. Екологічна освіта і виховання — це педагогічний процес, спрямований на формування екологічної культури особистості та її участі у природоохоронній діяльності (Бабильова, 1997).

Засади педагогічної організації процесу виховання соціально-екологічної компетентності старших підлітків мають базуватися на принципах безперервності, міждисциплінарності, комплексності, відповідальності, екологічної етики та естетичного задоволення. Актуальною метою природоохоронної діяльності старших підлітків є виховання та розвиток екологічно компетентного та відповідального громадянина, майбутнього захисника навколишнього середовища, здійсненність якої забезпечується

виконанням головних функцій – розвивальної, виховної, навчально-практичної, спонукально-пізнавальної та пошуково-дослідницької.

Література:

- Бобылева, Л. Д. (1997). Подготовка будущего учителя к организации внеучебной работы по формированию экологической культуры школьников. Экологическое образование в России: теоретические аспекты. М. 157-159.*
- Кравець, Н. С. (2012). Активізація пізнавальної діяльності молодших школярів в умовах їх екологічного виховання. Обрії. 1(34). 86-90.*
- Павленко, И. Н. (2002). Экологический кризис как псевдопроблема. Вопросы философии. 7. 66-79.*
- Тарасенко, Г. С. (2006). Взаємозв'язок естетичної та екологічної підготовки вчителя в системі професійної освіти: монографія. Черкаси: «Вертикаль» видавець ПП Кандич С. Г.*

МОТИВАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Н. Воронова, В. Горбань, Л. Горбань
Запорізький національний університет
180270n@gmail.com

Мотивація до проєктної діяльності – одна з головних умов успішної реалізації навчально–виховного процесу на сучасному етапі розвитку суспільства. Вона сприяє розвитку інтелекту, і, одночасно, є рушійною силою удосконалення командної роботи, розкриваючи індивідуальні особливості кожного члена команди (Матвіїшин, 2008). Формування мотивації до навчально–пізнавальної діяльності є однією з головних проблем в процесі навчання проєктної діяльності, її актуальність обумовлена оновленням змісту та методів навчання, постановкою нових, не типових завдань, формування в учасників прийомів самостійного набуття знань, пізнавальних інтересів, життєвих компетенцій, активної життєвої позиції (Маркова, 1990). Проблема формування мотивації знаходиться на стику навчання та виховання (Орлов, 2004).

Необхідно зазначити, що якщо проєктна діяльність з самого початку викличе інтерес в учасників навчального процесу, то можна очікувати, що в них поступово з'являться потреби й мотиви до цієї діяльності й в подальшому. Для досягнення найкращого результату в навчальній роботі щодо проєктної діяльності рекомендується використовувати наведені нижче прийоми мотивації, або окремо, або комбінуючи їх між собою залежно від тематики, мети та складності навчальних проєктів.

1. Мотивація навчальної діяльності шляхом цікавої бесіди, використання коротких відеороликів, або нескладних змагань (з визначенням переможців). При цьому залучаються знання та суб'єктивний досвід учасників, наводяться цікаві приклади й парадоксальні ситуації, демонструється зв'язок між досвідом і практичними навичками, які вони можуть розвинути в майбутньому. Наприклад, для того, щоб змотивувати учасників написати проєкт, необхідно звернути їх увагу на те, що кожна людина повинна вміти якісно і швидко рахувати гроші. Тут доцільно влаштувати змагання серед учасників. Викладач пропонує якісно підрахувати визначену суму грошей (краще використовувати паперові купюри невеликого номіналу, але не менше 100 шт.) на швидкість та залучає до цього більш активних учасників, які самостійно виявляють бажання це зробити і, в більшості випадків, саме вони і залишаються лідерами майбутніх команд при реалізації навчальних проєктів. Сама ситуація, коли викладач приносить гроші й ставить таке незвичайне завдання збуджує інтерес до подальшої активності. Потім учасникам можна запропонувати подивитися короткі відео про те, як рахують гроші в різних країнах світу та обговорити проблеми, які будуть виникати в майбутньому з введенням електронних розрахунків тощо.

2. Мотивація навчальної діяльності шляхом створення проблемної ситуації. Постановка питання, демонстрація експерименту або надання до уваги

учасників логічної суперечності, для розв'язання та пояснення яких не вистачає знань.

Пропонуємо в навчальній роботі застосовувати такі способи створення проблемних ситуацій (Пономаренко, 2010):

- ✓ Зіткнення учасників із суперечностями між новими фактами та явищами й наявними знаннями за необхідності теоретичного пояснення та пошуку шляхів їх застосування.

- ✓ Зіткнення учасників з необхідністю вибору потрібної інформації (ситуація з надлишком інформації).

- ✓ Використання суперечностей між наявними в учасниками знаннями та практичними завданнями, що виникають під час виконання цих завдань.

- ✓ Спонування до порівняння, зіставлення та протиставлення фактів, явищ, правил і дій та їх узагальнення.

- ✓ Зіткнення учасників із суперечностями між існуючими технічними рішеннями та новими вимогами, які висуває практика.

- ✓ Спонування учасників до виявлення зв'язків між явищами.

3. Мотивація навчальної діяльності шляхом використання технології «Мозкова атака». Цей метод полягає в колективній творчій роботі з розв'язання певної проблеми. Всіх учасників об'єднує спільна робота над досягненням найкращого результату. Розмірковуючи над певною проблемою, доповнюючи один одного, підхоплюють та розвивають одні ідеї, відкидаючи інші (Фатхутдинов, 2011). Необхідно зазначити, що коли одночасно працюють декілька команд виникає процес змагання, який покращує результат командної роботи. Необхідно звернути увагу й на такий аспект мотивації навчальної діяльності як використання екстраполяції. Прийоми екстраполяції базуються на функції мозку прогнозувати. Вміння переносити наявні знання, практичні навички, способи діяльності в іншу ситуацію – яскрава ознака творчого мислення, що є необхідним у досягненні кращих результатів командної роботи. Вихованню позитивної мотивації навчання сприяють загальна атмосфера творчості в навчальному закладі та в групі, включення учасника в колективні форми організації різних видів діяльності, співробітництво між викладачем і учасниками навчального процесу, допомога педагога в вигляді порад, залучення учнів до оцінювання власної діяльності (Яковлева, 2014).

4. Мотивація навчальної діяльності шляхом залучення оперативної інформації з Інтернет джерел, вміння створювати та ефективно використовувати можливості соціальних мереж Viber, Telegram тощо (групи, канали, голосування в них) для підвищення якості й швидкості комунікації між членами команди. Викладач просить учасників звернути увагу на конкретну інформацію, наголошуючи на її важливості для кожного та можливості її повсякденного використання.

5. Мотивація навчальної діяльності шляхом створення ситуації успіху. Практика свідчить про те, що в команді працюють учасники з різним рівнем підготовки, життєвим досвідом матеріальними статками, тому спочатку всім пропонується алгоритм, який у подальшому вітається змінювати за власними уподобаннями. Такий прийом виправдовує себе, оскільки учасники починають

вірити у власні сили, розкривають свої таланти (про які раніше в традиційній навчальній діяльності ніхто і не здогадувався), чим підвищується їх значимість і роль у командній роботі. Чим більш чітко та яскраво виконано поділ етапів виконання проєкту, чим більш точно прослідковуються логічні зв'язки між ними, підкреслено складові, тим ефективнішим є виконання проєкту в цілому (Чад, 2009). Цьому сприяють наголошення на ключових моментах, наявність узгодженого плану дій, визначення відповідальних і конкретних строків виконання. Якщо робота конкретизується фотоілюстраціями, рисунками, підрахунками, різноманітними діаграмами, мережевими та іншими графіками, словесними прикладами, близькими до особистого досвіду учасників, то він стає доступним для розуміння і викликає інтерес та зацікавленість в якісному виконанню проєкту (Шметткамп, 2005). Викладач у такій роботі може виступати в ролі консультанта, який пропонує цікаві рішення, що можуть надихати на цікаві ідеї щодо їх реалізації, або викликати зворотню реакцію несприйняття і пошук інших не стандартних рішень. Наприклад, таке завдання як святкування дня народження з визначеним однаковим бюджетом, але з різним походженням коштів (самостійно зароблені, або кошти батьків – аналог спонсорські) для його святкування, може стати цікавим для будь-якої аудиторії.

Таким чином, розвиток позитивної мотивації в навчальній роботі щодо проєктної діяльності, зокрема командній роботі над проєктом — це один із сучасних засобів розвитку особистості учасника, оскільки всі вищі духовні потреби людини – у пізнанні, самоствердженні, самовираженні, самоактуалізації – це прагнення до самовдосконалення та саморозвитку. Використати ці потреби для мотивації при залученні до вивчення проєктній діяльності – означає відкрити шлях до підвищення якості процесу навчання. Підтримка викладачем різних видів мотивації на етапі вибору тематики та виконання конкретних етапів навчальних проєктів, внутрішньому зв'язку між його частинами, наповнює кожний етап психологічним змістом, оскільки кожний етап виконання проєкту — це специфічна за мотиваційним змістом психологічна ситуація (Канюк, 2002). Правильність вибору стратегії й тактики сприяє повноцінному гармонійному розвитку особистості та забезпечує успіх командної роботи над проєктом.

Література:

- Канюк, С. (2002) *Психологія мотивації: Навчальний посібник*. Київ.: Либідь. 238-248.
- Маркова, А., Матис, Т., Орлов, А. (1990). *Формирование мотивации учения*. М.
- Матвійшин, Г. (2008). *Планування проєктних дій*. Київ: Хай-Тек Прес.
- Орлов, А. И. (2004). *Теория принятия решений*. М.: Издательство “Март”.
- Пономаренко, О. В. (2010). *Управління проєктами: підручник*. Донецьк: “Донбас”.
- Фатхутдинов, Р. А. (2011). *Инновационный менеджмент: учебник для вузов*. Спб: Питер.
- Чад, Т. Грин, Ивет Кастро-Грин (2009) *Как составить успешный проект: шаг за шагом*.
Пособие. Режим доступа: <http://spbu.ru/files/upload/science/smu-spbgu/grantwriting.pdf>.
- Шметткамп, М. (2005). *Управление проектами: краткий курс*. М.: “Дело и сервис”.
- Яковлева, Н. Ф. (2014). *Проектная деятельность в образовательном учреждении: учеб. пособие*. М.: ФЛИНТА.

СТАВКА НА ОСВІТУ: БЕЗПРОГРАШНИЙ ВАРІАНТ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЗМІН

З. Гнатів

Дрогобицький державний педагогічний університет імені І.Франка

hnativz@ukr.net

На сьогодні зміни в суспільстві значно випереджають здатність реагувати на них, тим самим створюючи справжню відірваність від реальності. Важко встигати за швидкістю технічного прогресу, тим більше коли не всі до цього готові, почасти і на ментальному рівні. Відтак, чим активніше ми будемо вчитися реагувати на мінливий світ, тим більш захищене ставатиме наше життя. Адже ніхто не відкриває парасольку уже після дощу.

Звичайно, стан економічної нестабільності, політичної кризи, фінансових проблем гальмує швидкість прогресу. Проте, щоб відбулися зміни, потрібно щось, набагато більше за гроші, неабияк потрібна віра – віра в себе, віра в успішність кожного школяра, студента, твердий намір, довіра, праця.

Але перш ніж щось змінювати, треба розуміти сутність цих змін, і основне їх потребу. Бо лише розуміючи потребу в змінах ми можемо вкладати в них свій час, свої знання, фінанси тощо. І освіта в цьому плані не виключення. Треба знаходити сильні і слабкі сторони, усвідомлювати структури і концепції систем та парадигм. Одним словом, треба діяти – аналізувати, порівнювати, вивчати, розмірковувати, впроваджувати, визнавати помилки, виправляти помилки, вдосконалювати і вдосконалюватись. Єдиний спосіб ставати успішним та щасливим – це вчитися.

Змінюючи освітню політику і практику ми змінюємо світ. І саме за якістю освіти можна спрогнозувати наскільки заможною стане держава в майбутньому. І саме якість освіти відповідає за необхідні умови прогресу – розум, знання, вміння, які не обмежуються межами окремих дисциплін. Академічна успішність, яку ми так цінуємо є результатом комплексного підходу в царині виховання та навчання.

Вважається, що темп і тренд освітніх реформ задають успішні лідери – Європа та Північна Америка, які все більше і більше прагнуть демократичних перетворень, прагнуть бути суспільством знань, підвищувати конкурентоспроможність своїх освітніх та наукових систем, відтак їхню якість та якість життя. Роблячи ставку на високий інтелектуальний рівень членів суспільства, доцільність капіталовкладень в освіту, без сумніву та чи інша держава робить успішні інвестиції в своє майбутнє та майбутнє всього світу. Звичайно, США як багата країна має значні соціально-економічні переваги і вкладає більше фінансів в освіту ніж інші держави. Відповідно і констатується більша частка людей з вищою освітою, як літніх, так і молодого покоління.

Проте, не завжди країни з високою економікою є запорукою успішної освіти. Про це вказує Андреас Шлейхер – один з найдосвідченіших педагогів у

світі, ініціатор і керівник глобальної програми міжнародного оцінювання PISA автор новаторської книги «Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття», де вміщено двадцятирічний освітянський досвід і знання. Український переклад книги зроблений Ганною Лелів був презентований на форумі «Освітні вимірювання в контексті Нової української школи» 13 грудня 2018 року тодішнім міністром освіти і науки України Лілією Гриневич і названий справжнім «подарунком долі» для використання освітньої реформи в Україні. Автор книги говорить: «Задумайтесь над тим, що в більшості країн найбідніші школи часто забезпечують найкращу освіту. І подумайте про те, що багато сучасних освітніх систем тільки недавно досягли цих висот. Так що освіту можна змінити. І її треба змінити. Без належної освіти люди поневірятимуться на маргінесі суспільства, а країни не зможуть скористатися технологічними досягненнями заради прогресу (Schleicher, 2018).

Сьогодні, під час світової пандемії COVID-19, яка огорнула весь світ, багато чого буде змінено як і в житті людства, так і в освіті. Безперечно, що це певна точка біфуркації, після якої відбуватимуться великі світові зміни. І насамперед це зміна цінностей, бо саме стиль життя і системи цінностей характеризують сучасні верстви суспільства. Парадигма світосприйняття змінює і парадигму освіти. Бо освіта – це про «світ», це про світогляд, це про культуру. Вона залишається могутнім рушієм життя і тоді, коли світ завмирає в тенетах пандемії і в такі складні часи дозволяє наочно бачити тих свідомих, мислячих, освічених громадян, які завдяки своєму розумінню, своїм навичкам виконують ті установи, які протидіють поширенню вірусу.

Розширювати світогляд, навчати цінностей, тонко та мудро балансує між сталими цінностями та розмаїттям і плюралізмом нових, виховувати чутливість та повагу до оточення, розвивати мислення, переходити від передачі знань до їх творення, оцінювати не заради показників, а заради розвитку, критично аналізувати події, які впливають на життя - означає давати той компас, який допомагатиме прокладати шлях в такому невизначеному світі. Бо слабка уява, непевність, застарілі трафаретні правила, страх – це шлях в нікуди.

Ми відстоюємо думку про те, що філософія виховання, яка звернута до нашого серця – є вагомим фактором розвитку не тільки української педагогіки, а й освіти в цілому. Відтак, естетичне виховання, виховання Людини культури, що реалізовуватиметься в сфері освіти через інше мислення, інші підходи, нові освітні курси тощо, разом з цим одночасно вручатиме наче цілу «програму» майбутнього: майбутньої долі людини, суспільства, держави.

Висновки. Трансформація минулого може стати символом майбутнього. Кожна доба плекала свої цінності: в час сільськогосподарської епохи це була земля, в промислову епоху – капітал, а в сучасному світі – це знання, вміння, навички, емоційний інтелект. І саме на це ми робимо ставку. Звичайно, в не ідеальному світі не може бути ідеального життя, але страх, невизначеність, нелогічність (які йдуть від незнання) згубно впливають та ведуть до

дестабілізації. Тому ми повинні розвивати людський капітал під кутом освіченості, стійкості, моральності і суспільного обов'язку, під кутом Віри, Добра і Краси. Загальна людяність, обрамлена естетичними навичками може стати запорукою переосмислення життя, допомогою у пошуку балансу розбалансованого світу.

Література:

Schleicher, A.(2018), World Class – How to Build a 21st-Century School System.

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ ВЗАЄМОДІЇ УКРАЇНА – ЄС

Т. Голованова

Запорізький національний університет

tatyana1956@gmail.com

У багатьох країнах Європи та на європейському рівні основна частина бюджету на дослідження виділяється у вигляді грантів на проектну діяльність. Отже, розподіл грантів та доступ до фінансування є важливою складовою наукових результатів та кар'єрного прогресу. Розглядаючи сьогоденний етап грантової діяльності в рамках співпраці України і Європейського Союзу, необхідно відзначити, що, з одного боку, ми спостерігаємо наявність проєктів з підтримки жінок в науці, наприклад завдяки такій програмі як «Програма Марія Склодовська-Кюрі», яка спрямована на підтримку аспірантів, викладачів, докторантів, з іншого боку – скорочення гендерних дисциплін в університетах, а також посилення анти-гендерних рухів у суспільстві. Одним із чинників, що впливає на таке становище, є наявність упереджень, що існують у суспільній свідомості щодо самого поняття «гендерна рівність».

Стаття 1 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні» дає чітке і однозначне визначення гендерної рівності в Україні: «Гендерна рівність – рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства». Для практичної діяльності важливо усвідомлювати, що сама ідея «рівності» не нова в українській культурі, як в цілому, так і в площині розподілу ролей жінок і чоловіків. У той же час, досі не затверджена Кабінетом Міністрів України Стратегія впровадження гендерної рівності у сфері освіти «Освіта: гендерний вимір — 2021», яку в січні 2018 року схвалив урядовий комітет з питань гуманітарної і соціальної політики. До речі, Центр гендерної освіти Запорізького національного університету також долучився до розробки та обговорення цієї Стратегії.

Зазначений Центр, який функціонує з 2014 року, виступав співorganizатором тренінгів, що проводились Сумським державним університетом у рамках проєкту «Рівні можливості для здобуття професії молодими матерями-студентками у вищих навчальних закладах» за фінансової підтримки Європейського Союзу, а також брав участь у проєктах Всеукраїнської мережі осередків гендерної освіти з гендерного аудиту, гендерного мейнстримінгу в закладах вищої освіти у соціальному партнерстві з Фондом ім. Фрідріха Еберта.

Гендерні аспекти мають враховуватися у кожному кроці проведення аудиту, адже всі структурні елементи освітнього середовища по-різному впливають на жінок і чоловіків. З метою з'ясування цього впливу залучається

статистика, довідники, спеціальні соціологічні опитування. За статистичними даними співвідношення кількості жінок до кількості чоловіків у магістратурі у 2010/2011 навчальному році становило 1,396; у 2016/2017 — 1,243. Це співвідношення в докторантурі змінилося від 1,478 до 1,099. За даними ЮНЕСКО, жінки активно отримують ступені бакалаврів і магістрів і за цим критерієм навіть перевершують чоловіків, оскільки частка жінок серед випускників складає 53%, але на рівні докторського ступеня вона різко знижується, і частка чоловіків (57%) перевищує частку жінок. Відмінності посилюються на рівні наукових співробітників, і в даний час загальна частка чоловіків-вчених становить 72%. Рівень представленості жінок незмінно менше в інженерії, виробництві та будівництві. У багатьох випадках за цим показником інженерія значно поступається іншим наукам, в тому числі сільському господарству. Кількість жінок серед випускників в галузі інформатики також зменшилась.

У країнах ЄС жінки складають 33% від загальної кількості вчених, це трохи більше, ніж їх представленість, наприклад, в природничих науках (32%). Серед професорсько-викладацького складу жінки-вчені становлять 40%. Кількість жінок-вчених збільшується швидше, ніж чоловіків-вчених, в тому числі і протягом останнього десятиліття (на 5,1% в рік в 2002-2009 рр. в порівнянні з 3,3% для чоловіків). Така ж тенденція спостерігається і для рівня представленості жінок серед вчених і інженерів (до 5,4% щорічно в період з 2002 по 2010 рр., у порівнянні з 3,1% для чоловіків). Незважаючи на ці успіхи, для наукової кар'єри жінок в Європі, як і раніше, характерна сильна вертикальна і горизонтальна сегрегація. З середини 2000-х рр. ЄС докладаеть значних зусиль для інтеграції жінок-вчених та гендерних досліджень в свою науково-дослідну та інноваційну стратегію. Збільшення представленості жінок у всіх областях науки в цілому вказує на те, що ці зусилля увінчалися певним успіхом; проте, відсутність жінок на вищих постах в вищих навчальних закладах, керівних і директивних органах свідчить про те, що необхідна подальша робота з цього напрямку. ЄС вирішує це за допомогою стратегії щодо забезпечення гендерної рівності, програми Європейської комісії «Жінки і гендер у дослідженнях» і універсального мандату в програмі «Горизонт-2020».

Окремим напрямком виділяються гендерні інновації в науці, охороні здоров'я, медицині, інженерії, навколишньому середовищу. Підкреслюється взаємозв'язок гендера, дизайну й інклюзії. Найбільш актуальною сьогодні є розробка програми дослідження та інновацій «Горизонт 2020» у подоланні COVID-19. Після збору і аналізу інформації про статеві складові всіх хворих з'являються нові виклики з урахуванням гендерного чиннику. Для цього необхідне посилення фахових досліджень з гендерної тематики у сфері вищої освіти і науки, впровадження гендерних знань у викладанні інтегрованих дисциплін.

Література:

- Гендерний аудит діяльності вищих навчальних закладів Available at: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/12877-20161027.pdf>
- Дії Марії-Склодовської-Кюрі (Marie Sklodowska-Curie Actions). Available at: <http://nkp.univ.kiev.ua/napryamky/marie-sklodowska/>
- Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>
- Стрельник, О. (2019) Освіта як фабрика смислів: від статево-рольового підходу до гендерно-чутливих змін. Available at: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/gender-after-euromaidan/osvita-yak-fabrika-smisliv-vid-statevo-rolovogo-pidhodu-do-genderno-chutlivih-zmin-1341286.html>
- Урядовий Комітет схвалив Стратегію впровадження гендерної рівності у сфері освіти. Available at: <https://genderindetail.org.ua/news/uryadoviy-komitet-shvaliv-strategiyu-vprovadzheniya-genderno-rivnosti-u-sferi-osviti-134328.html>
- Horizon 2020 Framework Programme (H2020). Available at: <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en>
- UNESCO science report: towards 2030 (2017). Available at: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000235406>

СПІВПРАЦЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА УКРАЇНИ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Н. Гурьянова, К. Худавердієва

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

Khudaverdieva.katya@gmail.com

Європейський Союз та Україна почали будувати свої відносини одразу по набутті Україною незалежності у 1991 р. На сьогоднішній день Україна є пріоритетним партнером Європейського Союзу в рамках Європейської політики сусідства (ЄПС) та Східного партнерства. За окремими показниками освітніх стандартів та розвитку людського капіталу, Україна займає в рейтингах «дуже високі» позиції. Так, найвищим є місце України в Індексі розвитку людського капіталу, який розраховується Всесвітнім економічним форумом (ВЕФ). За цим індексом, у 2015 році Україна посіла 31 місце з 124 країн поруч зі своїми безпосередніми сусідами Польщею, Угорщиною та Словаччиною, випередивши більшість південних держав-членів ЄС (Португалію, Іспанію, Італію та Румунію). За Індексом освіти, що розраховується Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН), Україна посідає 36 місце з 188 країн поруч з Австрією, але дещо відстає від інших країн Східної Європи. Значення цього індексу в Україні стабільно покращувалося, починаючи з 1980 року. Аналогічна ситуація спостерігалася і в найближчих країнах-сусідах України. Таким чином, на відміну від економічних показників України, її відносні показники у сфері освіти та розвитку людського капіталу можна порівняти з показниками сусідніх країн-членів ЄС, таких як Польща та Угорщина. Це свідчить про наявність потенціалу для розвитку людського капіталу, необхідного для відновлення основних економічних показників. ЄС підтримує процес впровадження нового Закону України «Про вищу освіту», який був прийнятий у 2014 році, з огляду на подальшу інтеграцію до Європейського простору вищої освіти в контексті Болонського процесу. З моменту ініціації Болонського процесу в 1999 році його основною метою було забезпечення більшої порівнюваності, сумісності та послідовності систем вищої освіти в Європі. Україна приєдналася до Болонського процесу в травні 2005 року, що зумовило запровадження трирівневої системи вищої освіти (бакалавр, магістр і доктор). Новий закон приведе діяльність українських вищих навчальних закладів у відповідність до Болонської конвенції, що передбачає визнання іноземних освітніх рівнів та впровадження декількох інших реформ (децентралізація адміністрування та спрощення бюрократичного управління, надання більшої самостійності вищим навчальним закладам, розширення студентського самоврядування та сприяння прозорості). Тим не менше, повне впровадження Болонської моделі супроводжується новими викликами. Мають бути прийняті численні підзаконні нормативно-правові акти, при цьому основне завдання полягатиме в уникненні суперечностей між ними та помилковим тлумаченням цих актів. Також необхідно провести важливі реформи у сфері гарантування якості освіти шляхом запровадження

Національної рамки кваліфікацій, приведеної у відповідність до Європейської рамки кваліфікацій, а також започаткувати використання Європейської системи залікових балів (кредитів) для професійно-технічної освіти. Порядок денний асоціації також сприяє запровадженню міжнародних критеріїв оцінки та професіоналізації управління у сфері вищої освіти. Очікується, що впродовж 2014-2020 років понад 4 тисячі молодих українців зможуть скористатися перевагами обміну між вищими навчальними закладами, а 7 тисяч українців матимуть можливість взяти участь у молодіжних обмінах у рамках Європейської волонтерської програми. Угода про асоціацію заохочує розвиток професійно-технічної освіти, а також професійне навчання протягом всього життя (у відповідності до Рекомендації 2008/C111/01), враховуючи Європейську систему гарантування відповідності якості професійно-технічної освіти (ЄСГВПО).

Сучасна європейська вища освіта розвивається на університетських традиціях, серед яких – міжнародна співпраця, академічна свобода й університетська автономія, пошук нових ідей та підходів до вирішення актуальних питань. Від самого початку освіта в Європі слугувала підготовці службовців, офіцерів, очікуванням, що гарантована державою народна освіта допоможе вивільнити продуктивні сили і тим самим сприятиме економічному розвитку та інтеграції людей в існуюче суспільство, що допоможе запобігти соціальним виступам. З цього виникло поняття, що освіта є суспільним добром. Водночас вона виступає як певна система, тобто сукупність освітніх програм і державних стандартів різного рівня та спрямованості, мережа відповідних навчальних закладів різних організаційно-правових форм, типів і видів, а також органів управління. Вищі навчальні заклади на українських землях виникали і розвивались у контексті європейської культури і освіти, хоча через різні причини ці процеси відбувалися значно пізніше у порівнянні з країнами Західної Європи. У цілому вища освіта в Україні у ХІХ – на початку ХХ століття розвивалася в рамках політики урядів тих країн, до складу яких входили частини українських земель. У повоєнний період і до кінця 1980-х років залежно від партійних рішень система вищої освіти в Україні зазнавала різних змін. Із суспільних функцій системи освіти можна назвати створення умов безпеки для підростаючих поколінь, соціалізацію та інтеграцію дітей і молоді в дане суспільство, надання кваліфікації для професійної діяльності, алокацію та відбір кваліфікацій, забезпечення рівності шансів і надання допомоги для саморозвитку та розкриття особистості. З освітою пов'язане також формування культури індивіда. Тому освіта повинна базуватися на засадах гуманізму, демократії, національної самосвідомості, поваги між різними націями і народами.

Література:

- Європейський Союз - Україна: співробітництво у сфері вищої освіти Представництво Європейського Союзу в Україні (2010).*
- Поглиблення відносин між ЄС та Україною. Що, чому і як? (2016). /Під редакцією Майкла Емерсона і Вероніки Мовчан.*
- Співпраця України та Європейського Союзу в галузі освіти і науки Анатолій Круглашов. (2005).*

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПРОЄКТУ

М. Дуба, Ю. Гернего

ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»

iuliagern@ukr.net

Соціально-економічний розвиток в умовах сьогодення забезпечує отримання корисного суспільного та економічного ефекту в майбутньому, що вимагає посилення уваги до інвестування як цілеспрямованого вкладання ресурсів для цілей людського розвитку. Наразі, наслідки інвестування знаходять свій прояв, як у посиленні соціальної орієнтації економічної системи, так і в удосконаленні окремих аспектів соціально-економічного розвитку. Відбувається стимулювання економічного зростання, нагромадження людського капіталу, розвиток ринку праці, підтримка високого рівня життя, забезпечення державних соціальних гарантій та соціальних послуг, підтримка соціальної стабільності та екологічної безпеки в суспільстві. З огляду на поширення тенденцій соціалізації, у розвинених країнах досить розповсюдженою є практика реалізації та фінансування проєктів, які є орієнтованими на досягнення не лише економічного, але й соціально-визначеного результату, де людина розглядається не лише як клієнт або споживач послуг, а як цільовий суб'єкт на еволюцію якого націлені зусилля проєктної команди. Проєкт оцінюється не лише через призму здатності задовольнити динамічні потреби громадян, але й за посередництвом зворотного зв'язку, який знаходить свій прояв у формі удосконалень в системі охорони здоров'я, освіти, розвитку науки та культури, збалансування компонентів людського розвитку (Гернего, Дуба, 2018). Актуальності набуває залучення фінансових ресурсів для цілей реалізації соціальних та бізнесових інвестиційних проєктів, які стають об'єктом численних досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців та практиків.

Інвестиційний проєкт, на думку Г. Бірмана та С. Шмідта, це комплекс взаємопов'язаних заходів в межах яких передбачається вкладення обмеженої кількості ресурсів, у тому числі матеріальних, інтелектуальних та людських, для отримання запланованого результату та досягнення поставлених цілей. В. Бочаров розуміє під інвестиційним проєктом діяльність, яка передбачає реалізацію комплексу будь-яких дій, що забезпечують досягнення визначених цілей (результатів). Досить часто на практиці інвестиційний проєкт - це об'єкт реального інвестування, який можна подати у вигляді: інвестицій у підвищення ефективності виробництва; інвестицій у розширення виробництва; інвестицій у створення нових підприємств; інвестицій заради задоволення вимог державних органів управління. Зважаючи на таку класифікацію, інвестиційний проєкт може існувати у формі: нульового проєкту, який передбачає утворення нового виробництва; реконструкції - впровадження передових технологій без зміни

профілю підприємства; розширення або реабілітація діючого підприємства (Вітлінський, 2008). Під час вибору інвестиційного проєкту доцільним є аналіз умов його реалізації. Етапи реалізації інвестиційного проєкту за програмою організації ООН з промислового розвитку (UNIDO) складаються з передінвестиційного, інвестиційного та виробничого етапів, що зображено на рис. 1 (Моторнюк, 2017).

Передінвестиційний етап включає в себе відбір перспективних інвестиційних проєктів, розробку бізнес-плану та прийняття рішення стосовно запропонованого проєкту. Головним завданням передінвестиційного етапу є ідентифікація перспективних інвестиційних можливостей та прийняття інвестиційних рішень. Помилки на цьому етапі приведуть до неправильних інвестиційних рішень, внаслідок яких компанія може зазнати значних збитків на етапі реалізації інвестиційного проєкту. Так, економістами зазначається, що свого часу головною причиною невдалої реалізації значних проєктів став саме неповноцінний попередній аналіз проєкту. Серед об'єктів, що є результатом втілення такого роду помилки виділяють Чорнобильську атомну електростанцію (Репіна, Лисечко, 2017). Необхідно також вказати, що на сьогодні у світі багатьма компаніями інвестиційний проєкт оцінюється як позитивний, якщо на початковій фазі проєкту доведено можливість у разі його реалізації захопити нові сегменти ринку, не враховуючи труднощі щодо наявного матеріального та ресурсного забезпечення проєкту (Дука, 2008).

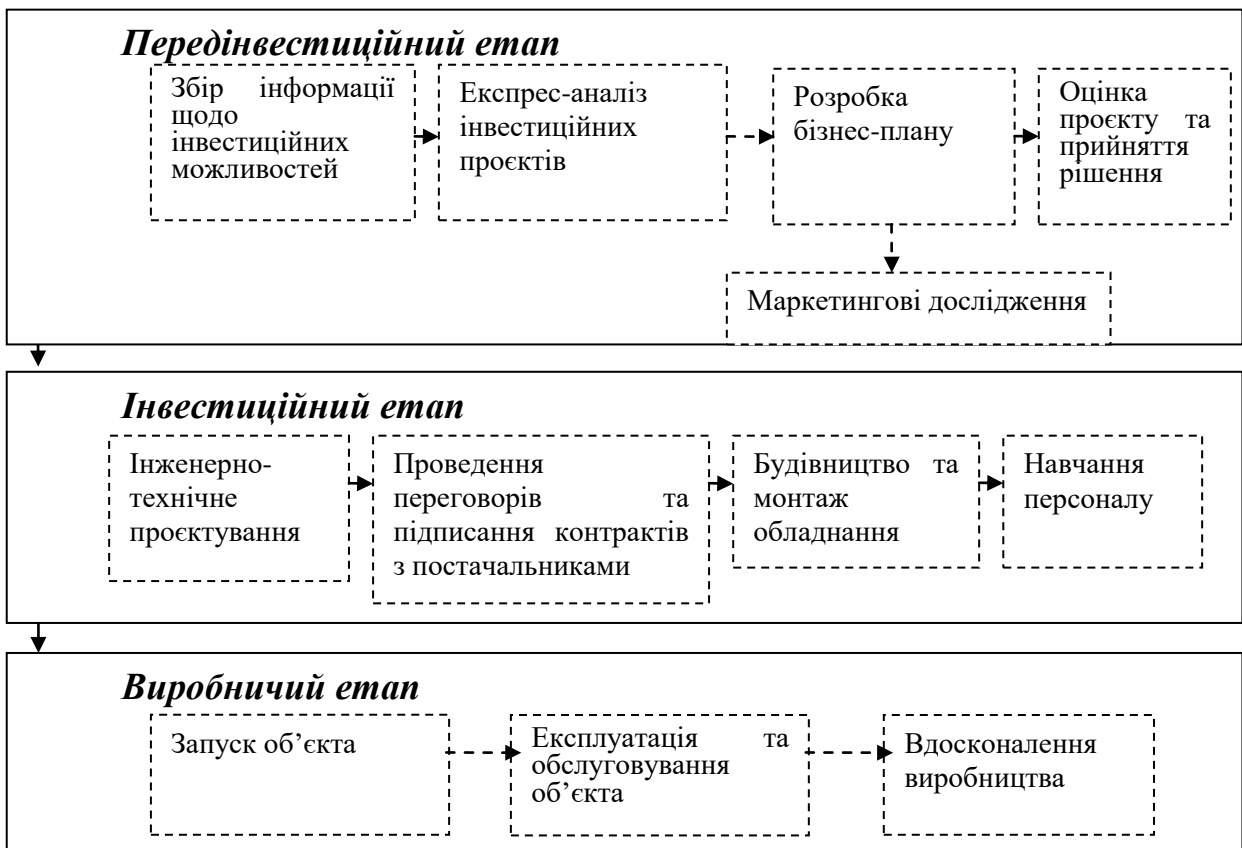

Рис. 1. Етапи реалізації інвестиційних проєктів

Джерело: (Вербицька, Мельник, 2008)

За рахунок правильно проведеного аналізу на передінвестиційному етапі компанія отримала інвестиційний прибуток за рахунок розширення сегменту ринку. Інвестиційний етап характеризується заходами детального проєктного опрацювання та підготовки проєкту до етапу фактичної реалізації. Виробничий (експлуатаційний) етап розглядається у довгостроковому та в короткостроковому планах. У короткостроковому плані вивчаються проблеми, пов'язаних із застосуванням технології, функціонуванням обладнання або з кваліфікацією персоналу. У довгостроковому плані розглянуто стратегію та сукупні витрати на виробництво і маркетинг, а також надходження від продажу. Зауважимо, що у різних країнах світу також користуються національними класифікаціями фаз управління проєктами.

Так, у Німеччині переважає підхід, що ґрунтується на: основній діяльності – аналізі проблеми, розробці концепції та детальному поданні проєкту; використанні результатів його реалізації; ліквідації об'єктів проєкту. З огляду на наведені тенденції реалізації інвестиційних проєктів на практиці, метою їх реалізації є економічний ефект. Проте, Закон України «Про інвестиційну діяльність» визначає, що поряд із економічним ефектом результатом може також виступати соціальний ефект. Соціальний та економічний ефекти відображають вартісну оцінку результатів інвестування.

Таким чином, на сучасному етапі функціонування ринку відбір та аналіз інвестиційних пропозицій стає дедалі важливішим для визначення доцільності подальшого функціонування підприємства, що пояснюється значною залежністю успіху бізнесу від ефективності використання наявних ресурсів. Тому, вирішальною умовою розвитку та життєздатності компаній є ефективність вкладання капіталу в той чи інший інвестиційний проєкт.

Література:

- Вербицька, Г. Л., Мельник О. Г. (2008). Удосконалення механізму оцінювання інвестиційного проєкту. *Вісник національного університету „Львівська політехніка”*. 14 (635). 156 – 162.
- Вітлінський, В. В. (2008). *Ризикологія в зовнішньоекономічній діяльності: навчальний посібник*. Київ: КНЕУ.
- Гернего, Ю. О., Діба, О. М. (2018). Соціальні інвестиції як форма реалізації пріоритетів збалансованого людського розвитку. *International security in the frame of modern global challenges: proceeding of the conf., 11 June 2018*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 207 – 213.
- Дука, А. П. (2008). *Теорія та практика інвестиційної діяльності, інвестування: навчальний посібник*. Київ: Каравела.
- Моторнюк, У. І. (2017). Аналіз сутності та необхідності розвитку залучення інвестицій у соціальну сферу. *Інфраструктура ринку*. 5. 178 – 181.
- Репіна, І. М., Лисечко, Є. Г. (2017). Інноваційні підходи до оцінювання ефективності соціального підприємництва. *Соціально-трудова сфера: сучасний стан, проблеми та стратегічні напрями розвитку: зб. тез доп. учасників міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., 14–16 листоп. 2017 р.* Київ : КНЕУ. 162–164.

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ УНІВЕРСИТЕТОМ

Т. Димань

Білоцерківський національний аграрний університет

tetyana.dyman@btsau.edu.ua

Успішний розвиток і конкурентоспроможність сучасного закладу освіти неможливо забезпечити без ефективної системи прогнозування та стратегічного планування. Це ставить перед університетом нові виклики: щодо розуміння і використання галузевих та регіональних переваг і перспектив у загальнодержавному вимірі, необхідності науково обґрунтованого передбачення і врахування загальносвітових тенденцій розвитку вищої освіти.

Стратегування як інструмент управління нині активно використовують у діяльності закладів вищої освіти. В умовах сучасних викликів (несприятливих макроекономічних умов, демографічної кризи, недостатності бюджетної підтримки інвестиційного процесу у сфері вищої освіти та ін.) університет вже не може використовувати старі механізми функціонування, які не забезпечують йому гнучкості і адаптивності у здійсненні конкретних заходів для формування конкурентних переваг на ринку освітніх послуг. Відтак, за умов обмеженості ресурсів саме стратегічне планування має допомогти ефективно виконати завдання модернізації в освітній сфері.

Аналіз змісту стратегій розвитку українських університетів показав, що найважливіші цілі і завдання їх стратегічного планування визначаються передусім потребами поліпшення якості освітньої діяльності, адаптації освітньої галузі до ринкових умов, використання системних, управлінських та технологічних інновацій для формування нового освітнього середовища, задоволення усіх потреб споживачів освітніх послуг, суттєвої диверсифікації освітньої діяльності.

У ряді університетів з високою культурою стратегічного управління доцільно відмітити існування стратегічної мети, яка є стрижневим елементом стратегії, віддзеркалює «великі цілі» закладу, свідчить про усвідомлення керівництвом ієрархічної природи стратегії як управлінського інструменту (Ор'єва, 2015). Стратегічну мету зазвичай формулюють на рівні вищого керівництва університету, оскільки саме воно має можливість всебічно оцінити існуючу ситуацію, координувати всі підрозділи і мобілізувати всі інструменти і ресурси, що перебувають у розпорядженні університету. Стратегічна мета обґрунтована і здійсненна лише у разі чіткого визначення університетом своєї місії, оскільки остання забезпечує відправну точку і точку необхідного досягнення (кінцевий для стратегії пункт).

Ряд стратегій розвитку університетів не містять таких категорій стратегічного планування, як бачення, місія, цілі, тобто позбавлені, концептуально-орієнтованого блоку, пов'язаного з отриманням результатів.

Тим часом цей блок характеризується підвищеною відповідальністю, оскільки саме в баченні, місії і цілях здійснюється стратегічний вибір університету, і ціна помилок може бути високою.

Найменшим ступенем невизначеності у структурі стратегій характеризується проектно-орієнтований блок, який становить собою план дій щодо реалізації стратегічних цілей. Однак у стратегіях багатьох університетів цей блок представлено недостатньо аргументовано. Наприклад, він передбачає такі завдання, як «реорганізація інститутів і факультетів, кафедр, інших структурних підрозділів», «забезпечення відкритості процесу розробки основних нормативних документів», «створення ефективної системи регулярної звітності кожного виборного керівника перед своїм колективом за усіма напрямками діяльності», «подальший розвиток і підтримка міжнародної співпраці», що доцільніше вважати обов'язковим (рутинним) процесом, ніж діяльністю, націленою на кінцевий результат. Часто стратегія доповнюється планом заходів, якому також бракує чіткості та націленості на результативність. Відтак, доцільність подібних стратегій, які цілком можливо замінити операційними планами заходів структурних підрозділів, видається сумнівною.

Іноді у стратегічні плани, навпаки, вносяться пріоритети, які «непосильні» для закладу освіти. Наприклад, такі пріоритети як «створення сприятливого середовища для залучення інвестицій» не є винятково справою університету. Вони потребують скоординованої роботи ряду державних інституцій, органів місцевого самоврядування, а також суб'єктів недержавного, у тому числі приватного сектору. З огляду на це, у процесі розроблення стратегії університету важливо дотримуватися принципу ієрархічності.

Важливий елемент механізму стратегічного управління розвитком закладу вищої освіти – вибір організаційного ресурсу (у тому числі організаційної структури) для реалізації визначеної стратегічної моделі (Натрошвілі, 2015). Організація виконання стратегії, створення механізму координації дій усіх його учасників традиційно є найбільш уразливим у стратегічному процесі, що забезпечується керівництвом закладу. Досвід функціонування систем стратегічного планування на провідних підприємствах у розвинутих країнах показав, що головною причиною можливої низької ефективності стратегічного управління є його здійснення в рамках застарілих організаційних структур управління (Шорохов, 2015). З огляду на це, стратегічне управління університетом неможливе без істотної перебудови форм і методів управління, систем контролю, а також без ефективного моніторингу, який би оцінював просування цілей стратегії до реалізації задекларованих кінцевих результатів.

Дуже часто механізм координації, який би узгоджував у часі та ресурсах рішення, що приймаються керівництвом університету, структурних підрозділів, відсутній. Водночас кращі практики передбачають зазначення термінів

виконання стратегічних завдань, відповідальних за їх виконання, джерел і орієнтовних обсягів фінансування, показників виконання.

На наш погляд, підготовка такого важливого документу, як стратегія університету, має бути певним чином формалізована. Існує парадоксальна ситуація коли стратегії приймаються чи схвалюються органами управління, у подальшому ними реалізуються та оцінюються без чіткого формування вимог до кожної зі складових стратегічного процесу. Втім, і визначення терміна «стратегія» як нормативно-правового документа відсутнє (Інституціоналізація..., 2019). На нашу думку, положення про стратегічне планування було б доцільним внутрішньоуніверситетським документом.

Таким чином, на рівні університету стратегічне управління потрібно формувати як цілісну і багаторівневу систему для розв'язання проблем, які постають у процесі провадження освітнього процесу, наукової, інноваційної, міжнародної, господарської діяльності, а її розбудова повинна узгоджуватися з реформуванням системи вищої освіти в країні. Організаційна модель розвитку університету має забезпечувати як реалізацію «великих цілей» стратегічного розвитку, так і поточне функціонування закладу, націлене на вироблення на надання освітніх послуг з конкретними споживчими характеристиками. Важливим для університету має бути існування стратегічної мети, яка б визначала стратегічні пріоритети у різних сферах університетського життя, а також становила основу для створення стратегій структурних підрозділів. Відповідальним за розроблення та реалізацію стратегічного плану структурам і особам важливо дотримуватись одного з фундаментальних принципів формування стратегічного процесу, який і надає йому системності, – принципу ієрархічності. Бажано, щоб в університеті було розроблено внутрішній нормативний документ (положення) про процес стратегування в університеті з урахуванням світових трендів реформування вищої освіти і кращих практик вітчизняних університетів.

Література:

- Інституціоналізація системи стратегічного управління в Україні. (2019). Вісник НАДУ. Серія «Державне управління». 2. 87–100. Режим доступу: <http://visnyk.academy.gov.ua/pages/dop/85/files/0a5feeab-295a-4609-891c-430c7a42f7d4.pdf>*
- Натрошвілі, С. Г. (2015). Стратегічне управління вищим навчальним закладом: теорія, методологія, практика: монографія. К.: КНУТД.*
- Ор'єва, К. (2015). Особливості стратегічних цілей та їх місце в ієрархії цілей організації. Економіка та держава. 8. 79–81.*
- Шорохов, В. (2015). Порівняльний аналіз лінійно-функціональної та дивізійної організаційних структур управління. Ефективність державного управління: Збірник наукових праць. 43. 201–210.*

ПРОЄКТНО-ОРІЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ОСВІТИ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

О. Добрянська

КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» ДОР»

elena311209@i.ua

Історія децентралізованої держави є історією суперечностей, пов'язаних із пошуком найкращої форми організації державної влади.

Публічна влада виступає у двох формах – державної влади та місцевого самоврядування. Система публічної влади існує і функціонує за рахунок податків з населення та підприємств для того, щоб діяти у суспільних інтересах. Проте, за наявних умов переходу України до демократії, механізм дії публічної влади потребує подальшого розвитку та вдосконалення. Одним із способів оптимізації державного управління є децентралізація – передача певної частини повноважень органам, які не є підпорядкованими центральній владі, а обираються чи створюються громадою.

Реформа місцевого самоврядування в Україні на засадах децентралізації має створити умови, за яких територіальні громади стали б надійною інституційною основою мотивованої самостійної діяльності, спрямованої на отримання реального суспільно-корисного результату відповідно до пріоритетних очікувань людей.

Одним із надскладних завдань для об'єднаних територіальних громад у ході цього процесу є створення функції управління освітою. До об'єднання громад управлінням освітою в селах і селищах займались відділи освіти районних державних адміністрацій, які є елементами вертикалі державної виконавчої влади. Функції виконавчих органів сільських та селищних рад у сфері освіти були мінімальними та полягали в реалізації другорядних завдань для забезпечення шкіл (як наприклад організація підвозу учнів).

На відміну від райдержадміністрацій, органи місцевого самоврядування об'єднаних громад є автономними та мають всі повноваження, у тому числі у сфері управління освітою. Але серйозним викликом є їхня інституційна слабкість.

Органам місцевого самоврядування практично усіх об'єднаних громад разом з отриманням бюджетних преференцій та управлінських повноважень необхідно буде взяти на себе складне завдання та відповідальність за створення ефективного управління системою освіти в своїх громадах.

Серед інструментів програмно-цільового підходу, що забезпечують орієнтацію діяльності на результат, одне з провідних місць посідають проєкти. Отже, перехід до проєктно-орієнтованого управління стратегічним розвитком територіальних громад, в тому числі в питанні розвитку освіти набуває особливої актуальності.

Питання в галузі теорії і практики управління проектами вивчалися та розвивалися в працях таких вітчизняних і зарубіжних вчених: Бушуєв С. Д., Новіков Д. А., Ільїна О. Н., Мазур І. І., Шапіро В. Д. та інші.

Проблеми становлення та поширеного впровадження в практику місцевого самоврядування стратегічного та проектного підходів, зокрема в їх взаємопідтримці у процесах розвитку територіальних громад, розглядаються в публікаціях таких дослідників і практиків, як: В. Бабаєв, Т. Безверхнюк, О. Берданова, О. Бобровська, Є. Бородін, С. Бушуєв, В. Вакуленко, О. Васильєва, П. Ворона, Н. Гончарук, Т. Гречко, І. Дробот, І. Ковтун, Т. Кравченко, В. Куйбіда, М. Латинін, М. Лахижа, Т. Маматова, В. Мамонова, Ю. Молодожен, В. Молоканова, Р. Плющ, О. Пономаренко, Л. Прокопенко, В. Рач, С. Саханенко, С. Серьогін, О. Тертишна, В. Толкованов, С. Хаджирадева, І. Хожило, І. Чикаренко, Ю. Шаров та інші.

«Управління проектами на сьогодні є однією з найбільш актуальних та прогресивних управлінських технологій, що продовжує швидко розвиватись. Напрямів застосування концепції проектного менеджменту надзвичайно багато, і вони можуть охоплювати практично всі сфери людського життя, у тому числі й державне управління. Проте на сьогодні інструменти проектного менеджменту все ще не знайшли широкого застосування в органах влади. Для багатьох органів державного управління проектний метод залишається доволі невідомим напрямом у методиці управління. Більшість з них усе ще віддають перевагу традиційним підходам в управлінні. Вони використовують або застарілі командно-адміністративні методи управління, або поодинокі новітні підходи функціонального менеджменту. Щодо перших командно-адміністративних методів управління, то вони припиняють своє існування, проте залишаються домінантними в управлінні в установах органів влади. Щодо других методів функціонального менеджменту, то вони є прерогативою управління новостворених чи реорганізованих підприємств» (Федорчак, 2006).

Дослідницею Чикаренко (2007) визначено основні характерні компоненти проекту: чітко визначена мета, яка досягається разом з іншими вимогами; комплекс взаємопов'язаних робіт і ресурсів, які вимагають чіткої регламентації та координації; визначені строки початку й закінчення; обмежений життєвий цикл; обмежені ресурси; унікальний зміст та умови здійснення проекту; потенційна конфліктність (по роботах, ресурсах, часу тощо). Проект завжди пов'язаний зі змінами його внутрішнього та зовнішнього оточення, його реалізація є цілеспрямованим перетворенням з існуючого стану на бажаний (с.253-259).

На сьогодні проектний підхід широко застосовується в публічному управлінні, зокрема в управлінні територіями, як інструмент розв'язання окремих значущих проблем, а також у сфері формування стратегій розвитку територій.

В Україні діє низка міжнародних Програм (проектів), які полягають в оптимізації системи управління та сприянні ефективному місцевому розвитку в Україні, що, в свою чергу, створить новий імпульс як для демократичних процесів, так і для надання послуг на рівні громади.

Упродовж 2013-1018 років швейцарсько-український проект DOCCU (був спрямований на розвиток громадянського суспільства в Україні шляхом підвищення рівня обізнаності освітян, учнів, їх батьків, а також державних службовців та представників місцевого самоврядування з питань демократичного громадянства та прав людини.

Проект був покликаний удосконалити процес співпраці між органами державної влади, системою освіти та громадськістю для створення демократичного середовища у місцевих громадах.

Проект сприяв розвитку компетентностей освітян і державних службовців в сфері демократичного врядування та розбудови “школи як центру громади”. Співпраця школи, місцевих органів влади та громадськості в рамках концепції “школа - влада - громада” сприяє залученню громадян до прийняття рішень на місцевому рівні та формуванню громадянського суспільства через зростання соціальної активності.

З 01 лютого 2020 року в Україні запрацював Швейцарсько-український проект «Децентралізація для розвитку демократичної освіти» (DECIDE). Проект спрямовано на підтримку двох ключових реформ в Україні – освіти та децентралізації.

DECIDE покликаний сприяти посиленню потенціалу ОТГ у розробці та практичній реалізації децентралізованих моделей управління освітою включаючи стратегії розвитку освіти та плани їх впровадження; підвищенню професійного рівня посадових осіб місцевого самоврядування ОТГ в цілому та працівників структурних підрозділів, які відповідають за освіту в ОТГ; удосконаленню методів та інструментів розвитку громадянського суспільства та залучення громадян до управління освітою.

Сьогодні у вітчизняному місцевому самоврядуванні існує ціла низка системних проблем, схожі з якими успішно розв’язуються в європейських країнах на шляхах децентралізації.

Децентралізація забезпечує демократизм, стратегічну свободу учасників управління, формує елементи самоорганізації, породжує стимули активної діяльності, оперативність рішень, створює баланс реальної самостійності органів місцевого самоврядування із зосередженням відповідальності за результати власних рішень; з’являється зацікавленість у належних кінцевих результатах («почуття господаря»), зростає роль керівника та формуються стимули його особистісного розвитку.

Метою реформи місцевого самоврядування є самодостатня, тобто конкурентоспроможна громада, що здатна якісно й самостійно надавати послуги громадянам. Реалізація зазначеної мети вимагає застосування

передових управлінських інструментів, які забезпечують надійне досягнення встановлених цілей і отримання соціально-економічних результатів. Такі інструменти пропонуються програмно-цільовим підходом до управління.

Сучасний підхід до стратегічного планування розглядає проекти як основний засіб реалізації стратегічних пріоритетів. Тому суттєво мають переваги застосування проектів для виконання стратегій розвитку освіти територіальних громад.

Література:

- Федорчак, О. (2006). Проектний підхід як інноваційний механізм державного управління. *Державне управління: теорія та практика: електрон. наук. фах. журн.*—Вип 1. Відновлено з <http://academy.gov.ua/ej/ej3/txts/TEKNOLOGIYA/02-FEDORCHAK.pdf>
- Чикаренко, І. (2007). Сутність і характерні особливості муніципальних проектів розвитку. *Актуальні проблеми державного управління*, 4 (30). 253-259.

PROJECT MANAGEMENT APPROACHES IN THE PROJECTS OF THE TRIANGLE “GOVERNMENT-BUSINESS-SOCIETY”

T. Drobakhina

DRIDU NADU

drobakhina@gmail.com

VUCA-context (VUCA, 2017) of modern life frames the way the projects are realized no matter about what kind of industry we speak. Strategy becomes rudimental though it's still important. The main accents while elaborating the project strategy are flexibility, stages, logic entities, continuous analysis and readiness to changes. Fundamentally important are values and principles, as well as goals and big idea to appeal to the market/target audience. Social impact of any kind of activity becomes badly important. The success of the project, project line or any governmental leader is based on values that are reinforced by trust from the side of the audience (Bettiol, 2011).

Nowadays world trend is collaboration within the triangle business-government-society that guarantees the implementation in a flexible mode of any project or/and initiative. Crucial in this case is the feedback and constant dialog between the mentioned entities and an attempt to use “win-win” approach.

Examples of the successfully conducted dialog between business, government and society are projects in cultural area, so called European Capital of Culture project kits. They aim to show the culture as a fundamental essence to develop the society and bring up socially responsible youth.

The obligatory stages include research + gathering requirements, building and minimum viable product model, prototype development, design, functional implementation + feedback, analysis and hypothesis correction and again implementation. Some of the stages have constant iterations in order to achieve the best results (Руководство PM BOK, 2017).

Stakeholders are involved on the 1st stage of the development, let's say at the level of research and MVP model and later while analyzing the feedback. Stakeholders in this triangle could be as well as government and business who are supporting the idea and realization of the project. Businesses can participate on every stage in case they are aware of the specifics of the project possessing the required minimum of knowledges to help successfuller run the project.

Agile emphasizes on four core values (Руководство PM BOK, 2017):

1. Individual and team interactions over processes and tools.
2. Comprehensive documentation for all stages and their results.
3. Customer collaboration over contract negotiation.
4. Responding to change over following a plan.

Another modern approach taken from the IT-industry is SCRUM. SCRUM is an agile development method (Руководство PM BOK, 2017) which concentrates specifically on how to manage tasks within a team-based environment within a risky context. Basically, Scrum is derived from activity that occurs during a rugby match.

Scrum believes in empowering the working team and advocates working in small teams (say- 7 to 9 members). There are several roles that are essential for SCRUM model (Руководство PM БОК, 2017): SCRUM Master, who is responsible for setting up the team, sprint meeting and removes obstacles to progress; the Product Owner creates product functional description, prioritizes the functions and is responsible for the completion of the functionality at each iteration; SCRUM Team manages its own work and organizes the work to complete the sprint or cycle. Product functional description is a repository where requirements are tracked with details on user stories to be completed for each release. It should be maintained and prioritized by the Product Owner, and it should be distributed to the scrum team. Team can also request for a new requirement addition or modification or deletion. So that you have all the time updated information about what should be completed, by what means, when, how and what results are expected.

Taking into consideration all the mentioned above, it's essential to mention that the following points will help you position your team for a successful rollout:

1. Hire or appoint from within, an expert to architect and lead your rollout.
2. Engage an Agile expert to design and “codify” your team’s approach, to lead the group and manage the flow, to iterate and optimize project programs over time and to manage continued adoption and compliance (after iterations).
3. Apply the most appropriate process methods to best manage your simplest to most complex projects.
4. Adopt approaches to your specifics, engage your team members to be initiative and define the periods of time they could work for the projects.
5. Provide the team with the best project management software and associated training and support, to help them manage ideas, process and communications. Invite other experts for “helicopter view” on your project ideas, completion and conclusions.

Implementation of Agile and SCRUM in the triangle government-business-society helps minimizing the risks, achieving the mutual goals, building strong cooperation relationship and dialog between the mentioned participants. It also helps to foresee the feedback of the audience as there is a dialog with its’ representatives and run through force majeure without great losses. The projects that are realized are really expected and derive from the needs not from the fantasies of the government or business.

References:

- Децентралізація влади в Україні: оцінювання результатів формування та розвитку самодостатніх громад : монографія (2019) / кол. авт. ; за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна, І. А. Чикаренко. Дніпро : ДРІДУ НАДУ.*
- Руководство РМВОК (2017). 6 издание. Agile: практическое руководство. Москва: Олимп.*
- Bettiol, M. (2011). The role of community of practice in developing creative industry projects. International Journal of Project Management. 29(4). 468-479.*
- VUCA 2.0. A strategy for steady leadership in an unsteady world. Available at: <https://www.forbes.com/sites/hbsworkingknowledge/2017/02/17/vuca-2-0-a-strategy-for-steady-leadership-in-an-unsteady-world/#7d193efb13d8>*

CULTURAL TOURISM STRATEGIC DIRECTION OF SOCIOCULTURAL DEVELOPMENT

S. Dychkovskyy

National Academy of Culture and Arts Management, Ukraine

227@ukr.net

Considering cultural tourism as a symbiosis of economy and culture we should emphasize that it contemplates not only knowledge of cultural heritage of tourist destination, but also inclusion of a tourist into a modern cultural environment – active involvement in cultural events and practices characteristic for a certain territory.

There is one more advantage of event tourism – constant renewal of propositions. Having a great multiplicative effect, event tourism promotes development of related branches. Travelers visiting one or other region are potential consumers of other types of tourism popular in this territory. It results in increase of propositions and demand for additional services. Positive effect of event tourism on region's development lies in the fact that owing to the interesting events tourists go to those regions, which at other times could hardly attract their attention.

In the past the most events were the integral part of social contexture and played important role in the society – marking significant moments shared by all people. Religious holidays, cultural festivals and trade fairs created the environment of social cooperation. Taking into account the fast pace of social, economic and cultural changes today, events continue to acquire new functions in the society. Recants researches show the growing role of events and festivals as economic accelerators, factors of creation of cultural environments, incentives for new management models as innovative platforms and as centers in global networks. When socio-cultural phenomena are studied, events can be seen as social subjects, which have a potential to support and transform social systems. Event is understood as a complex of occasions notable for its identity and significance for the given society or mankind in general, small groups or individuals. It can be of the form of a onetime unforgettable event or periodic one, which takes place every year or in a certain period of time. Event as a tourist resource has clear multiplicative effect – it “makes” different tourist industry sectors of the country develop, which promotes effective use of its own potential. Hotels and transport companies, restaurants, cafes and sports centers, souvenirs shops and museums – it is hardly full list of components, which serve event tourism.

In this case event tourism as a kind of cultural tourism influences: revival of folk traditions and promotion of local crafts, job placement, organization of diverse tourist programs and travel itineraries, protection and revival of cultural and architectural heritage, transition from traditional way of life to so called modern western forms of society, which promotes development of interindustry cooperation, study of regional cultures with the purpose of development of interethnic tolerance. Integration of some monuments of cultural heritage into tourist network is promoting

confirmation of restoration programs, creation of new image museums, scansions, restaurants of traditional food, furnishing of guest rooms for tourists by local residents.

Conclusions. Cultural tourism is one of the leading dominant cultural practices, which accounts for a large percentage of capital investments in all developed countries and gives a vast amount of money for the development of culture on the whole. Cultural consumption of values in the context of artistic and cultural-historical potential of tourism is being implemented in the form of production of new senses, destinations, images and gestalts of everyday life during travelling. Development of international tourist markets of cultural events should be considered from different points of view – from individual to social and local, regional, national and international levels of creation of cultural capital. Increasingly the new approach to the assessment of the impact of event tourism is becoming a new paradigm, although in some areas it directly contradicts mainly instrumentalist approach. Effective use of cultural and historical potential, architectural and natural landmarks allows developing new, more promising economic sectors of event tourism.

References:

- Aleinikova, A.V. (2010). *The role of event tourism in the development of the tourism potential of the region: domestic and foreign experience. Bulletin of the National Academy of Tourism*, 2, 35–37.
- Alexandrova, A.Yu. (2001). *International tourism. Moscow: Aspect Press.*
- Antonenko, I. Y. (2014). *Prospects for the development of eventual tourism in the region. Tourism: realities and the prospects for steel tourism: materials additional. Mizhnar. science. - practical. conf. / Goal. editorial S.V. Melnichenko. Kiev: Kiev National Trade and Economic University, 64–65.*
- Atroshchenko, B. F. (2016). *Event tourism is an important component of the hospitality industry in the city of Chernigov. News of the Gomel State University named after F. Skorina. 2 (95): Economics. 132-137.*
- Beydik, O. O. (2001) *Recreational and tourist resources of Ukraine: Methodology and methodology analysis, terminology, district of the bath: monograph. Kiev: HCV University of Kyiv.*
- Gordin, V. E., Matetskaya, M. V. *Cultural tourism as a strategy for the development of the city: the search for compromises between the interests of the local population and tourists. Available at: https://publications.hse.ru/chapters/78358566.*
- Doctors, L. (2004). *Cultural Capital of Europe - Lille. Available at: http://art.1september.ru/2004/17/no17_3.htm.*
- Dolzhenko, G. P., Shmytkova, A. V. (2007). *Event tourism in Western Europe and the possibility of its development in Russia. News of higher educational institutions. North Caucasus region. Series: Social Sciences 6. 116–119.*
- Ikonnikova, S. N. (1977). *Architectonics of cultural space // Philosophy of Culture: Materials of the 1st All-Russian Philosophical Congress. St. Petersburg, 38–42.*
- Karamasheva, A. A. *Cultural tourism and its importance in the socio-cultural development of regions in the context of globalization. Available at: http://cheloveknauka.com/kulturnyy-turizm-i-ego-znachenie-v-sotsiokulturnom-razvitii-regionov-v-usloviyah-globalizatsii.*

МЕТОДИКА КЕРІВНИЦТВА ПРОЄКТАМИ З ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО НАПРЯМУ В ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

М. Дьяченко

Комунальний позашкільний навчальний заклад «Центр дитячої та юнацької творчості «Гармонія» Криворізької міської ради
marinadyachenko735@gmail.com

Нині, в період кризових явищ, котрі переживає світ у виробничій, економічній і гуманітарній сферах, особливо актуальною стає проблема освіти – підготовки молодого покоління до життя в майбутньому. Сучасне українське суспільство зацікавлене в громадянах, здатних самотійно, активно діяти, приймати рішення, керуючись проєктним мисленням.

Наукове обґрунтування теоретико-методичних основ проєктної діяльності у середній та вищій школі представлено у працях видатних вітчизняних вчених – І. Д. Беха, О. М. Коберника, С. Б. Кримського, В. Г. Кременя, Н. Г. Ничкало, О. М. Пехоти, В. К. Сидоренка та інших.

Теоретичні положення щодо проєктно-технологічного підходу в діяльності учасників освітнього процесу закладів позашкільної освіти (ЗПО) піднято у працях С. Ф. Русової, та досліджено сучасними українськими науковцями О. В. Биковською, С. Л. Кучер, Т. І. Сущенко та ін. Водночас на сьогодні ця проблематика залишається далеко не вичерпаною. Існує низка питань, що потребують ґрунтовних досліджень.

У науковій літературі немає точного і загальноприйнятого визначення дефініції «проєкт» («progetto» – італійською, «projet» – французькою, «project» – німецькою та «project» – англійською) – для означення освітнього навчального прийому.

Ми вважаємо найбільш актуальним розуміння проєкту сформульоване О. М. Коберником: «Проєкт – це спеціально організований вчителем і самотійно виконуваний учнями комплекс дій, що завершується результатом, створенням творчого продукту» (Коберник, 2007).

Саме таке тлумачення проєкту відкриває широкі можливості для його використання в освітньому процесі. Тому, задля досягнення такого результату, потрібно навчити дітей самотійно мислити, знаходити і вирішувати проблеми, залучаючи знання з різних галузей, уміння прогнозувати результати і можливі наслідки різних варіантів рішення, здатність встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

У наш час метод проєктів стає інтегрованим компонентом розробленої й структурованої проєктно-технологічної системи трудового навчання. Але суть його залишається незмінною – поєднання академічних знань із прагматичними. Метод проєктів спрямований на самотійну діяльність учнів. Самостійна творча робота виконується учнями або групою учнів під керівництвом (за допомогою) вчителя (майстра виробничого навчання).

У дослідженні теоретико-методичних основ дизайн-підготовки вчителя технологій С. Л. Кучер наголошує, що «проектування стало невід'ємною частиною вчителя технологій, оскільки проектна технологія домінує нині в означеній галузі освіти. Саме тому у процесі виконання проєктів творчого характеру з різних дисциплін (основ композиції, основ дизайну, художньої обробки матеріалів, декоративно-прикладного мистецтва) майбутній вчитель технологій може опанувати метод дизайн-мислення. В найбільш загальному плані процес рішення задачі з точки зору дизайн-мислення складається з наступних кроків: розуміння; фокус; ідеї; прототип; тест. При виконанні проєктів студенти проходять зазначені етапи, виконуючи певні завдання». (Кучер, 2018)

Проектування як вид діяльності, що «синтезує в собі елементи ігрової, навчально-пізнавальної, ціннісно-орієнтаційної, предметно-перетворювальної, професійно-трудової, комунікативної, теоретичної та практичної діяльності має бути націлене на створення виробів і послуг, що володіють об'єктивною й суб'єктивною новизною і мають особистісну та суспільну значущість» (Коберник, 2007).

Стосовно характерних особливостей проєктного підходу до навчання І. Г. Єрмаков акцентує, що «Ідеальний проєкт той, для виконання якого необхідні знання з різних галузей, що дають змогу розв'язати цілий комплекс проблем» (Єрмаков, 2016).

У позашкільній освіті «принцип самостійності і активності особистості полягає у забезпеченні такої психолого-педагогічної атмосфери, яка сприяє виявленню, а також розвитку й реалізації учнями пізнавальної самостійності, творчої активності, прояву обдарованості і таланту у навчально-виховній діяльності та у позанавчальний час».

Тому, «особлива роль належить методиці позашкільної освіти, що базується на застосуванні компетентнісного підходу, де в зміст освіти інтегровані такі основні компетентності особистості, як пізнавальна, практична, творча і соціальна. Розробка такої методики пов'язана з приведенням змісту позашкільної освіти у відповідність до сучасних вимог і визначенням таких організаційних форм і методів, дидактичних засобів, які сприяють розв'язанню завдань навчання, виховання, розвитку, соціалізації підростаючого покоління» (Міністерство освіти і науки України, 2019).

Позашкільна освіта має захистити і підтримати дитину, і тому, «свою діяльність педагог спрямовує на пробудження дослідницької активності дітей не заради їхнього одностороннього вдосконалення з певної галузі знань. Навпаки, поглиблення знань сприяє розвитку інтересу до інших напрямків науки, техніки, мистецтва, вихованню широкої всебічної культури» (Сущенко, 1996). Зокрема, виконання проєктів вихованцями основного рівня (спеціалізуючого, поглибленого) гуртка «Народна іграшка» для участі у конкурсах, виставках відзначаються оригінальністю самовираження, фантазією (композиції «Смачна

родина», «Я кума до тебе в гості», «Квочка з курчатами», «Галявина», «Нашому роду нема переводу»). Проекти гуртківців вищого рівня (вдосконалюючого, професійно-орієнтованого) виділяє високий професійний рівень виконання, неординарність композиційних побудов («Купальський хоровод», «На городі», «Українське весілля», «Рік у ляльках»). Також до навчального плану вищого рівня гуртка входять науково-дослідницькі роботи, що виконуються кандидатами у члени Малої академії наук України наприкінці навчального року. Науково-дослідницькі роботи (зокрема, «Етнографічні ознаки чоловічого поясного одягу», «Традиції та технології виготовлення української народної ляльки на Дніпропетровщині», «Традиції та технології виготовлення вишиванки на Криворіжжі», «Складові елементи українського ярмарку на Криворіжжі», «Сучасне побутування деяких фольклорних жанрів визначених районів Сумської та Дніпропетровської областей» та ін.) являються підсумком теоретичних досліджень й результатом художньо-творчої діяльності вихованців на певному рівні.

Стаття 18 Закону України «Про позашкільну освіту» встановлює, що позашкільна освіта здійснюється диференційовано відповідно до індивідуальних можливостей, інтересів, нахилів, здібностей вихованців, учнів і слухачів з урахуванням їх віку, психофізичних особливостей, стану здоров'я у різноманітних організаційних формах, серед яких дистанційна робота, котра зараз стала найактуальнішою у всіх складових сучасної української освіти (вищій, післядипломній, професійно-технічній, загальносередній, дошкільній, позашкільній та ін.).

Виклики сьогодення продиктували нові умови. Позашкілля об'єдналося й за сприяння Міжнародної асоціації позашкільної освіти (МАПО) і Кафедри позашкільної освіти Інженерно-педагогічного факультету НПУ імені М. П. Драгоманова спільно з представниками Болгарії, Казахстану, Литви, Польщі, України, Чехії було запроваджено Міжнародний проект «Дистанційне навчання у позашкільній освіті» (International projekt «E-Learning in After-School Education»). Задля організації дистанційного навчання в системі позашкільної освіти. У межах проекту його учасники презентуватимуть свої успіхи і напрацювання з дистанційного навчання за різними напрямками позашкільної освіти у будь-якій формі (відео-, фото-, аудіо, графічна, текстова інформація заняття, лекції, семінару, уроку, консультації тощо) (Дьяченко, 2020).

Нині завдяки поширенню світового педагогічного досвіду метод проектів відроджується та розвивається і в українській освіті, доповнюються його теоретичні й концептуальні положення. Розроблена та впроваджується Концепція позашкільної освіти, що базується на засадах особистісно-орієнтованого, системного підходів до виховання особистості.

Отже, вивчення зарубіжного та минулого вітчизняного досвіду дає змогу констатувати, що створення оптимальних умов для розвитку особистості кожного вихованця, реалізації його творчих здібностей, підвищення його

самореалізації й самооцінки шляхом впровадження інноваційних форм навчання та виховання учнів на основі компетентнісного підходу, допомагає правильно направити діяльність гуртківців та педагогів при виконанні творчих проєктів з художньо-естетичного напрямку й унаслідок цього набуває рис справжньої плідної праці.

Література:

- Дьяченко, М. (2020) Методична розробка плану-конспекту з дистанційного навчання [заняття гуртка]. Режим доступу: https://marinadyachenko.blogspot.com/2020/03/blog-post_20.html
- Єрмаков І. Г. (2016). Метод проєктів у контексті життєвих результатів діяльності в системі соціальної та життєвої практики учнів. Частина I. Постметодика. 2. 24-34.
- Закон України (2000). «Про позашкільну освіту». Освіта України. 31. 6-8.
- Кучер, С. Л. (2018). Теоретичні і методичні засади неперервної дизайн підготовки майбутніх учителів технологій : дис.... на здобуття наук. ступеня доктора педагогічних наук : спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Кривий Ріг.
- Методика трудового навчання : проектно-технологічний підхід : (2007). Навчальний посібник / Бербец В. В.; Дубова Н. В.; Коберник О. М. Кравченко Т. В. та ін. / За заг.ред. О. М. Коберника, В. К. Сидоренка. Умань : КоніЦентр.
- Міністерство освіти і науки України (2019) Концепція позашкільної освіти. [Проєкт]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2019/10/22/kontseptsiya-rozvitku-pozashkilnoi-osviti.docx>
- Сущенко, Т. І. (1996). Позашкільна педагогіка : Навчальний посібник. К. : ІСДО.

РОЗВИТОК ПРОЄКТНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ ОДЯГУ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

А. Ємельова

Криворізький державний педагогічний університет

anna.emeleva84@gmail.com

Відомо, що сучасний дизайнер повинен відрізнитися відповідальністю та ініціативністю, продуктивністю та ефективністю, бути готовим до реалізації творчих ідей. Глобалізація світової економіки, стрімкий розвиток інформаційних та комунікаційних технологій, модернізація та технізація виробництва зумовлює стрімке зростання обсягу інформації, але, разом з тим, обсяг навчального часу є обмеженим, а вимоги до якості знань – високими. Це призводить до помітного розриву між теорією та практикою, діяльністю та інформацією. Отже, необхідною умовою майбутньої професійної самореалізації майбутніх дизайнерів одягу є удосконалення навчального процесу таким чином, щоб відбувався розвиток через постійний пошук шляхів розв'язання проблем та застосування здобутих знань у конкретній діяльності.

Для досягнення цієї мети у професійній підготовці студентів за спеціальністю 022 Дизайн спеціалізації дизайн одягу та аксесуарів впроваджується поетапний розвиток проєктної культури.

Теоретичні і методичні засади проєктної культури студентів розглядали у своїх працях Л. Григорова, А. Максимова, В. Монахов та інші.

За визначенням науковців «проєктна культура» розглядається як складний соціокультурний і психолого-педагогічний феномен, що полягає у вищому прояві проєктного мислення, яке реалізується в дизайнерській проєктній діяльності (Максимова, 2018).

За своєю природою дизайн є проєктною діяльністю і пов'язаний з культурою нового типу – проєктною культурою, що об'єднала науково-технічну і гуманітарну культури.

До структури дизайну входять наступні елементи:

- 1) суб'єкт дизайн-діяльності – дизайнер і споживач;
- 2) об'єкт дизайн-діяльності – дизайн-проєкт та дизайн-продукт;
- 3) середовище – різні системи діяльності (Григорова, 2019).

Дизайн одягу є одним із напрямків дизайн-діяльності, метою якого є проєктування одягу як одного з елементів предметного середовища, що задовольняє відповідні матеріальні і духовні потреби людини.

На кафедрі декоративно-прикладного мистецтва та дизайну відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності «022 Дизайн організація проєктної творчої діяльності майбутніх дизайнерів одягу реалізовується на заняттях з фахових дисциплін таких, як «Комплексне проєктування», «Основи конструювання та моделювання одягу», «Основи

етнодизайну», «Методика дизайн-проектування колекцій», «Дизайн аксесуарів» та у творчій майстерні з дизайну одягу.

Вивчення названих навчальних курсів, діяльність у творчій майстерні з дизайну одягу, забезпечує вивчення особливостей та закономірностей процесу проектування і створення колекцій одягу від ідейного задуму до втілення в матеріалі, спонукає майбутніх дизайнерів до пошуку і створення свого індивідуального авторського задуму дизайн-проекту.

В курсовому, кваліфікаційному проектуванні майбутні дизайнери одягу презентують творчо осмислені дизайнерські розробки на відкритих захистах кваліфікаційних проєктів, факультетських, університетських заходах, Всеукраїнських та міжнародних конкурсах.

Проектне навчання майбутніх дизайнерів одягу ґрунтується на засадах пошуку оптимальних шляхів вирішення практичних завдань. Перевагою їх проектної діяльності є те, що вона за змістом має інтегративний характер: з одного боку, поєднується пізнавальна та творча діяльність студентів, а з іншого – характер завдань проєкту, який має передбачати використання знань з різних навчальних дисциплін. Метод проєктів створює можливості для інтелектуального розвитку особистості майбутнього дизайнера, формування цілісної творчої індивідуальності.

Робота над проєктом містить низку етапів:

- вибір теми проєкту;
- доведення необхідності або значення майбутнього виробу;
- аналіз можливостей виконання проєкту;
- висування ідеї проєкту на обговорення з метою вибору оптимального варіанту;
- планування технології виготовлення (збір аналогів, ескізування, побудова конструкції креслень, визначення послідовності технологічних операцій, вибір доцільної технології, виготовлення обраної конструкції, врахування економії матеріалу);
- виконання роботи;
- самооцінка та захист проєкту.

Проектування одягу базується на загальних засадах проектування взагалі і включає в себе такі ж етапи, і використовує такі ж методи. На основі аналізу аналогів народжується творча концепція, що включає створення ескізів, макетів, розрахунків та побудову креслень, а потім втілюється в колекції.

Таким чином, можна зробити висновок, що участь студентів у проектній діяльності розкриває значні їх потенціали і має великі резерви для професійної компетентності. Саме в такій діяльності передбачається шлях від появи творчого задуму до реалізації готового продукту. Такий підхід дасть змогу формувати і розвивати творчу ініціативу, творчий пошук, створити реальні умови для реалізації індивідуальних можливостей та розвинути проєктну культуру майбутніх дизайнерів одягу.

Література:

- Григорова, Л. (2018) Дизайн-проектна діяльність в професійній соціалізації студента. *Актуальні проблеми сучасного дизайну*, 178-182. Режим доступу: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/10281/1/APSD2018_VI_P178-182.pdf.
- Максимова, А. (2019). Педагогічна технологія поетапного розвитку проектної культури майбутніх дизайнерів-графіків у професійній підготовці. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*, (14), 189-200. Режим доступу: <https://doi.org/10.37041/2410-4434-2019-14-13>

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЄКТНО-ОРІЄНТОВАНОЇ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Р. Жога

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

ruslan20008@gmail.com

Сучасні вимоги роботодавців до якості навчання фахівців призвели до необхідності пошуку нових освітніх технологій та методів навчання. Дослідження показали, що ключовим моментом при працевлаштуванні випускника ЗВО є, крім спеціальних знань, наявність таких особистісних якостей, як комунікабельність, кмітливість, динамічність, креативність та готовність до навчання. Крім того, на думку роботодавців, важливим фактором є наявність досвіду роботи, як показника відповідальності та надійності майбутнього працівника. Це не просте завдання, яке вимагає цілковито нестандартного підходу та нових методів навчання. До такого методу навчання відноситься проєктно-орієнтована методика командного навчання, яка полягає в об'єднанні процесу отримання знань з досвідом реалізації навчальних, творчих або виробничих проєктів, отриманні результатів.

Проєктно-орієнтований підхід дозволяє також поєднувати знання, набуті здобувачами вищої освіти (студентами) у рамках вивчення різних навчальних дисциплін, розвивати критичне мислення, творчу ініціативу, активувати інтенсивну самостійну роботу.

Початковим етапом проєктно-орієнтованого командного навчання студентів є створення та реалізація проєктів, які затребувані в освітньому процесі, на виробництві, в наступних формах:

- створення творчих проєктів;
- створення нових технологій;
- розробка навчальних матеріалів;
- проведення наукових досліджень;
- виконання технічних, економічних розрахунків та ін.

Ініціаторами проєкту можуть виступати:

- внутрішній замовник проєкту (внутрішнім замовником проєкту виступає ЗВО в особі ректора або іншої офіційно уповноваженої особи);
- адміністрація ЗВО;
- деканат;
- випускаюча (профілююча) кафедра;
- інші підрозділи ЗВО;
- студенти;
- зовнішній замовник проєкту.

Можливе спільне висунення ідеї проєкту внутрішнім і зовнішнім замовниками.

Рішення про відкриття проєкту або про відмову в реалізації проєкту приймається на відкритих засіданнях робочих груп, створених для проведення конкурсного відбору. Рішення приймається з урахуванням профілю навчання, наукових і творчих зв'язків випускової кафедри, специфіки проєктно-орієнтованого командного навчання студентів даної спеціальності. Випускова кафедра, на базі якої організовується проєктно-орієнтоване командне навчання, визначає викладачів і співробітників кафедри, що беруть участь в проєкті. З цього ж числа призначається команда, яка виконує функції управління в проєкті. Управління командою є одним із завдань випускової кафедри та включає в себе призначення викладачів, необхідних для виконання проєкту, координацію їх дій, моніторинг, оцінку їх роботи.

Наступним етапом проєкту є формування команди проєкту – тимчасово створеної команди (об'єднання) студентів, що відповідають за досягнення цілей проєкту, підпорядковуються куратору та провідному спеціалісту проєкту. Роботу щодо формування проєктних команд на випусковій кафедрі організовує завідувач кафедрою. Визначається кількісний та якісний склад команди, яка може складатися зі студентів одного або різних курсів, спеціальностей, факультетів і навіть різних ЗВО міста. Крім того, передбачається співробітництво та взаємодія з іншими організаціями відповідного профілю.

Робота команди проєкту організовується як органічна складова процесу підготовки спеціалістів до вирішення творчих, організаторських, науково-дослідницьких, виробничих та організаційно-управлінських завдань.

З одного боку, реалізація проєкту в рамках професійної діяльності тим чи іншим чином стосується всіх основних етапів виробничого (творчого) процесу: від завдання – до кінцевого результату. З іншого боку, проєктно-орієнтоване командне навчання студентів включається в освітню програму у вигляді індивідуального навчального плану для учасників команди. Навчальним планом передбачається вивчення в процесі роботи над проєктом деяких дисциплін, програми яких відповідають змісту проєкту. При цьому також відбувається заміна ряду навчальних форм (практика, курсові роботи та ін.) відповідною роботою над проєктом в рамках проєктно-орієнтованого командного навчання.

Для учасників проєкту, як студентів, так і викладачів, розробляються та затверджуються індивідуальні плани. Після розробки та затвердження індивідуальних навчальних планів учасників проєкту, проєктно-орієнтоване командне навчання стає для них обов'язковим.

За час функціонування проєкту команда виконує значний обсяг робіт, що включає в себе такі етапи (в залежності від тематики проєкту): реалізація культурно-масових заходів, проєктування, розробка документації, вивчення

кон'юнктури ринку, визначення кінцевого результату, тестування та впровадження.

Показником завершення окремих етапів або всього проєкту в цілому є офіційне підтвердження та документальне оформлення результатів. Після завершення проєкту обов'язковим заходом, який проводиться з метою підтвердження та демонстрації отриманих результатів, є презентація.

До основних переваг використання запропонованої проєктно-орієнтованої методики командного навчання студентів відносяться:

- інтеграція знань, набутих студентами в ході вивчення різних дисциплін;
- вирішення виробничих завдань та застосування отриманих теоретичних знань на практиці;
- можливість продемонструвати свої творчі здібності, проявити себе, самоствердитися в діловому середовищі;
- підвищення згуртованості студентської команди та рівня відповідальності кожного за доручену справу;
- придбання студентами навичок комунікації, необхідних для роботи в команді;
- можливість навчитися оперативно приймати самостійні рішення та долати ризики.

Зазначені вище переваги забезпечують закладам вищої освіти можливість підготовки кваліфікованих спеціалістів в різних галузях професійної діяльності через формування як спеціалізованих, так і загальнокультурних компетенцій. В свою чергу, у випускників ЗВО є можливість за час навчання пройти практико-орієнтовану підготовку, що дозволяє успішно та без додаткової професійної перепідготовки на робочому місці виконувати свої посадові обов'язки та бути висококонкурентним фахівцем на сучасному ринку праці.

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЄКТИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

О. Зернюк, О. Христенко

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»*

zerniuko@ukr.net

khrystenko_lena@ukr.net

В сучасних умовах господарювання підприємства динамічно переорієнтовуються на інноваційний тип розвитку. Одним з основних пріоритетних видів діяльності підприємств у даному напрямку є реалізація інноваційних проєктів, яка потребує організацію раціонального та ефективного управління даним процесом.

Поняття «проєкт» походить від латинського слова *projectus*, що означає «кинутий вперед». Такий переклад вказує на визначення майбутнього плану дій, з чим донедавна і асоціювалося це поняття (план, передбачення, креслення) (Передало). Однак, сьогодні у світовій практиці трактування поняття «проєкт» набуло значно ширшого значення та відповідно і неоднозначності. Усе залежить від сфери використання проєктів, вибраної моделі, структури знань, тощо.

В загальному вигляді під проєктом розуміють комплекс науково-дослідних, проєктно-конструкторських, соціально-економічних, організаційно-господарських та інших заходів, що пов'язанні ресурсами, виконавцями та строками, відповідно оформлені і направленні на зміну об'єкта управління, що забезпечує ефективність вирішення основних завдань та досягнення відповідних цілей за певний період (Микитюк, 2015, с. 45).

Згідно ДСТУ ISO 10006:2005 (ISO 10006:2003, IDT) «Національний стандарт України. Системи управління якістю. Настанови щодо управління якістю в проєктах», проєкт – це єдиний процес, який складається із сукупності скоординованих та контрольованих видів робіт з датами початку та закінчення, виконуваний задля досягнення цілі, що відповідає конкретним вимогам, і містить обмеження щодо строку, вартості та ресурсів (ДСТУ ISO 10006:2005).

Стандарти управління проєктами рівня підприємства в частині методології звичайно мають основу, обумовлену документами досить загального характеру (іноді ці документи називають «рамковими»). До таких документів відноситься Project Management Body of Knowledge Американського інституту управління проєктами (PMI), визнаний міжнародним стандартом де-факто, і стандарт ISO 10006:1997, що додав низку найбільш важливих положень Project Management Body of Knowledge статус стандарту де-юре. Сутність переходу від рамкових стандартів до стандарту підприємства полягає в їхній спеціалізації та деталізації (Innovation Union Scoreboard 2015).

Інноваційний проєкт є одним із видів проєктів, які реалізуються сучасними підприємствами і яким віддається перевага при переході на новий рівень розвитку у нинішніх ринкових умовах господарювання.

Поняття «інноваційний проєкт» відповідно до праць вчених та законодавчих актів має безліч визначень, основні з яких наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Трактування поняття «інноваційний проєкт»

Автор	Визначення
Інноваційний проєкт – це:	
Закон України «Про інноваційну діяльність»	комплект документів, що визначає процедуру і комплекс усіх необхідних заходів (у т.ч. інвестиційних) щодо створення та реалізації інноваційного продукту і (або) інноваційної продукції (Про інноваційну діяльність).
Стадник В. В., Йохна М.А.	комплекс взаємопов'язаних заходів, розроблених з метою створення, виробництва та просування на ринок нових високотехнологічних продуктів за встановлених ресурсних обмежень (Продіус, 2016).
Бабаскін С .Я.	інвестиційний проєкт, що включає комплекс науково-дослідних, дослідно-конструкторських, виробничих та інших заходів, що забезпечують ефективне вирішення конкретної науково-технічної задачі (проблеми), пов'язаної з розробкою, виробництвом та збутом інноваційних продуктів (Жучок, 2013, с. 156).
Баранчєєв В.П., Масленнікова Н.П., Мішін В.М.	проєкт, вирішення завдань якого направлене або на нововведення (нові технології та методу, нового продукту та послуги), або на освоєння нової технології або нового методу (нового способу або нової можливості дій), нової системи або структури (Ковальчук, 2012).
Колектив авторів, за ред. Попова В. Л.	намічений до планового здійснення, об'єднаний єдиною метою і присвячений до визначеного часу комплекс робіт та заходів зі створення, виробництва та просування на ринок нових високотехнологічних продуктів із зазначенням виконавців, використовуваних ресурсів та їх джерел (Калініченко, 2010, с.348).

Підсумовуючи інформацію з табл. 1, можна зазначити, що трактування сутності поняття «інноваційний проєкт» зводиться до таких основних ключових слів, як ідея, сукупність заходів, які мають свій початок та завершення, документ, де розписані певні етапи реалізації ідеї по створенню інноваційного продукту.

Зважаючи на багатогранність думок авторів стосовно трактування поняття «інноваційний проєкт», основні аспекти інноваційного проєкту в межах різних підходів до його визначення можна представити наступним чином (рис. 1) (Колінко).

Отже, поняття «інноваційний проєкт» можна розглядати в декількох аспектах. З огляду на дані аспекти та систематизувавши попередньо наведений теоретичний матеріал, можна зробити висновок, що інноваційний проєкт – це система взаємопов'язаних цілей і програм їхнього досягнення, що являють собою комплекс науково-дослідних дослідно-конструкторських, виробничих, організаційних, фінансових, комерційних та інших заходів, відповідним чином

організованих, оформлених комплектом проєктної документації і забезпечуючих ефективно вирішення конкретного науково-технічного завдання (проблеми), вираженого в кількісних показниках, що приводить до інновації.

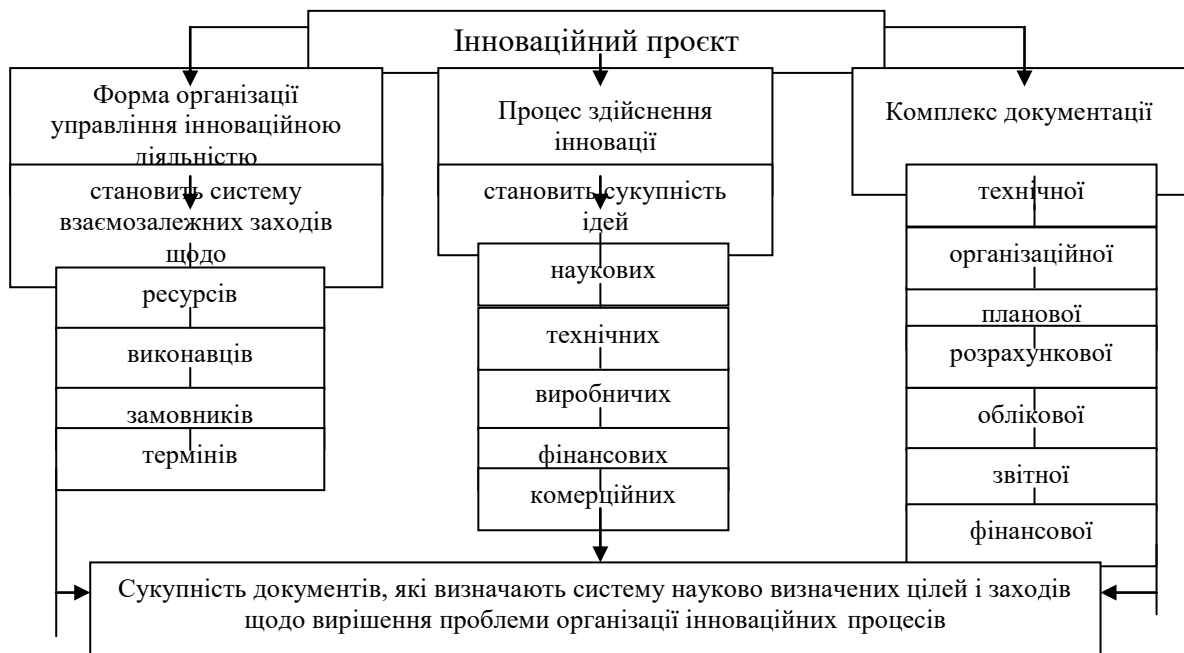

Рис. 1. Основні аспекти інноваційного проєкту (Колінко, 2012)

Література:

- Передало, Х. С., Огерчук, Ю. В., Пишк-Ковальська, О. О. Сутність проєктів та їх загальна характеристика. Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua>
- Микитюк П. П., Крисько Ж. Л., Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Скочиляс С. М. (2015). Інноваційний розвиток підприємства: Монографія. Тернопіль: ПП «Принтер Інформ».
- ДСТУ ISO 10006:2005. (2007). Системи управління якістю. Наставни щодо управління якістю в проєктах: (ISO 10006:2003, IDT). К.: Держспоживстандарт України.
- Innovation Union Scoreboard 2015. Available at: <http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/factsfigures/scoreboards/files/ius-2015>
- Про інноваційну діяльність: Закон України. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
- Продіус, О. І. (2016). Проблеми та перспективи впровадження інноваційних проєктів на вітчизняних підприємствах Науковий вісник Херсонського державного університету. 19 (2). 91-95.
- Жучок, Т. М. (2013). Удосконалення підходів управління інноваційною діяльністю на промислових підприємствах регіону Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 4 (193). 2. 199-203.
- Ковальчук, С. (2012). Сучасний стан інноваційного розвитку промислових підприємств України Економіст. 10. 27-32.
- Калініченко, Л. Л. (2010). Кількісна оцінка інноваційного потенціалу підприємств. Вісник економіки транспорту і промисловості. 30. 107-112.
- Колінко, Н. О. (2012). Структурно-логічна схема управління інноваційною діяльністю. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Menegment/2012_727/48.pdf.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЄКТНО-ОРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СУЧАСНИХ БІЗНЕС ОРГАНІЗАЦІЯХ

О. Ішук

Запорізький національний університет

olga.ischuk@gmail.com

В Україні спостерігається глибока криза державного апарату, що призвело до значних проблем практично в усіх сферах життя українців. Сучасний український бізнес продовжує перебувати в складних умовах виживання, особливо на міжнародній арені. У зв'язку з пандемією загальносвітового масштабу (коронавірус COVID-19) позиції українських підприємців стали ще більш хиткими та нестабільними. До того ж, як повідомив УНІАН, Кабінет міністрів затвердив проєкт змін до держбюджету України на 2020 рік, в основі якого оновлений макропрогноз з падінням економіки на 3,9%, прискоренням інфляції до 8,7% і середньорічним курсом гривні на рівні 29,5 грн/дол. (УНІАН, 2020).

Оптимістично крокувати в невідоме майбутнє, на наш погляд, українським власникам малого та середнього бізнесу можуть допомогти знання проєктно-орієнтованих технологій та психологічні особливості їхнього впровадження.

Вважаємо, що слід зазначити відмінність між проєктно-орієнтованою організацією та проєктно-орієнтованими технологіями в організації. Отже, проєктно-орієнтована організація володіє всіма внутрішніми і зовнішніми ресурсами, що формують передумови для створення окремого бізнесу як аналогу індивідуального проєкту (Саламатова, 2010), а проєктно-орієнтовані технології в організації, це власне, ті самі внутрішні ресурси. Пояснимо, що ми маємо на увазі. Вважаємо, що проєктно-орієнтовані технології це чітко структурований та добре організований процес з визначеним результатом діяльності та розподіленими функціями кожного з учасників проєкту. Впровадити такі процеси у власну організацію є досить складною задачею. Опишемо концепцію проєктно-орієнтованої технології, що допоможе зрозуміти полегшені шляхи роботи з нею.

Запровадження проєктно-орієнтованих технологій в організації складається з трьох сегментів: цінностей, структур та людей. Дана модель теоретично базується на широкому спектрі дисциплін управління, серед яких на перше місце ми б поставили організаційну психологію з розділами щодо організаційної поведінки, управління людськими ресурсами та теорій управління знаннями.

Варто пам'ятати, що проєкти – це спеціально розроблені елементи, що відповідають конкретним вимогам. Проєкт має свій життєвий цикл з початком та кінцем, де фініш має бути так само практично спланованим як і старт.

Знання того, що твій проєкт не вічний додає певного психологічного дискомфорту для команди працівників, що задіяні в розробці та реалізації конкретного проєкту.

Для керівника бізнесу в процесі реалізації проєкту з використанням відповідних технологій однією з основних складнощів майже завжди є пошук людей всередині власної організації та за її межами для формування працеспроможної команди. Після об'єднання персоналу в команду обов'язково слід визначити основні цілі та задачі діяльності команди. Далі обґрунтувати принципи взаємодії членів команди у процесі досягнення цілей та встановити рольову структуру команди, з чітко прописаними позиціями та функціями лідера. І тут для бізнес структур з проєктно-орієнтовними технологіями існують певні психологічні складнощі.

По-перше, спільна командна мета повинна не лише усвідомлюватися на когнітивному рівні, а й прийматися на емоційному. По-друге, мета діяльності команди має тісно узгоджуватися із власними потребами, інтересами членів команди, тобто прийматися на мотиваційному рівні (Thamhain, 1981). Аби уникнути чи подолати дані проблеми, організація має потурбуватися про практичного психолога чи спеціаліста з управління персоналом зі знанням психології серед своїх працівників.

Як висновок зазначимо, що вкрай важливо сформувати команду з придбання ключового персоналу, необхідного для реалізації проєктно-орієнтованих технологій й аналізу та розвитку нових можливостей для бізнес організацій. Члени команди повинні представляти всі дисципліни, що містяться в новій можливості. Для цього потрібні кваліфіковані фахівці та грамотне керівництво.

Організація, орієнтована на проєкт, на впровадження проєктних технологій в свою роботу, осмислюється як інноваційна організація, орієнтована на майбутнє. Така організація використовує проєкти як тимчасові, орієнтовані на завдання та актуальні виклики, що постали перед підприємством. Організації з проєктними технологіями скоріше визначають, розвивають та реалізують свої стратегії, для перетворення структури, культури та поведінки, а також скоріше пропонують нові продукти, послуги та бізнес-моделі на сучасному ринку.

Література:

Thamhain, H. J. & Wilemon, D. L. (1981). Marketing for project-oriented businesses. Project Management Quarterly, 12(4), 29–39.

Рада прийняла зміни до держбюджету-2020 зі збільшенням дефіциту втричі: головні цифри. УНІАН: 12.04.2020. Режим доступу: <https://www.unian.ua/economics/finance/10956704-rada-priynnyala-zmini-do-derzhbyudzhetu-2020-zi-zbilshennyam-deficitu-vtrichi-golovni-cifri.html>

Саламатова, А. О. (2010) Ідентифікація загальних характеристик проєктно-орієнтованих організацій. Формування ринкової економіки. 24. 253-259

ОГЛЯД ОСНОВНИХ ІНДИКАТОРІВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ІНІЦІАТИВ У СТРАТЕГІЙНІЙ ПОЗИЦІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

В. Кадала, О. Гузенко

Донецький юридичний інститут МВС України

kadala@i.ua

reginaguzenko2015@gmail.com

Сучасність доводить, що питання євроінтеграційне спрямування розвитку українського суспільства не втратило своєї актуальності та залишається дискусійною платформою в наукових і політичних колах. Останнім часом пріоритетності набирає доволі широкий спектр співпраці, який в основі має взаємоузгодженні позиції щодо проблематичних аспектів розвитку та життєдіяльності країни. Безумовно обговорення питань, які займають доволі пріоритетні позиції розвитку України з європейськими партнерами лежить в площині дискусійної платформи, а як наслідок, досягається результативність діалогу та з'являється можливість дійти до прийняття відповідного рішення.

Наступним кроком виступає процес адаптації обговорених євроінтеграційних ініціатив шляхом внесення змін до законодавчих регуляторів, з метою отримання інструментів їх фактичного впровадження. Саме на цьому етапі євроінтеграційні ініціативи отримують оцінку політиків стосовно доцільності внесення змін до тих законодавчих регуляторів, які мають надати їм відповідний зміст при фактичному адаптуванні.

Ми вважаємо, що в основу успішного впровадження обраних євроінтеграційних ініціатив покладено ті законодавчі регулятори, які здатні позитивно вплинути на вирішення стратегічних завдань розвитку сучасного суспільства з обов'язковим збереженням національних інтересів. У разі порушення зазначеного взаємозв'язку доцільність впровадження євроінтеграційних ініціатив є досить сумнівною та матиме доволі проблематичні моменти в період фактичної адаптації.

На даний час, якщо розглядати питання євроінтеграційних ініціатив з позиції суспільства нашої країни то варто зупинитися на обґрунтуванні таких його рис як фінансово – економічні, екологічні, та соціально – економічні напрямки його розвитку. Крім того, ми вважаємо, найбільш пріоритетним питанням має залишатися проблема розвитку, формування та використання людського капіталу. Без зазначеної складової розвиток суспільства практично не матиме успіху як у фінансово – економічних так і соціально економічних циклах розвитку країни, не відбудеться достатній рівень розвитку різних бізнесових структур, практично поза досягненням результативності залишаться питання екологічного призначення та й на кінець існування країни взагалі, її розвиток також уповільнюється.

З метою більш детального визначення рольового аспекту євроінтеграційних ініціатив, які впливають на сучасний розвиток нашої країни варто звернути до

існуючих законодавчих регуляторів, які зазнали змін для проведення адаптаційних процесів. Зазначений підхід обґрунтовується тим, що без законодавчих вітчизняних регуляторів вести мову про адаптацію окремих положень євроінтеграційних ініціатив неможливо. Зміни у вітчизняних законодавчих регуляторах, у більшості випадків, сприяють забезпеченню вирішенню поставлених питань на більш реалістичному рівні.

Проведені дослідження показали, що останнім часом в Україні тематичним спрямуванням євроінтеграційних ініціатив мають доволі широкий діапазон. Підтвердженням цьому можуть слугувати події, які відбулися на початку 2020 року, а саме проведення публічної дискусії на тему «Порядок денний європейської інтеграції: амбіції України на 2020 рік», яку організував проєкт «Громадська синергія» у співпраці з «Європейською правдою» та Українською стороною Платформи громадянського суспільства Україна - ЄС (Київ, 2020).

Зокрема, за результатами проведеної публічної дискусії представники Української сторони Платформи громадянського суспільства Україна - ЄС виклали власні очікування щодо результатів розвитку відносин між Україною і ЄС в окремому документі. Позитивним є те, що учасники публічної дискусії визначилися з напрямками співпраці та чітко окреслили сферу дій на середньострокову перспективу. Разом з тим було запропоновано закріпити прийняте рішення шляхом внесення змін до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (Київ, 2020). Отже, на 2020 рік для України було окреслено певні індикатори, які експерти рекомендували досягти міжнародним партнерам у середньостроковій перспективі у пріоритетних сферах європейської інтеграції, а саме: юстиція, свобода, безпека; торгівля, митниця та санітарні і фітосанітарні заходи, АСАА (промислові товари, а саме низьковольтне обладнання, електромагнітна сумісність та машини); цифровий порядок денний (телекомунікаційні послуги); енергетика; довкілля та транспорт.

Зокрема директор Європейської програми Міжнародного фонду «Відродження» Д.Шульга (Шульга, 2020) аналізуючи питання співпраці з ЄС звернув увагу на той факт, що «...роботу над виконанням Угоди про асоціацію в частині секторальної інтеграції Україна має завершити не пізніше кінця 2023 року, а загалом всі положення Угоди, щодо яких визначені терміни виконання, мають бути виконані не пізніше 31 грудня 2025 року». На думку експерта особлива увага має бути приділена питанню про прийняття рішень ЄС про інтеграцію України до внутрішнього ринку ЄС у відповідних секторах, як це передбачено Угодою про асоціацію.

Ми поділяємо думку Д. Шульга (Шульга, 2020) стосовно того, що першим кроком у вирішенні питання секторальної інтеграції України у рамках Угоди мають стати такі заходи як: укладення угоди АСАА; визнання еквівалентності систем санітарного та фітосанітарного захисту у ключових секторах сільськогосподарських товарів; визнання авторизованих економічних

операторів; приєднання України до єдиної транзитної системи ЄС (NCTS); оновлення Додатку XVII-3 та укладення угоди про взаємне визнання електронних довірчих послуг між Україною та ЄС; рішення органів асоціації про доступ до ринку державних закупівель на рівні завершеного третього етапу Індикативного плану; підписання угоди про спільний авіаційний простір (після Brexit).

Доцільно зазначити, що питання секторальної інтеграції України було відзначено під час проведення у 2019 році учасниками проекту «Громадська синергія» у партнерстві з Урядовим офісом координації європейської та євроатлантичної інтеграції під егідою Української сторони Платформи громадянського суспільства Україна - ЄС прес-конференції «Підсумки Ради асоціації Україна - ЄС: євроінтеграційний порядок денний на 2019 рік». Під час проведення даного заходу віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України І. Климпуш - Цинцадзе (Климпуш-Цинцадзе, 2019) відзначила наступне: «...експерти презентували дослідження «Інтеграція у рамках асоціації: динаміка виконання угоди між Україною і ЄС», яке показало результати аналізу імплементації Угоди про асоціацію у секторах, де передбачене відкриття внутрішнього ринку ЄС». На думку експертів на часі виконання Україною «домашнього завдання» з нормативно-регуляторного наближення: технічне регулювання (ринок промислових товарів), митні процедури, цифровий ринок, фінансові послуги, державні закупівлі, енергетика (газовий ринок).

Доцільно звернути увагу на той факт, що євроінтеграційні ініціативи, які було обґрунтовано на вищевикладеному заході надало можливості окреслити перспективи на 2023 рік та надати оцінку сучасному стану рівня робіт в межах кожного окресленого індикатора розвитку та співпраці.. Так в контексті індикатора «юстиція, свобода, безпека» було відзначено, що Україна виконала завдання, передбачені на 2020 рік в рамках Стратегії з інтегрованого управління кордонами та Стратегії державної міграційної політики. Крім того, експерти звернули увагу на угоди між Україною і сусідніми країнами-членами ЄС про спільний контроль на кордоні, узгоджені з Шенгенським правом.

З позиції індикатора «торгівля, митниця та санітарні і фітосанітарні заходи» рядом експертів (Шульга Д., Сидоенко С., Міщук З., 2020). відзначено: прискорення лібералізації взаємного доступу на ринки товарів шляхом відмови від перехідних періодів, які ще не завершилися, та розширення тарифних квот з урахуванням динаміки експорту у 2017-2019 роках; початок процедури приєднання України до системи спільного транзиту ЄС; наявні предпосилки стосовно того, що Україна та ЄС прямують до повної тарифної лібералізації у торгівлі товарами.

В свою чергу дослідження реалів та перспектив адаптування індикатора «АСАА (промислові товари, а саме низьковольтне обладнання, електромагнітна сумісність та машини)» показало, що на даний час наша держава отримала позитивний висновок ЄС щодо готовності України до підписання Угоди про

оцінку відповідності та прийнятність промислових товарів (АСАА) у секторах низьковольтного обладнання, електромагнітної сумісності та машин (Шульга Д., Сидоенко С., Міщук З., 2020). При цьому зважаючи на успішну імплементацію вже підписаної угоди АСАА, Україна та ЄС зобов'язалися розпочати діалог щодо розширення дії АСАА на продукцію інших секторів промисловості, в яких Україна прийняла технічні регламенти на основі регламентів і директив ЄС, чинних станом на 2023 рік.

Дослідження інших індикаторів розвитку України та співпраці з ЄС (цифровий порядок денний (телекомунікаційні послуги); енергетика; довкілля та транспорт) вказало також на існування позитивних зрушень. До їх складу варто віднести (Шульга Д., Сидоенко С., Міщук З., 2020). По-перше, розпочато укладення Угоди про взаємне визнання електронних довірчих послуг між Україною та ЄС, визначений механізм та алгоритм співпраці в сферах Єдиного цифрового ринку ЄС, узгоджено Стратегію і план заходів інтеграції України до Єдиного цифрового ринку ЄС. При цьому до 2023 року передбачено почати співпрацю з ЄС у режимі внутрішнього ринку в секторі телекомунікацій. З цією метою на даний час узгоджено план повної інтеграції цифрового ринку України до ринку ЄС. По-друге, затверджений та почав ефективно діяти механізм «Співробітництво у сфері енергетики» в частині погодження проєктів рішень України в сфері енергетики із Європейською комісією. До 2023 року передбачено завершення інтеграції України до ENTSO-E. По-третє, оновлено змістовність розділу «Довкілля», тобто з можливим включенням директив у сфері відходів, шуму, хімічних речовин й добробуту тварин та адаптування змін щодо з урахуванням зобов'язань за Паризькою угодою. В стратегічній середньостроковій перспективі розвитку України в контексті співпраці з ЄС передбачено, з одного боку, затвердження механізму включення природоохоронних територій України до європейської мережі у форматі «NATURA 2000+», з іншого боку, узгодження механізму фінансування впровадження стандартів ЄС у сфері довкілля, включаючи найкращі доступні технології та методи (НДТМ) в окремих секторах.

З позиції індикаторів «інші пріоритети», а саме транспорт Україна в межах співпраці з ЄС погодила формат долучення української сторони до європейської ініціативи Green Deal, із перспективою подальшого зближення у цій сфері (Шульга Д., Сидоенко С., Міщук З., 2020). На даний час вже підписано угоду про спільний авіаційний простір, а у рамках транспортного діалогу Україна - ЄС знайдене рішення, що зняло проблему браку дозволів на автомобільні вантажні перевезення. На 2023 рік передбачено укладення угоди у галузі автомобільного транспорту між Україною і ЄС.

Враховуючи вищевикладене доцільно зробити ряд висновків. Співпраця України з ЄС базується на чітко окреслених індикаторів розвитку, робить позитивні кроки щодо їх адаптації, а як наслідок, поступово виконує стратегічний план розвитку, який розрахований на середньострокову

перспективу. Одним з напрямків успішного адаптування індикаторів середньострокового розвитку України має стати комплексне виконання намічених євро інтеграційних ініціатив до 2023 року. Саме такий підхід сприятиме осучасненню розвитку пріоритетних напрямків функціонування країни в майбутньому.

Література:

- Євроінтеграційні амбіції України на 2020 рік: підсумки публічної дискусії(2020):Європейська правда. Режим доступу: <https://www.civic-synergy.org.ua/news/yevrointegratsijni-ambitsiyi-ukrayiny-na-2020-rik-pidsumky-publichnoyi-dyskusiyi/>*
- Климпуш-Цинцадзе, І. (2019). Основні тези спікерів з прес-конференції «Підсумки Ради асоціації Україна-ЄС: євроінтеграційний порядок денний на 2019 рік»: Громадська синергія. Режим доступу: <https://www.civic-synergy.org.ua/news/osnovni-tezy-spikeriv-z-pres-konferentsiyi-pidsumky-rady-asotsiatsiyi-ukrayina-yes-yevrointegratsijnyj-poryadok-dennyj-na-2019-rik>.*
- Шульга, Д. (2020). Євроінтеграція-2020: що має стати пріоритетом у виконанні Угоди з ЄС Європейська правда. Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2020/01/13/7104931/>*
- Шульга, Д., Сидоенко, С., Міщук, З. (2020).Пріоритети розвитку асоціації з ЄС: очікування українських громадських експертів. Європейська правда. Режим доступу: <https://www.civic-synergy.org.ua/news/priorytety-rozvytku-asotsiatsiyi-z-yes-ochikuvannya-ukrayinskyh-gromadskyh-eksperti/>*

СУЧАСНІ ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ОСВІТИ – ЯКІ ВОНИ МАЮТЬ БУТИ

І. Капралова

Київський університет імені Бориса Грінченка

i.kapralova@kubg.edu.ua

Залучення України до основних інтеграційних процесів у вищій освіті залишається об'єктивною необхідністю прогресивного розвитку нашої країни, а міжнародна співпраця вищих навчальних закладів є одним з головних напрямків реалізації євроінтеграційної політики держави в галузі вищої освіти на основі впровадження інноваційних технологій, та ключовим пріоритетом зовнішньої політики. Стирання меж між освітніми системами окремих держав призвело до формування єдиного світового освітнього простору, де Європейський Союз став потужним, провідним центром інновацій. Роль міжнародного співробітництва закладів вищої освіти зростає в міру їх багатопланової й активної участі в різних формах міжнародних науково-освітніх зв'язків. Але значною мірою це залежить і від державної підтримки у вигляді законодавчих та нормативних ініціатив, а також фінансових інвестицій. На території країни діють представництва ряду європейських освітніх організацій. Представництво України при Європейському Союзі Україна, у 2014 році, приєдналося до Програми ЄС Еразмус+. Створена мережа програми «Еразмус+ Україна» надає українським заявникам необхідну консультативну підтримку, а освітня програма Темпус, що охоплює 27 країн, підтримує модернізацію системи вищої освіти, та створює простір для співпраці в країнах-партнерах ЄС через університетські проекти. Завдяки цьому заклади вищої освіти в країні мають широку автономію у виборі зарубіжних партнерів, визначенні обсягів і форм реалізації академічних обмінів. Це дало змогу переконатися в тому, що міжнародна академічна мобільність і надалі розглядається, як необхідна умова ефективного розвитку освіти і науки.

Зусилля Європейських проектів, таких як «Trends 2018», «EFFEKT», TUNING, CoRe 2, СЕЕН, та ін., дали можливість державам-членам ЄС активізувати та прискорити свою співпрацю в таких сферах, як мобільність, багатомовність, інновації та взаємне визнання дипломів, що надало натхнення країнам, які не входять до ЄС. А за великого бажання та загальних зусиль у співпраці, до кінця 2025 року – це буде Європа, в якій навчання і дослідження не обмежуватимуть кордонами, але люди при цьому збережуть сильне почуття своєї ідентичності, такі прогнози висвітлила Комісія ЕАСЕА у своєму щорічному звіті. (ЕАСЕА, 2018).

Розвиток гарантії якості був одним з основних напрямків реформи вищої освіти протягом всього Болонського процесу. І зараз, в постійно змінюваному світі ми теж повинні спрямовувати сили на адаптацію та підтримку конкурентноспроможності. Створити нові моделі університетської організації

та визначити нові стратегії на виклики глобалізації. Розробити відповідно європейським вимогам єдині підходи до забезпечення якості освіти. Тому на державному рівні потрібно працювати над реалізацією таких пріоритетних завдань:

1. Забезпечити та фінансово підтримувати партнерство і співпрацю в системі вищої освіти та поза її межами, що сприятиме створенню навчальних спільнот на місцевому, регіональному, національному та глобальному рівнях.

2. Забезпечити та фінансувати міжнародну академічну мобільність студентів та викладачів, задля обміну досвідом та розробки спільних проєктів і досліджень.

3. Структурувати та забезпечити конкурентноспроможність академічної кар'єри.

4. В умовах стрімкого розвитку ринкової економіки створити систему професійної освіти на базі підприємств. Дослідити і скласти класифікатори професій.

5. Змінити парадигму роботи державних органів щодо захисту прав в освіті не лише у чинній законодавчій базі, але й у підходах до її оновлення. Система освіти працює, насамперед, для здобувачів освіти, а без забезпечення прав педагогічних працівників, неможливо забезпечити дотримання прав здобувачів освіти.

6. Проведений аналіз діяльності європейських фондів на території України дозволяє зробити висновок про те, що їх допомога є виправданою і відіграє роль важливого додаткового джерела фінансування вищої освіти, спрямованого на створення мережових міжнародних структур. Це в цілому сприяє поглибленню взаєморозуміння і зближення культур і народів. Проте, є необхідність у розробці державної стратегії поліпшення мобілізації ресурсів отриманої допомоги і інтенсифікації дій для підвищення рівня фінансового менеджменту сумісних міжнародних проєктів.

7. Забезпечити рівність у доступі до якісної освіти. За даними дослідження PISA, максимальний розрив успішності між учнями, які навчаються у великих містах, і учнями, які навчаються в селах, становить 2 роки. У 2-3 рази вищі шанси досягти високих показників в навчанні мають учні з високим соціально-економічним статусом (Київ, 2019).

8. Останні події під час світової пандемії показали майбутнє, яке чекає освіту – це глобальна цифровізація освітнього середовища. Батьки і освітяни отримали нові виклики, до яких були не готові і здебільшого через відсутність в країні сучасного цифрового освітнього середовища, доступ до якого повинна забезпечувати держава.

9. Під час засідання на рівні міністрів на тему «Цифрова спільнота», цифрові навички було визначено вихідною рамковою умовою для розвитку всіх інших пріоритетів у сфері гармонізації світових ринків країн ЄС та Східного Партнерства. Це означає, що розвиток цифрових навичок стає найважливішою

умовою розвитку цифрового ринку будь-якої країни, тому що пов'язаний з усіма сферами функціонування суспільства і в першу чергу освіти та економіки. (Брюссель, 2016).

10. У системі державної служби першочерговим ключовим принципом для вдосконалення всіх процесів (G2C, G2B, G2G) стане реалізація взаємодії у форматі “paper-free” – виключення паперового документообігу. Держава вже спрямувала вектор у цьому напрямку. Щоб це відбулося, потрібно навчити користуватися цифровими технологіями, а для навчання, в свою чергу, потрібно розвивати транснаціональний ринок онлайн-освіти, щоб створити глобальну конкуренцію традиційним освітнім системам (Київ, 2019).

Залишається без відповіді ще ряд питань, які турбують освітян і які безпосередньо стосуються майбутнього нашої освіти. Вони потребують розгляду на державному рівні:

1. Що зміниться в системі забезпечення якості освіти?
2. Якими інструментами буде вимірюватись якість освіти?
3. Які розробляються державні програми в площині соціально-економічного та правового захисту освітянської спільноти?
4. Сертифікація вчителів 2020 — головні акценти.
5. Які ж найбільш імовірні сценарії розвитку освіти в найближчий рік?
6. Нові формати навчання та підвищення кваліфікації вчительства.
7. Запорука стійкості освітньої системи – це академічна автономія та свобода. Як вона забезпечується?
8. Які пріоритети нового стандарту базової загальної середньої освіти.
9. Фінансування наукової освіти.
10. Яке освітнє майбутнє чекає на нас опісля?

Література:

Education, Audio visual and Culture Executive Agency, 2018. Режим доступу: <https://cutt.ly/bt4BGyv>

Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 (2019) / кол. авт. : М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін.; Український центр оцінювання якості освіти. Київ : УЦОЯО. Режим доступу: <https://cutt.ly/Yt4Cv7T>

Східне Партнерство – Концентруючись на ключових пріоритетах та конкретних досягненнях. Режим доступу: <https://cutt.ly/it4CRyN>

Цифрові компетенції як умова формування якості людського капіталу: аналіт. зап. (2019) / [В.С.Куйбіда, О. М. Петроє, Л. І. Федулова, Г. О. Андрощук]. Київ: НАДУ

МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА У СИСТЕМІ ПРОЄКТНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ: МОЖЛИВОСТІ І ПЕРСПЕКТИВИ

О. Караманов

Львівський національний університет імені Івана Франка

akaramanov@gmail.com

В умовах зміни сучасної освітньої парадигми чимало зусиль науковців, методистів, педагогів-практиків спрямовано на пошук оптимальної моделі організації ефективної навчальної діяльності, адже безліч пропонованих дидактичних методів та засобів не завжди надають необхідний результат, створюючи «прогалини» між теорією і практикою, знаннями та уміннями, навичками та досвідом творчої діяльності.

У цьому контексті вважаємо за необхідне звернення до проєктно-орієнтованого навчання (*project-based learning=PBL*), яке має особливі ефекти свого безпосереднього втілення у різних форматах. Зокрема, особливого значення цей вид навчання набуває у просторі музею, коли може використовуватися як потужний дидактично-виховний засіб у роботі з молоддю, розкриваючи свої освітні й розвивальні функції.

Метою нашої розвідки буде аналіз можливостей та перспектив застосування проєктно-орієнтованого навчання учнівської та студентської молоді у взаємодії із музейними закладами.

Музейні або музейно-педагогічні навчальні проєкти не є чимось кардинально новим, – ідеї проєктного навчання у просторі музею використовувалися і використовуються вчителями, викладачам, методистами у роботі з учнями та студентами, але здебільшого мають «разовий» ефект, не передбачають системності, послідовності та розробленої методики, яка б відповідала сучасній освітній парадигмі.

У той же час грамотно розроблений музейно-педагогічний проєкт привертає увагу своєю завершеністю, багатогранністю, грамотністю, багатофункціональністю, заглибленням у відповідну проблематику та її особливою інтерпретацією, баченням прихованого змісту, розкриттям нових аспектів співпраці між учасниками навчального процесу.

Послідовність виконання завдань проєкту може бути різною: як правило, вона має індивідуальний характер, хоча можна навести приклади алгоритму такої діяльності. Зокрема, алгоритм передбачає представлення ідеї музейного проєкту, візит до музею, дослідження відповідної музейної тематики, вивчення дизайну виставки, складання текстів для музейної аудиторії, побудову виставки, конструювання повноцінної виставки, відкриття музею для публіки (D'Acquisto 2006, 92-115).

Слід наголосити на необхідності грамотного оформлення та представлення музейного проєкту, який може бути індивідуальним, парним або груповим; сприяти поглибленню та/або інтеграції знань з певної проблематики,

розширювати міжособистісну комунікацію, актуалізувати важливі елементи культурної спадщини; представлятися у вигляді виступу, індивідуальної або колективної презентації, перформансу, квесту, слайд-шоу, інтерактивної карти, тимчасової виставки, віртуальної (онлайн) розробки тощо.

Зазначене вище підтверджує актуальність, важливість та своєчасність реалізації ідей проектно-орієнтованого навчання у середній та вищій школі, адже насправді музейно-педагогічний проєкт посідає особливу роль у цьому контексті, вирізняючись:

- міждисциплінарними особливостями свого задуму й практичного втілення;
- інтеграцією теоретичних концепцій, положень та безпосередньої практики навчання;
- оригінальністю запропонованих методик, які практично завжди викликають увагу та інтерес школярів та студентів;
- реалізацією низки важливих ідей інтерактивної педагогічної взаємодії у просторі музею;
- послідовністю дій в осягненні, засвоєнні та презентації великого пласту навчального матеріалу із застосуванням засобів музейної педагогіки.

Різні способи організації науково-дослідної роботи учнівської та студентської молоді у контексті проектної діяльності сприяють їх самовираженню та розвивають творче мислення, здатність до ініціативності та самостійності, адже стимулюють активну пізнавальну діяльність, допитливість та креативність у баченні шляхів вирішення поставленої проблеми.

Особлива роль в організації проектної та науково-дослідної роботи у просторі музею належить вчителю або викладачеві відповідного курсу та працівнику музею (музейному педагогу). Викладач розробляє та планує стратегію реалізації проєкту або теоретичних і прикладних досліджень у межах певної програми або навчального курсу для студентів. Музейний працівник відповідає за дотримання регламенту відвідування студентами музею та послідовність етапів їх безпосередньої роботи на експозиції (Караманов 2017, 545-547).

Популярність ідей проектно-орієнтованого навчання у музейному просторі виявляється у можливостях застосування його положень у проєктах, дотичних до наукової та мистецької освіти, економіки, екологічного виховання, природознавства, історії, археології, літератури, різних культурних практик тощо.

Для прикладу можна навести проєкти, які запропонували нові способи залучення студентів до перехресного навчання в музейному просторі з метою просування, спільної розробки культурного продукту та формування партнерських відносин у майбутньому – процесу, який може бути ініційований у навчальних програмах для вчителів або підтримуватися інноваційними

підходами до професійного розвитку. (Rahm 2016, 184-198.); різні можливості трансмедійного проектування для музеїв (Трансмедийное, 2016); створення власних інструментів навчання (Ecosystems, 2019) тощо.

Отже, музейна педагогіка у системі проєктно-орієнтованого навчання створює умови для осмисленої та послідовної комунікації у просторі музею з метою реалізації можливостей ефективного навчання через діяльність, узгодження абстрактних та наочних дидактичних засобів, креативного осмислення матеріалу відповідно до логіки діяльності, застосування інтерактивних методик, використання різних способів оцінювання.

Перспективами застосування проєктно-орієнтованого навчання учнівської та студентської молоді у взаємодії із музейними закладами можна визначити створення інтегрованих віртуальних музейно-педагогічних програм, пов'язаних з відповідною навчальною тематикою.

Література:

- D'Acquisto, L. (2006). Introducing the Museum Project. Learning on Display: Student-Created Museums That Build Understanding. ASCD book.*
- Ecosystems Project Based Learning: Museum Project (2019). The Tarheelstate Teacher. Available at: <https://www.tarheelstateteacher.com/blog/ecosystems-museum-project>*
- Караманов, О. В. (2017). Сучасні підходи до організації проєктної та науково-дослідної роботи студентів у просторі. Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. 32. 541–548.*
- Rahm, J. (2016). Project-Based Museum-School Partnerships in Support of Meaningful Student Interest- and Equity-Driven Learning Across Settings. Canadian Review of Art Education: Research and Issues. 43. 184-198.*
- Трансмедийное проектирование для музеев. (2017). Проекты студентов 2 курса магистерской программы «Медиапроизводство в креативных индустриях» департамента медиа факультета коммуникаций, медиа и дизайна. Режим доступа: <http://hsemuseum2017.tilda.ws/>*

ПЕДАГОГІЧНИЙ САЙТ ЯК ЗАСІБ ПРОЄКТНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

С. Кобець

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»*

kobetsserhii@gmail.com

Стрімке зростання рівня інформатизації національної економіки та інших сфер діяльності людини, високий рівень комп'ютерної грамотності студентів та необхідність індивідуалізації навчання вимагає від сучасного педагога використання нових інформаційно-комунікаційних технологій та зміщення акцентів з викладацьких функцій до консультативних. Це передбачає необхідність використання інноваційної діяльності в освітній практиці, яка характеризується пошуком нових чи вдосконалених концепцій, принципів, підходів в освіті, змісті та формах її реалізації та орієнтацією на індивідуалізацію навчання.

Інноваційна діяльність в сучасній освіті неможлива без високого рівня інформаційної культури викладача та високого рівня комп'ютерної грамотності. Європейська інтеграція і формування єдиного європейського освітнього та інформаційного простору створюють нові можливості у застосуванні комп'ютерних технологій в галузі освіти, яка потребує новітніх підходів до впровадження інноваційних технологій у навчальний процес, а, отже, висуває нові вимоги до викладачів ЗВО.

Педагогічні інновації передбачають цілеспрямоване систематичне та послідовне впровадження в практику прийомів, способів, педагогічних дій та засобів, що охоплюють цілісний навчально-виховний процес від визначення його мети до одержання очікуваних результатів. Фактично, це результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних рішень різноманітних педагогічних проблем (Kononets, 2012).

Сьогодні все більшої популярності в педагогіці набуває так зване «проектно-орієнтоване навчання». Проектно-орієнтоване навчання – це така модель навчання, яка відрізняється від традиційної практики викладання, де викладач в центрі уваги, а студенти суб'єкти навчання. Його мета – опрацювати якомога більше матеріалу з теми, а не просто шукати правильні відповіді на поставлені запитання (Grychko, 2011). Адже відомо, що широке застосування самостійної пошукової роботи студентів дає можливість успішно розв'язувати багато навчально-виховних завдань: підвищити рівень засвоєння знань, виробити та відтворити уміння та навички, яких вимагає навчальна програма, навчити користуватися набутими знаннями та вміннями в житті, розвивати пізнавальні здібності тощо.

Одним із засобів проектно-орієнтованого навчання є педагогічний сайт. Цей засіб уможливить використовувати таку форму організації процесу

навчання, яка здійснюється з метою набування нових знань, умінь та навичок у спеціально відведений час як без участі викладача, так і під його керівництвом.

Педагогічний сайт є електронним навчальним ресурсом, що містить навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали та засоби, розроблені в електронній формі та представлені у комп'ютерній мережі Інтернет. Зазначені матеріали та засоби відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і необхідні для ефективної організації навчального процесу з метою наповнення його якісними навчально-методичними та довідниковими матеріалами.

Метою створення педагогічного сайту є змістове наповнення освітнього простору, забезпечення доступу студентів до якісних навчальних та методичних матеріалів незалежно від місця їх проживання та форми навчання, створених на основі інформаційно-комунікаційних технологій.

Як правило, педагогічний сайт містить такі блоки: навчально-методичний блок (навчальні плани, робочі програми навчальних дисциплін, розроблені відповідно до навчальних планів); методичний блок (методичні вказівки, методичні посібники, методичні рекомендації для вивчення окремого курсу та керівництва з виконання проєктних робіт, тематичні плани); навчальний блок (електронні підручники та навчальні посібники); допоміжний блок (збірники документів і матеріалів, довідники, покажчики наукової та навчальної літератури, наукові публікації педагогів, матеріали конференцій, електронні довідники, словники, енциклопедії); блок контролю (програми тестування, банки контрольних питань і завдань з навчальних дисциплін та інші електронні ресурси, що забезпечують контроль якості знань); блок схем, відео- й аудіозаписів (призначений для супроводу навчального процесу; блок дистанційного навчання (інформаційна система, достатня для навчання окремим навчальним дисциплінам за допомогою опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій).

Особливими вимогами до педагогічного сайту є: працездатність; відповідність чинним стандартам та сучасному технічному рівню аналогічних продуктів; відповідність вимогам сучасної освіти; відповідність світовому рівню науки та техніки; правдивість та обґрунтованість наведених даних; однозначність термінології, дотримання вимог української наукової термінології; актуальність наукової інформації щодо предметної області вивчення; достатній обсяг висвітлених тем, поданих на методичному блоці сайту, щоб студенти оволоділи науковим матеріалом; відповідність викладення навчального матеріалу рівню ВНЗ; відповідність завдань для самостійного виконання реалізації науково-дослідницької навчальної діяльності; високий рівень використання світових наукових інформаційних ресурсів; коректність висвітлення наукової інформації тощо.

Нами розроблений педагогічний сайт «Маркетинг +» для студентів та всіх, хто хоче навчатися самостійно, поглиблювати свої знання, самовдосконалюватися, розвиватися. Розроблений педагогічний сайт дає можливість успішно розв'язувати багато навчально-виховних завдань: підвищити рівень засвоєння знань, виробити та відтворити уміння та навички, яких вимагає навчальна програма, навчити користуватися набутими знаннями та вміннями в житті, розвивати пізнавальні здібності тощо. Використання цього сайту дозволить використовувати таку форму організації процесу навчання, яка здійснюється з метою набування нових знань, умінь та навичок у спеціально відведений час як без участі викладача, так і під його керівництвом. На цей час сайт допрацьовується та готується до впровадження у глобальну мережу Інтернет.

Розроблений сайт містить: робочу програму з дисципліни, персональну сторінку викладача, лекції з дисципліни, практичні роботи, завдання для самостійного виконання, індивідуальні пошукові завдання для студентів, методичні вказівки, корисні лінки, інформацію для заочників, найкращі студентські роботи, контроль знань, фотогалерею, відеоресурси, електронну бібліотеку, завдання для самостійної роботи, чат, новини, глосарій.

Розроблений педагогічний сайт дасть змогу системно подати навчально-методичний матеріал, зробити його доступнішим для вивчення і відкритим для коректування і подальшого удосконалення. Впровадження у навчальний процес подібних педагогічних сайтів допоможе технологічно забезпечити процес індивідуалізації навчання, процес удосконалення дистанційного навчання, інформатизацію навчального процесу у закладах вищої освіти.

Література:

- Kononets, N. (2012). Higher education pedagogical innovations: resource-oriented learning. Pedagogichni nauky. 54. 76-80.*
- Grychko, N. (2011). Project-based learning. Available at: <https://www.slideshare.net/NataliaGrychko/ss-7498487>*

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ПРОФЕСІЙНОГО УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЄКТАМИ ТА ПРОГРАМАМИ РОЗВИТКУ

О. Комеліна

Національний університет

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

komelinaolha@gmail.com

Реалізація стратегічних цілей і завдань соціально-економічного розвитку України в умовах євроінтеграції, інноваційної перебудови реального сектора економіки, підвищення якості життя і добробуту населення потребує застосування нових сучасних механізмів організації та управління розвитком усіх систем і сфер функціонування держави. У передових країнах і компаніях світу основу цього механізму формують стандарти проектного менеджменту.

Управління проектами (Project Management), як найбільш ефективний, системний та високоякісний механізм планування, організації й управління будь-якими унікальними бізнес-процесами (проектами та програмами), постійно розвивається і швидко поширюється в усьому світі. Сьогодні він став еталонною процедурою (системою та методологією) розроблення й реалізації «під ключ» найрізноманітніших проєктів і програм (будівельних, інноваційних, інвестиційних, організаційних тощо) в різних сферах суспільного розвитку, забезпечує прогрес суспільства, економіки, будь-яких компаній та бізнесу, при зведенні та модернізації будівель і споруд, створенні й освоєнні нової продукції, технологій і систем виробництва, реалізації енергетичних, екологічних та інших програм.

На практиці управління проектами є більш складним процесом, ніж традиційне управління, яке сьогодні поширене в Україні, але його застосування дає змогу найбільш ефективно та якісно розв'язувати численні завдання створення нових, модернізації й розвитку існуючих систем і процесів різних підприємств та організацій. Це дозволяє вважати його провідним механізмом планування, організації й управління змінами в реальному секторі економіки та в інших сферах суспільного розвитку на системній основі. Практична значущість та унікальність процедур й інструментів управління проектами викликає великий інтерес до нього менеджерів, спеціалістів і науковців, зайнятих управлінням й організацією бізнес-діяльності та забезпечення інноваційно-високотехнологічного прогресу в різних галузях національного господарства, промисловості та будівництві, сфері соціально-економічного розвитку регіонів і територій.

Сучасна концепція проектного менеджменту (підходу) ґрунтується на погляді на проєкт як на потенційну зміну вихідного стану будь-якої системи, пов'язану з витратами часу і різних ресурсів, у тому числі й інвестиційних. Саме забезпечення змін на основі розроблених проектно-планових рішень у

межах визначеного бюджету, часових й інших обмежень, і є сутністю розроблення, реалізації та управління проектами і програмами.

Практичне втілення положень новітньої теорії та використання передової практики управління проектами забезпечує формування цілісного методологічного підходу (підходів і принципів, процедур та інструментів управління людськими, матеріальними, фінансовими та іншими ресурсами протягом життєвого циклу проекту). Це створює підґрунтя для досягнення результативності реалізації складних проектів (за складом і обсягом робіт з урахуванням вартісних, часових, якісних обмежень і вимог та для задоволення всіх учасників проектних перетворень) та є передумовою піднесення результативності діяльності суб'єктів господарювання у цілому.

Одними з найбільш визначальних процесів проектного менеджменту є організація й управління системою заходів із підготовки, розроблення та планування проектів і програм. Сутність цієї діяльності полягає в обґрунтуванні цілей проекту (програми) й способів їх досягнення для визначення найбільш раціонального та ефективного варіанта його (її) виконання. Але перш ніж сформулювати раціональні рішення і плани реалізації проекту чи програми «під ключ», потрібно визначити перелік та структуру комплексу робіт, методи й способи їх виконання, необхідні обсяги та строки проведення заходів, потрібні ресурси й очікувані результати, основних виконавців, характер взаємодії між організаціями – учасниками проекту (програми).

Процес планування проектів і програм охоплює весь їх життєвий цикл реалізації, але в першу чергу передінвестиційну фазу та період проведення досліджень, вишукувань та розроблення основних проектно-планових і програмних (інвестиційних) рішень. Він починається з участі проектного менеджера (та його команди) у створенні концепції проекту, продовжується при виборі стратегічних рішень і розробленні його деталей, включаючи організаційно-технологічне та інвестиційне проектування ходу виконання проекту (програми) «під ключ». У цей період визначаються всі основні параметри реалізації проекту: обсяги, трудомісткість і тривалість робіт у цілому та за окремими їх етапами; потреби у трудових, матеріально-технічних і фінансових ресурсах; порядок та строки постачання сировини, матеріалів, комплектуючих і виробничо-технологічного устаткування; строки й обсяги залучення проектних, будівельних та інших підрядних організацій. Прийняті рішення мають забезпечити раціональну й ефективну реалізацію проекту (програми) «під ключ» у визначені строки, з мінімальними витратами, високою якістю робіт і результатів.

Успішне втілення «під ключ» заздалегідь розроблених проектно-планових і програмних рішень забезпечується спільною та якісною роботою менеджерів, їх команди й основних учасників проекту, котрі мають знати сучасні стандарти і найкращий світовий досвід організації та управління ходом реалізації проектів та програм в інвестиційній та постінвестиційній фазах їх життєвого циклу.

Для досягнення цієї стратегічної мети керівники проєкту та його основні учасники – виконавці робіт повинні професійно володіти передовою методологією і практичними навичками проєктного менеджменту щодо раціональної й ефективної підготовки, організації та виконання розроблених рішень і планів, а також забезпечувати досягнення необхідних якісних та вчасних результатів, проведення належного контролю і регулювання процесом змін у проєкті для його успішного завершення, аж до остаточного закриття контрактів.

У сучасних умовах проєктно-орієнтоване управління забезпечує на практиці раціональне обґрунтування, планування, підготовку та виконання «під ключ» унікальних інвестиційних, інноваційних, будівельних, організаційних, девелоперських, інжинірингових й інших бізнес-проєктів і програм розвитку підприємств з урахуванням діючої нормативно-правової бази, останніх досягнень науки, техніки та технології, новітніх систем і стандартів проєктного й мультипроєктного менеджменту, передового зарубіжного та вітчизняного досвіду.

Таким чином, перехід до широкого застосування технологій проєктного управління у різних сферах економічної діяльності та державного і регіонального управління потребує активного використання теорії і практики професійного управління бізнес-проєктами та програмами розвитку, а також розроблення та використання необхідного навчально-методичного забезпечення як у підготовці фахівців у вищій школі, так і фахівців-практиків.

Нові технології проєктно-орієнтованого управління можуть широко використовуватися у діяльності інженерно-технічних, економічних, управлінських і наукових працівників промислових підприємств, будівельних, проєктних та наукових організацій, а також у підготовці студентів, магістрів, аспірантів і викладачів вищих навчальних закладів, доречним є їх застосування іншим фахівцям сфери реальної економіки, бізнесу й органів виконавчої влади.

Література:

- Онищенко, В. О., Комеліна, О. В., Редкін, О. В., Толкачов Д.М. (2017). Управління проєктами. Теорія і практика професійного управління бізнес-проєктами та програмами розвитку: підручник у трьох частинах. Полтава, ПолтНТУ.*
- Руководство к Своду знаний по управлению проектами. Третье издание (2004). Project Management Institute, Four Campus Boulevard, Newtown Square, PA 19073-3299 USA / США.*
- Бушуев, С. Д., Бушуева, Н. С., Бабаев, И. А. (2010). Креативные технологии в управлении проектами и программами. К., Саммит-книга.*

ПРОЄКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

А. Конончук

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

antonina_kononchuk@ukr.net

Розгалужена система багатоаспектної соціальної допомоги, захисту та підтримки різних категорій населення є одним з основних стратегічних факторів стійкого соціально-економічного розвитку України, то ж цілком зрозумілим є запит суспільства на компетентних фахівців, здатних діяти в умовах кризових явищ сучасності, оцінити потреби певної групи користувачів соціальних послуг, підтримати, захистити і надати допомогу соціально незахищеним верствам населення, або ж тим, хто в складних життєвих обставинах потребує професійної допомоги соціальних працівників. Це висуває нові вимоги до професійної підготовки фахівців соціальної сфери, які в останні десятиліття привели до зміни освітньої парадигми (Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи, 2004).

Перехід від процесу навчання як передачі студентам теоретичних знань і формування практичних умінь до розвитку компетентної, творчо мислячої особистості, здатної приймати відповідальні і оптимальні рішення у нестандартних ситуаціях потребує модернізації вищої освіти та застосування інтерактивних технологій, до яких відноситься проєктування (англ. *inter* – взаємний і *act* – діяти, тобто здатний до взаємодії, діалогу). Застосування інтерактивних технологій навчання веде до розвитку активної мислетворчої діяльності та зацікавленості здобувачів вищої освіти майбутньою професією, підвищення мотивації до навчання, формування професійної компетентності. Звернення до технології проєктування для підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери не випадкове. Дана технологія вже кілька десятиліть застосовується у закордонній вищій школі і є популярним форматом під час реалізації освітніх програм (Поліщук, 2003). Тому питання методичної значущості та цінності технології проєктування вимагає подальших теоретичних і практичних досліджень, що і обумовлює мету даної статті, а саме : проаналізувати можливості застосування технології проєктування у фаховій підготовці майбутніх соціальних працівників/соціальних педагогів при викладанні навчальних дисциплін циклу професійної підготовки у закладах вищої освіти.

Проблема професійної підготовки фахівців соціальної сфери (соціальних працівників, соціальних педагогів), її теоретико-методологічні та методичні аспекти є предметом дослідження таких науковців як С.Архипова, О.Безпалько, Р.Вайнола, І.Зверєва, А.Капська, О.Карпенко, Л.Клос, Г.Лактіонова, Л.Міщик, В.Поліщук, С.Харченко та ін. Роботи дослідників, які займалися вивченням проблематики проєктування у соціальній сфері (О.Безпалько, І.Зверєва,

І.Зайнишев, А.Капська, В.Курбатов, В.Луков, О.Холостова та ін.), свідчать про ефективність використання соціального проектування у соціальній роботі, а також про необхідність оволодіння соціальними працівниками його технологією. Наразі питання активних технологій і методів підготовки соціальних працівників/соціальних педагогів у процесі вивчення фахових навчальних дисциплін досліджене недостатньо, зокрема, технології проектування, що і визначило напрям наших наукових пошуків.

Технологія проектування у центр освітнього процесу ставить професійно-практичний компонент навчання майбутніх фахівців, стимулює їх інтерес до відповідної теорії і тим самим формує у студентів здатність використання сучасного проектного підходу до розв'язання соціальних проблем, орієнтації на досягнення кінцевих результатів з мінімальними витратами часу та коштів. Проектування у соціальній роботі - це технологія впорядкування, ресурсного обґрунтування і здійснення соціальних проектів, сутністю яких є реалізація нових ідей, які спонукають до руху і розвитку (Енциклопедія для фахівців соціальної сфери, 2012). Проте кожна ідея, ініціатива потребують підтримки певних організацій, впливових осіб, коштів на реалізацію тощо. Це пов'язано із звертаннями в різні соціальні інституції, участю в конкурсах, що в свою чергу вимагає аргументованих пояснень, формулювання конкретних цілей та завдань, логічно викладеного та відповідно оформленого опису виду діяльності. Усе це є складниками проектної діяльності. Тому соціальні працівники/соціальні педагоги мають володіти навичками проектування, прогнозування та моделювання як базовим інструментарієм проектної діяльності на всіх рівнях, що і обумовлює використання технології проектування у професійній підготовці майбутніх фахівців (Безпалько, 2010).

Саме такий підхід ми використовуємо при викладанні навчальних дисциплін циклу професійної підготовки майбутнім соціальним працівникам/соціальним педагогам на факультеті психології та соціальної роботи Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Наразі у професійній підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери є лише одна навчальна дисципліна, яка готує до такого виду специфічної діяльності. Це – «Соціальне проектування». Далі основні ідеї проектного підходу ми реалізуємо під час семінарів, практичних і лабораторних занять, виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань та як підсумок і оцінювання навчальних досягнень випускників – під час державної атестації (Державний екзамен із теорії, практики та організації соціально-педагогічної діяльності: навч.-метод. комплекс, 2011). Так, на державній атестації передбачається виявлення студентами здатностей проектувати професійну діяльність: обирати технологію вирішення проблемної ситуації особистості; ґрунтуючись на технологічному підході, розробляти власну програму дій надання соціальних послуг різним категоріям клієнтів; розробити і презентувати проект вирішення однієї з актуальних соціальних проблем. Теми проектів студенти обирають самостійно,

відповідно до спеціалізації, яку вони набувають протягом навчання. Схема проєкту включає: обґрунтування актуальності обраної теми проєкту; мету і завдання проєкту; очікувані результати реалізації проєкту; часову характеристику проєкту (на який термін розрахований проєкт); учасників проєкту; робочий план реалізації проєкту (етапи реалізації, заходи, терміни виконання, відповідальні, результати); механізм організації виконання і управління (організаційна структура, керівник проєкту, ланки; відповідальні за виконання завдань, взаємодія між ними; партнери); обліковий, звітний і контрольний механізми (як оцінювати виконання проєкту); корективи змісту і механізму реалізації проєкту (які зміни необхідно внести в зміст і реалізацію проєкту); ресурсне забезпечення (інформаційне, матеріальне, фінансове); підведення підсумків (оцінка результатів: кількісні і якісні показники); список використаної літератури, додатки, презентації.

Підсумовуючи, зазначимо, що впровадження технології проєктування у практику підготовки фахівців соціальної сфери у вищій школі, у першу чергу, шляхом використання у процесі викладання навчальних дисциплін циклу професійної підготовки дає можливість краще адаптувати їх до вирішення практичних запитів майбутньої професійної діяльності.

Література:

- Безпалько, О. В. Соціальне проєктування: навч. посібник (2010). Київ: Київський університет імені Б.Грінченка, 128.*
- Державний екзамен із теорії, практики та організації соціально-педагогічної діяльності: навч.-метод. комплекс для студентів спеціальності 7.010107 Соціальна педагогіка освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» (для денної та заочної форми навчання)(2011) / за заг. ред. А.І. Конончук. Ніжин: Вид-во НДУ імені М.Гоголя, 50 .*
- Енциклопедія для фахівців соціальної сфери (2012) / за заг. ред. проф. І.Д.Звереві. Київ, Сімферополь: Універсум. 504-509.*
- Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : колективна монографія (2004) / заг. ред. О. В. Овчарук. Київ: «К.І.С.».*
- Соціальна робота: технологічний аспект: навчальний посібник (2004) / за заг. ред. А.Й.Капської. Київ: Центр навчальної літератури.*
- Поліщук В. А. (2003). Професійна підготовка фахівців соціальної сфери: зарубіжний досвід: посіб. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан.*

ЗАСОБИ ПЕДАГОГІЧНОЇ АНІМАЦІЇ У КОНТЕКСТІ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Д. Конончук

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Danylo.kononchuk@i.ua

На сучасному етапі розвитку суспільства перед нашою країною постає чимало проблем, які потребують все більш нагального вирішення на державному рівні. Однією із найбільш гострих проблем сьогодення є соціальне виховання підростаючого покоління, яке виступає ресурсом такого розвитку. У контексті соціальних запитів все більше наукових робіт присвячується інноваційним методам роботи із дітьми та молоддю: досліджуються і розробляються нові підходи, модернізуються класичні парадигми під сучасні реалії, проходить адаптація перевірених методів до сучасного соціуму тощо (Т. Алексеєнко, І. Бех, Р. Вайнола, Н. Зимівець, І. Зверєва, Н. Заверико, В. Петрович та ін.) (Зверєва, 2002; Бойко, 1996). Однак незважаючи на такий порядок речей, проблема застосування засобів педагогічної анімації в контексті проєктної діяльності у соціалізації дітей та молоді залишається малодослідженою.

Проблеми позитивної соціалізації та її реалізації через включення дітей та молоді до різноманітних проєктів якнайкраще сприяє формуванню позитивного життєвого бачення, впевненої соціальної позиції та свідомого прийняття доленосних рішень у майбутньому (Алексеєнко, 2013). У цьому контексті засоби педагогічної анімації допомагають якнайкраще розкрити потенціал особистості та оволодіти у дозвілєвій діяльності потрібними знаннями, уміннями і навичками, які активно можна переносити для вирішення повсякденних проблем (Волик, 2009).

Аналіз останніх досліджень, присвячених соціально-педагогічній анімації чітко вказує на те, що даний напрям у контексті розробки і включення у проєктну діяльність не був розроблений і тому потребує більш ґрунтовного дослідження задля виявлення нових форм і методів роботи з молодим поколінням. Так як метод проєктів – це творча робота, яка потребує певних часових меж для її реалізації, а також залежить від виду обраного проєкту, то застосування у ньому відповідних форм соціально-педагогічної анімації значно посилюють ефективність і сприяють досягненню бажаного результату (продуктивний, споживчий, проєкт розв'язання проблеми, проєкт-вправа за В. Х. Кілпатриком).

Проєктний метод роботи – це повноцінний самостійний інструмент, який успішно працює із різними категоріями дітей. Для даного методу притаманні свої особливості, які виокремлюють його серед інших методів як і педагогічну анімацію. Саме тому вдале поєднання проєктного методу роботи із засобами педагогічної анімації має проводитись професіоналами соціально-педагогічної

роботи, які мають необхідні знання, уміння та навички роботи із обома методиками і знають, як їх краще поєднати (Матеріали міжнародного науково-практичного семінару «Проектна діяльність як інструмент дослідження, навчання та інновацій», 2016).

Незважаючи на різнобічність у трактуванні понять «анімація» та «педагогічна анімація» у контексті нашого дослідження ми розглядаємо останню як інноваційну технологію, яка має вектор на тотальну оптимізацію міжособистісних та міжгрупових відносин, використовуючи засоби педагогічної анімації, методики перевтілення та принципи програвання ролей. Цьому сприяє розширення горизонтів духовного спілкування, просвітництво та моделювання проблемних ситуацій у безпечних умовах рольової гри. І хоча педагогічна анімація використовується переважно при організації змістовного дозвілля у процесі всебічного розвитку особистості дитини як допоміжний інструмент, проте її потенціал стає все більш очевидним у сучасних умовах, де позашкільна діяльність набуває все більшого освітнього значення для поєднання засобів педагогічної анімації та успішної їх інтеграції у цілеспрямований соціально-педагогічний процес. Оскільки соціальна педагогіка є особливою сферою взаємодії із вихованцем у дозвілльєвій сфері, то лише правильне застосування методів, методик і засобів дасть позитивний кінцевий результат – модель поведінки, яка відповідає бажаним соціальним очікуванням. У такому контексті педагогічна анімація виступає не тільки розважальним елементом, а вже має цілком окреслені ознаки соціально-педагогічної діяльності із самостійною метою, завданнями, методами, засобами, методиками та відповідальними спеціалістами.

Таким чином, впровадження у проектну діяльність засобів педагогічної анімації чи навіть повноформатної моделі технології педагогічної анімації буде дуже доцільним поряд із традиційними засобами і формами, які застосовуються у організації змістовного дозвілля дітей та молоді в різних соціально-виховних закладах і установах (заклади середньої освіти, оздоровчі табори та ін.).

Література:

- Алексєєнко, Т., Кушнарєв, С. (2013). Ризикована поведінка: посібник Вінниця.*
- Бойко, А. (1996). Оновлена парадигма виховання: шляхи реалізації.*
- Волик, Л. (2009). Анімація як нове явище вітчизняної педагогічної науки. Шлях освіти. (1), 6 – 9.*
- Матеріали міжнародного науково-практичного семінару «Проектна діяльність як інструмент дослідження, навчання та інновацій» (2016). Видавець ПП Лисенко М.*
- Зверєва, І. (2002). Превентивна робота з молоддю за методом «рівний – рівному».*
- Філоненко, О. (2013). Підготовка майбутніх учителів у вищих педагогічних навчальних закладах України до виховної роботи в літніх дитячих оздоровчих закладах.*

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

О. Конончук

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

olenakononchuk@ukr.net

Однією з найбільш важливих проблем, з якими доводиться стикатися сучасному викладачеві вищої школи є відсутність мотивації до навчання у майбутніх фахівців, що позначається на успішності студентів і значно ускладнює роботу педагога, а також знижує ефективність педагогічного процесу в цілому. Мотивувати – не означає змусити. Мотивувати – означає допомогти зрозуміти і прийняти необхідність тих чи інших дій, пояснити, запропонувати необхідні аргументи і з'ясувати причини.

Дослідження Л. Артемової, Г. Беленької, А. Богуш, Т. Жаровцевої, Г. Закорченної, А. Залізник, Л. Зданевич, Н. Гавриш, Н. Голоти, Г. Грама, Л. Загородньої, Н. Денисенко, Є. Карпової, І. Княжевої, І. Луценко, Н. Лисенко, І. Мардарової, М. Машовець, В. Нестеренко, Г. Підкурғанної, Т. Поніманської та ін. розкривають зміст і технології підготовки майбутніх вихователів дошкільної освіти до професійної діяльності. Вони вказують на такі особливості підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти (ЗДО) у процесі навчання: забезпечення адекватності процесу підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти специфіці вирішуваних професійних завдань студентами в майбутній діяльності і суб'єктності, детермінованою включенням майбутніх педагогів у процес розвитку мотиваційно-особистісного ставлення до даного виду діяльності, а також усвідомленим володінням ними необхідними знаннями та вміннями через актуалізацію їх особистісного педагогічного досвіду; особистісно-орієнтованої взаємодії учасників освітнього процесу в закладі вищої освіти за допомогою варіативності їх рольових позицій, індивідуалізації навчання, стимулювання самостійної діяльності і творчості; формування професійної компетентності вихователя. Зазначені особливості професійної підготовки майбутніх фахівців також розглядаються як: підсумок внутрішньої роботи самої особистості студента, здатність встановлювати професійно-особистісний контакт з дітьми і гуманне ставлення між учасниками педагогічного процесу, засноване на діалогічній взаємодії, емоційний контакт з дітьми дошкільного віку; здатність мотивувати педагогів ЗДО, батьків на спільну діяльність і моделювати освітні педагогічні ситуації в ЗДО тощо (Козак, 2013).

Особливою і постійно актуальною у вищезазначеному контексті професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО є навчальна мотивація, яка є специфічним видом мотивації. Психологи виділяють два види мотивів: зовнішні і внутрішні. Для навчальної мотивації майбутніх вихователів ЗДО важливою є друга група мотивів (внутрішні – бажання отримати знання,

поліпшити професійні і особистісні навички, все те, що спонукає до навчання тощо), тобто чітке усвідомлення студентами навіщо і для чого потрібно вчитися. Саме поява у студентів внутрішніх мотивів є завданням викладача, що сприятиме не тільки передачі знань і контролю над їх засвоєнням, але й пробудить у студентів інтерес до навчального предмету, стимулюватиме їх до самостійного пошуку інформації та вияву творчих здібностей.

Для пробудження мотивації важливо, щоб студент був суб'єктом освітнього процесу, що не завжди можливо виходячи із специфіки педагогічної діяльності. Одним із засобів підвищення мотивації майбутніх вихователів ЗДО до навчання, на нашу думку, є проєктна діяльність як інтерактивна педагогічна технологія у системі вищої освіти для реалізації особистісно-орієнтованого підходу до навчання.

Питання добору та змісту проєктних завдань, а також методики виконання творчих проєктів стали об'єктом вивчення у вітчизняній і зарубіжній педагогічній літературі. Історіографію методу проєктів простежуємо у працях Дж. Дьюї, У. Кілпатрика, Е. Коллінгса, Н. Крупської, С. Шацького та ін. У вітчизняних періодичних виданнях друкувалися публікації О. Авраменка, В. Бербеця, Т. Бербец, А. Вдовиченко, А. Касперського, О. Коберника, В. Сидоренка, А. Терещука, Л. Хоменко, С. Ящука, які розкривають зміст і значення проєктної діяльності у навчальному процесі. У роботах О. Алексійчук, Г. Беленької, Н. Довмантович, Г. Закорченної, Л. Козак розкриваються результати досліджень щодо застосування проєктної діяльності у формуванні професійної компетентності майбутніх вихователів ЗДО у процесі професійної підготовки. У працях цих науковців зазначається, що проєктна діяльність дає змогу найбільш повно враховувати здібності, потреби, освітні нахили особистості, її наміри та професійні інтереси.

Проєктна технологія – виступає дієвим дидактичним засобом активізації пізнавальної діяльності, розвитку креативного мислення й формування визначених у них особистісних якостей. Три основні ідеї, які складають сутність даної технології, – це самостійність, діяльність, результативність. Саме тому нас зацікавило питання використання проєктної діяльності як засобу мотивації до навчання майбутніх вихователів ЗДО.

У проєктній діяльності у студента є можливість проявити себе, свою самостійність в ухваленні рішень, контролювати власний освітній процес. Важливо, щоб цей вид діяльності не був жорстко регламентованим і не оцінювався, принаймні перший час, оскільки необхідно дати зрозуміти студентам, що він цікавий для них і буде корисним для освітнього процесу в цілому (Козак, 2013).

Зазначаємо, що проєктна діяльність – це діяльність зі складання проєктів. Проєкти можуть бути абсолютно різні за формою, метою і змістом, і це є великою перевагою для втілення мети щодо підвищення мотивації студентів, оскільки допоможе пробудити творчий потенціал і активність майбутніх

вихователів. Як зазначає Н. Довмантович, проєктна діяльність відіграє велику роль у формуванні професійного самовиховання і самостійності студентів. За її допомогою вони вчаться самостійно приймати рішення, адже при виконанні такого завдання майбутнім вихователям доводиться вирішувати багато питань, які в інших видах діяльності чітко формулює викладач (тему проєкту; форму, у якій буде представлена інформація; тривалість виступу; використання додаткових матеріалів; список необхідних літературних джерел тощо) (Довмантович, 2017).

На відміну від інших видів самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів проєктування має свої відмінності та переваги. Проєкт – робота, спрямована на вирішення конкретної проблеми, на досягнення оптимальним способом заздалегідь запланованого результату. Проєкт може включати елементи доповідей, рефератів, досліджень і будь-яких інших видів самостійної творчої роботи студентів, але тільки як способів досягнення результату проєкту. Таким чином, проєктна діяльність як засіб мотивації до навчання майбутніх вихователів ЗДО включає в себе елементи різних видів самостійної роботи, дає можливість не тільки познайомити студентів з основними типами самостійних дослідних робіт, але також задіяти творчу складову, що є дуже важливим у роботі сучасного вихователя з дітьми дошкільного віку, а також допомагає сформувати професійну компетентність, тобто набути здатності виконувати професійні завдання діяльності на основі фахових знань, умінь і особистісних професійно-значущих якостей (Беленька, 2011).

Як зазначалося вище, у процесі створення проєкту, студенти можуть проявити самостійність і творчий підхід. Цьому сприяє і специфіка предмету, який ми розглядаємо – навчальна діяльність. Вивчення навчальних дисциплін фахового спрямування дозволяє студентам обирати різні теми для виконання завдань, вправ, ІНДЗ, самостійної роботи тощо. Викладач може запропонувати вибрати тематику самостійно у межах вивчення певної дисципліни, тому студенти можуть підібрати щось зі сфери своїх інтересів і представити цю тему у визначеному креативному вигляді у формі проєкту. Це дає можливість поєднуватися таким сферам студента, що здавалося б непоєднуваним: навчальне завдання і сфера власних інтересів. Важливість вищезазначеного полягає у тому, що при опрацюванні обраної студентом теми, у якій присутня особиста зацікавленість, він зможе максимально застосувати всі знання і вміння для того, щоб успішно зробити свою роботу. Це пояснюється тим, що найбільший вплив на продуктивність навчального процесу має мотивація, яка пов'язана з інтересом до здійснюваної діяльності. Проєктна робота допомагає подолати прогалину між вивченими теоретичними знаннями та практичним користуванням ними і заохочує студентів до того, щоб вони вийшли за межі аудиторії закладу вищої освіти та перенеслися у практичне середовище сучасного ЗДО. Ось чому вона є цінним способом реального використання отриманих знань і умінь, набутих в аудиторії. Як засвідчує наш

досвід, використання проєктної роботи дозволяє вирішити ряд важливих завдань: зосередитися на вивченні змісту конкретних і важливих питань; орієнтуватися перед усім на студента і його інтереси; співпрацювати, а не конкурувати; інтегрувати вміння та обробляти інформацію з різних джерел; результативність (кінцевий результат, усна презентація, стендова презентація, дисплей матеріалів, доповідь, тощо); мотивованість, емоційна піднесеність; створити умови для виявлення творчих здібностей.

Таким чином, під час використання проєктної технології вирішується ряд різнорівневих завдань: розвиваються пізнавальні навички студентів, формуються вміння самостійно конструювати свої знання та орієнтуватися в інформаційному просторі, активно розвиваються критичне мислення та комунікативні навички. Це дає підстави зробити висновок, що проєктна діяльність стимулює мотивацію студентів до навчальної діяльності, і тим самим сприяє якісній професійній підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти.

Література:

- Алексійчук, О., Федорчук, В. (2008). Проектна діяльність студентів у процесі опанування навчальної дисципліни «Шкільний курс світової художньої культури та методика його викладання». 5-10.*
- Беленька, Г. (2011). Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу.*
- Власюк, О. (2008). Проектна діяльність – перспектива розвитку особистості.*
- Довмантович, Н. (2017). Проектна діяльність як засіб формування самоосвітньої компетентності. 1 (40). 92-95.*
- Закорченна, Г. (2000). Підготовка студентів до педагогічного менеджменту в дошкільній освіті.*
- Козак, Л. (2013). Застосування проєктних технологій у підготовці майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології. 54-65.*
- Савченко, К. (2013). Проектна діяльність. 4. 79-85.*

СТАН ПРОЦЕСУ ПРАКТИЧНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

О. Конотон

Національний університет «Чернігівський колегіум»

імені Т. Г. Шевченка

alenskadreamer1@gmail.com

Сьогодні в Україні підготовка педагогічних працівників здійснюється у 93 закладах вищої освіти (ЗВО): 53 – державної форми власності, 33 – комунальної, 7 – приватної (Концепція, 2018). Проведений нами аналіз даних, які розміщені на сайті <http://www.vstup.info/>, станом на 01.09.2018 та 01.09.19 дозволив укласти список із 48 ЗВО, що становить 51,6 % від загальної кількості педагогічних ЗВО, які готують студентів за освітньо-професійною програмою галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 013 Початкова освіта освітня програма 013.00.01. Освітній рівень – перший (бакалаврський), освітня кваліфікація – бакалавр з початкової освіти (термін навчання 3 роки 10 місяців), денна форма навчання. Це дозволяє нам дійти висновків про те, що у більшій половині педагогічних ЗВО відбувається підготовка майбутніх учителів ПШ і даний напрямок користується популярністю серед майбутніх абітурієнтів. Від так, якісна підготовка вчителя ПШ, набуває першорядного значення.

Метою дослідження є аналіз освітньо-професійних програм (ОПП) педагогічних ЗВО, які готують студентів за напрямом галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 013 Початкова освіта освітня програма 013.00.01. Освітній рівень – перший (бакалаврський), освітня кваліфікація – бакалавр з початкової освіти (термін навчання 3 роки 10 місяців) денної форми навчання.

Як відмічають дослідники, рівень володіння англійською мовою (АМ) в Україні є низьким (Болайто, 2017). Відповідно до рейтингу English Proficiency Index (EPI) (Індекс володіння АМ: Щорічний індекс чи рейтинг країн за рівнем володіння АМ на основі онлайн-тестування з АМ, що проводить організація Education First, в 2016 році Україна посіла 41 місце серед 72 країн, які входили в дослідження.

Результати дослідження Британської Ради у партнерстві з Міністерством освіти та науки України щодо визначення стану викладання і рівня володіння студентами АМ професійного призначення на базі ЗВО України протягом 2014-2016 років в межах проєктного дослідження «Англійська мова для університетів» серед 15 класичних і технічних університетів виявили: 1. Викладання АМ для студентів нелінгвістичних спеціалізацій відрізняється залежно від закладу і може передбачати вивчення загальної АМ, загальної АМ для академічних цілей або спеціалізованої АМ для академічних цілей. Загальноприйнятих стандартів не існує. 2. Кількість контактних годин для вивчення АМ сильно різниться від закладу до закладу і навіть від факультету до факультету в межах однієї установи. 3. Викладання фахових дисциплін АМ

проводиться фрагментарно за ініціативи відділень, факультетів і навіть окремих лекторів (Болайто, 2017).

Проведений нами У 2020 році аналіз 34 ОПП ЗВО України, які готують майбутніх фахівців за профілем галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 013 Початкова освіта освітня програма 013.00.01. Освітній рівень – перший (бакалаврський) (розміщені на офіційних сайтах відповідних ЗВО), (усі проаналізовані нами ОПП затверджені в інтервалі 2016-2019 років і дійсні на період 2019-2020 навчального року) (денна форма) з метою дослідження процесу організації практичної іншомовної підготовки показав наступне:

віднесення навчального предмету «Іноземна мова» (назва навчального предмету може варіюватися у залежності від ЗВО) до різних навчальних циклів підготовки фахівців – у більшості ЗВО України навчальний предмет відносять до циклу нормативної (обов'язкової) загальної підготовки, як наприклад, у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця), Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка (м. Дрогобич), Київському університеті імені Бориса Грінченка (м. Київ), Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького (м. Черкаси) та багатьох інших ЗВО; до циклу обов'язкової професійної підготовки його відносять у Рівненському державному гуманітарному університеті (м. Рівне), Маріупольському державному університеті (м. Маріуполь); до циклу за вибором ЗВО – у Державному вищому навчальному закладі «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (Івано-Франківськ), Коломийському навчально-науковий інституті Прикарпатського національного університету Василя Стефаника (м. Коломия);

виділення різної кількості кредитів на вивчення іноземної мови, більшість ЗВО мають діапазон 4-5-6 кредитів. Мінімальна кількість кредитів на один навчальний предмет – 3 кредити виявилася у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль) і максимальна – у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця) – 11 кредитів; якщо об'єднати усі предмети, що читаються у певному ЗВО і підрахувати загальну кількість кредитів, які приділяються для вивчення, то найменшим буде 5 кредитів, як наприклад, у Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський університет» (м. Ужгород), Кременчуцькому педагогічному коледжі імені А.С.Макаренка (м. Кременчуг), Луцькому педагогічному коледжі (м. Луцьк), Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка (м. Чернігів); найбільшим – 14 кредитів у Житомирському державному університеті імені Івана Франка (м. Житомир), Маріупольському державному університеті (м. Маріуполь), Мукачівському державному університеті (м. Мукачево), 12 кредитів – у Державному вищому навчальному закладі «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ),

Київському університеті імені Бориса Грінченка (м. Київ), Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького (м. Черкаси);

відсутність уніфікації назви навчального предмета і тенденцію до використання таких назв як (назви подані у порядку частотності використання в ОПП) «Іноземна мова», «Іноземна мова (за професійним спілкуванням)», «Практика усного і писемного мовлення (іноземна мова)», «Іноземна мова з методикою навчання», є інтегровані курси, у яких інтегровано з практичною іншомовною підготовкою поєднуються й теоретико-методична;

наявність у ОПП різної кількості навчальних предметів, які забезпечують практичну іншомовну підготовку майбутніх фахівців. Наприклад, у Київському університеті імені Бориса Грінченка (м. Київ) є один навчальний предмет «Іншомовна освіта: Іноземна мова з методикою навчання», два навчальних предмети у Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів) – «Іноземна мова» і «Методика навчання іноземної мови», три навчальних предмети у Мукачівській державній університет (м. Мукачево) – «Іноземна мова», Практика усного і писемного мовлення (іноземна мова), «Методика навчання іноземної мови»;

форма підсумкового контролю навчальної дисципліни у всіх ЗВО є екзамен; мова навчання, яка зазначена у всіх ОПП є українська.

Аналіз також дозволив виявити низку ЗВО України, у циклі яких серед обов'язкових навчальних дисциплін читається курс «Методика навчання іноземної мови» (назва навчального предмету може варіюватися у залежності від ЗВО), наприклад, Бердянський державний педагогічний університет (м. Бердянськ), Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ), Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (м. Дрогобич), Житомирський державний університет імені Івана Франка (м. Житомир), Київський університет імені Бориса Грінченка (м. Київ), Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка (м. Чернігів) та ін.

Отже, проведений нами аналіз дозволив нам дійти певних висновків. Процес організації практичної іншомовної підготовки у ЗВО України реалізований по-різному: різна кількість годин і кредитів, немає уніфікації назви навчальної дисципліни і кількості навчальних дисциплін, які забезпечують практичну іншомовну підготовку майбутнього фахівця також є низка ЗВО, де серед обов'язкових навчальних дисциплін читається курс «Методика навчання іноземної мови».

Література:

Болайто, Р., Вест, Р. (2017). Інтернаціоналізація українських університетів у розрізі англійської мови : проект "Англійська мова для університетів" К. : Видавництво "Сталь". Концепція розвитку педагогічної освіти. Проект. Міністерство освіти і науки України Available at: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorenyaproekt-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОЄКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

М. Корсунська

Національний університет

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

korsunskamaryna13@gmail.com

У практичній діяльності європейських підприємств усе більше набуває ваги перехід до проєктного менеджменту. Практична цінність запровадження проєктного менеджменту підтверджується такими даними світового масштабу: до реалізації сучасних проєктів залучено майже 24,4 млн фахівців, що має стійку тенденцію до зростання; відбувається постійне збільшення фінансування на управління проєктами до \$10 (US) трильонів у рік; до кінця 2020 р. на програми та проєкти планується спрямувати близько 30% світового бюджету або \$ 45 трлн.; використання стандартних проєктних технологій у великих проєктах при вартості цих технологій від 2 до 10% обсягу бюджету проєкту забезпечує від 15 до 20% економічного ефекту (Багашова, 2015). Найбільш успішні організації світу – IBM, Motorola, Boeing, Intel, Хьюлет Паккард, AT & T, Фольксваген Груп, Тойота Моторс, Білайн, МТС, Integrated Business Systems (IBS) та ін. – демонструють успішність застосування проєктного менеджменту у забезпеченні їх стрімкого розвитку.

Прагнення до підвищення результативності управління розвитком підприємств супроводжувалося розвитком методології проєктного управління, а пізніше – й створенням відповідних професійних організацій (у Північній Америці – Інститут управління проєктами (PMI), в Австралії – Австралійський інститут управління проєктами (AIPM), в Азії – Японська асоціація розвитку інжинірингу (ENAA) тощо).

У 1965 году в Цюріхе була створена міжнародна некомерційна професійна асоціація IPMA (International Project Management Association) з метою сприяння розвитку, широкому розповсюдженню та практичному застосуванню методів і засобів використання проєктних технологій. У складі цієї організації представники майже 40 національних організацій. Зокрема, в Україні створена Українська Асоціація управління проєктами, яка є національним відділенням IPMA.

Аналіз розвитку методології та практики проєктного управління дає змогу на даному етапі виділити такі найбільш поширені методи управління проєктами: класичний проєктний менеджмент, Agile Scrum, Lean, Kanban, Six Sigma, PRINCE2 та ін. (Бушуев, Бушуева, 2005). Кожний з цих методів має свої переваги та недоліки, які необхідно урахувати у практичній діяльності з управління проєктами.

Класичний проєктний менеджмент включає п'ять основних етапів («ітеративний водоспад»: ініціація, планування, розроблення, реалізація та

тестування, моніторинг і завершення проєкту). Перевагами даного методу є визначеність дій між замовниками і керівництвом компанії та результатів, що очікуються, а до його недоліків слід віднести неготовність до змін.

Цінність Agile-технологій (сімейство гнучких методологій проєктного управління, відповідний набір ідей, принципів, інструментів) полягає у тому, що вони передбачають готовність команди до змін, а також розроблення відповідного програмного забезпечення. Отже, в основі Agile-технологій командна робота і адаптація до змін в умовах невизначеності. Але ці ж саме принципи водночас є джерелом слабких сторін технології: кожна команда має формувати власну систему управління на основі базових цінностей організації.

Scrum-методологія є складовою гнучких agile-методологій та займає важливе місце в їх системі, націлена на мінімізацію ризиків реалізації проєкту шляхом виділення коротких циклів (ітерацій), які, у свою чергу, забезпечують виконання усіх завдань щодо реалізації конкретного проєкту з урахуванням виділених у цих циклах пріоритетів. Принципово важливим у цій методології є готовність команди до змін та нестандартних підходів в управлінні проєктами. Scrum-команда є автономною, багатофункціональною, здатною до самоорганізації та самоуправління, обмеженою кількісно, готовою реагувати на будь-які можливі зміни, здійснювати ефективні комунікації між всіма учасниками проєкту на всіх стадіях його реалізації.

Практичний досвід таких організацій, як Google, Amazon, Salesforce.com, Microsoft, Adobe тощо показує, що успішна реалізація Scrum-методології має багато переваг як для команд, так і для менеджерів, дозволяє забезпечити функціональність програмного забезпечення за найвищим пріоритетом та уникнути створення зайвих функцій, що дає змогу підвищити результативність проєкту у цілому.

Відповідно до результатів досліджень організації «Scrum Alliance» близько 40% проєктів на опитуваних підприємствах у виробничій сфері здійснюються з використанням Scrum; близько 30% проєктів за цією методологією реалізуються у сфері досліджень та розробок; у сфері менеджменту близько чверті проєктів здійснюється з використанням Scrum (рис. 1).

Слабкими сторонами Scrum є високий рівень вимог до формування команди, професійних компетенцій членів команди, зокрема у сфері бізнес-аналітики. Крім того, ця технологія має специфічність використання, що пов'язано з особливостями самого проєкту.

Особливістю Lean-технологій є те, що робота розбивається на невеликі пакети поставок, що реалізуються окремо і незалежно, у межах кожного з них існує потік операцій за певними етапами. Це підвищує впевненість у реалізації кожної частини проєкту, а також дає змогу паралельно виконувати кілька завдань на різних етапах. Ця особливість Lean-технологій забезпечує гнучкість і збільшує швидкість, якість і чіткість і структурованість виконання проєкту. До

недоліків Lean-технологій слід віднести те, що іноді немає необхідності такого чіткого опрацювання усіх етапів проєкту, а також «розтягування проєкту у часі».

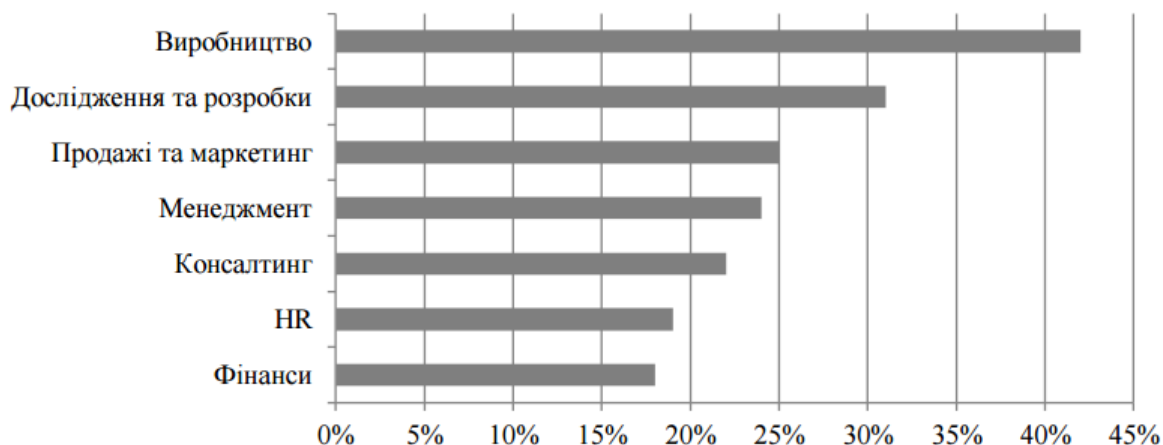

Рис. 1. Використання методології Scrum у проєктній діяльності в економіці

Перевагами Kanban-технології є можливість побудувати власну систему управління проєктами (так звані 4 стовпи, на яких тримається вся система): картки (що містять інформацію про завдання); обмеження кількості завдань на етапі; безперервність потоку; постійне поліпшення «kaizen». До переваг цієї технології дослідники також відносять розподіл навантаження на команду, правильне визначення обмежень і концентрацію на постійному поліпшенні, що дає змогу економити ресурси і укладатися у визначені терміни і бюджет. Kanban найкраще підходить для команд, навички членів яких перетинаються, що допомагає долати труднощі при розв'язанні завдань, а також тоді, коли немає жорстких термінів реалізації етапів проєкту.

Технологія Six Sigma є особливо результативною у корпоративному менеджменті для вдосконалення виробництва та усунення дефектів, помилок або дефектів у бізнес-процесах, шляхом зосередження на тих вихідних параметрах, які є критично важливими для споживача.

Таким чином, впровадження сучасних технологій проєктного менеджменту з урахуванням європейського досвіду дає змогу підвищити ефективність функціонування підприємств в умовах посилення викликів середовища.

Література:

- Багашова, Н. (2015). *Світові та вітчизняні тенденції розвитку управління проєктами. Ефективна економіка. № 6, Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4154>*
- Бушуев, С. Д., Бушуева, Н. С. (2005). *Методология управления проектами как универсальная модель знаний. Зб.наук.пр. Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля, № 4(8). 5 - 12.*
- A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK® Guide). (2008). 4th Ed., ANSI/PMI 99-001. Project Management Institut.*

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПРОЄКТНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГУВАННЯ У СІЛЬСЬКИХ ГРОМАДАХ

Р. Костюкевич

Національний університет водного господарства та природокористування

r.m.kostiukevich@nuwm.edu.ua

В. Стефінін, Т. Малишівський

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

volodymyr.stefinin@pnu.edu.ua

І. Куропась

ГО «Агенція місцевого економічного розвитку Яворівщини»

iryana.kuropas@gmail.com

Децентралізація, що відбувається у результаті проведення адміністративної реформи, призвела до перенесення центрів прийняття стратегічних рішень на рівень громад. Реформування системи місцевого самоврядування відбувається з урахуванням моделей, що застосовуються у країнах Європейського Союзу та відповідають Європейській хартії місцевого самоврядування, ратифікованої Україною у 1997 році (Європейська хартія, 1997). Проте, в більшості країн Європейського Союзу змінення місцевого самоврядування відбувалося еволюційно і синхронно із процесами розвитку громадянського суспільства, а утворені системи управління увібрали в себе кращі практики менеджменту на рівні громад.

В Україні, поряд із задекларованою добровільністю утворення об'єднаних територіальних громад (ОТГ), процеси децентралізації відбуваються стрімкими темпами і часто «підштовхуються» планами, що формуються в обласних державних адміністраціях та затверджуються в центральних органах виконавчої влади. Це призвело до утворення дисбалансів між потребами нових моделей менеджменту в органах місцевого самоврядування та спроможністю місцевих адміністрацій їх реалізовувати. В нових умовах господарювання для забезпечення ефективності процесів управління органи місцевого самоврядування (ОМС) повинні володіти комплексом індивідуальних та організаційних компетентностей, серед яких ключовими є:

- стратегічне планування та стратегічне управління;
- фандрайзинг;
- управління портфелями проєктів, програмами і проєктами.

Проте розвиток компетентностей стратегічного і проєктного управління (насамперед на організаційному рівні) потребує багато часу та належного кадрового потенціалу, якого в багатьох сільських громадах немає. Це пов'язано, насамперед, із процесами внутрішньої та зовнішньої трудової міграції, зумовленої низьким рівнем соціально-економічного розвитку сільських громад. Крім цього, частина органів місцевого самоврядування, що утворені в

результаті виборів в новоутворених громадах, не мають достатньої практики стратегічного й проєктного менеджменту.

Значну допомогу у створенні дієвих систем управління в громадах надають програми «U-LEAD з Європою» та «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність: DOBRE», у рамках яких проводяться навчальні заходи, спрямовані на поширення методів, кращих практик демократичного урядування у сільських громадах, надається консультативна підтримка та створено цілі цикли навчальної літератури. Та попри наявність достатніх методичних інструментів побудови дієвих та ефективних систем стратегічного й проєктного менеджменту у більшості сільських громад і дотепер немає не лише якісних стратегій розвитку, узгоджених між собою та пріоретизованих програм та зрозумілих і вимірюваних індикаторів їх виконання, а й суспільного запиту на якісне стратегування. Аналіз стратегічних документів 79 сільських ОТГ Івано-Франківської, Львівської та Рівненської областей, що був проведений у рамках проєкту «Як Угода про асоціацію з ЄС впливає на сільські громади», що реалізується у рамках Інкубатора проєктів CiSEP, що підтримується Інститутом європейської політики та Міністерством закордонних справ Німеччини, підтверджує висловлену гіпотезу (рис. 1).

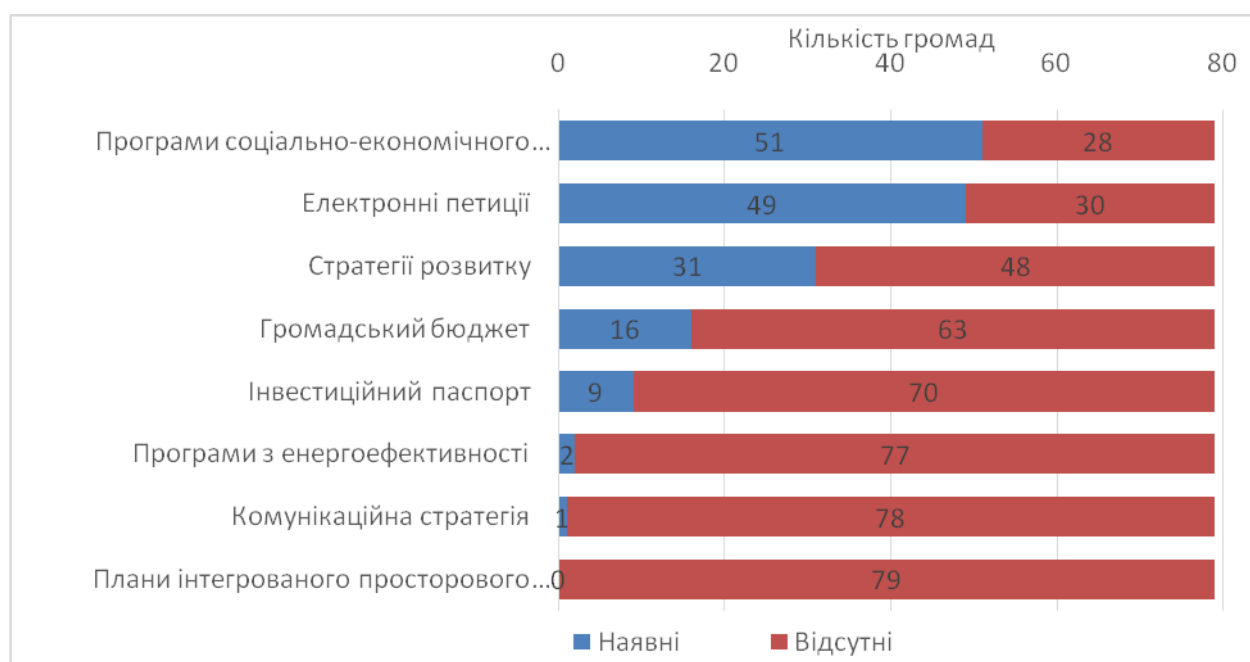

Джерело: Розроблено авторами за результатами дослідження, проведеного у рамках проєкту «Як Угода про асоціацію з ЄС впливає на сільські громади».

Рис. 1. Наявність стратегічних документів на офіційних сайтах сільських ОТГ у розрізі часу створення громад

З рис. 1. видно, що залежність між часом створення сільських громад та наявністю стратегічних документів відсутня. Тобто майже половина громад, утворених 4-5 років тому, функціонують без стратегій розвитку, а відповідно без чіткої візії і суспільного розуміння способів її досягнення.

Привертає увагу факт, що серед усіх інструментів стратегічного менеджменту, найбільш затребуваними є програми соціально-економічного розвитку (рис. 2). Проте лише частина з них стосується середньострокових горизонтів планування (2-4 роки), а 45% з усіх програм, розміщених на офіційних сайтах сільських ОТГ (всього 51 програма) мають термін дії лише 1 рік.

Джерело: Розроблено авторами за результатами дослідження, проведеного у рамках проекту «Як Угода про асоціацію з ЄС впливає на сільські громади».

Рис. 2. Наявність стратегічних документів на офіційних сайтах сільських громад Івано-Франківської, Львівської та Рівненської областей

Наявність програм соціально-економічного розвитку зумовлена не внутрішнім суспільним запитом та кого роду стратегічні документи, а законодавчо закріпленими нормами в статтях 26, 27, 64 ЗУ «Про місцеве самоврядування», відповідно до яких до повноважень ОМС належить розроблення таких програм, а видатки місцевих бюджетів мають спрямовуватися на їх реалізацію (Про місцеве самоврядування в Україні, 1997). Потрібно також зауважити, що в тексті даного закону немає жодного слова «стратегія». І лише в п.2 статті 16 ЗУ «Про засади державної регіональної політики», яким встановлено механізм розроблення регіональних стратегій, зазначено, що «міські, селищні, сільські ради можуть розробляти та

затверджувати з урахуванням Державної стратегії регіонального розвитку України стратегії розвитку міст, селищ та сіл» (Про засади державної регіональної політики, 2015).

Визначення, що собою являє стратегія ОТГ, надано в «Методичних рекомендаціях щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади» (Методичні рекомендації, 2016), хоча практично весь документ спрямований на роз'яснення структури програми соціально-економічного розвитку. Оскільки правовий статус стратегій розвитку залишається не визначеним, то багатьма ОМС вони не сприймаються як необхідні елементи у системі стратегування.

Проте такий підхід ставить під загрозу можливості стратегічного розвитку громад. Особливо це стосується тих громад, які потребують прийняття складних стратегічних рішень. Адже відсутність чіткої візії, стратегічних й операційних цілей практично унеможлиблює ефективний процес комунікації з різними стейкхолдерами, що можуть зазнати певних втрат у короткостроковій перспективі. З іншого боку, наявність стратегічних документів без наявності суспільного запиту на їх виконання створює лише ілюзію якісного стратегування. Прикладом цього, є результати десятків завершених регіональних і місцевих стратегій та програм соціально-економічного розвитку, що не зумовили системні зміни в громадах. В свою чергу, суспільний запит не може з'явитися без розуміння критичної маси людей потреби у якісному стратегуванні і застосування системного підходу до управління програмами і проектами.

Тому, на нашу думку, розвиток культури стратегування та проектного менеджменту є запорукою сталості розвитку систем управління на місцевому рівні.

Література:

- Європейська хартія місцевого самоврядування, м. Страсбург, 15.10.1985 р. Хартію ратифіковано Законом України № 452/97-ВР від 15.07.97. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036.*
- Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.*
- Про засади державної регіональної політики: Закон України» від 05.02.2015 р. №156-VIII. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/156-19>.*
- Методичні рекомендації щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади: Затверджено наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 30.03.2016 № 75. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0075858-16>.*

УЧАСТЬ ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ У МІЖНАРОДНИХ ОСВІТНІХ ТА НАУКОВИХ ПРОЄКТАХ

О. Краєвська

Львівський національний університет імені Івана Франка

oksana.krayevska@lnu.edu.ua

Львівський національний університет імені Івана Франка (Львівський університет) – один із найстаріших університетів України та Центрально-Східної Європи, який поєднує довготривалі традиції, потужні наукові школи та сучасні інновації, а також визначає зміни в освітньому і науковому середовищі на регіональному, національному та міжнародному рівнях.

Університет всіляко сприяє активній міжнародній діяльності та є активним учасником міжнародних освітніх та наукових проєктів і програм. Університет був активний учасником у програмі міжнародних академічних обмінів ЄС «Еразмус Мундус» за напрямом «Партнерство», які фінансувалися Європейським Союзом. З 2007 р. Університет був учасником першої Програми Європейської Комісії „Еразмус Мундус – Вікно зовнішньої співпраці для Білорусі, України та Молдови (Лот 6/7)” (2007-2009) та Еразмус Мундус Напрямок 2, Лот 7/8/5 – Партнерські проєкти (Erasmus Mundus Action 2 – Partnerships, Lot 7/8/5) (Erasmus Mundus in IFNUL). Учасниками Проєктів Еразмус Мундус від ЛНУ ім. І. Франка з 2007 до 2016 рр. стали 170 осіб. З 2007 р. Університет прийняв на навчання, стажування та викладання 30 осіб (10 бакалаврів, 5 магістрів, 8 аспірантів, 2 докторанти та 5 викладачів).

Упродовж 2012-2016 рр. Львівський університет був учасником 7 проєктів Темпус, які фінансувалися Європейським Союзом. Проєктні групи Університету ефективно працювали над виконанням та впровадженням цих проєктів відповідно до робочих планів, брали участь у тренінгах та літніх школах, читали лекції у закордонних університетах-партнерах, виступали з доповідями-презентаціями на робочих зустрічах та міжнародних конференціях, підготували публікації та методичні розробки (Проєкти ТЕМПУС...).

У 2014 р. розпочалася нова програма Еразмус+, у якій передбачено продовження конкурсів проєктів типу Темпус, Еразмус Мундус, Еразмус тощо, але під напрямками КА1 (Навчальна мобільність) та КА2 (Проєкти співпраці) та додано проєкти Жана Моне. *Проєкти Жана Моне* мають на меті активізувати євроінтеграційний дискурс, сприяти досконалості євроінтеграційних студій, залучати вищі навчальні заклади до дослідження євроінтеграційних процесів та поширення ідей Об'єднаної Європи.

У 2014 р. Університет (факультет міжнародних відносин) виграв 2 проєкти Жана Моне (Jean Monnet Actions...):

1) Модуль Жана Моне: Субнаціональний вимір ЄС / The EU's Subnational Dimension (553355- EPP-1-2014-1-UA--EPPJMO-MODULE, Грант: 11.340,00

(75,00 %). Керівник - Роман Калитчак, доцент кафедри міжнародних відносин та дипломатичної служби.

2) Модуль Жана Моне: Літні курси з Європейського права та політики / Summer Courses in the European Law and Policies (553310-EPP-1-2014-1-UA-EPPJMO-MODULE, Грант: 23.940,00 (75,00 %), Керівник - Оксана Головко-Гавришева, доцент кафедри європейського права.

З 2016 р. Університет (факультет управління фінансами та бізнесу) виграв 1 проєкт Жана Моне - Модуль Жана Моне: “Економіка у європейській інтеграції: внутрішні виклики та зовнішній вимір”。“The economy in European integration: internal challenges and external dimensions” (575241-EPP- 1-2016-1-UA- EPPJMO- MODULE, 2016-2019, грант: 26 208,00 євро, Керівник - Василь Зеленко, доцент факультету управління фінансами та бізнесу.

У 2018 р. факультет міжнародних відносин Університету виграв та розпочав реалізацію нового проєкту Жана Моне - Центр імені Жана Моне “Західноукраїнський дослідницький центр з європейських студій”/ Western Ukrainian Research Center in European Studies (Jean Monnet Centre of Excellence) (599469-EPP- 1-2018-1-UA- EPPJMO-CoE, 2018-2021, грант: 80 000 євро). Керівник - Оксана Головко-Гавришева, доцент кафедри європейського права (Western Ukrainian....).

В рамках реалізації цього проєкту в Університеті створено Західноукраїнський дослідницький центр з європейських студій Центру досконалості імені Жана Моне, який є незалежною мультидисциплінарною освітньою і науковою платформою для академічного супроводу достосування українських суспільних, правових і підприємницьких практик до стандартів ЄС. Інституційна структура українських університетів є вертикально поділена на традиційні предмети, що перешкоджає формуванню освітнього і наукового потенціалу у різних дисциплінах. Відтак, створення Центру в Університеті допомагає подолати існуючі труднощі і він є першим Центром досконалості імені Жана Моне у Західній Україні (Положення про Західноукраїнський...).

У 2019 р. Університет долучився до мережі Жана Моне - Jean Monnet Network LEAP (Linking to Europe at the Periphery), координатором якого є Близькосхідний технічний університет, м. Анкара, Туреччина. Координатор від Університету - Роман Калитчак, доцент факультету міжнародних відносин.

З 2015 р. Університет реалізує 5 проєктів *Еразмус+ КА2 – Розвиток потенціалу вищої освіти*: два проєкти «Система забезпечення якості освіти в Україні: розвиток на основі європейських стандартів та рекомендацій» (562013-EPP-1-2015-1-PL-EPPKA2-SVNE- SP) та «Удосконалення практико-орієнтованої підготовки викладачів професійної освіти і навчання» (574124-EPP- 1-2016-1-DE- EPPKA2-SVNE-JP) закінчилися у 2018 р., три проєкти «Переосмислення регіональних досліджень: Балто-Чорноморський зв'язок» (586281-EPP-1-2017-1-EE- EPPKA2-SVNE-JP), «Журналістська освіта задля демократії в Україні: розробка стандартів, доброчесність та професіоналізм»

(598964-EPP-1-2018-1-UK-EPPKA2-SVNE-JP) та «Модернізація магістерських програм для майбутніх суддів, прокурорів, слідчих з урахуванням європейських стандартів з прав людини» (598471-EPP- 1-2018-1-AT-EPPKA2-SVNE-JP) ще на стадії виконання своїх завдань (Програма Еразмус+ за напрямом КА2...).

Участь в проєктах Еразмус+КА1 - міжнародна кредитна мобільність (Поточні конкурси програми Еразмус+: КА 1...). Проєкти Еразмус+ КА 1 передбачають академічну мобільність студентів, викладачів та адміністративних працівників. Університет є партнером в 64 міжінституційних угодах з університетами з 22 країн в рамках програми Еразмус+ КА1 і щосеместру пропонує нові можливості для студентів, викладачів та адміністративних працівників. Загалом до 2020 р. учасниками проєкту стали 373 студентів та аспірантів, а також 232 викладачі та адміністративні працівники.

Для ефективної реалізації проєктів академічної мобільності напрацьовано документи Університету щодо порядку організації академічної мобільності здобувачів вищої освіти (2016) (Тимчасове положення..., 2016), порядку організації та проведення конкурсу за програмою Еразмус+ КА1 (2017) (Наказ №0-145, 2017), а також визнання та перезарахування результатів навчання учасників академічної мобільності у Львівському національному університеті імені Івана Франка (Положення про визнання..., 2019).

Завдяки участі Університету у низці міжнародних проєктів, активній співпраці із Львівським ІТ-кластером та спонсорській підтримці компаній SoftServe, Уарнет, Інфопульс, Глобал Лоджік вдалося значно розширити парк обчислювальної техніки, відкрити нові комп'ютерні навчальні лабораторії, оновити цифрове та мультимедійне обладнання Університету.

В Університеті реалізовано два проєкти Вишеградського фонду:

1) Розробка навчального курсу “Порівняльний аналіз політичних інститутів країн В4 та інших країн ЦСЄ”.

2) Відкриття спеціалізації “Центральна Європа впродовж історії: від багатонаціональних монархій до Вишеградської співпраці” в рамках магістерської програми історичного факультету ЛНУ ім. І. Франка.

Університет бере участь у програмі академічної мобільності “Мевлана” (“Mevlana”), яка передбачає обмін студентами та викладачами з вищими навчальними закладами Туреччини. Упродовж останніх трьох років були підписані протоколи співпраці з сімома університетами Туреччини. Загалом від початку реалізації проєктів 1 викладач взяв участь у програмі академічної мобільності (Звіт Ректора, 2019).

У 2019 р. Університет (кафедра біохімії біологічного факультету) виграв перший проєкт Горизонт 2020 «Відповідальні дослідження та інноваційні практики в біологічних науках» / «RESponsible research and innovation grounding practices in BIOSciencies».

Наукові дослідження в Університеті здійснюються у рамках спільних міжнародних наукових проєктів і програм, двосторонніх партнерських угод про співпрацю Університету із закордонними закладами вищої освіти і науковими установами. У 2018 р. науковці Університету виконували 16 науково-дослідних робіт, які фінансували міжнародні організації. Станом на квітень 2019 р. науковці Університету виконують 10 науково-дослідних робіт, які фінансують міжнародні організації: Освітня, аудіовізуальна і культурна виконавча агенція ЄС, Канадський інститут українських студій при Альбертському університеті, Інститут біофізичної хімії товариства Макса Планка (Німеччина, м. Геттінген), Міжнародний центр дифракційних даних (ICDD) (США), Інститут біомедичних досліджень Новартіс (США), Корнельський університет (США), Фонд цивільних досліджень та розвитку США, Наглядова Рада університету Небраски (США), Компанія “Матеріал Фази Дані Система” (Швейцарія, м. Віцнау), Університет Тогоку (Японія) (Звіт Ректора, 2019).

Для розповсюдження інформації про проєкти та залучення нових учасників співробітнички Відділу міжнародних зв'язків проводять інформаційні зустрічі з переможцями програми Еразмус+, беруть участь у Welcome Week, Днях кар'єри ЄС, організованих за підтримки Представництва Європейського Союзу в Україні та Інформаційного центру ЄС у Львівському університеті, а також в Інформаційних днях програми Еразмус+, які організовує Національний Еразмус+ офіс України для представників українських закладів вищої освіти. Проводяться кластерні тренінги для працівників Університету щодо налагодження співпраці та подання проєктів у рамках програми Еразмус+ КА1, Еразмус+ КА2 та програми Вишеградського фонду, спільно із представниками контактного пункту “Горизонт 2020” та викладачами факультету міжнародних відносин, учасниками проєктів Еразмус+ КА2, проводять інформаційні зустрічі-презентації програми Еразмус+ КА2 та Жана Моне.

Головними завданнями Університету на найближчий період є напрацювання нових проєктних ідей та їхня розробка спільно з партнерами, а також та успішна участь в конкурсах, що забезпечить залучення передових практик проведення наукових досліджень та організації освітньої діяльності.

Література:

Відділ міжнародних зв'язків ЛНУ ім. І Франка. Режим доступу: <https://international.lnu.edu.ua/>

Звіт Ректора 2019. Режим доступу: https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/05/zvit_rektora-2019.pdf

Наказ № 0-145 від 6 грудня 2017 року "Про порядок організації та проведення конкурсу за програмою Еразмус+ КА1 - індивідуальна навчальна кредитна мобільність" (pdf). Режим доступу: https://international.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/nakaz_0-145.pdf

Положення про визнання та перезарахування результатів навчання учасників академічної мобільності у Львівському національному університеті імені Івана Франка від 20 червня 2019 року (pdf). Режим доступу: https://international.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/09/ifnul_recognition_of_studies.pdf

- Положення про Відділ міжнародних зв'язків Львівського національного університету, введений в дію наказом ректора від 10.03.2020 р. Режим доступу: https://international.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/ifnul_international_office_2020.pdf*
- Положення про Західноукраїнський дослідницький центр з європейських студій. Режим доступу: https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/04/reg_eu-studies.pdf*
- Положення про порядок реалізації міжнародних проектів, грантів і договорів у Львівському національному університеті імені Івана Франка, 28 березня 2018 р. Режим доступу: https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/reg_int-projects.pdf*
- Поточні конкурси програми Еразмус+: КА 1 - Навчальна кредитна мобільність за участю Львівського національного університету імені Івана Франка. Режим доступу: <https://international.lnu.edu.ua/european-programmes-and-projects/erasmus/key-action-1/>*
- Програма Еразмус+ за напрямом КА2: Розвиток потенціалу вищої освіти. Режим доступу: <https://international.lnu.edu.ua/european-programmes-and-projects/erasmus/key-action-2/>*
- Проекти ТЕМПУС в ЛНУ. Режим доступу: <https://international.lnu.edu.ua/european-programmes-and-projects/tempus/>*
- Тимчасове положення про порядок організації академічної мобільності здобувачів вищої освіти у Львівському національному університеті імені Івана Франка від 27 січня 2016 року (pdf). Режим доступу: https://international.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/02/ifnul_academic_mobility.pdf*
- Erasmus Mundus in IFNUL. Режим доступу: <https://international.lnu.edu.ua/european-programmes-and-projects/erasmus-mundus/>*
- Jean Monnet Actions. Режим доступу: <https://international.lnu.edu.ua/european-programmes-and-projects/erasmus/jean-monnet-actions/>*
- Western Ukrainian Research Center for European Studies. Режим доступу: <https://international.lnu.edu.ua/european-programmes-and-projects/erasmus/jean-monnet-actions/wurces/>; <https://wurces.wixsite.com/english>*

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЛЬВІВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

О. Краєвська, С. Сас

Львівський національний університет імені Івана Франка

oksana.krayevska@lnu.edu.ua

svitlana.sas@lnu.edu.ua

У сучасних умовах розвиток вищої освіти та науки, їхня інтеграція в світовий освітньо-науковий простір є одним із пріоритетних завдань уряду нашої держави, що супроводжується системою змін у цій сфері. Так, реформування вищої школи полягає у розробленні та впровадженні нормативних документів, спрямованих на забезпечення якості освітніх та наукових послуг, що надаються закладами вищої освіти (ЗВО), досягнення їхньої автономії, зокрема й фінансової, розвиток інноваційної діяльності, розширення міжнародної співпраці тощо.

Львівський національний університет імені Івана Франка (Львівський університет) – це класичний ЗВО із довготривалими традиціями та потужними науковими школами у поєднанні із сучасними інноваційними трендами, який має особливу місію: визначати і реалізовувати освітні та наукові стандарти; генерувати зміни, які потребує регіон, країна та світ; формувати особистість – носія інтелектуального та інноваційного потенціалу.

Львівський університет заснований 20 січня 1661 року Королівським дипломом йому надано «гідність Академії вищого рангу, титул і права Університету». Від 21 жовтня 1784 року Університет став державним, а 8 січня 1940 року йому присвоєно ім'я Івана Франка. Відповідно до Указу Президента України від 11 жовтня 1999 року № 1311 «Про надання статусу національного Львівському державному університету імені Івана Франка» Університетові надано статус національного. Університет має IV рівень акредитації Міністерства освіти і науки України (Статут, 2018).

Як зазначено у Стратегії розвитку Університету 2016 року Львівський університет – це відкритий, мобільний, креативний, інноваційний, конкурентоздатний, соціально відповідальний навчальний заклад. Його розвиток вимагає, найперше, трансформації управління навчальним закладом із системи обліку в ефективний, прогресивний менеджмент, скерований на постійне покращення якості навчання і розвиток наукових досліджень. Одним із завдань Університету є досягнення найвищих світових стандартів та глобалізація наукових досліджень, зокрема, шляхом участі науковців у провідних міжнародних наукових та освітніх проєктах (Стратегія – 2020, 2016).

Відповідно до Статуту Львівський університет здійснює міжнародне співробітництво на засадах запровадження новітніх технологій освітньої, наукової, науково-технічної, мистецької та інноваційної діяльності, взаємообміну науковими ідеями, розробками, знаннями, досвідом тощо,

підготовки висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців і їхнього виховання на загальносвітових та європейських цінностях за умови збереження та розвитку досягнень і прогресивних традицій національної вищої школи (п. 11.1., Статут, 2018).

Серед основних завдань наукової, науково-технічної, мистецької та інноваційної діяльності Львівського університету у Статуті визначено забезпечення інтеграції у світовий освітньо-науковий простір, зокрема, через створення об'єктів права інтелектуальної власності та участь у міжнародних спільних наукових проєктах, грантах зі збереженням і розвитком досягнень й традицій української вищої школи (п. 9.2.6, Статут, 2018).

В березні 2018 року було прийнято Положення про порядок реалізації міжнародних проєктів, грантів і договорів у Львівському національному університеті імені Івана Франка, розроблене з метою регулювання процедури планування, виконання, звітування та оцінювання результатів проєктної діяльності. В Положенні визначено порядок залучення працівників до проєктів, грантів, оплати їхньої праці, відряджень, форми документів, порядок звітності щодо виконання проєктів (Положення, 2018).

Вчена рада Львівського університету у грудні 2018 року затвердила Стратегію міжнародної діяльності, у якій зазначено, що Львівський університет повинен посісти провідне місце серед університетів Європи та світу завдяки розвитку та поглибленню освітньої, наукової та інформаційної співпраці із закордонними університетами, міжнародними науковими та освітніми установами, фондами і фундаціями. У ній визначено стратегічні цілі, основні напрями та завдання, а також систему індикаторів міжнародної діяльності Львівського університету (Стратегія, 2018).

У Стратегічному плані розвитку Львівського університету на період 2019-2026 років, зокрема, наголошено на важливості ініціювання спільних міжнародних освітніх проєктів із залученням фінансової підтримки провідних міжнародних фондів і фундацій, а також реалізації інноваційних проєктів. У ньому зазначено про необхідність: розроблення програми пошуку альтернативних джерел фінансування освітніх, наукових та інфраструктурних проєктів Університету; розроблення нової моделі співпраці з випускниками Університету з метою ефективної координації роботи із залучення коштів для реалізації освітніх і наукових проєктів; залучення фінансових ресурсів за рахунок міжнародних проєктів і грантів, а також створення проєктного офісу для підтримки підготовки працівниками Університету аплікацій міжнародних проєктів і грантових програм (Стратегічний план 2019-2026).

Для досягнення зазначених вище цілей в Львівському університеті у вересні 2019 року створено Центр маркетингу та розвитку, в структурі якого функціонує Відділ розвитку та фандрейзингу. Основним завданням цього Відділу є підтримка зв'язків, постійний діалог з випускниками Університету, благодійниками, меценатами для залучення нових джерел фінансування

Університету, координація підготовки та проведення благодійних фандрейзингових заходів та інше (Положення про Центр, 2019).

Відповідно до нових викликів та завдань у лютому 2020 року було реорганізовано Відділ міжнародних зв'язків та затверджено Положення про Відділ, яким передбачається створення, зокрема, Сектору академічної мобільності та Сектору супроводу проєктів (Положення про Відділ, 2020). Основними завданнями Сектору супроводу проєктів є сприяння пошуку міжнародних освітніх і наукових грантових програм, координація співпраці Університету із закордонними організаціями-грантодавцями, адміністративний супровід формування проєктних пропозицій та заявок й допомога в реалізації вже отриманих проєктів, грантів. Робота такого Сектору сприятиме збільшенню кількості успішних проєктних заявок, залученню наукових та науково-педагогічних працівників університету до їхнього написання та ефективній реалізації проєктів відповідно до умов грантодавця та законодавства України.

Зазначимо, що інтенсивне забезпечення розвитку проєктної діяльності ЗВО, диверсифікація джерел його фінансування, зокрема, через реалізацію міжнародних проєктів, грантів, є одним із вагомих показників ефективної діяльності закладу. На сьогодні цей показник сприяє отриманню конкурсного фінансування, досягненню високих місць у рейтингах, як національних, так і міжнародних, а також забезпечує ЗВО конкурентоспроможність на ринку освітньо-наукових послуг.

Література:

- Відділ міжнародних зв'язків Львівського національного університету імені Івана Франка. Режим доступу: <https://international.lnu.edu.ua/>*
- Положення про Відділ міжнародних зв'язків Львівського національного університету імені Івана Франка, введений в дію наказом ректора від 10.03.2020 р. Режим доступу: https://international.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/ifnul_international_office_2020.pdf*
- Положення про порядок реалізації міжнародних проєктів, грантів і договорів у Львівському національному університеті імені Івана Франка, 28 березня 2018 р. Режим доступу: https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/reg_int-projects.pdf*
- Положення про Центр маркетингу та розвитку Львівського національного університету імені Івана Франка. Режим доступу: <https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/Polozhennia-pro-tsentr-marketynhu-ta-rozvytku.pdf>*
- Статут Львівського національного університету імені Івана Франка (нова редакція), погоджений конференцією трудового колективу 17 травня 2018 р. Режим доступу: <https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/01/StatLNU.pdf>*
- Стратегічний план розвитку Львівського Університету на період 2019-2026. Режим доступу: <https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/strategy.pdf>*
- Стратегія міжнародної діяльності Львівського національного університету імені Івана Франка, 26 грудня 2018 р. Режим доступу: https://international.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/IFNUL_Internationalisation_Strategy_2019_Ukr.pdf*
- Стратегія розвитку Університету до 2020 р. Режим доступу: <https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/07/2016-strategy.pdf>*

ПРОЄКТНО-ОРІЄНТОВАНА ОСВІТА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

А. Ластовляк, О. Ішук

Запорізький національний університет

showtime1879@gmail.com

Наш світ швидко змінюється, нові технології знаходять застосування у всіх аспектах життя людини і суспільства. У цих умовах, освіта в усьому світі стикається з серйозними викликами. Роботодавці очікують більш великих базових професійних навичок від випускників вищих навчальних закладів. Різні схеми підготовки випускників, придумані, щоб швидко ввести непідготовлених новачків в курс справи, зараз стають пережитком минулого.

Сучасний фахівець повинен не тільки займатися власне проектуванням і розробкою нових продуктів, а й бути здатним ефективно керувати підлеглими, працювати в групі і взаємодіяти з фахівцями інших профілів. Значна частина сучасних абітурієнтів вишів, вибираючи програми навчання, хочуть не тільки стати хорошими фахівцями, а й в майбутньому успішно конкурувати за кращі робочі місця.

За свідченням іноземних експертів (Robinson,2013), студенти, багато з яких інвестують у власну освіту, в тому числі оформляючи великі кредити, очікують більшої віддачі від університетів. Молоді фахівці прекрасно розуміють, що ринок праці став жорстким; вони усвідомлюють, що їм потрібні «екстра-компетенції», які зроблять їх більш привабливими для потенційних роботодавців. Однак незважаючи на такі виклики і сильне політичний та економічний тиск з боку роботодавців і державних структур, інститутське середовище в більшості закладів освіти залишається штучно-академічним.

За кордоном в останні роки вищі навчальні заклади були істотно реформовані під впливом, наприклад, Болонського процесу і Акредитаційного ради в області техніки і технологій (АВЕТ).

Вітчизняна вища освіта також знаходиться на етапі радикальних перетворень. Основні напрямки цих змін – вдосконалення структури і змісту освіти, його наближення до міжнародних стандартів, а також широке використання сучасних освітніх технологій. Значна частина цих змін пов'язана з Болонським процесом (Bologna Declaration, 1999).

До Болонського процесу в даний час в тій чи іншій формі приєдналися 46 країн, в тому числі Україна (з 2005 р). Існує досить велика наукова література, в якій описані зміст, наслідки та особливості реформи вищої освіти в Україні (Лукичев, 2004; Садовничий, 2003; Динькін, 2006), орієнтованої на виконання Болонських угод.

Ряд вітчизняних авторів, що спираються на західну традицію, використовують термін «проектно-орієнтований підхід до навчання», відзначаючи при цьому, що ця форма навчання коштує вище діяльнісної-орієнтованого і проблемно-орієнтованого і, на відміну від них, не може бути

легко інтегрована в традиційну схему викладання (Зимова, Колесникова, Горчакова-Сибірська, 2005).

У сучасному світовому освітньому просторі поширені численні моделі навчання, родинні проєктному підходу в його класичному розумінні.

Незважаючи на те що ідеї проєктного навчання, безсумнівно, інтегровані в українську педагогіку, в західній дослідницькій традиції проєктний метод розуміється і використовується з істотними відмінностями.

Під час експерименту роботи західних вишів описано так звана проєктно-спрямована освіта (project-led education (PLE)). Воно націлене на формування навичок роботи в команді, навичок вивчення і вирішення великомасштабних і комплексних завдань в умовах високої невизначеності (Масюкова, 1999). Методологія PLE заснована на положеннях соціального конструктивізму, серед яких найбільш принциповими є наступні:

- Набуття знань, являє собою процес побудови знань, в яких попереднє знання включає в себе систему відліку для інтерпретації нового знання.
- Навчання включає взаємодію з іншими.
- На формування знань позитивно впливають мета - пізнавальні навички, такі як вміння планувати, контролювати і оцінювати свій процес навчання.
- Важливо, щоб навчання проходило в контексті, близькому до майбутньої професійної діяльності.

PLE ґрунтується на груповій (командній) студентській діяльності, що включає навчання і рішення великомасштабних відкритих проєктів. Кожен проєкт зазвичай підтримується декількома теоретичними курсами лекцій, об'єднаними тематичною одиницею навчального плану. Команда студентів займається проєктом, надає рішення і виготовляє до затвердженого терміну певний командний продукт (прототип або звіт). Головні особливості проєкту - реальний характер проблеми і, відповідно, справжність професійної ситуації та контексту.

Близьким за методологією до проблем проєктного методу є навчання, засноване на дизайні мислення (Design-Based Learning (DBL)). Воно базується на інтеграції процесів дизайну мислення і проєктування. DBL ставить собі за мету пробудження творчих здібностей студентів та їх мотивацію до пізнавальної діяльності шляхом участі в розробці певних артефактів.

Проєктно-орієнтована освіта як феномен існує в діяльності вишів, але до сих пір так і не отримав адекватного опису в педагогічній теорії. Варто розуміти під проєктно-орієнтованою такою освіту, яка реалізується за допомогою певного типу освітніх програм, що відрізняються наступними особливостями:

- Використання проєктної технології, інтегрованої в якості одного з основних елементів в освітній процес і структурно взаємозалежної з іншими його елементами;
- Максимальне використання професійного контексту в змісті освітнього процесу, особливо в навчально-практичних проєктах;

- Структурне зближення освітнього процесу з майбутньою професійною діяльністю студентів;
- Використання командної, групової роботи.

Таким чином, проектно-орієнтована освіта передбачає не лише високу роль проектної технології освіти, а й використання структурних особливостей в організації освітніх програм, характерних для проектних організацій. Розглянуті вище факти і тенденції дозволяють зробити висновок про те, що проектно-орієнтована освіта, безсумнівно, є одним з провідних і досить стійких трендів у розвитку освіти як в нашій країні, так і в світі.

Література:

- Robinson, K., Friedrich, H., Kirkpatrick, R., Nicholas, C. Rowe G. (2013). *A template for change? De-risking the transition to CDIO. Australasian Journal of Engineering Education.* 19. 1. 39-49.
- Edstrom, K., Kolmos, A. (2014). *PBL and CDIO: complementary models for engineering education development. European Journal of Engineering Education.* 39,5.539-555.
- The European higher education area. The Bologna Declaration of 19 June 1999.* Режим доступу: // http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/BOLOGNA_DECLARATION1.pdf.
- Лукичев, Г. А. (2004). *Транскордонне освіта. Вища освіта сьогодні.* 4. 27-29; Садовничий, В. (2003). *Традиції і сучасність. Вища освіта в Росії.* 1. 11-19; Динькін, Б.Є., Красовській, П. С.(2006). *Болонський процес: ідеї та принципи організації вищої освіти в загальноєвропейському просторі: Монографія Хабаровськ: Изд-во ДВГУПС.*
- Заїр-Бек, Е. С. (1995). *Основи педагогічного проектування: Навч. посібник. СПб.: Просвещение.*
- Масюкова, Н. А. (1999). *Проектування в освіті./ Під ред. проф. Б. В.Пальчевського. Мінськ: Технопрінт.*
- Зимова, І. А. *Компетенція та компетентність в контексті компетентнісного підходу в освіті.* Режим доступу: http://www.rusread.org.ru/ckeditor_assets/attachments/63/i_a_zutnaya_competency_and_competence.pdf; Колесникова, І. А., Горчакова-Сибірська, М. П.(2005). *Педагогічне проектування: Навч. посібник для вищ. навч. закладів. М.: Видавничий центр «Академія», 2005.*
- Powell, P. C. (2004). *Assessment of team-based projects in project-led education. Eur. J. Engng Edu.* 29.221-230.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ В ОЗНАЙОМЛЕННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З КУЛЬТУРОЮ РІДНОГО КРАЮ

С. Матвієнко

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

masvet9@gmail.com

Перетворення в усіх сферах життя сучасної України, високі вимоги суспільства, держави, сім'ї, особистості обумовлюють необхідність радикальної зміни системи дошкільної освіти, які визначаються необхідність зміни когнітивно-орієнтованої парадигми, заснованій на отриманні та накопиченні знань, на особистісно-орієнтовану. Сутність цієї парадигми визначає опора на активність того, хто отримує знання. Таким чином дитина з об'єкту навчання та виховання перетворюється на повноправного суб'єкта освітнього процесу. Сучасні дослідження у галузі дошкільної освіти переконливо засвідчують, що традиційна практика переважного використання репродуктивних, пояснювально-ілюстративних методів навчання не здатна витримувати виклики часу.

У науковій літературі відзначається також необхідність використання в роботі з дошкільнятами активних методів навчання. Цій проблемі присвячені дослідження Л. Виготського, В. Давидова, О. Леонтьєва, І. Лернера та ін. Одним з активних методів навчання є проєктна діяльність, організація якої може забезпечити розвиток якостей, необхідних для формування готовності до освоєння універсальних навчальних дій. У роботах Н. Алексєєва, Є. Полат, А. Савенкова, Г. Селевко, В. Слободчикова та ін., представлені різні точки зору на організацію проєктної діяльності у навчанні учнів.

В основному в педагогічній і методичній літературі розкриваються підходи і механізм організації проєктної діяльності в школі, в той час як організація проєктної діяльності дітей дошкільного віку має свою специфіку. Таким чином, до теперішнього часу питання формування готовності до освоєння універсальних навчальних дій у дітей старшого дошкільного віку в проєктній діяльності не знайшов достатнього відображення в спеціальних науково-педагогічних дослідженнях.

В останні роки здійснено ряд наукових досліджень, присвячених особливостям застосування проєктного методу у роботу з дітьми дошкільного віку. У працях дослідників Н. Гавриш, М. Веракса, Л. Горбуленко, Ю. Буракової, О. Євдокімової, Т. Піроженко, М. Машовець, та ін. розглядаються методичні основи запровадження проєктної діяльності в сучасний освітній процес закладів дошкільної освіти. Однією із пропозицій опису методу проєкт щодо його використання в ЗДО стала освітня технологія Т. Піроженко «Психолого-педагогічне проєктування взаємодії дорослого і дитини», рекомендована до використання листом МОНМС України від 10.09.2012 № 1/9-639 «Про освітню розвиваючу технологію «Радість розвитку».

За визначенням Н. Бабінової, *проектна діяльність стосовно дошкільного віку* – це спільна діяльність дітей і дорослих, яка сприяє досягненню дидактичних цілей, спрямована на вирішення прийнятих і усвідомлюваних дітьми проблем, включаючи аналіз проблеми і постановку мети, вибір засобів для вирішення проблеми і досягнення мети, складання і виконання плану дій, і завершується отриманням відчутного практичного результату і рефлексією (Бабінова, 2018).

Дослідники визначають наступну *типологію проєктів* у залежності від виду домінуючої діяльності та мети проєкту: дослідницькі, інформаційні, творчі, рольово-ігрові, практико-орієнтовані. У роботі з дошкільниками проєктна діяльність охоплює різні напрями та види діяльності (пізнавальну, пошукову, ігрову, зображувальну, мовленнєву тощо).

Важливим напрямом роботи з дітьми є ознайомлення їх з рідним краєм – його історією, сьогоденням, культурою тощо. Регіональну культуру ми розглядаємо як модель життя, як об'єкт культурного простору, в який з моменту народження включається людина, що проживає на території означеного регіону (Матвієнко, 2010). Хоча питання залучення дітей до основ регіональної культури (у поліетнічних районах) знайшли відображення у теоретичних положеннях та працях методичного характеру (Л. Артемова, А. Богуш, Н. Бондаренко, Н. Гавриш, В. Лаппо, Л. Масол, Л. Калуська та ін.), до нинішнього часу практично не запропоновано конкретних технологій залучення дитини дошкільного віку до культурного простору регіону, перш за все, до його культурних традицій, народної творчості тощо.

Проектна технологія ефективна в ознайомленні дошкільників з рідним краєм за умови, що будуть представлені різноманітні прийоми та засоби навчання, які орієнтовані не тільки на потенціал навчальної або вихованості роботи, а також на самостійну діяльність дітей (індивідуальну та групову) протягом запланованого періоду організації освітньої роботи з дошкільниками.

Наведемо приклад запровадження пошукового проєкту у роботі з дітьми старшого дошкільного віку на тему «Художник Сергій Шишко і Ніжин» (Матвієнко, Горбачова, 2017). *Метою проєкту* було поглиблення знань дітей про постаті видатних митців України, життя яких було пов'язане із м. Ніжином (на прикладі творчості С. Шишка). Серед завдань реалізовувалися, зокрема: розширення знань дітей про живопис, навчити їх працювати з мистецькими альбомами творів живопису, познайомити з сучасними місцевими живописцями, в творах яких також представлено мальовничі куточки Ніжина; виховувати повагу до культурної спадщини свого народу, реалізувати власну творчість.

Окрім різних форм навчальної та виховної роботи з дітьми, використовувалися різні форми дитячого художнього краєзнавства – опосередкованого (перегляд добірок картин, відвідування «віртуальних музеїв»

тощо) та безпосереднього (відвідування художнього відділу міського музею, екскурсії мальовничими куточками Ніжина).

Використання проєктної технології передбачає дотримання алгоритму діяльності, визначеного за проєктними етапами. I етап, *мотиваційний*. Мета – викликати у дітей бажання включитися в спільний задум, ближче познайомитися з творчістю С. Шишка, дізнатися нову інформацію про рідне місто, його культуру. II етап, *інформаційний*. Мета – сформувати у дітей систему знань про творчість С. Шишка, пов'язавши її з «ніжинським» періодом життя митця. Засобами картини розширити знання дітей про історико-культурні пам'ятки міста; різні аспекти живопису. III етап, *репродуктивно-узагальнюючий*. Мета – надати дітям можливість практично застосувати знання, уміння та навички набуті на попередньому (інформаційному) етапі для успішної роботи над проєктом, створити умови для відображення дітьми отриманих вражень в малюнках, розповідях. IV етап, *творчий*. Мета – реалізувати спільний творчий задум через розкриття творчих здібностей кожного з вихованців групи.

V етап, *рефлексивно-оцінний*. Мета етапу: проаналізувати разом із дітьми проведену роботу, закріпити стійкий інтерес дітей до культури рідного краю.

Отже, як засвідчили отримані нами результати запровадження проєкту, підвищилися якісні характеристики обізнаності дітей із елементами культури рідного краю. Дошкільники з інтересом включалися до запропонованих вихователями форм роботи. Використання проєктного методу дозволило більш ефективно організувати педагогічну роботу щодо ознайомлення дітей із навколишнім світом.

Література:

- Бабинова, Н. В. (2018). *Формирование готовности к освоению универсальных учебных действий у детей старшего дошкольного возраста в проектной деятельности: автореф. дис. ... канд. пед. наук. 13.00.02. Челябинск.*
- Матвієнко, С. І., Горбачева А. Е. (2017). *Картина як засіб ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з культурою рідного краю (на прикладі картин Сергія Шишка). Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 3. 201-205. Режим доступу: <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/handle/123456789/713>*
- Матвієнко, С. І. (2010). *Регіональна культура як засіб удосконалення фахової підготовки майбутніх вихователів. Імідж сучасного педагога. 6/7. Режим доступу: <http://lib.ndu.edu.ua:8080/dspace/bitstream>*
- Проектно-исследовательская деятельность в ДОУ. Режим доступа: <http://открытыйурок.рф/статья/596436/>.*

СПІВРОБІТНИЦТВО МІСТ УКРАЇНИ І ЄС: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Т. Меліхова

Національний університет водного господарства та природокористування
t.l.melikhova@nuwm.edu.ua

Епоха глобалізації та діджиталізації розширює можливості сучасних міст, вносячи корективи до їхнього розвитку. Типовим сьогодні є співробітництво міст між собою та з міжнародними організаціями. Дане співробітництво здійснюється задля покращення якості життя людини в сучасних містах. В наслідок співробітництва міст реалізовується ряд міжнародних програм і проектів за різними напрямками, зокрема: ПРООН – проекти стратегічного планування розвитку міст, проекти з питань енергозбереження та інновацій; ООН-Хабітат – проекти з захисту прав і свобод жителів міст; німецька урядова компанія «Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH» – проекти інтегрованого розвитку міст в Україні та інші. Дане співробітництво базується на нормативно-правових документах, що стосуються розвитку міжнародного співробітництва органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування країни: Конституція України (1996), Закон України «Про місцеве самоврядування» (1997), Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (2014) тощо. Найбільшим міжнародно-правовим документом за всю історію України та найбільшим міжнародним договором з третьою країною, коли-небудь укладеним ЄС, стала Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Дана угода визначила якісно новий формат відносин між Україною та ЄС на принципах «політичної асоціації та економічної інтеграції» і слугує стратегічним орієнтиром системних соціально-економічних реформ в Україні (Кузьо, Черніков, Павлюк і Хорольський, 2015). Проте, питання співробітництва міст України з міжнародними об'єднаннями та іноземними містами лише набуває розвитку в нашій країні.

Враховуючи сказане, робота спрямована на дослідження розвитку співробітництва між містами України і ЄС.

Як відомо, в Україні на 01.01.2019 р. налічувалося 461 місто. Навіть малі міста мають партнерські зв'язки не з одним європейським містом, що вказує на розвиток співробітництва між містами України та ЄС. Тому в процесі дослідження охопили розвиток співробітництва регіональних центрів України з ЄС. Активну участь у розвитку партнерських відносин між містами України і ЄС відіграє Асоціація міст України, членами якої є всі регіональні центри країни. Співпраця здійснюється завдяки інструменту інституціональної розбудови Twinning (партнерство), який допомагає налагоджувати партнерські зв'язки між містами України і ЄС, залучаючи міста до спільних проектів.

З 2009 року в ЄС розвивається політика Східного партнерства, яка охоплює країни-члени ЄС та шість східноєвропейських країн – Україну, Молдову, Грузію, Азербайджан, Білорусь та Вірменію. Активними учасниками

в поширені даної політики є регіональні центри. Реалізується низка практичних проєктів та експертних панелей, створених для підтримки роботи тематичних платформ у конкретних сферах (енергозбереження, сталого розвитку, освіти тощо). Одним із дієвих проєктів є проєкт «Мери за економічне зростання», учасниками якого є Львів, Миколаїв, Одеса, Хмельницький, Ужгород. Суть даного проєкту полягає в наданні підтримки мерам і муніципалітетам країн Східного партнерства і сприянні тому, щоб вони ставали активними провідниками місцевого економічного зростання та створення робочих місць. В рамках членства для м. Львів був розроблений План місцевого економічного розвитку з урахуванням глобальних цілей розвитку ООН та цілей Угоди про Асоціацію з ЄС, а також інших міжнародних документів в частині сприяння економічному розвитку та ринковим можливостям на місцевому рівні (Львівська міська рада, 2018). Відповідальність за співпрацю в межах даної ініціативи покладено на КУ «Інститут міста» (ухвала № 2906 від 25.01.2018 р. «Про приєднання Львівської міської ради до ініціативи «Мери за економічне зростання»).

З метою підтримки міст і реалізації проєктів з підвищення енергетичної ефективності, визначених у Плані сталого енергетичного розвитку (SEAPs), на рівні Єврокомісії створена програма ЄС Угода мерів – Демонстраційні проєкти (CoM-DeP). Учасниками даної програми є всі муніципалітети регіональних центрів України, які взяли на себе зобов'язання щодо зменшення викидів вуглецю і енергоспоживання домогосподарствами до 2020 року.

В рамках проєкту «Інтегрований розвиток міст в Україні» здійснюється розробка Концепції інтегрованого розвитку міст Вінниці, Житомира, Львова, Полтави, Чернівців та Києва (Подільського району). Інтегрований розвиток міста є інструментом неформального стратегічного планування розвитку міста, який успішно застосовується в німецькомовних країнах. Даний розвиток базується на європейських принципах і цінностях, викладених у Лейпцизькій хартії сталого європейського міста, Порядку денному ООН у галузі сталого розвитку на період до 2030 року та Новій програмі розвитку міст, прийнятій на Конференції ООН з житла і сталого міського розвитку (Хабітат III).

Отже, співробітництво між органами місцевого самоврядування регіональних центрів України і Європейського Союзу розвивається за такими пріоритетними напрямками: стратегічне планування сталого розвитку міст, енергозбереження і енергоефективність, навколишнє середовище та зміна клімату, економічний розвиток і ринкові можливості. Потребують подальшого розвитку культурний обмін та обмін професійним досвідом. Заслуговують окремих досліджень питання співробітництва і партнерства між містами побратимами і партнерами.

Література:

- Кузьо, М., Черніков, Д., Павлюк, С., Хорольський Р. (2015). *Угода про асоціацію між Україною та ЄС: зміст та імплементація*. Київ: ГО «Лабораторія законодавчих ініціатив». 52 с.
- Мери за економічне зростання – Режим доступу:* <https://www.m4eg.eu/uk/about-m4eg/>.
- Львівська міська рада (2018). Участь у ініціативі ЄС «Мери за економічне зростання».* – Режим доступу: <https://city-adm.lviv.ua/lmr/strategija/plan-mistsevoho-ekonomichnoho-rozvytku-m-lvova>

МОДЕЛЬ ДЛЯ ЕКСПРЕС-ОЦІНКИ РІШЕННЯ ПРО ЗАКРИТТЯ ПРОБЛЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ В УМОВАХ КРИЗИ

Н. Моркун, І. Завсєгдашняя

Криворізький національний університет

nmorkun@knu.edu.ua

zavsiehdashnia@knu.edu.ua

В сучасних умовах проектно-орієнтований підхід є одним з найбільш ефективних підходів до організації бізнесу. Українські компанії реалізують інвестиційні проекти різного масштабу з метою розвитку своєї діяльності. Успіх проектів в значній мірі залежить від правильної інвестиційної політики. Ця політика завжди затратна і ризикована, але при правильному розрахунку витрати обов'язково окупляться і компанія вийде на новий рівень розвитку. Але у разі невірної інвестиційної політики компанії, стратегічних помилок, або в результаті дії зовнішніх факторів може виникнути ситуація необхідності закрити інвестиційний проект.

Початок 2020 року характеризується кризовими явищами світового масштабу: світова пандемія, економічна криза, валютні коливання, тощо. Все це в сукупності негативно впливає на проектну діяльність. На поточний момент велика кількість українських компаній виявилися на різних стадіях реалізації своїх інвестиційних проектів, і багато хто з них опинився в ситуації неможливості продовжувати реалізацію проекту. При цьому, у деяких інвесторів проект знаходився на початковому етапі, хтось зробив уже більшу частину роботи, а хтось опинився на стадії запуску інвестиційного проекту, коли відбулися кризові явища непереборної сили. Варто звернути увагу, що в такій ситуації не завжди правильним рішенням є беззаперечне закриття проекту.

Для того, щоб прийняти рішення продовжувати або не продовжувати інвестиційний проект потрібно зважити всі «за» і «проти», проаналізувати ризики і можливості.

Дана робота присвячена розробці експрес-методу вибору оптимального рішення, пов'язаного з зупинкою проекту в аспекті мінімізації витрат

Існують ключові варіанти мінімізації втрат при неможливості реалізувати проект в кризовий період:

- заморозити проект на певний час, очікуючи зміни умов;
- реорганізувати проект – скорегувати мету, знизити вимоги до результату;
- продати проект, за умови наявності зацікавлених інвесторів;
- закрити проект.

Пропонуємо експрес-метод, який дозволить менеджеру прийняти рішення про долю проекту в кризових умовах. Вибір формату бальної оцінки обумовлений тим, що дані моделі найбільш прості в практичному застосуванні, а також їх результати досить просто інтерпретувати.

Розроблена модель враховує наступні фактори:

- R_1 - рівень освоєних інвестицій на момент оцінки проекту - фактичний відсоток від загальної суми запланованих інвестицій за проектом, які були витрачені на момент необхідності прийняти рішення [0; 100]. Чим вище значення показника - тим складніше прийняти рішення про просте закриття проекту. Збільшення значення показника призводить до збільшення бальної оцінки;

- R_2 – експертна оцінка ймовірності отримання запланованого обсягу чистого приведенного прибутку (NPV) від проекту - сформовані нові умови можуть не дозволити замовнику проекту отримати запланований обсяг прибутку. Оцінюється в діапазоні [0; 100], який відповідає рівню ймовірності у відсотках. Чим нижче значення показника, тим швидше треба прийняти рішення про завершення проекту;

- R_3 – експертна оцінка можливості збільшити інвестиції по проекту. Найчастіше нові умови вимагають збільшення або обсягу інвестицій, або експлуатаційних витрат. Проекти, за якими є можливість отримати додаткове фінансування можуть мати часовий лаг і не вимагають швидкого закриття. Показник оцінюється експертно, діапазон значень [0; 100], де 0 – абсолютно неможливо збільшити інвестиції, 100 – існує принципова реальна можливість отримати повний обсяг додаткового фінансування;

- R_4 - оцінка інтересу до проекту з боку потенційних інвесторів і конкурентів - характеризує можливість (як оцінки ймовірності) для замовника проекту продати його більш впливовим або заможним групам, таким чином компенсуючи витрати ресурсів, і можливо, отримавши додатковий прибуток. Показник оцінюється експертно, діапазон значень [0; 100], де 0 – в сучасних умовах не має можливості знайти покупця або нового інвестору для проекту, 100 – існує реальна пропозиція щодо продажу проекту за прийнятною для інвестора або замовника ціною;

Вважаємо, що вплив кожного фактору є не рівнозначним для прийняття рішення, таким чином, кожен з факторів повинен мати різний питомий коефіцієнт в моделі.

Питомі коефіцієнти моделі були отримані експертним методом шляхом опитування 10 менеджерів інвестиційних проектів компаній «МетінвестХолдинг», «Арселор Міттал Кривий Ріг», «Стіл Ворк», ДП «Кривбаспроект». Завданням експертів було розподілити 10 балів між запропонованими факторами зі рівнем значущості. Результати опитування наведено в таблиці 1.

Таким чином, модель виглядає як:

$$R=0,3*R_1+ 0,27*R_2+ 0,24*R_3+ 0,19*R_4$$

В результаті оцінки, проект може отримати від 0 до 100 балів.

Якщо значення оцінки потрапляє в діапазон [0; 30] - рекомендується прийняти рішення про якнайшвидше закриття проекту; якщо [31; 50] -

рекомендується розглянути питання продажу проєкту іншому інвестору, або реорганізувати проєкт; якщо [51; 80] - рекомендується взяти паузу і почекати зміни зовнішніх умов проєкту; якщо [81; 100] – рекомендується продовжити реалізацію проєкту.

Таблиця 1. Результати опитування експертів

	R1	R2	R3	R4
Експерт 1	4	3	2	1
Експерт 2	3	2	2	3
Експерт 3	2	3	3	2
Експерт 4	4	3	1	2
Експерт 5	3	3	2	2
Експерт 6	3	3	3	1
Експерт 7	2	3	3	2
Експерт 8	3	2	3	2
Експерт 9	4	2	2	2
Експерт 10	2	3	3	2
Зважене значення	3,00	2,70	2,40	1,90
Коефіцієнт моделі	0,30	0,27	0,24	0,19

Зауважимо, що дану модель можна використовувати при оцінці портфелю проєкту з метою ранжування (визначення пріоритетності) проєктів з точки зору оптимізації витрат в кризовий період.

Висновок: закриття проєкту – далеко не єдиний і не завжди найефективніший спосіб завершення проєкту в кризових умовах. У роботі представлена модель для експрес-оцінки рішення щодо управління проблемними проєктами, яка може стати ефективним інструментом прийняття рішення для менеджера проєкту в питанні вирішення долі проєкту. Дана модель може бути розширена за допомогою додавання інших факторів, в залежності від специфіки проєкту.

Література:

- Завсєгдашняя, І. В., Завсєгдашняя, О. О. (2013). Розробка моделі прогнозування банкрутства будівельних підприємств із застосуванням статистичної інформації. *Прикладна статистика: проблеми теорії та практики*. Зб. наук. праць. 12. 265-272.
- Zavsiehdashnia, I., Zavsiehdashnya, O. (2017). Rating decision-making model for minimizing losses in the process of closing a project. *Materials of the XIII international scientific and practical conference "Cutting-edge science-2017". Vol. 7. Economic science: Sheffield: Science & education*. 58-61.
- Гитман, Л. Дж., Джонс, М. Д. (1997). *Основы инвестирования*. Учебник. М. 1008 с.
- Сапрыкина, Н. Как минимизировать затраты при закрытии инвестиционного проекта – электронная библиотека. Режим доступа: www.cfin.ru/finanalysis/invest/afterlife.shtml.

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЄКТНОЇ КУЛЬТУРИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Н. Павліха, Н. Хомюк

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

nataliia.pavlikha@gmail.com

nataljabilous@gmail.com

Сучасні засоби і методи управління проєктами визнані у всьому світі і широко використовуються у всіх сферах цілеспрямованої, проєктно-орієнтованої діяльності. Проєктний менеджмент є потужним інструментом управління не лише створення нових продуктів і послуг, але і здійснення цілеспрямованих змін у межах окремих організацій, компаній, а також національних соціально-економічних і організаційних систем (Пілюшенко, 2011).

Управління проєктами є «особливим видом управлінської діяльності, який полягає у розробці, попередньому та ретельному опрацюванні всебічного плану (моделі) дій, спрямованих на досягнення конкретних цілей, та його (її) реалізації» (Павліха, 2006).

За результатами реалізації у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки в рамках програми ЄС Еразмус+ проєкту Модуль Жана Моне «Управління проєктами ЄС» (Павліха, Кицюк, Сидорук, 2017), нами обґрунтовано доцільність застосування методології управління проєктами та формування проєктної культури для забезпечення розвитку сільських територій в Україні в умовах європейської інтеграції. Адже проєкти і програми виступають основним інструментом залучення інвестицій для розвитку (Павліха, Марчук, 2014).

Про доцільність застосування методології управління проєктами при вирішенні багатьох завдань у різноманітних сферах суспільного життя переконливо свідчить досвід Європейського Союзу.

Сьогодні європейські структурні фонди готові фінансувати українські проєкти, націлені на створення нових робочих місць, регіональний розвиток, вирішення екологічних проблем. Звернемо увагу, що в сучасних реаліях в Україні відчувається дефіцит фахівців, знань та досвіду з розроблення та управління проєктами (Павліха, Кицюк, Сидорук, 2017). Враховуючи це, необхідним є вивчення теорії проєктного менеджменту, ознайомлення з досвідом Європейського Союзу щодо розробки та реалізації проєктів різного типу складності, набуття проєктної освіти та проєктної культури, формування проєктного мислення.

Управління проєктами – це професійна діяльність, в основі якої покладено застосування проєктної культури на основі поєднання найсучасніших наукових знань і технологій з практичними навичками. За умови активного розвитку села шляхом створення сільських територіальних громад надається можливість самоорганізовуватися саме сільським жителям, об'єднаним спільним життєвим простором, спільними прагненнями, а головне готовністю та реальними діями, спрямованими на покращення економічного, соціального та екологічного становища рідного села. Тож у такому випадку

селяни створюють власноруч так звану групу локальної взаємодії та обирають з-поміж себе лідера, який її очолює (Скидан, 2017).

Аналіз досвіду реалізованих проєктів розвитку сільських територій у країнах Європейського Союзу дозволяє виділити основні акценти проєктно-орієнтованої діяльності (Венгерська, 2015): комплексність; відкритість; активна участь місцевого населення; використання місцевих ресурсів; інституціоналізація проєктних рішень тощо. Ефективне використання механізму управління проєктами розвитку сільських територій вимагає відповідної адаптації, доповнення цієї методології специфічними підходами, організаційним та методичним інструментарієм (Павліха, 2006). Схему управління проєктами диверсифікації розвитку сільських об'єднаних територіальних громад представлено на рис. 1.

Рис.1. Схема управління проєктами диверсифікації розвитку сільських об'єднаних територіальних громад

Джерело: розробка авторів.

Отже, процес реформування місцевого самоврядування в Україні, який розпочався у 2014 р., супроводжується проєктно-орієнтованою діяльністю

органів місцевої влади, представників громади, суб'єктами господарювання. До того ж основними донорами для України виступає Європейський Союз, більшість з європейських проєктів фінансуються на безповоротній основі.

Відзначимо, що в умовах децентралізації ключова роль в управлінні розвитком сільських територій належить місцевим органам влади. Саме вони координують діяльність усіх господарських структур, беруть участь у розробці та реалізації проєктів, вирішують питання проєктного фінансування. Тому у реформі місцевого самоврядування важливе місце займає розвиток нових інструментів реалізації регіональної політики та політики розвитку сільських територій, більш ефективне управління проєктною діяльністю, а також формування та впровадження нової проєктної культури в місцевому самоврядуванні.

Література:

- Венгерська, Н. (2015). Сільський розвиток України в умовах євроінтеграції: проблеми та перспективи. *Економічний вісник*. 4. 113–118.
- Павліха, Н. (2006). *Управління сталим розвитком просторових систем: теорія, методологія, досвід*. Луцьк: Волинська обласна друкарня.
- Павліха, Н., Кицюк, І., Сидорук, М. (2017). Проєкт «Управління проєктами ЄС», що реалізується в рамках Програми Європейського Союзу Еразмус+ за напрямом «Модуль Жан Моне». *Європейські студії в Україні: здобутки, виклики та перспективи: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції*. Київ: Українська Асоціація Викладачів і Дослідників Європейської Інтеграції; Терен.
- Павліха, Н., Марчук, Ю. (2014). Концептуальні засади управління проєктами сталих просторових систем. *Управління розвитком складних систем*. 18. 74–80.
- Пілюшенко, В. (2011). Проблеми впровадження проєктного підходу в діяльність органів державного управління. Available at: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpdduu/Ln/2011_176/14.pdf.
- Скидан, О. (Ред.). (2017). *Публічне управління та адміністрування*. Житомир: ЖНАЕУ.

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: МОЖЛИВОСТІ ПРОЄКТНОГО РОЗВИТКУ ДЛЯ УКРАЇНИ

Ігор Печенкін

Національна академія державного управління при Президентіві України
proky@ukr.net

Кафедра інформаційної політики та цифрових технологій Національної академії державного управління при Президентіві України, в якій автор здійснює власне наукове дослідження, проводить активну наукову роботу над розробкою тематики цифровізації публічного управління та докладає зусиль для спрощення її сприйняття і зручності користування.

Для цього, разом із колегами з Талліннського технічного університету (Естонська Республіка) на базі Національної академії 10-11 березня 2020 року проведена українсько-естонська Зимова школа «Цифрове врядування» у рамках реалізації проєкту «Консультування українських університетів щодо розвитку магістерської програми з електронного урядування та підвищення обізнаності з електронного урядування шляхом впровадження рішень ІКТ для підтримки реформ в Україні (НАДУ, 2020).

Зазначена ініціатива розвивається в рамках міжнародного проєкту «Інформаційний центр Європейського Союзу (EUi) в Національній академії державного управління при Президентіві України», учасником якого є і сам автор.

Здійснюючи проєктну діяльність у цій сфері, однією з головних складових науково-практичних матеріалів, на підставі яких формуються навчальні курси проєкту, є дані щодо нормативно-правового регулювання, обґрунтування перспективності розвитку та порівняння досягнень країн-членів Європейського союзу (далі – ЄС).

Сучасним, конкурентним та популярним трендом стало створення зручних і мобільних сервісів. У питанні ефективного функціонування органів публічної влади таким напрямом має стати створення цифрових площадок даних та реєстрів. Актуальність та корисність створення зазначених можливостей для спрощення реалізації прав у взаємовідносинах державних інституцій, промисловості, бізнесу та громадян України і Республіки Польща не викликає ніяких сумнівів.

Політика кожної сучасної демократичної країни має бути сервісно орієнтована у взаємовідносинах з громадянином, адже саме людина є основною цінністю держави, а до дотримання прав людини мають прагнути всі народи та всі держави (Декларація ООН, 1948). Уряди мають створювати і розвивати правову базу, сприяти науково-технічному обґрунтуванню, розробці і впровадженню цифровізації інструментів публічної влади. Потреба в

реорганізації міждержавних стосунків у цій сфері між нашими країнами являється очевидною. Ініціатива створення спільних об'єднаних платформ цифрових даних і реєстрів послуг органів публічної влади по типу створеної в Україні системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів (електронна система «Трембіта») сприятиме зміцненню дружних стосунків, розвитку правовідносин, розвитку економік. Вищезазначена цифрова площадка запроваджена за допомогою естонських друзів і європейських партнерів по типу існуючої в Естонії моделі і має бути зразком таких рішень (за досвідом естонських колег за підтримки ЄС).

Необхідність здійснення державного впливу та формування з цією метою державної політики у сфері інформаційного суспільства визначена, насамперед в документах Женевського (2003 р.) та Туніського (2005 р.) всесвітніх самітів з питань розвитку інформаційного суспільства (Женева 2003 – Туніс 2005), в Окінавській хартії з розвитку глобального інформаційного суспільства (Окінавська хартія), а також Стратегії розвитку Європейського союзу (Стратегія ЄС).

З точки зору інтеграції України з ЄС, під час розробки національних документів, які мають регламентувати суспільні відносини у цій сфері, важливою є орієнтація на eIDAS (Положення Європейського парламенту та Ради ЄС щодо електронної ідентифікації та послуг інтероперабельності) та EIF (Європейські рамки інтероперабельності). Це дасть у майбутньому забезпечити транскордонну електронну взаємодію та надання транскордонних електронних послуг. Досягнення інтероперабельності та забезпечення електронної взаємодії різних систем органів публічної влади визначено одним з головних пріоритетів Цифрового порядку денного для Європи – 2020 та Європейського плану дій у сфері е-урядування.

Слід зазначити про те, що в Україні також розроблено «Цифрову адженту України 2020» (проектна ініціатива України з цифровізації публічного управління), а також Кабінетом Міністрів України схвалено Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затверджено план заходів щодо її реалізації.

Очевидними є і сфери суспільних відносин та напрями діяльності органів публічної влади, які потребують подальшого розвитку. Це міграційна політика, освітні та культурні взаємовідносини, дотримання прав емігрантів і найманих працівників, кримінально-процесуальне співробітництво, бізнес та інвестиційні проекти, забезпечення кібербезпеки.

Література:

У Національній академії ознайомились із естонським досвідом цифрового врядування. Офіційний сайт Національної академії державного управління при Президентові України. Режим доступу:

<http://academy.gov.ua/?lang=ukr&tip=osn&filtername=&page=2&tipn=News&newsid=1708&typeview=&PageNumber=>

- Інформаційний центр Європейського Союзу (EUi) в Національній академії державного управління при Президентові України. Режим доступу: <http://academy.gov.ua/pages/dop/34/files/5dc9cd24-b39b-46c4-afeb-d028dae96be5.pdf>
- Загальна декларація прав людини. Декларація (1948). Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
- Трембіта. Система електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів. Режим доступу: <https://trembita.gov.ua/ua>
- ЄС впровадить в Україні систему обміну даних "Трембіта" за естонським зразком (2017). Українська правда. Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2017/11/16/7073750/>
- Всесвітній саміт з питань розвитку інформаційного суспільства. (Женева 2003 – Туніс 2005): підсумкові документи. Режим доступу: <https://old.apitu.org.ua/wsis>
<https://old.apitu.org.ua/wsis>
- Окінавська хартія інформаційного суспільства (G8). Режим доступу: <http://www.iis.ru/eve/№ts/oki№ava/charter.ru.html>
- Стратегія розвитку Європейського союзу. Режим доступу: <http://dialog.lviv.ua/strategiya-yevropa-2020-u-tsentri-lyudina/>
- Цифрова адженда України. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>
- Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. Розпорядження КМУ від 17.01.2018. № 67-р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

І. Пінчук

Глухівський національний педагогічний університет

імені Олександра Довженка

pinchukiryna6@gmail.com

Престижність кожного освітнього закладу, його конкурентоспроможність, затребуваність на ринку освітніх послуг визначається якістю освітнього процесу в ньому. Сьогодні, в умовах розвитку нової української школи, важливе значення має ефективна діяльність з управління підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців на ринку праці, залучення інвестицій, установа та розширення партнерських зв'язків. Міжнародні партнери та проекти закладів вищої освіти України свідчать про науковий підхід, орієнтацію на довготривалу перспективу та на плідну співпрацю всіх учасників освітнього процесу (Припотень, 2018). Використання міжнародної проєктної діяльності в освітньому закладі створює унікальні передумови для розвитку компетентності майбутніх учителів щодо розвитку успішної проєктної діяльності. Участь у різних грантових конкурсах та міжнародних проєктах є дуже важливою для управління освітнім закладом. Адже активізація програмно-проєктної діяльності дозволяє сконцентрувати увагу на найбільш важливих проблемах, виділяти й розвивати головні напрями діяльності, зокрема розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів. Крім того, це можливість одержання додаткових фінансових коштів, розширення творчої активності, підвищення професійного рівня всіх учасників освітнього процесу.

Популяризація іноземних мов та культур як важливих елементів світової цивілізації, розвиток міжкультурного діалогу та зміцнення порозуміння між народами – мета міжнародних проєктів. Сучасне суспільство характеризується швидкими змінами в усіх сферах життя, що особливо впливає на розвиток освітнього простору. Освітній простір це – система науково-методичних і педагогічних заходів, спрямованих на розвиток особистості шляхом формування та застосування її компетентностей (Кремень, 2008).

Р. Арчибальд, один з визнаних класиків управління проєктами, визначає проєкт як «комплекс зусиль, здійснюваних з метою отримання конкретних унікальних результатів у рамках відведеного часу і в межах затвердженого бюджету, який виділяється на оплату ресурсів, що використовуються або споживаються в ході проєкту» (Арчибальд, 2004).

На думку Л. Довгань, Г. Мохонько, І. Малик, проєкт – це сукупність цілеспрямованих, послідовно орієнтованих у часі, одноразових, комплексних і нерегулярно повторюваних дій (заходів або робіт), орієнтованих на досягнення

кінцевого результату в умовах обмеженості ресурсів і заданості термінів їх початку і завершення (Мохонько, 2017). Проектна діяльність – конструктивна й продуктивна діяльність особистості, спрямована на розв'язання життєво значущої проблеми, досягнення кінцевого результату в процесі цілепокладання, планування і здійснення проекту. Проектування виступає як творча, інноваційна діяльність, оскільки завжди спрямована на створення об'єктивно та суб'єктивно нового продукту (Вакарчук, 2009).

Проекти застосовують у різних сферах діяльності. На наше переконання, міжнародне співробітництво є невід'ємною частиною діяльності сучасного освітнього закладу і одним з ключових інструментів у забезпеченні якості освіти відповідно до стандартів і вимог. Особливо важливим в сучасних реаліях є розвиток іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у процесі включення майбутніх учителів в міжнародні проекти та програми. Міжнародна проектна діяльність значною мірою сприяє інтеграції професійної діяльності майбутніх фахівців у світовий освітній простір (Василевська, 2012). Вона є ресурсом для вирішення проблеми формування і розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Світова практика показує, що сьогодні найбільш ефективною формою міжнародної співпраці в сфері освіти є реалізація спільних проектів, повністю або частково профінансованих фондами іноземних держав і міжнародних організацій (Припотень, 2018). Заклади вищої освіти, що беруть участь у міжнародних проектах, не несуть істотні витрати, але при цьому отримують можливість вирішувати власні проблеми за рахунок залучення додаткових ресурсів і з урахуванням зарубіжного досвіду. Важливим фактором щодо впровадження міжнародної проектної діяльності є позиціонування закладу вищої освіти, що бере участь у міжнародних проектах в умовах європейського освітнього простору. У ході виконання проектів у майбутніх фахівців початкової освіти відкривається можливість практикувати іноземні мови, встановлювати нові особисті контакти у всьому світі, постійно вдосконалюватися в професійній діяльності іноземною мовою

Програми проектів можуть передбачати подорожі, де можна знайомитися з містами різних країн, відвідувати англomовні виставки, галереї, театри й музеї та інші заходи, спрямовані на задоволення іншомовних комунікативних потреб майбутніх учителів. Міжнародна проектна діяльність має бути керованою, координованою та прогнозованою на позитивний результат. Інноваційні зміни, отримані в результаті реалізації міжнародних проектів, дозволяють розробляти та реалізувати сучасні технології навчання, що спрямовані на якісні зміни в освітньому процесі; створити умови для збільшення інформаційної насиченості навчального середовища як підґрунтя для формування нової іншомовної комунікативної культури особистості у процесі навчання; одержувати зміни в професійній діяльності, орієнтованої на розвиток наукового мислення в умовах глобалізації освіти (Припотень, 2018).

Розвиток співпраці з міжнародними організаціями, участь у міжнародних програмах і проєктах – важливий напрям здійснення процесів європейської інтеграції. Забезпечення повноправного представництва освітян у міжнародних форумах, програмах, що проводяться під егідою міжнародних організацій, дає змогу підвищувати фаховий рівень майбутніх педагогів педагогів і набувати досвіду впровадження новітніх технологій в освіті в рамках реалізації міжнародних проєктів і програм. Культурне середовище країн, що реалізують спільний проєкт, змінює та формує світогляд фахівців. Розширення участі студентів, співробітників та викладачів у програмах «включеного навчання», кредитної мобільності, наукових стажувань, тренінгів для співробітників, викладачів та практики для студентів допомагає розвивати іншомовну комунікативну компетентність майбутніх учителів початкової школи.

Література:

- Арчибальд, Р. (2004). *Управление высокотехнологичными программами и проектами* [пер. с англ. Мамонтова Е. В.; под ред. Баженова А. Д., Арефьева А. О]. М. : Компания АйТи; ДМК Пресс.
- Вакарчук, І. О. (2009). *Нова динаміка вищої освіти і досліджень для соціальних змін та розвитку: болонський процес 2020 – Європейський простір вищої освіти у новому десятиріччі* / Фонд «Європа XXI»; [за ред. І. О. Вакарчука]. К. : Агентство «Україна».
- Василевська, Л. С. (2012). *Проектна діяльність методиста як засіб удосконалення професійної майстерності педагогів. Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія: «Психолого-педагогічні науки». 6. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nzspp_2012_6_32.pdf.*
- Енциклопедія освіти (2008). [гол. ред. В. Г. Кремінь]. К. Юрінком Інтер.
- Мохонько, І. П., Довгань, Л. Є., Малик, Г. А. (2017). *Управління проєктами*. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського.
- Припотень, О. В. (2018). *Міжнародна проєктна діяльність – актуальна проблема позиціонування загальноосвітнього закладу в сучасному освітньому просторі. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. 150. 116-119. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2018_150_29.*

УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРІОРИТЕТІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

А. Плужник

м. Полтава

andriy@pluzhnyk.com

В умовах посилення вимог щодо модернізації соціально-економічної системи України та реструктуризації її основних національних ринків (товарів, послуг, капіталів, робочої сили тощо), інноваційна складова інвестування проєктів підприємств перетворюється у критичний елемент їх успіху (Комеліна, 2010). Цей успіх залежить від здатності держави, суспільства, суб'єктів господарювання підпорядковувати свою діяльність інтересам прогресивного розвитку, найбільш повного використання нових знань і досвіду, спроможності створити сприятливе середовище для генерації нових ідей, їх апробації та впровадження у виробничу діяльність (Дракер, 2007). За таких обставин наукові підходи до оцінювання результативності управління проєктами у системі забезпечення реалізації національних пріоритетів соціально-економічного розвитку є важливим завданням.

У сучасних умовах результативність механізму забезпечення національних пріоритетів соціально-економічного розвитку країни шляхом фінансування національних та місцевих проєктів і широкої участі зарубіжних і вітчизняних підприємств в їх реалізації визначається не лише рівнем розвиненості економічної системи країни (Онищенко, Комеліна, 2017). Не менш важливим виступає завдання оцінювання спроможності підприємств та їх інноваційно-інвестиційного потенціалу з метою забезпечення процедури відбору реальних та результативних учасників конкурсних програм фінансування проєктів національного рівня.

Існуюча науково-методична та нормативно-правова база забезпечення участі підприємств у реалізації соціально та екологічно важливих національних проєктів може бути розширена за рахунок практичного використання таких підходів: 1) оцінювання потенційної спроможності підприємства щодо реалізації проєктів національного рівня; 2) оцінювання потенційної результативності реалізації проєктів національного рівня підприємством (табл. 1).

Загальна модель комплексного оцінювання спроможності підприємств щодо реалізації проєктів національного рівня передбачає розрахунок інтегрального показника та визначення відповідної сукупності показників.

Таблиця 1

Методичні засади оцінювання спроможності підприємств
щодо реалізації проєктів національного рівня

Методичний підхід до оцінювання потенційної спроможності підприємства щодо реалізації проєкту	Методичний підхід до оцінювання потенційної результативності діяльності підприємства щодо реалізації проєкту
Конкурентний потенціал підприємства	Бюджена результативність
Інноваційний потенціал підприємства	Соціальна результативність
Інвестиційний потенціал підприємства	Екологічна результативність
Потенціал стійкості підприємства в умовах впливу зовнішніх ризиків та загроз	Безпекова складова результативності забезпечення проєкту

Запропонований підхід до відбору суб'єктів господарювання - потенційних учасників реалізації конкретного національного проєкту - з метою реалізації пріоритетів соціально-економічного розвитку країни передбачає розрахунок узагальненого результату (інтегрального показника) за формулою:

$$Y = \frac{X_1 \cdot A_1 + X_2 \cdot A_2 + \dots + X_i \cdot A_i}{100}$$

де X_1, \dots, X_i – коефіцієнти, які характеризують певний узагальнюючий показник спроможності підприємств чи результативності діяльності підприємства щодо реалізації проєкту реалізації проєктів національного рівня (потенціал підприємства /потенційна результативність);

A_1, \dots, A_i – питома вага коефіцієнта в загальному комплексі оцінок, % .

За допомогою такого підходу можна здійснювати відбір підприємств (учасників конкурсу з метою реалізації конкретного національного проєкту) та формувати рейтинг підприємств - конкурентів за інтегральним показником спроможності підприємств щодо реалізації проєктів національного рівня.

На сучасному етапі результативна інноваційно-інвестиційна діяльність підприємств активно сприяє швидкому соціально-економічному розвитку держави, забезпечує економічну стабільність, незалежність і дозволяє в умовах глобалізації бути на світовій арені конкурентоспроможним та рівноправним партнером. В Україні створене певне правове забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств, проте бракує фінансових ресурсів, методичних розробок щодо визначення результативності інноваційних

проектів, потребує вдосконалення інформаційне середовище, що значно знижує ризикованість цієї діяльності в цілому.

Таким чином, підвищення результативності управління проектами у системі забезпечення реалізації національних пріоритетів соціально-економічного розвитку потребує не тільки формування ефективної інноваційної та інвестиційної політики підприємств та держави, але й запровадження нових підходів щодо відбору учасників їх реалізації. Розвиток інновацій та їх використання повинні здійснюватися в усіх сферах економіки, але вирішальне значення мають поведінка суб'єктів господарювання, обсяги і структура інвестицій, можливість їх акумулювання на найбільш пріоритетних напрямках, стабільність політичної, соціально-економічної ситуації, сприятливість інвестиційного клімату в державі.

Одним із важливих пріоритетів сучасного розвитку України є залучення бізнесу до розв'язання проблем соціально-економічного розвитку національної економіки. Із цих позицій украї потрібними є низка заходів щодо підвищення ефективності державних важелів впливу на формування ефективного фінансового механізму діяльності підприємств (Комеліна, Христенко, 2013). Зокрема, мова йде про заходи щодо реформування податкової політики та урахування у Податковому кодексі таких положень: поетапне зменшення ставки ПДВ; зниження ставки податку на прибуток для частини прибутку, що інвестована на інноваційну діяльність; підвищення стимулюючої ролі амортизації в оновленні основних фондів; розв'язання проблеми відшкодування ПДВ для новостворених підприємств, що переважно працюють на експорт з метою підвищення їх конкурентоспроможності на світових ринках; стимулювання розвитку фінансового лізингу тощо. Ці та інші заходи перш за все спрямовані на розширення ресурсної бази розвитку підприємств і вимагають формування ефективного фінансового менеджменту на державному рівні, відповідних стратегічних та тактичних заходів щодо використання фінансових ресурсів підприємств.

Крім цього, ще й досі залишається актуальним задання широкого запровадження проектного управління на державному та місцевому рівнях, створення регіональних проектних офісів (комітетів) для реалізації національних проектів на території регіонів.

Література:

- Комеліна, О. В. (2010) *Стратегія трансформації інноваційно-інвестиційного простору України: теорія, методологія і практика*. К.: ТОВ «ДКС центр».
- Онищенко, В., Комеліна, О., Редкін, О., Толкачов, Д. (2017). *Управління проектами. Теорія і практика професійного управління бізнес-проектами та програмами розвитку*.
- Комеліна, О. В., Христенко, О. В. (2013). *Оптимізація організаційної структури управління інноваційним розвитком регіоні*. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Економіка. 5. 7-13.
- Дракер, П. (2007). *Задачі менеджмента в XXI веке*. М.

ПРОЄКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ОСВІТІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ

О. Полінкевич

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Oksana.Polinkevych@eenu.edu.ua

В умовах євроінтеграції та стрімкого розвитку виробництва змінюються вимоги до підготовки фахівців. Основним завданням вищої освіти є підготовка конкурентоспроможного, адаптованого до змін фахівця, що вміє управляти часом, самоорганізований, швидко адаптується до змін, стресостійкий, уміє працювати в команді, здатний навчатися впродовж життя. При підготовці фахівця необхідно сформувані у нього такі знання, вміння і навички, які дозволять вирішувати нестандартні виробничі завдання з використанням сучасних технологій, самостійно аналізувати результати своєї діяльності, узагальнювати та робити висновки. Таким чином, випускник закладів вищої освіти повинні активно впроваджувати зміни та бути готовими до них.

Проектна технологія передбачає, що науково-педагогічний працівник використовує сукупності дослідницьких, пошукових, творчих методів, прийомів, засобів та інструментів.

Суть проектної технології полягає у стимулюванні інтересу студентів до певних проблем. Це передбачає певні знання. Проектна діяльність забезпечує розв'язання однієї або цілої низки проблем, показує практичне застосування набутих знань у практиці. Вона гармонійно поєднує академічні знання з прагматичними. Важливим при цьому є дотримання відповідного балансу між теорією та практикою на кожному етапі навчання.

Результатом пошукової праці студентів є нові творчі продукти діяльності. Вони задовольняють потреби та вирішують їхні проблеми. Проте проектування і проектна діяльність мають власні, якісні особливості. Вони обумовлені її видовими якостями, як певного типу навчальної діяльності.

Зацікавленість проектними технологіями дуже висока. Тому на сучасному етапі розвитку освіти постає проблема необхідності підготовки викладачів до використання проектних технологій. Це підвищує професійну компетентність сучасного викладача та є ефективним інструментарієм в сучасному процесі розвитку освіти. Це супроводжується введенням нових технологій та оновленням форм і методів організації навчання студентів в закладах вищої освіти.

Більшість дослідників виділяють такі етапи проектного навчання: розробка проектного завдання; реалізація проекту; оформлення результатів; презентація і захист проекту; рефлексія (Сілакова, 2006).

Форми реалізації проектного навчання на кожному етапі для фахівців з економіки та управління подано на табл. 1.

Таблиця 1

Форми реалізації проєктного навчання на кожному етапі для фахівців з економіки та управління

Етап	Дії	
	викладача	студента
Розробка проєктного завдання	Постановка мети, завдання і проблеми до вирішення	Вибір теми, узгодження з професійними інтересами і здібностями
Реалізація проєкту	Проєктування через постановку гіпотези, визначення програмного забезпечення для обробки даних	Реалізація гіпотези, проведення дослідження
Оформлення результатів	Формування методичних рекомендацій	Дотримання вимог методичних рекомендацій
Презентація і захист проєкту	Виступ керівника	Виступ студента, демонстрація результатів, візуалізація даних дослідження,
Рефлексія		Виділення проблем у реалізації та невирішених завдань

Отже, загальноприйнята система навчання трансформується у логічний синтез поєднання проєктної діяльності та теоретичного навчання у різних формах: від простого виконання репродуктивних, частково пошукових завдань викладача до самостійного виконання дослідницького проєкту (Любчак, 2014).

При цьому викладач відіграє іншу роль: з хранителя істини та знань перетворюється на керівника проєкту та колеги, однодумця. Авторитарна педагогіка замінюється на педагогіку співробітництва. Остання активно використовує рухові види навчальної діяльності, де викладач є педагогом-менеджером, режисером навчання. Він пропонує студентам мінімально необхідні засоби навчання, а не лише подає навчальну інформацію. Студент є у рівноправним учасником навчального процесу разом з викладачем, а розвиток його індивідуальності є основною освітньою ціллю.

Отже, технологія проєктування вирішує будь-яку проблему з використанням різноманітних методів, засобів навчання, а також інтегрує знання, уміння з економіки та управління. Результати виконаних проєктів є двох видів: для теоретичної проблеми – опис ситуації, збагачення економічної теорії, а для практичної – обґрунтування пропозицій та визначення економічного ефекту.

Література:

- Сілакова, Т. Т. (2006). *Проєктні технології підготовки студентів*. Available at: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPP/article/download/12571/17066>
- Любчак, Н. М. (2014). *Проєктні технології: сутність та особливості використання у навчальному процесі*. Вісник. Серія: Педагогічні науки. 122.144–150.

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ У МИСТЕЦЬКОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

О. Прийменко

*Харківський національний університет мистецтв
імені І. П. Котляревського
priyenko@num.kharkiv.ua*

Значущість проєктної діяльності визначена Стратегією інтернаціоналізації Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського на 2020-2025 рр. У мистецькому закладі вищої освіти формування проєктної культури має свою специфіку, яка пов'язана з виконавською та творчою діяльністю здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників.

Найбільш суттєвими особливостями є індивідуальне навчання та відносно невелика кількість студентів і викладачів. На відміну від багатьох університетів, де заняття відбуваються з лекційним потоком або групою, у мистецькому закладі вищої освіти чималу долю у навчальному процесі займає спілкування в форматі «один викладач з одним студентом».

Для розвитку проєктної діяльності в університеті наприкінці 2019 року було визначено чотири завдання:

1) проведення зустрічей на кафедрах з науково-педагогічними працівниками. У зв'язку з тим, що кількість кафедр порівняно з класичними університетами невелика, з членами кожної кафедри можна ретельно дослідити проблемні питання. Обговорення існуючих можливостей проєктної діяльності та режим «питання-відповіді» з безпосереднім живим спілкуванням між усіма учасниками вважаю принесе позитивні результати. Водночас слід визнати, що проєктна діяльність не усіма сприймається з ентузіазмом;

2) проведення зустрічей з молодими викладачами і концертмейстерами. Молоді викладачі, як на мене, повинні стати рушієм змін, ініціаторами формування проєктних колективів, адже мають загалом кращі іншомовні компетентності, більш мобільні та креативні в контексті європейських підходів. Результати проведення декількох зустрічей засвідчили, що подальший рух із залученням молоді є виправданим. Концертмейстери як педагогічні працівники, теж мають брати участь у створенні нових освітніх, творчих або наукових проєктів;

3) призначення окремої особи, відповідальної за проєктні заявки (до цього часу її не було). Звісно перспективним вбачається створення окремого проєктного офісу;

4) розробка системи заохочень за виконання проєктних робіт. Над нею університетські підрозділи тільки почали працювати. У будь-якому разі систему заохочень слід впроваджувати, використовуючи досвід найкращих немистецьких українських ЗВО.

Ураховуючи усі проведені обговорення, можна сформулювати декілька висновків. Так, потребує інтенсифікації створення проєктів у співпраці з європейськими мистецькими ЗВО та різними творчими асоціаціями; варто розширювати межі нашої проєктної діяльності.

Крім роботи тільки за одним напрямом (музика або театр), маємо знаходити нові можливості. По-перше, використовувати поєднання музики і театру. Унікальність та потенціал університету в межах України полягає в підготовці фахівців зі сценічного та музичного мистецтва в рамках одного ЗВО (всі інші українські мистецькі ЗВО готують лише за однією з двох вказаних спеціальностей). По-друге, залучати представників інших спеціальностей (крім музичного і сценічного мистецтва) до розробки проєктів. Умовно кажучи, поєднання «фізиків» та «ліриків» має давати більший ефект, ніж може здатися на перший погляд. Подібні можливості, на жаль, ще не використовуються в повному обсязі.

ПОТЕНЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ВИКЛАДАЧІВ ДО ІННОВАЦІЙНО-ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

І. Савельчук

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

iraut@ukr.net

Стосовно освітньої діяльності викладачів, беззаперечним фактом є те, що вона має бути інноваційно-спрямованою, тим самим забезпечуючи не тільки «підвищення продуктивності й покращення якості навчання» (Serdyukov, 2017, р.7), а й сприяння «ефективності розкриття потенційних можливостей для навчання студентів, їх інтелектуальної, емоційної та психологічної сфер» (Serdyukov, 2017, р.13). Важливо, що саме заклади вищої освіти вибудовують інноваційне освітнє середовище відповідно до стратегічних напрямів його розбудови та функціонування (Савельчук, 2019, с.155). Відзначимо, що саме ефективність функціонування такого середовища закладів вищої освіти потребує залучення викладачів до інноваційно-проєктної діяльності, оскільки виступає тим важливим інструментом удосконалення навчально-виховного процесу, відновлення традицій та впровадження освітніх інновацій.

Безсумнівно, що проявом освітніх інновацій вважається як виникнення «нової» педагогічної теорії, методологічного підходу, методики викладання, навчального посібника, форм та методів навчально-виховного процесу, так і створення інституційної структури, впровадження якої призводить до значних змін покращення викладання та навчання (Serdyukov, 2017). Однак, сучасні заклади вищої освіти відчують потребу та намір акцентувати увагу на необхідності залучення до інноваційно-проєктної діяльності викладачів. Так, необхідність залучення викладачів соціально-орієнтованих навчальних дисциплін до інноваційно-проєктної діяльності була зумовлена пріоритетними напрямками розвитку соціальної роботи, впровадженням державних соціальних стандартів надання послуг населенню, зміною вимог до професійної діяльності соціальних працівників, серед яких розробка соціальних проєктів з впровадженням інноваційних методів, форм та технологій стала провідною.

Незаперечним та доцільним стає застосування поняття «залучення до інноваційної діяльності» у контексті «формування особистісно-професійних ресурсів викладачів закладів вищої освіти та організації інноваційного середовища ЗВО» (Фильченкова, 2017, с. 117).

Підставою для виділення відповідного змісту та форм залучення викладачів до інноваційно-проєктної діяльності, є той факт, що викладачі повинні бути здатними до розробки проєктів, спрямованих на отримання технологічно нових форм та методів щодо оновлення й удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців. Навчальний процес має бути забезпеченим як традиційними, так й активними методами та поліваріативними формами організації навчальної та позанавчальної діяльності. Відтак, визначення межі втручання та організаційно-методичної підтримки викладачів стало важливим, по-перше, для покращення виконання їх професійних функцій,

по-друге, задля вивчення найкращого інноваційного досвіду, та по-третє, для обґрунтування практичних рекомендацій з питань його впровадження і адаптування до умов розбудови інноваційного освітнього середовища закладів освіти.

Залучення викладачів до інноваційно-проектної діяльності виступає дієвим інструментом реалізації організаційно-методичного оновлення процесу підготовки майбутніх фахівців, оскільки не тільки усвідомлюється потреба застосування інноваційних освітніх технологій, але й актуалізується пошук нових практичних форм та методів як удосконалення професіоналізму викладачів, так і розширення перспектив залученості студентів та розкриття їх потенційних можливостей у навчально-виховному процесі. Для цього викладачам потрібно бути здатними до визначення: по-перше, предметного змісту результатів навчання (системи компетентностей, компетенцій, кваліфікацій) на усіх етапах професіоналізації майбутніх фахівців; по-друге, конкретного зміст навчального матеріалу, що орієнтовано на формування компетентностей, компетенцій, кваліфікацій та можливостей його наповнення інноваційним змістом; по-третє, умов та ресурсів щодо застосування «нових» організаційних форм і методів особистісно-професійного становлення майбутніх фахівців та прояву їх інноваційного потенціалу.

Певна річ, що саме здатність викладачів застосовувати проектні технології детермінують особистісно-професійне зростання студентів, і є тим чинником, що забезпечує розкриття складових особистості: професійної спрямованості, компетентності, професійної свідомості, професійно-значущих якостей, психофізіологічних властивостей, креативності та творчості. При цьому, системна організація проектної діяльності рівноправних суб'єктів базується на інноваційних принципах дидактики й варіативності щодо вибору організаційних форм і методів особистісно-професійного становлення майбутніх фахівців, тим самим забезпечуючи ефективність діагностичної, професійно-освітньої, адаптаційної, стимулюючої, розвиваючої, прогностичної функцій навчального процесу.

Таким чином, успішне розв'язання поставлених завдань щодо залучення викладачів до інноваційно-проектної діяльності цілком залежить від організаційно-технологічного забезпечення, яке обумовлено доцільністю, можливостями вибору та ресурсів інноваційного освітнього середовища закладів освіти.

Література:

- Serdyukov, P. (2017) *Innovation in education: what works, what doesn't, and what to do about it?* , *Journal of Research in innovative Teaching & Learning*. 10 (1). 4-33. Available at: [https // doi.org/10.1108/JRIT-10-2016-0007](https://doi.org/10.1108/JRIT-10-2016-0007).
- Савельчук, І. (2019) *Ресурсне забезпечення інноваційного освітнього середовища підготовки соціальних працівників*. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: педагогіка, соціальна робота. 2 (45), 154-159.
- Фильченкова, И. Ф. (2017) *Технологии вовлечения преподавателей в инновационную деятельность: технология формирования личностно-профессиональных ресурсов*. *Современные наукоемкие технологии*. 8. 116-120.

ПРОЄКТ «СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ПЛАТФОРМА ПІДТРИМКИ ОСВІТНІХ РЕФОРМ»

В. Сагуйченко

Дніпровська академія неперервної освіти

valentina.sag@ukr.net

Реформування освітніх інституцій потребує теоретичного обґрунтування освітніх реформ і широкої підтримки у суспільстві (Сагуйченко, 2019). Тому практичній реалізації соціальних компетенцій, що запроваджуються у Новій українській школі може допомогти робота за проектом «Соціальне партнерство як платформа для підтримки освітніх реформ». Філософія цього проекту спонукає всіх учасників освітнього процесу до перегляду своїх можливостей, оцінювання та визначення практичних досягнень, які ми сьогодні відносимо до соціальних компетенцій. Вони вчать: визначати сильні та слабкі сторони роботи навчального закладу, що працює за моделлю Джона Дьюї; визначити потреби під час процесу навчання та вирішувати проблеми у місцевій громаді; вчити працювати у команді, з іншими установами та зацікавленими сторонами щодо подальшої співпраці; оцінювати свою роботу з місцевою громадою; вміти визначити загальні принципи діяльності та послуг на базі школи. У подальшому це дає можливість: визначити рівень розвитку та пріоритети майбутніх спільних дій; слідкувати, щоб уся місцева громада була задіяна у програмах, спрямованих на вирішення проблем і задоволення потреб; залучати батьків до процесу прийняття рішень щодо якості освіти для їхніх дітей та участі у житті школи. У сучасному складному соціумі ми помічаємо, що школа не повинна лише зосереджуватися на навчанні. На сьогоднішній день багато учнів залучені у позашкільну діяльність. Тому, одним із завдань школи є створення особистісно-орієнтованих програм для покращення навчання у співпраці з партнерами з місцевої громади. В суспільстві, що будується на демократичних засадах, а не є різновидністю тоталітарного режиму, питання організації і управління стосуються не тільки вузького кола керівників та спеціалістів, але і всіх людей, що приймають участь у спільній організованій чи самоорганізованій діяльності і зацікавлені у досягненні високої результативності своїх трудових і творчих зусиль в системі раціонально організованій роботі, побудованій на демократичних та науково обґрунтованих засадах (Гвишиани, 1998, с. 18). За умов сьогоднішніх змін в управлінській діяльності передача повноважень або їх частковий перерозподіл помітно ослабить тиск керівників навчальних закладів на особистість учнів, педагогів, батьків, тому що ми маємо розповсюдити ці повноваження на такому рівні, якщо це стосується взаємодії школи з батьківською громадою, на якому люди особисто знайомі друг з другом, здатні і спроможні напряму вирішувати свої спільні проблеми, повною мірою використовуючи свій батьківський потенціал (Тойнби, 1996). Якщо сьогодні ми маємо завдання перебудувати систему, то

при виконанні цього завдання ми повинні передбачити виникнення « нового рівня організації з якісно новими структурами і необхідними новими формами управління, що зорієнтовані на вибір тих стратегій, які б забезпечували виживання системи. Оскільки освіта як підсистема таких мегасистем як культура, економіка, релігія, політика та багатьох інших не лише самоорганізовується і самоудосконалюється, але й зазнає соціального управління, то необхідно враховувати, що саме динаміка співвідношення внутрішніх та зовнішніх регуляторів її буття та розвитку і визначатиме, які потенціальні внутрішньо детерміновані тенденції реалізовуватимуться, а які залишатимуться в стані можливості. Синергетичне розуміння ролі цих регуляторів застерігає від наступних форм їх впливу: чиновницько-бюрократичного, командно-директивного, ідеологічно-догматичного та надміру політизованого» (Євтодюк, 2004, с. 220). Це вимагає від нас впровадження культуровідповідного і людиновідповідного синергетичного управління, яке враховувало б саморегуляцію освітніх систем. Тому важливою в цьому контексті є роль органів громадського самоврядування, зокрема батьківського самоврядування, що не допускали б волюнтаристського насилля над соціокультурними організаціями», якими є і освітні системи як складові системи освіти (Євтодюк, 2004, с. 220).

Література:

- Гвишиани, Д. М. (1998). Организация и управление: монография. Москва: МГТУ им. Н. Э. Баумана.*
- Євтодюк, А. В. (2004). Синергетично-футурологічний вимір сучасної філософії освіти. Практична філософія. (3), 218-228.*
- Сагуйченко, В. В. (2019). Теоретико-методологічне обґрунтування реформування освітніх інституцій. Суми: ПФ "Видавництво "Університетська книга".*
- Тойнбі, А. Д. (1996). Цивілізація перед судом історії. Москва: Прогресс-Культура.*

СТРАТЕГІЯ ПРЕЗЕНТАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЕРАЗМУС +

М. Салун, К. Заславська

Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця

Maryna.Salun@hneu.net

Kateryna.Zaslavska@hneu.net

Система освіти, одна з перших громадських систем, яка відчула в даний час необхідність реальної діджиталізації, доцільність переходу в цифровий формат як інформаційного наповнення системи освіти, так і комунікацій, що існують в її межах. Закон України «Про освіту» (2017) на пряму визначає необхідність розробки гнучких траєкторій навчання в системах формальної та неформальної освіти. Тому існує гостра потреба створення та розвитку системи неформальної освіти, яка забезпечує формалізований підхід до системи навчання, моніторингу та оцінювання набутих знань, стандартизований підхід до прийняття результатів навчання, а також механізму для офіційного визнання неформальних та неофіційних результатів навчання.

Важливо відзначити, що країни-члени ЄС є більш підготовленими до даного процесу через заздалегідь розроблену та впроваджену стратегію цифрової освіти (DigEduPol, 2016). У той же час в Україні, широкі кола освітян та студентів звернули увагу на платформу масових відкритих онлайн-курсів Prometheus, яка функціонує з 2014 р. Слід підкреслити, що Prometheus пропонує цикли курсів та окремі курси від провідних українських університетів, однак, модулі та дисципліни, які було розроблено проєктними командами Еразмус+ на платформі відкритих онлайн-курсів відсутні.

Статистика участі українських закладів вищої освіти, їх професорсько-викладацького та адміністративного складу в проєктах та програмах Еразмус+ свідчить про нарощування активності:

за програмами академічної мобільності з метою викладання за 2015 – 2019 рр. прийняли участь близько 750 професорів та доцентів, які презентували розроблені модулі дисциплін або дисципліни студентам Європейських закладів вищої освіти;

за напрямом «Розвиток потенціалу вищої освіти» протягом останніх п'яти років було виконано 34 проєкти. Даний напрям проєктних робіт передбачає розробку нових навчальних програм, а також їх дисциплін та модулів, впровадження їх в українських університетах;

напрямом Жан-Моне на пряму пов'язаний з викладанням та обміном знаннями. Протягом 2015 – 2019 рр. 55 проєктів від України було профінансовано через фінансові механізми Еразмус+ (Україна бере участь у програмі Жана Моне з 2001 року).

Аналізуючи презентовані результати проєктної роботи українських команд Еразмус+ відзначимо, що розроблені модулі дисциплін та дисципліни:

наведено тільки на сайтах відповідних проєктів або на сайтах університетів-проєктантів (найчастіше у системі Moodle);

доступ до даного ресурсу є обмеженим як за часом, так і за контентом;

відсутня система зворотного зв'язку зі сторонніми відвідувачами, що ускладнює запис на курс;

невизначена система оцінювання та отримання сертифікату при позитивному проходженні курсу;

відсутня система верифікації, тобто підтвердження проходження таких модулів сторонніми учасниками;

відсутність монетизації курсу.

Вирішення даної проблеми може бути здійснено за рахунок створення єдиної платформи масових відкритих онлайн-курсів, розроблених в рамках проєктів Еразмус+. Така платформа дозволить:

концентрувати набуті знання та досвід на освітній платформі та розширювати міжнародне співробітництво шляхом вивчення відповідних курсів студентами з різних країн;

збільшити обсяг користувачів здобутками програми Еразмус+ (модулями дисциплін та дисциплінами), адже користувачами будуть виступати не тільки студенти, але й викладачі-стажисти для ознайомлення з методикою розробки навчальних дисциплін за європейськими стандартами, професорсько-викладацький склад при підвищенні кваліфікації та/або формуванні освітніх альянсів викладачів та дослідників;

більш чітко формувати освітній контент та формалізувати його обсяги ECTS, компетентності, теми, методичне забезпечення, оцінювання, сертифікацію, а найголовніше – визначати якість освітнього контенту;

популярність окремих модулів або дисциплін надасть широкого визнання авторам, підвищить їх рейтинг у науковій спільноті;

підвищити якість освітніх програм через включення в них модулів, розроблених в рамках Еразмус +, що сприятиме професійному розвитку, обміну досвідом, синергії з іншими проєктами, освітніми та дослідницькими організаціями.

Література:

Official website of the European Union. DigEduPol.2016. Available at: <https://ec.europa.eu/jrc/en/digital-education-policies>.

Закон України «Про освіту» № 2145-VIII Редакція від 02.04.2020 Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII Редакція від 18.03.2020 Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

Офіційний сайт Prometheus. Available at: <https://prometheus.org.ua>

Erasmus+ for higher education in Ukraine. Available at: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmusplus2/files/erasmusplus_ukraine_2018.pdf

CURRENT PROBLEMS OF DISTANCE LEARNING IN UKRAINE

N. Salnikova

Donetsk Law Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine

natalisalnikova2601@gmail.com

The modern world is changing very fast today. Information technologies are an integral part of the modern society and they determine further economic, political and social development of the humanity.

The modern society is constantly faced with various problems, in particular now we are facing COVID-19 disease. In these almost revolutionary events, transformational change requires almost all processes, including the educational processes. As it turned out, the traditional domestic system of education is no longer able to meet the demand of the population in educational services. Young people want to get quality education, but unfortunately, not all higher education institutions, as well as academic staff are ready to work in a new format of relationships. Quality teaching can now not be done without the use of the tools and capabilities provided by computer technology and the Internet.

Distance learning is an independent, progressive form of learning. In developed countries, this form of training is already widely used. It includes: comprehensive training for higher education students, construction of individual courses, as well as didactic support for different types of the lessons.

Information technologies are increasingly penetrating into all areas of human activity, changing the nature of work, affecting the structure of the economy, raising the level of information of various segments of the population. Thus, they contribute to the democratization and digitization of the society and education. These trends are defined worldwide as a process of informatization, affecting the standard of living of the society and providing various services to it.

The modern information society creates requirements to the higher education system, the main ones of which can be formulated as follows: the ability to independently find, accumulate, analyse and critically re-think scientific knowledge, so that higher education applicants must navigate themselves in the modern information society.

Distance learning is developing very fast and is a promising form of higher education for Ukraine. In Western European countries, this form has emerged a long time ago and it is very popular with higher education applicants because of its educational effectiveness and economic performance. The distant form of education is also called "lifelong learning" because most of the students are adults. Many of them have already obtained the degree, however, because of the need for advanced training or expansion of the field of activity, there is a need to quickly and qualitatively acquire new knowledge and new skills. In such a situation distance learning becomes the optimal form.

Distance learning in Ukraine has become a necessity nowadays, and it is gradually becoming accessible to the general public, making it possible to obtain education. Ukrainian distance education is closer to the national consumer, it organically combines mixed technologies of traditional education. But in our country, the improvement and diffusion of high-tech technologies requires the solution of the main problem - financing for technical equipment, as well as the development and implementation of innovative technologies for general use.

In Ukraine, the introduction of distance education is carried out under conditions of a rather low level of informatization of the society and development of specialized methodological support for distance learning. Not so long ago, only a small number of higher education institutions in Ukraine actively developed or used distance learning courses.

The use of distance learning technology in the professional training of future professionals also requires changes in the teaching methodology itself. The teacher gradually ceases to be the only source of knowledge for the higher education student; he or she must teach the higher education applicants to work with different sources of information and to analyse and rethink them. The system of distance learning is designed to a greater extent for people of sufficient awareness who do not require constant control by the teacher, so the motivation of higher education applicants, their ability to organize themselves, plays an important role in this case.

If, in traditional forms of education, the main task of the higher education student was to memorize the material and then to reproduce it, then under the conditions of the use of distance technologies the students are given the ability to compare, analyse, plan, group interaction using information and communication technologies and technology of distance learning .

The introduction of virtual-learning environments into the educational process and the provision of high-quality students and teachers with qualitative methodological recommendations on the use of virtual-educational environments in professional training will ensure the promotion of criteria and levels of quality of distance learning technology in professional training.

Thus, today, there is an urgent necessity to develop and introduce into the educational process distance learning programs that meet the best world models.

Thus, today, there is an urgent necessity to develop and introduce into the educational process distance learning programs that meet the best world standards and will provide training for professionals at a high professional level. Higher education graduates need to improve their knowledge, because only the work of both parties can lead to a quality tandem.

ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМИ СУЧАСНИХ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЯК ОСНОВА УСПІШНОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Е. Самагальська, А. Марунчак

Університет ВСБ в Домброва Гурнича

м. Домброва Гурнича, Республіка Польща

mirosebastian7@gmail.com

Зміни політичного, економічного та соціального розвитку України, її неухильна євроінтеграція, впровадження інноваційних технологій створюють необхідність постійного реформування й удосконалення усіх напрямів інформаційного та документаційного забезпечення усіх напрямків соціально-економічного розвитку суспільства, починаючи від державних органів і завершуючи низовими установами, підприємствами та організаціями.

Інноваційні зміни сучасності стали визначальними у формуванні інноваційних змін сучасної інноваційної освіти.

Мусимо визнати, що оновлення українського суспільства, як ніколи в історії вимагає народження інноваційних форм людської свідомості. Акад. І. Бех накреслив алгоритм формування духовно-екзистенційних основ особистості у системному відтворенні «від культури мислення до культури духовного переживання». У статті «Духовна особистість у контексті освітніх викликів» видатний учений Бех І. Д. наголошує: «Багатівікове відчуження людини від справжніх духовних цінностей призвело до кризових явищ, пов'язаних із занепадом духовно-моральних ідеалів, посиленням зла і насильства. Девальвація духовних цінностей суттєво вплинула на посилення тенденції зростання жорстокого індивідуалізму, прагматизму, зверхнього ставлення до інших людей та приниження їхньої гідності, зневаги до рідної культури та історико-культурних традицій» (Beh, 2015, с.7).

Дані процеси нині переважно ототожнюють з культурою діловодства. Відомий філософ нашого часу проф. В. Тищенко у монографії «Викладач вищої школи: феномен професії» наголошував: «Будь-яка професія удосконалюється великою мірою завдяки інтелектуальним зусиллям тих, хто її представляє. Для викладачів, педагогів такі зусилля не лише домінанта повсякденної роботи, але й знак кваліфікації. Отже, гадаємо, кожан із нас – так чи інакше, у тому чи іншому аспекті й обсязі, але повинен мати власний теоретичний погляд на професію» (Tyschenko, 2006, с.23).

В інноваційній системі сучасної освіти модель єдності навчального, виховного і розвиваючого начала набуває щораз актуальнішого звучання. Зважати на це потрібно з кількох причин. По-перше, широкий погляд на сучасну науку, з урахуванням усіх можливих її параметрів, дозволяє шукати механізми зародження, розвитку і функціонування системи взаємозв'язків комунікацій у системі сучасного соціуму.

Через пізнання ідейно-естетичної оцінки кожної конкретної ситуації викристалізовується модель діяльнісного впливу на формування виробничих взаємин у навчальному, а згодом і у виробничому колективі, коли кожний студент повинен знайти себе у системі майбутньої професійної діяльності.

Відомий філософ нашого часу проф. В. Тищенко у монографії «Викладач вищої школи: феномен професії» наголошував: «На цих висотах до прослуханого й побаченого наші учні додають інтенсивну зміну своїх почуттів. Викладання – це рух, синхронна динаміка навчального матеріалу, людського розуму та людських душ. Саме тут квітесенція професії, гарантія від існуючої ще, на жаль, практики ототожнювати навчання з банальним озвученням сторінок підручників, посібників, монографій» (Tyschenko, 2006, с. 43).

Вища професійна школа є містком між світом навчання і практикою професійної діяльності студента-фахівця. Єдність навчальної діяльності і практики творить наступність між навчанням та виробництвом. Студент, поруч з практичними вміннями та навиками, повинен винести духовні настанови.

Для успішної підготовки кадрів у системі закладів вищої освіти важливою формою формування проєктної компетентності складає основу гуманітарної безпеки сучасності, важливим у даних процесах є дослідження науково-теоретичних аспектів формування алгоритму інноваційних змін у системі закладів вищої освіти.

За системоутворюючими чинниками система компетенцій набуває щораз важливішого значення, адже відображає важливі інноваційні процеси сучасної професійної освіти. В. Тищенко у монографії «Викладач вищої школи: феномен професії» стверджує: «Справжній професіоналізм може бути досягнутим і збереженим лише через системне повсякденне тренування інтелектуального, духовного та фізичного апарату викладача» (Tyschenko, 2006, с.26).

Роль проєктної системи викладання набуватиме щораз більшого значення в архетипі як давно усталених професій, як у системі підготовки традиційних професій, так і у алгоритмі новітніх, модерних, які покликані шукати інноваційні шляхи вирішення надскладних проблем сучасного буття.

Система проєктного навчання становить собою сплав знань, умінь та переконань. У дослідженні основ проєктної системи викладання, які інтенсивно проводяться останнім часом, виразно окреслюється насамперед її конструктивна ознака, яка найчастіше впливає не з програмних засад сучасної особистісно зорієнтованої системи освіти, оскільки досить часто вона є відображенням потреб навчального процесу, котрий перебуває у постійному саморозвитку. У вияві цих явищ відбувається постійний синергетичний взаємовплив середовища і навчально-розвиваючої дії.

Формуючи стандарти сучасного проєктного навчання, важливо пам'ятати про особливості даного процесу. Найбільш характерною рисою, на наш погляд, є динамічність. За нашими переконаннями, особливістю тако системи

навчального процесу можна дослідити лише на перетині синхронного й діяхронного розгляду його функціонування.

Синхронність аналізу дозволить виділити актуальні нині грані досліджуваного явища, а діяхронність – із різноманітних проявів явища ті конструктивні ознаки, які повторюються у різні епохи. Врешті, філософія навчально-проектної діяльності мусить опиратися до найновіші досягнення сучасної комунікації хоча б тому, що у даній системі наукові знання складаються в одну, досить цілісну картину світу. Це й не дивно: адже предметом філософії та психології професійного ділового спілкування, його проектної основи є найзагальніші, універсальні, так звані “вічні” буттєві проблеми; натомість суть інноваційних навчальних методів становить перевірені, твердо встановлені факти.

Єдність часо-просторого виміру сучасної системи проектного навчання дозволяє сформуванню відкритої схеми навчального архетипу у системному формуванні розкритості та вислову та мислення, мистецтву особистісного вираження. Нерідко система проектної навчальної діяльності дозволяє студентові розкритися особистісно, творчо, сформуванню якісно нову інноваційну модель особистісної поведінки, яка стане невід’ємною частиною його майбутньої професійної діяльності.

У системі ієрархії компетенцій проектної компетентності належать до ключових, оскільки вони впливають на творення загальної моделі функціонування системи діяльності особистості як у професійній, так і іншій сферах. Така система проектного навчання є, на наш погляд найбільш ефективною. Неможливо відділити систему професійної та загальної культури – вони перебувають у постійному взаємозв’язку і складають загальну модель поведінки людини.

Професійна компетентність, у такому разі, є не зовнішньою оболонкою філософічності, а іманентною якісною характеристикою, невіддільною від філософського розмислу уже на рівні ідеї. Отож, феномен професійної компетентності – це не просто феномен мислення, а саме феномен “саморозгортання в мовленні думаючого слова” (Г.-Г. Гадамер), тобто словесного вираження мислення, причому вираження процесуально-відкритого, діалектичного, своєрідність якого визначає насамперед образність, укорінена у “внутрішній формі” слова.

Структура професійної компетентності у своїй основі має такі найважливіші компоненти: когнітивний, мотиваційно-аксіологічний, комунікативно-діяльнісний; особистісно розвиваючий.

Когнітивний компонент відображає систему багатовекторного розвитку людської індивідуальності. У системі діяльнісного мислення розробляється система взаємодії конкретного і загального, співвіднесення умовності форми і системної індивідуалізації, що закладає модель основи комунікаційного алгоритму у системі формування документознавчої компетентності.

Знання основ культури, моралі, етики – важлива умова функціонування когнітивного компоненту у системі культурологічної компонентності. Процес професійної підготовки сучасного фахівця в контексті нашого дослідження ми розуміємо як шлях творчого осмислення і засвоєння реципієнтом смислів і цінностей культури, які обумовлюють превалювання культурологічних засадничих компонентів; які сприяють не лише розвитку особистості, а і оптимізують та вдосконалюють психолого-педагогічні основи професійної підготовки, так як одним із завдань сучасної концепції розвитку освіти є забезпечення якості освіти на основі збереження його фундаментальності та відповідності актуальним і перспективним потребам особистості, суспільства і держави.

Система проєктного навчання найбільш ефективного сприяє професійному становленню студента. Система когнітивного розвитку спирається на системну інформаційну базу і може бути у тісній взаємодії із інформаційною сферою. Важливим є вміння професіонала бачити загальну картину дійства і відповідно знаходити роль своєї професійної діяльності у загальній картині буття, що дозволить творити перспективу бачення розвитку своєї галузі у системі випереджаючої моделі; що сприятиме ефективній системі організації виробництва.

Отже, ми визначили, що система проєктного навчання носить інтегральний, динамічний характер, в основі якого баланс між всіма сферами життя людини, між потребами людини та суспільства. Основними ознаками системи проєктного навчання є його автономність, креативність, почуття гумору, толерантність, позитивне мислення, здатність ризикувати, гедоністичне ставлення до життя та інші. Виховання таких характеристик у собі є запорукою успіху, умовою майбутньої успішної професійної діяльності.

Література:

- Beh, I. D. (2015). Selected scientific works. Personal education. 1. Kyiv-Chernivtsi, Bukrek.*
- Goncharenko, S. (1997) Ukrainian Pedagogical Dictionary. K.: Libid.*
- Tyschenko, V. (2006) Teacher of higher education: the phenomenon of the profession. Lviv: Spolom, 2006.*

ГРАНТОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЄС ДЛЯ ПІДТРИМКИ МІЖНАРОДНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ, ВИКЛАДАЧІВ ТА НАУКОВЦІВ

В. Сарабєєв

Запорізький національний університет

volodimir.sarabeev@gmail.com

Європейським Союзом запроваджено декілька схем підтримки міжнародної індивідуальної мобільності, що забезпечують можливість безперервного кар'єрного росту та отримання нових професійних навичок та знань протягом життя. Протягом 2014-2020 Європейською Комісією запроваджено виконання двох ключових програм з фінансування освіти та науки, а саме Erasmus+ та Horizon-2020 (Про програму Європейського Союзу). Перша програма підтримує проекти співпраці, партнерства, заходи і мобільність у сфері освіти, професійної підготовки, молоді та спорту із загальним бюджетом у 14,7 млрд. євро; друга зорієнтована на фінансування досліджень та інновацій із бюджетом у 78,6 млрд євро.

В межах програми Erasmus+ мобільність студентів, молоді та викладачів можлива за конкурсами напряму KA1: Мобільність для молоді; Міжнародна кредитна мобільність; та Спільні магістерські програми. В конкурсах Erasmus+ приймають участь консорціуми організацій, які готують проєкт, обґрунтовують його актуальність важливість, необхідність впровадження в тій або іншій країні, установі, тощо. За результатами конкурсу організації учасники отримують фінансування проєктів за конкретною галуззю знань або напрямом з встановленими квотами на обмін молоддю, студентами та викладацьким штатом. У відповідності до отриманих квот консорціум організацій учасниць проєкту проводить конкурси, як правило, один-два рази на рік, для відбору аплікантив за встановленими вимогами. Враховуючи, що мобільність за проєктами Erasmus+ знаходиться на початковій кар'єрній сходинці фахівця або науковця (рис. 1), вимоги до аплікантив висувуються мінімальні, а конкурс рідко перевищує дві особи на місце. Аплікант, що подається на конкурс має демонструвати добру або відмінну академічну успішність, знання іноземної мови на рівні не менше B1 (англійської або однієї з офіційних мов ЄС) та подає пакет документів до якого входить автобіографія (CV), мотиваційний лист, рекомендаційні листи, диплом та транскрипт оцінок до нього. В межах одного проєкту тривалість міжнародного академічного обміну для студентів складає від пів року до двох. Студентові виплачується стипендія у розмірі 1000 євро на місяць, покриваються витрати на страховку та подорож до місця навчання. За результатами успішного складання сесій видається подвійний бакалаврський або магістерський диплом.

Програма Horizon-2020 за розділом Досконала наука здійснює підтримку навчання та кар'єрного зростання дослідників в межах конкурсів Марії Склодовської-Кюрі (MSCA) та Європейської дослідницької ради (ERC).

Обов'язковою умовою участі у конкурсах MSCA є міжнародна мобільність. Чотири щорічні конкурси проводяться в межах MSCA: Мережі інноваційного навчання; Індивідуальні стипендії; Обмін кадрами у сфері досліджень та інновацій; Співфінансування регіональних, національних та міжнародних програм (Marie Skłodowska-Curie actions) (рис. 1). Потенційні апліканти мають демонструвати суттєві наукові здобутки, а саме публікації у рейтингових рецензованих журналах, що входять до першого квартилю баз даних WoS та SCOPUS, досвід наукової міжнародної комунікації, у тому числі наукові проекти та спеціалізовані конференції, а також довести свою спроможність щодо трансферу нових знань та навичок. Конкурси за проектами MSCA є доволі напруженими. За статистикою останніх років з майже 10 тисяч заявок кількість підтриманих складала 13-15% за конкурсом Індивідуальні стипендії (Results Marie Skłodowska-Curie). MSCA проекти в середньому передбачають 55 800 євро/рік/науковця та покривають витрати на стипендію науковця, утримання його сім'ї, наукові дослідження та відрядження.

Фінансові інструменти та конкурси

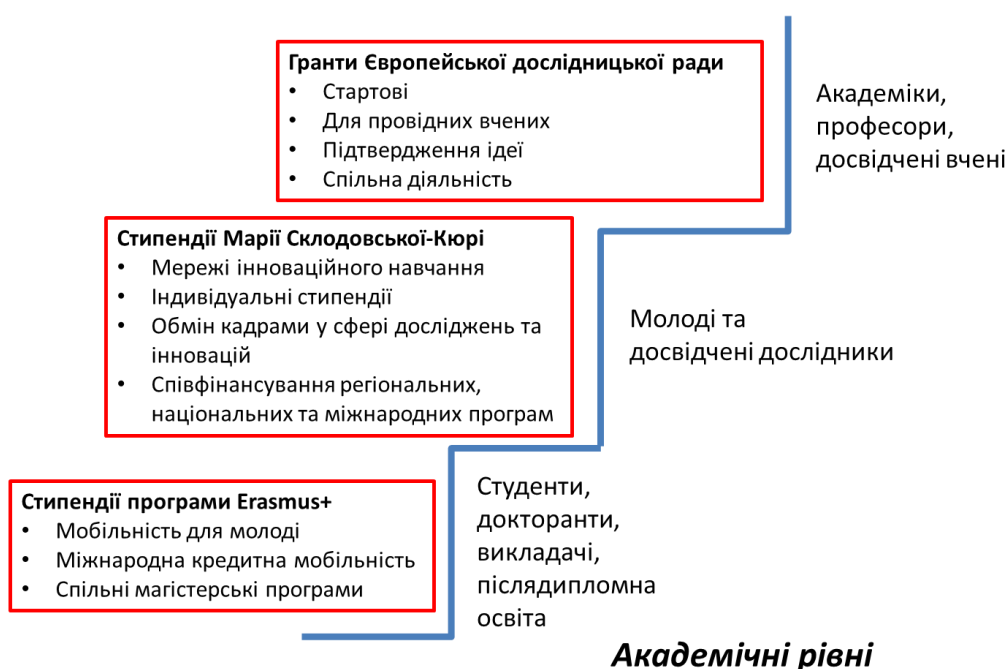

Рис. 1. Грантові інструменти ЄС для підтримки міжнародної мобільності

Конкурси ERC направлені на фінансову підтримку передових досліджень за будь-яким науковим напрямом («curiosity-driven», or «bottom-up» approach), при цьому керуючись єдиним критерієм, а саме науковою значимістю досліджень (ERC funded projects). Гранти ERC виділяються для реалізації дослідницьких проектів науковими колективами, які включають дослідників з однієї або декількох країн. Заявка готується від імені основного дослідника, який під проект збирає команду науковців або об'єднує декілька наукових груп. Подати заявку на гранти ERC можуть як перспективні молоді вчені, так і

досвідчені науковці із солідною репутацією у своїй сфері. Науковець що подає аплікацію має довести, що він є кращим серед інших сотень колег з усього світу в контексті ідей, публікацій і перспектив. Одним із ключових вимог до кандидатів є наявність публікацій в топових наукових виданнях з відповідної галузі досліджень. Тривалість ERC проєктів 5-6 років з фінансуванням від 2 до 15 мільйонів на проєкт.

Отже, конкурси Erasmus+, MSCA та ERC, налаштовані таким чином, щоб забезпечити послідовне кар'єрне зростання фахівців та дослідників, починаючи з бакалавра та закінчуючи найвищим академічним рівнем.

Література:

Про програму Європейського Союзу - ERASMUS+. Available at:
<https://erasmusplus.org.ua/erasmus/pro-prohramu.html>

Marie Skłodowska-Curie actions: Available at:
http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2018-2020/main/h2020-wp1820-msca_en.pdf.

Results Marie Skłodowska-Curie Individual Fellowships 2018 & 2019. Available at:
https://ec.europa.eu/research/mariecurieactions/news/actions-programme-grants-support-2350-scientists_en & <https://www.ncpflanders.be/news/results-marie-sklodowska-curie-individual-fellowships-2019>

ERC funded projects. Available at: <https://erc.europa.eu/projects-figures/erc-funded-projects>

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ З УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Н. Сас

Полтавський національний педагогічний університет

імені В. Г. Короленка

e-mail: sasnat2008@gmail.com

Компанії, особливо ті, що мають багато підрозділів, – географічно віддалених, розташованих в різних країнах і на різних континентах, – розуміють, що окремі підрозділи можуть використовувати різні методи обліку, різні системи і методи управління, що часто призводить до неузгодженості дій.

Об'єднана система дозволяє уніфікувати процеси управління проєктами. Наявність Інтернету забезпечує простий доступ до даних з будь-якого віддаленого місця. Крім того, коли процес отримання кінцевого продукту проєкту розбитий на складові, що виконуються в різних місцях, не менш важливо забезпечити сумісність даних, єдність методів контролю, своєчасність рішень, які можуть знадобитися для коригування проєктних робіт. З цією метою використовуються стандарти з управління проєктами.

Дотримання стандарту і наявність сертифікованих за ним фахівців дозволяє істотно знизити ризики проєктів, а саме скоротити вартість і тривалість проєкту для отримання бажаного результату.

Окремі питання стандартизації процесів проєкту досліджують й розкривають Я. Глазова, М. Гриньова, Г. Казачковська, В. Міхеєв, С. Могильний, А. Рябенюк, Н. Сас, Є. Сахно, Н. Скрябіна, А. Товб, А. Ясько, С. Фомичев.

Було кілька спроб розробки стандартів з управління проєктами, зокрема:

– Модель Можливостей Зрілості (англ. Capability Maturity Model) – Інститут інженерів програмного забезпечення (англ. Software Engineering Institute);

– Світова спільнота з Стандартів Ефективності Проєктів (англ. Global Alliance for Project Performance Standards - GAPPS) – відкритий стандарт, що описує компетенції для менеджерів проєктів та програм;

– Посібник з Управління проєктами (англ. A Guide to the Project Management Body of Knowledge);

– Метод Гермес (англ. HERMES method) – загальний метод управління проєктами у Швейцарії, обраний для використання в Люксембурзі та міжнародних організаціях;

– Процес розробки програмного забезпечення командою (англ. Team Software Process - TSP) – Інститут інженерів програмного забезпечення (англ. Software Engineering Institute);

– Структура управління загальними витратами (англ. Total cost management framework) – міжнародна методологія ААСЕ для Інтегрованого портфелю, Програм та Управління проєктами.

– Метод логічної структури (англ. Logical framework approach) – метод, популярний в міжнародних девелоперських організаціях;

– PRINCE2 (англ. Project in controlled Environments) – дослівно, проєкти в контрольованих середовищах [В.Міхеєв, А.Стовб, 2002].

– Стандарт PMI під назвою PMBoK (Project Management Body Of Knowledge) є, по суті, переліком практик і процедур з використання взаємозв'язаних процесів: ініціації, планування, реалізації, контролю та закриття проєктів, згрупованих за наступними галузями знань: управління об'ємом робіт; управління тривалістю; управління вартістю; управління якістю; управління комунікаціями; управління людськими ресурсами; управління ризиками; управління договорами (забезпеченням) (Казачковська, Могильний, Глазова).

– Стандарти ISO, ISO 9000 – це серія стандартів з управління якістю і забезпечення якості. Є чотири частини ISO-9000: 9000-1 – настанови щодо вибору і застосування; 9000-2 – настанови щодо застосування ISO-9001, ISO-9002 та ISO-9003; 9000-3 – настанови щодо застосування ISO-9001 до розроблення, поставляння та супроводження ПЗ; 9000-4 – настанови щодо управління програмною надійністю. Міжнародний стандарт ISO-9001 розроблений технічним комітетом ISO/TS «Системи якості». Переглянуто назву стандарту, яка більше не містить терміна «забезпечення якості». Це відбиває той факт, що вимоги до систем управління якістю, встановлені ISO-9001, спрямовані також поряд із забезпеченням якості продукції на підвищення задоволеності замовника (Фомичев, Скрябіна, 2001).

Можливість застосування процесного підходу в управлінні проєктами визначена стандартом ISO 10006. Стандарт ISO 10006 є основоположним документом, з цілої серії стандартів розглянутого профілю, який був підготовлений технічним комітетом ISO / TC 176 «Управління якістю і забезпечення якості» всесвітньої федерації національних органів стандартизації (члени ISO).

Основний упор зроблений на принцип ефективності проєктування оптимального процесу і контролю цього процесу (на відміну від контролю кінцевого результату). У цій серії стандартів процеси згруповані у дві категорії: Процеси, пов'язані з продуктом проєкту, тобто ті процеси, які стосуються виключно продукту проєкту, такі як проєктування, виробництво, перевірка (їх описує стандарт ISO 9004-1).

Процесам управління проєктом присвячений стандарт ISO 10006. ISO 10006 представлений десятьма групами процесів управління проєктом. Перша група представляє процес розробки стратегії, який фокусує проєкт на задоволення потреб замовника і визначає напрямок ходу робіт проєкту. Друга

група – охоплює управління взаємозв'язками процесів. Решта вісім груп – це процеси, пов'язані з проєктним завданням, термінами, витратами, ресурсами, кадрами, інформаційними потоками, ризиком і матеріально-технічним постачанням (закупівлею) (Гриньова, Сас, 2012).

Саме такий підхід проголошений у міжнародних стандартах ISO серії 9000:2000, які діють з 2001 р. в Україні як національні стандарти (ДСТУ ISO 9000-2001).

Міжнародні стандарти ISO серії 9000:2000 діють з 2001 р. в Україні як національні стандарти за пропозицією державного науково-дослідного інституту метрології вимірювальних і управляючих систем (ДНДІ «Система») спільно з Технічним комітетом стандартизації «Управління якістю і забезпечення якості» (ТК 93). Цей державний стандарт сприяє прийняттю процесного підходу в розробленні, впровадженні та поліпшенні результативності системи управління якістю для підвищення задоволеності замовника виконанням його вимог. Перевагою процесного підходу є забезпечуваний ним неперервний контроль над зв'язками окремих процесів у межах системи процесів, а також над їхніми сполученням та взаємодією.

Структура зазначеного Держстандарту включає: вимоги до документації; відповідальність керівництва; зобов'язання керівництва; орієнтація на замовника; політика у сфері якості; планування, відповідальність, повноваження та інформування; аналізування з боку керівництва; управління ресурсами; забезпечення ресурсами; людські ресурси; інфраструктура; виробниче середовище; випуск продукції; планування випуску продукції; процеси, що стосуються замовників; проєктування та розроблення; закупівля; виробництво і надання послуг; управління засобами моніторингу та вимірювальної техніки; вимірювання, аналізування та поліпшення; загальні положення; моніторинг та вимірювання; управління невідповідною продукцією; аналізування даних; поліпшення.

Література:

- ДСТУ ISO 9000-2001: Системи управління якістю. Основні положення та словник (2001). К.: Держстандарт України, 2001.*
- Михеев, В. Н., Товб, А. С. (2002) Международные и национальные стандарты по управлению проектами, менеджменту проектов и профессиональной компетентности менеджеров проектов. В сб. Трудов 2-ой Всероссийской практической конференции «Стандарты в проектах современных информационных систем». М., 2002. 33-37.*
- Процеси управління проектами: Навчально-методичний посібник (2012) / М. В. Гриньова, Н. М. Сас. Київ; Полтава: ФОП Болотін А. В.*
- Сахно, Є. Ю., Рябенко, А. В., Ясько, А. Г. (2006). Дослідження процесу розробки стратегії проекту. Актуальні проблеми економіки. 3. 85-91.*
- Казачковська, Г., Могильний, С., Глазова, Я. Управління проектами за міжнародними стандартами РМ ВОК. Режим доступу: <http://univector.net/30>*
- Фомичев, С. К., Скрябина, Н. И. (2002). Выбор, описание и улучшение процессов в системе менеджмента качества ИСО 9001:2000: Методы реализации процессного подхода. Вып. 10. М.: НТК “Трек”.*

РОЛЬ СОЦІО-КУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ФОРМУВАННІ ОСВІТЯНСЬКИХ МІЖНАРОДНИХ ПРАКТИК

О. Свідерська

Національний університет «Львівська політехніка»

sviderska.olja@gmail.com

Сучасний розвиток суспільства передусім відображає численні зміни у культурній традиції, котрі дещо змінюють наші уявлення про суспільний порядок, у порівнянні із попередньою модерною епохою. Сьогодні численні наукові дослідження спрямовані на вивчення чинників розвитку людини у суспільстві, зокрема її прав, свобод та ціннісних орієнтацій у громадянському суспільстві. Антропологія після набутого досвіду спілкування із первісними суспільствами переключила свою увагу на повсякденне життя сучасних спільнот, навіть на те, що називається «підприємницькою культурою», або на інші сфери, які здавались надто близькими та простими для аналітики (Маффесолі, 2018).

Одним із вагомих показників розвитку українського суспільства є його вибір щодо курсу розвитку освітніх практик, згідно із стандартами Європейського Союзу, тому у сфері управління закладами вищої освіти гостро постало питання про розширення й імплементацію міжнародного освітнього досвіду у новітню систему освіти України. Європейський вибір у напрямку реформи вищої освіти як основної стратегії державної освітньої політики посідає чи не найголовніше питання серед наукових дискусій, обговорень й суперечностей, адже система освіти пострадянського простору начинена такими стандартами, які не відповідають не тільки вимогам міжнародної освітньої арени, але й загалом цілого суспільства.

«У сучасному світі глобалізаційних цивілізаційних перетворень, пише В.Шейко, що привели до формування інформаційного суспільства, культура стає домінантою, яка визначає сучасний і майбутній розвиток людства. У цьому контексті культурологічні трансформаційні процеси набувають під час своєї еволюції суперечливого характеру. Активізується і процес становлення нового глобалізаційного типу культури, і стрімкий розвиток її національних форм. Рівень і ступінь розвитку культурологічних процесів визначає теперішнє й майбутнє буття...» (Шейко, 2009). У філософській традиції зустрічаємо трактування такого суспільства як «суспільство знань», логіка генезису якого визначається саме трансформацією соціально-економічних структур, на фоні яких відбувається стрімкий розвиток технологій і нових тенденцій у культурі. Власне, на думку І. Алексеєвої, з якою ми беззаперечно можемо погодитись, такі зміни відображаються на сутнісних інтересах людей, країн й народів, змушують переосмислити особистісну роль у мінливому, глобалізованому світі, заново визначати перспективи самореалізації нових можливостей, власних здібностей й талантів (Алексеева, 2009).

Інновації, знання, освіта, швидке розповсюдження технологічних здобутків та інформації стали невід'ємним елементом розбудови нової демократично-гуманістичної системи міжнародних відносин освітянської платформи. В глобальну епоху взаємозв'язок між культурою та технологією є центральним фактором комплексного аналізу проблем, котрі доводиться вирішувати очільникам влади. Адже, власне, взаємозв'язок культурних і технологічних факторів є однією із ключових характеристик транснаціональних відносин (Stepan, 2005).

Усвідомлення державною владою важливості проведення систематичних освітніх обмінів міжнародного значення, збагачення кожної зі сторін учасників таких обмінів, й рух до кращого використання світового культурного надбання, яке утворюється сукупністю національних культурних фондів, спричинило ряд змін в українській освіті, котрі відповідним чином повинні є одним із найбільш обговорюваних питань в наукових колах. Ю. Беляєв стверджує, що місія сучасного закладу вищої освіти полягає у розширенні міжнародного співробітництва, забезпеченні рівних умов для доступу професорсько-викладацького складу, науковців та студентів до міжнародних освітянських джерел, пропаганда досягнень університету за кордоном, сприяння розвитку міжнародної співпраці, удосконалення програм підготовки фахівців відповідно до вимог Болонського процесу, зміцнення міжнаціональних освітніх і культурних зв'язків. З одного боку, цьому сприяє глобальна тенденція інтернаціоналізації освіти у цілому світі, з іншого, – трансформаційні процеси і входження України у світовий економічний та освітній простір, шляхами якого і є співробітництво, партнерство та інтеграція (Беляєв, 2010).

Така глобальна тенденція, природньо, не може не позначитися на формуванні новітньої системи освітянських практик у контексті міжнародних відносин, слушно зауважує українська дослідниця Л. Петегірич. На її думку, враховуючи тенденції розвитку сучасної освіти і науки, процеси глобалізації та регіональної інтеграції, вітчизняні університети прагнуть здобути не лише національне визнання, але й високий міжнародний статус. Саме тому велика увага приділяється міжнародній діяльності як одному із пріоритетних напрямів розвитку університету, яка спрямована на інтеграцію навчального закладу до європейського та світового освітньо-наукового простору. Університети спрямовують свою діяльність на розширення та поглиблення міжнародних контактів, підвищення авторитету в світі, сприяють покращенню рівня кваліфікації викладачів і студентів шляхом координації науково-педагогічних контактів із відповідними інституціями за кордоном (Петегірич, 2014).

Якщо говорити про сучасні освітні практики, то варто наголосити й на тому, що сьогодні освіта й культурний простір зосереджені власне на тому, що глобалізація освітній й культурних обмінів, забезпечує не тільки розширення уявлень й отримання нових знань, але й водночас зумовлюють взаємообмін

досягненнями й збагачення різноманітних орієнтацій й загалом культур, котрі є частиною надбання цілого людства. Сьогодні людина, порівнюючи різноманітні культури, відчуває необхідність утримуватись від оцінкових суджень. Й попри фундаментальність егоїзму, котра притаманна їй від природи, простежується й іншій її бік – моральності, котрий змушує відчувати відповідальність перед членами своєї ж групи (Фукуяма, 1999). Така трансформація споживацьких цінностей у постматеріальні, де надголовними виступають соціальна відповідальність, справедливість, довіра й солідарність, котрі передусім простежуються у європейській соціо-культурній самобутності, формує надію й уявлення на те, що міцна й тривала співпраця університетів із міжнародними культурними й освітніми організаціями сприятиме поширенню нових культурних традицій, цінностей, виховуватиме толерантність і повагу серед нашого молодого покоління. Звідси можна робити висновок, що саме завдяки розвитку глобальної інформаційної цивілізації відбувається культурний сплеск в міжнародних відносинах, адже тепер ключовою цінністю стають не території і ресурси, а знання, технології, творчість, культурна самобутність та автентичність.

Отже, підсумовуючи викладене, можна сказати, що в сучасному світі все більшу роль відіграють гуманістичні, гуманітарні, інтелектуальні, інноваційно-новаторські чинники формування міжнародно-освітнього простору, а міжнародна співпраця у сфері вищої освіти сприяє розвитку тих радикальних змін, які відбуваються в міжнародному співтоваристві: глобалізації професійних знань, інтернаціоналізації процесів вищої освіти, демократизації навчальних закладів, тощо. Оскільки нами визначено, що міжнародна співпраця університетів є важливим чинником не тільки підготовки висококваліфікованих працівників, але й формування конкурентоспроможності не тільки ЗВО на теренах України, але й позицій самої держави на міжнародній арені, що в свою чергу забезпечується підтримкою різноманітних міжнародних симпозіумів, конференцій, грантів на навчання, дуальної освіти та ін.

Література:

- Алексеева И. (2009) Что такое общество знаний. Москва: Питер.*
- Беляев Ю. (2010) Міжнародні зв'язки як важливий напрям удосконалення управління університетом в умовах європейської освітньої інтеграції. Вища школа. 7–8. 18–27.*
- Маффесолі М. (2018) Час племен: занепад індивідуалізму у постмодерному суспільстві. Київ: «Кієво-Могилянська академія».*
- Петегиріч Л. (2014) Міжнародна співпраця університетів як невід'ємна складова трансформації вищої школи України у європейський освітній простір. Галицький економічний вісник. 45. 2. 45-50.*
- Фукуяма Ф. (1999) Доверие. Социальные добродетели и созидание благосостояния. Москва: Academia.*
- Шейко В. (2009) Культура та глобалізація: компаративістський аналіз. Культурологічна думка. Щорічник наукових праць. 1.73 – 79.*
- Stepan A. (2005) Ukraine: Improbable Democratic «Nation-State» But Possible Democratic «State – Nation» Post-soviet affairs. 24. 1. 279 – 308.*

ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛЯ У ВИМІРАХ ПОЛЬСЬКИХ ОСВІТНІХ ПРАКТИК

О. Семенов

Сумський ДПУ імені А.С.Макаренка

olenasemenog@gmail.com

У 2018 року на факультеті *Artes Liberales* у Варшавського університету (Республіка Польща) було реалізовано четверту фазу українсько-польського проєкту «Інноваційний університет та лідерство» (координатори: проф. Т. Фініков та проф. Р. Сухарські). Тему четвертої фази «Комунікаційні стратегії і відносини: університет – школа» було спрямовано, зокрема, на проведення актуальних тренінгів з питань якості польської реформи шкільної та вищої освіти, стандартизації підвищення кваліфікації й перепідготовки вчителів в університетах, співпраці вчителя та науковця, формування і розвитку ключових компетентностей майбутніх учителів і вчителів.

Вивчення польського досвіду посприяло вибору теми мікропроєкту «Створення ресурсного центру професійного розвитку учителя української мови і літератури», який презентували у Варшавському університеті.

Представимо проміжні результати діяльності ресурсного центру професійного розвитку учителя, який зумовлений важливістю комунікативної взаємодії «університет – школа» між учасниками освітнього процесу (викладачами, студентами, вчителями, старшокласниками, адміністрацією закладів), роботодавцями. Мета Центру – надавати освітньо-консультативну, інформаційно-дидактичну, дослідницьку підтримку вдосконалення ключових компетентностей учителів-словесників.

В основу положення і програми діяльності центру покладено напрацювання факультету *Artes Liberales* (декан – д-р. хаб. Роберт А. Сухарський), кафедри українознавства Ягеллонського університету (завідувач – проф. В. Мокрий), Педагогічних Студій (директор – д-р. хаб. Є. Ляцковські), ліцею імені Вітковського щодо академічної і шкільної дидактики, культури роботи з науковим і навчальним текстом, культури академічної комунікації, наставництва і педагогічного партнерства. На виконання завдань Центру працює науково-дослідна лабораторія «Академічна культура дослідника».

За фахово-методичним напрямом діяльності Центру проведено інтерактивні лекції, міждисциплінарні тренінги з актуальних освітніх технологій у навчанні української мови і літератури, майстер-класи спільно з кафедрами або лабораторіями СумДПУ: з розвитку критичного мислення (лабораторія медіакультури); використання цифрових технологій (кафедра інформатики).

Досвід Школи едукатії, «*Artes Liberales*», навчального курсу «Писання і публікація наукових текстів» Варшавського університету, Педагогічних студій, кафедри українознавства Ягеллонського університету щодо співпраці шкільної та академічної дидактики; культури академічного і шкільного тексту покладено

в основу дидактичного наповнення розробленої нами програми і посібника з української мови для профільного навчання учнів 10 класу.

Дослідницький напрям діяльності Центру спрямовували на вивчення актуальних питань мовно-літературної освіти, академічної культури, освітніх технологій особистісно-професійного розвитку вчителя-словесника, педагогіки партнерства, медіакультури і медіаграмотності. Означимо поточні результати.

Науково-дослідна лабораторія Центру «Академічна культура дослідника» спільно із Загальноукраїнським центром словникарства Українського мовно-інформаційного фонду НАН України готує проєкт «Словникова культура дослідника» (розробляємо комплекс вправ з української мови для уроків у 10-11 класах із використанням електронних словників та Національного лінгвістичного корпусу). Спільно із Сумським територіальним відділенням МАН України виконуємо проєкт «Основи академічної/наукової мовної культури» для вчителів - керівників наукових робіт слухачів МАН.

Відповідно до угоди з кафедрою соціально-гуманітарної освіти КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (кер. М. Жук), спеціалізованою школою I ступеня № 13 м. Шостки Сумської області (кер. В. Балицька) та Рожнівського ліцею «Гуцульщина» ім. Ф. Погребенника Івано-Франківської області (кер. О. Радиш) реалізуємо пілотний телекомунікаційний проєкт для учнів 1 класів. Мета - створити можливості для українського мовно-мовленнєвого розвитку учнів різних регіонів у форматі прямого онлайн-спілкування. Дослідження спрямовуємо на формування у школярів умінь слухати, сприймати інформацію, вести діалог, висловлювати власні думки, міркування, презентувати себе, ставити запитання, працювати в команді; формування у школярів та вчителів умінь партнерства; формування в усіх учасників освітнього процесу навичок онлайн-спілкування.

Експертну оцінку апробованих міждисциплінарних майстер-класів, навчальних дисциплін, заходів здійснюють стейкхолдери: здобувачі освітнього рівня магістр, бакалавр, студентське самоврядування, випускники факультету, роботодавці, академічна спільнота. Роботодавці-експерти акцентують увагу вали на більш детальному опануванні здобувачами практичної складової мовно-літературних дисциплін, основ інклюзії, формуванні умінь розв'язувати складні завдання і проблеми інноваційного та дослідницького характеру, умінь і навичок професійно-педагогічної комунікації державною та англійською мовами, конкретизації фахових компетентностей та програмних результатів навчання з урахуванням філологічних традицій Сумщини, сучасних тенденцій в академічному просторі. Побажання роботодавців враховані у змісті навчальних дисциплін, формулюванні програмних результатів навчання.

Отже, діяльність центру, що функціонує в рамках українсько-польського проєкту, сприяє освітній, освітньо-консультативній, інформаційно-дидактичній, дослідницькій підтримці вдосконалення ключових компетентностей учителя-словесника в умовах міждисциплінарного освітнього середовища на освітніх рівнях: бакалаврат – магістратура ЗВО – післядипломна освіта на засадах цінностей педагогіки партнерства і наставництва.

ПРОЄКТ ERASMUS+ KA2 DESTIN: ДОСВІД ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ З ЖУРНАЛІСТИКИ В УКРАЇНІ

К. Сіріньок-Долгарьова

Запорізький національний університет

sirinyok.dolgaryova@gmail.com

Європейська проектна культура, безперечно, стає частиною українського академічного середовища. Це підтверджує досвід Запорізького національного університету, який від 2017 року активно долучився до написання і реалізації проєктів за грантової підтримки різних напрямків програми Еразмус+, зокрема напрямків Жана Моне і КА2 (Співробітництво задля інновацій та обміну передовим досвідом – Розвиток потенціалу у вищій освіті).

Факультет журналістики Запорізького національного університету від 2018 року є партнером консорціуму в рамках програми Еразмус+ КА2, який утілює проєкт DESTIN – «Журналістська освіта задля демократії в Україні: розробка стандартів, доброчесність та професіоналізм» (Journalism Education for Democracy in Ukraine: Developing Standards, Integrity and Professionalism, номер проєкту: 598964-EPP-1-2018-1-UK-EPPKA2-SVHE-JP).

Метою проєкту є реформування навчальних планів факультетів журналістики 10 ЗВО України – 9 програм бакалаврату та 11 програм магістратури з журналістики (по 2 плани в кожному з 10 українських університетів-партнерів) та інституційний контроль якості академічних програм, щоб усі нові та переглянуті навчальні плани були зроблені згідно з Європейською рамкою кваліфікацій (EQF), відповідали Європейським стандартам доброчесності та професіоналізму, покращували залученість студентів до роботи в галузі, підготовку кадрів і працевлаштування, а також дозволили співробітникам та студентам розвивати міцні та стабільні зв'язки з європейськими журналістськими факультетами та асоціаціями. Крім цього, проєкт DESTIN націлено на покращення медіасередовища, в якому працюватимуть випускники факультетів журналістики: поліпшення рівня медіаграмотності ключових цільових груп, надання студентам-журналістам нових можливості залучати громадськість під час навчання та підвищення обізнаності громадськості щодо життєво важливої ролі журналістів у процесі захисту прав громадян (Інформаційний бюлетень, 2018).

Задля реалізації цієї амбітної мети університети-партнери на чолі з керівним партнером Університетом Бат Спа (Великобританія) виробили спільну програму дій щодо трансформації чинних освітніх програм з журналістики. Цьому сприяв і запуск роботи оновленого Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, яке влітку 2019-го року легітимізувало новий порядок акредитації освітніх програм українських ЗВО відповідно до десяти критеріїв якості, описаних у Положенні про акредитацію (Положення, 2019).

Після серії навчальних візитів українських партнерів до європейських вишів (Ліннейського університету в Швеції й Університету імені Адама Міцкевича в Польщі), українські ЗВО реформували свої навчальні плани відповідно до європейських вимог підготовки журналістів. Усі 20 партнерів, включаючи європейські професійні асоціації Мережу з журналістської етики (Великобританія) та Європейську асоціацію підготовки журналістів (Нідерланди) й українських роботодавців (зокрема, Громадське радіо) працювали над виробленням індикаторів якості журналістських програм. За основу було взято Тартуську декларацію Європейської асоціації підготовки журналістів (Тартуська декларація, 2013).

Таким чином, у рамках проєкту DESTIN було узгоджено параметри якості освітніх програм із журналістики (Толочко, 2019). Згідно цих індикаторів, програма повинна дати змогу студентам:

- 1) розуміти роль журналістики в суспільстві, усвідомлювати власну роль у журналістській діяльності, а також знати правові, етичні та інші регулятивні норми у сфері журналістики,
- 2) розвивати вміння, необхідні для роботи у різних медіа, висвітлення актуальних у суспільстві тем,
- 3) отримувати знання про низку питань і проблем із гуманітарних і соціальних наук,
- 4) навчитися організовувати і планувати свою професійну діяльність,
- 5) розвивати навички зі збирання, сортування, аналізу інформації з різних джерел,
- 6) вміти використовувати різні техніки сторітелінгу і презентувати контент в ефективному поєднанні слова, звуку і візуального наповнення,
- 7) вміти сприймати критику, бути самокритичним і відповідальним,
- 8) розвивати навички комунікації, роботи в команді, розв'язання складних проблем,
- 9) мати змогу розвивати менеджерські і організаційні навички з проєктного менеджменту, ухвалення незалежних рішень, дії в складних і неочікуваних ситуаціях,
- 10) розвивати свої дослідницькі компетенції задля внеску в оновлення (удосконалення) професії.

Було домовлено використовувати ці індикатори якості як універсальні критерії для оцінки сучасних освітніх програм із журналістики (як бакалаврського, так і магістерського рівня, враховуючи специфіку кожного освітнього рівня й унікальність кожної конкретної програми).

Таким чином, проєкт DESTIN триває. До кінця 2021 року українські університети-партнери мають пройти процес рецензування європейськими колегами (peer-review) своїх оновлених програм відповідно до встановлених критеріїв якості, а також розпочати викладання на цих програмах. Пілотування нових навчальних планів покаже, наскільки трансформації пасують

українським студентам та іншим стейкхолдерам – по завершенню проєкту планується детальний самоаналіз і фінальна конференція партнерів. А основні здобутки буде оформлено як національні рекомендації з покращення журналістської освіти в Україні.

Література:

Інформаційний бюлетень № 11. Опис проєктів програми ЄС Еразмус+ КА2. Проєкти співпраці: Розвиток потенціалу у сфері вищої освіти (англійською і українською мовами) конкурси 2015 р., 2016 р., 2017 р., 2018 р. (2018). Київ: Національний Еразмус+ офіс в Україні.

Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (2019, 11 липня). Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. 2019. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19>.

Толочко, Н. (2019). Учасники проєкту DESTIN переймали шведський досвід навчання журналістів. Офіційний сайт проєкту DESTIN. Режим доступу: <http://www.destin-project.info/uchasnyky-proektu-destin-pereimaly-shvedsky-dosvid-navchannya-zhurnalistiv>.

Tartu Declaration (2013). European Journalism Training Association. Available at: <https://www.ejta.eu/tartu-declaration>.

ПРОЄКТНИЙ СПОСІБ МИСЛЕННЯ В СТРУКТУРІ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ДІЛОВОЇ УСПІШНОСТІ ПІДПРИЄМЦЯ

Л. Тищенко

Маріупольський державний університет

pavil.2017@ukr.net

Сучасна модель соціальних відносин відкриває для особистості широкі можливості для реалізації власної активності в будь-якій сфері та в будь-якій безпрецедентній формі. Це означає, що такі поняття як «проектування», «проектна ідея», «проектний хід», «проектне мислення», «проектна культура» стали не тільки невід'ємною частиною повсякденного життя, але й необхідною умовою реалізації інноваційної, конкурентоспроможної та успішної діяльності в соціальній, професійній, діловій, творчій і інших сферах життя.

Трансформаційні тенденції сьогодення демонструють важливу закономірність: феномен проектування з площини соціальної філософії, соціології, наукової та технічної інженерії розповсюджується на інші сфери життєдіяльності. І, на сьогодні, ми спостерігаємо активний розвиток технологій соціального та соціально-психологічного проектування. Практикою життя та предметом науково-психологічних розробок виступають складні процеси проектування особистістю власного майбутнього та життя в цілому; професійного і кар'єрного зростання; проектування саморозвитку та особистісного становлення; проектування сфер соціального життя як площадки втілення власних ідей та мрій.

Дана соціальна тенденція актуалізує проблематику проектного способу мислення як необхідної складової в структурі будь-якої інновації. На наш погляд, найбільш наочно значущість розвиненої проектної форми мислення виявляється в сфері підприємництва, де в умовах високої конкурентності та насиченості ринку стійка позиція управління бізнесом забезпечується наявною когнітивною структурою як базовою умовою ефективності та успішності.

Відомо, що виникнення та існування будь-якого соціального об'єкту або процесу можливе за умов реалізації функції управління. Як свідомий та цілеспрямований вплив на систему в цілому або на окремі її ланки, управління забезпечує їх оптимальне функціонування та розвиток. Зростання ролі проектної форми мислення в структурі управлінської діяльності зумовлює необхідність виокремлення теоретичних і практичних аспектів цього феномену.

Традиційно, погляд на мислення як на психічний феномен розкриває єдність взаємопов'язаних та взаємообумовлених функцій: розуміння – цілепокладання – рефлексія – вирішення завдань. Але, нам здається, що лише трактовка мислення як самостійної окремої діяльності, створює умови для пошуку принципових відмінностей проектної форми мислення.

Відомо, що в структурі мислєдіяльності можна виокремити наступні функціональні блоки: змістовний, операційний та мотиваційний. На рівні

змістовного блоку проєктного способу мислення з'являється феномен погляду на певну задачу як на унікальну та інноваційну у вирішенні якої не може бути шаблонів та стандартних алгоритмів. Пошукова діяльність в структурі мислєдїяльності стає не просто ключовою, а єдино можливою та існує у формі випереджального відображення дійсності з можливістю її перетворення.

Операційний блок в структурі проєктного способу мислення функціонує, на наш погляд, з опорою на феномени «креативності», «варіативності», «генерування новизни», «прогнозування», «стратегіальності», «парадоксального конструювання». Пошукова інноваційна діяльність на цьому рівні виглядає як процес безперервного моделювання «нової дійсності».

Мотиваційний блок представлений особистими феноменами «ідеї», «місії», «інтересу», «свободи вибору засобів та шляхів реалізації власного задуму», «готовністю діяти в умовах невизначеності». Пошукова діяльність у цьому випадку спрямована на відчутний результат та «приправлена» захопленням.

Саме таке «наповнення» функціональних блоків мислення забезпечують його якісно іншу – проєктну форму існування.

Проаналізувавши можливості ментальних (когнітивних) карт особистості як інструменту мислення, ми дійшли висновку, що вони відображають природний спосіб мислення, притаманний тій чи іншій людині. Тому ми використовували їх для пошуку відмінностей у способі та структурі мислення управлінця як носія організаційної ідеї, менеджера як виконавця операційних управлінських завдань та підлеглого, який функціонально виконує прийняті управлінські рішення.

Розгляд ментальних моделей управлінця як чинника реалізації ефективного управління показав, що управлінське мислення завжди системно; долає догматичні схеми пізнання; характеризується здатністю до аналізу, причому в процесі пізнавальної діяльності відбувається уявне розчленування об'єкту пізнання на системні компоненти; існує у формі понять; припускає знання правил синтезу, який здійснюється на основі визначення суттєвих зв'язків між елементами системи. Як професійний інтелектуальний інструмент, мислення управлінця (на відміну від менеджера) має чітко виражений активний проєктно-конструктивний характер. Крім того, воно відрізняється точністю, ясністю, послідовністю і системністю, адже специфіка управлінської діяльності вимагає високого рівня рефлексії.

Визначення психологічних особливостей управлінської діяльності показує, що суть професіоналізації управлінця (з точки зору психології) полягає в опануванні ним, в першу чергу, здатності до проєктного способу мислення. Інші ж важливі завдання, пов'язані з розвитком управлінської майстерності та формуванням психологічної готовності до ефективною і результативною управлінської діяльності є обов'язковими, але другорядними.

Отже, можна стверджувати, що проєктний спосіб мислення як ознака управлінського професіоналізму стає важливою умовою досягнення організаційних результатів та успіху.

Література:

- Безпалько, О. В. (2010). Соціальне проєктування: навч. посіб. Ун-т ім. Б. Грінченка, Ін-т психології та соц. педагогіки. К.: [б. в.].
- Білик, Н. І. (2010). Самопроєктування розвитку професіоналізму фахівця в системі підвищення кваліфікації регіону. Теорія та методика управління освітою: електронне фах. вид. 5. Режим доступу : <http://tme.umo.edu.ua/docs/5/11bilhqr.pdf>
- Качеровська, Т. В. (2005). Навчально-ігрове проєктування у професійній підготовці майбутніх менеджерів організацій: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського. Одеса.
- Мельниченко, А. А. (2012). Соціальна інженерія як фактор забезпечення стійкого розвитку соціальних систем. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». 1. 73-78. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VKPI_soc_2012_1_16.pdf.
- Смульсон, М. Л. (2010). Design of distance environments of self-development under new computer technologies Актуальні проблеми психології, 7 (8). 215-225.
- Рубинштейн С. Л. (2008). О природе мышления и его составе. Психология мышления/ Под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, В. А. Спиридонова, М. В. Фаликман, В.В. Петухова. М.: АСТ.
- Тищенко, Л. В. (2017). Психологічна структура ментальної моделі управління як чинник еко-орієнтованої управлінської діяльності. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Житомир: «Вид-во ЖДУ ім. І. Франка». Т. VII. Екологічна психологія. 44. 265-273.
- Tyshchenko, L., Bondar, T. (2018). Gender aspects of professional competences in managing business. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Психологія». 65. Харків. 65-69.
- Ткач, Т. В. (2013). Методологія проєктування соціальних систем. Інституціональний вектор економічного розвитку; Institutional Vector of Economic Development: збірник наукових праць МІДМУ «КПУ». Мелітополь: Вид-во КПУ. 6(1). 205-217.
- Чепелева, Н. В. (2013). Дискурсивні засоби самопроєктування особистості. Психологія і педагогіка: наукові записки Національного університету «Острозька академія». 2013. 24. 7-11.
- Щедровицький, Г. П. Мышление – Понимание – Рефлексия. М.: Наследие ММК, 2005..
- Ячний, А. М. (2008). Содержание и перспективы социальной инженерии. Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. 795. 21. 68-71.

ВПЛИВ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ НА ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЮ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Т. Федотова

Дніпровський національний університет ім. О. Гончара

feduy@ukr.net

Сучасний ринок праці вимагає підготовки компетентних висококваліфікованих фахівців, здатних до саморозвитку і швидкої перекваліфікації. Ці вимоги можливо задовольнити через впровадження сучасних мережових технологій і компетентнісного підходу в процес професійної підготовки. Процес інформатизації сучасного суспільства істотно трансформує сферу освіти і веде до її інноваційного розвитку за рахунок впровадження різних технологій.

Освітня інтеграція інноваційного типу на сучасному етапі орієнтована на використання інформаційно-комунікаційних технологій, мережових сервісів, простору Інтернет, дистанційного спілкування, стирання меж між країнами, що дозволяє значно підвищити ефективність сучасної педагогіки і якість підготовки фахівців в усіх сферах освіти.

Мережеві технології базуються на поєднанні дистанційних та інформаційних технологій, реалізованому на базі комп'ютерних мереж і мережі Інтернет.

Тенденції розширення можливостей вибору курсів і режиму отримання знань, розвиток так званих «дистантних» технологій, які не передбачають постійного відвідування закладу, в США, Австрії, Греції і Румунії отримали поширення ще в 1990-х роках, тоді як на пострадянському просторі вони були поодинокими випадками (Ващенко, Жебровський, 1999).

На сучасному етапі освіта і знання стають трансграничними і транснаціональними явищами. Єдиний світовий освітній простір формується шляхом зближення освітніх систем в різних країнах і через визнання документів про утворення інших країн. Єдиний простір вищої освіти сприяє мобільності студентського і викладацького складу і в той же час виступає передумовою формування загального освітнього простору. Академічна мобільність у свою чергу є одним з найважливіших чинників інтеграції національних навчальних закладів і наукового середовища в міжнародний освітній простір. В зв'язку з цим першочерговим завданням виступає створення умов для підвищення рівня мобільності студентів як носіїв інноваційно-професійної інформації і збільшення співпраці університетів щодо створення спільних проєктів, які також сприяють обміну інформаційними потоками на світовому рівні і в загальному науково-освітньому просторі.

Академічна мобільність як найбільш розвинена форма інтернаціоналізації освіти сприяє інтеграції індивіда і університету в міжнародне академічне

співтовариство у рамках глобального освітнього простору. Вона забезпечує доступ до освітніх досягнень і досвіду провідних країн світу, ефективних міжнародних освітніх проєктів і дослідницьких можливостей, сприяє розвитку інтеркультури, збільшує шанси на професійну самореалізацію на ринку праці.

У науковій літературі виділяється внутрішній і зовнішній рівні інтернаціоналізації університетської діяльності в рамках реалізації спільних проєктів (Сбруєва, 2008).

Перший рівень можна вважати підготовчим для виходу на другий рівень. Він має на увазі включення в зміст освітньої і наукової діяльності університетів міжнародних аспектів і стандартів. Після цього процесу університет готовий до виходу на міжнародний рівень університетів як суб'єкт освітньої, наукової, господарської діяльності.

Відомий український дослідник проблем сучасної освіти А. Сбруєва називає перший аспект «домашньою» інтернаціоналізацією, яка територіально обмежується конкретним закладом вищої освіти і не вимагає перетину кордонів. Справжня інтернаціоналізація починається тоді, коли університети стають суб'єктами діяльності на міжнародному рівні, коли має місце перетин міждержавних кордонів студентами, викладачами, науковими і адміністративними працівниками університету, коли стають потужними фінансові потоки між суб'єктами освіти різних країн і розвивається торгівля освітніми послугами.

Зростання міграційних потоків між країнами, і в першу чергу трудових ресурсів, зумовило зростання потреби у визнанні дипломів, що викликало необхідність формування єдиних освітніх стандартів, уніфікації навчальних проєктів і освітніх систем. Ці аспекти привели до активізації інтеграційних процесів у сфері освіти. У Європі вони почалися ще в 1980-х роках, а на сучасному етапі тривають у рамках Болонського процесу, початого в 1999 році з прийняття Болонської декларації європейськими країнами.

Серед результатів Болонських реформ слід зазначити мобільність наукових кадрів, викладачів і студентів закладів вищої освіти, яка передбачає обмін досвідом і відповідно спілкування іноземною мовою з представниками інших культур (Байденко, 2009).

Обмін і взаємодія згідно Болонської декларації та інших міжнародних освітніх угод включає створення можливостей для ознайомлення з навчальними програмами, методичними матеріалами, засобами моніторингу і забезпечення якості навчального процесу (або обміну ними).

У більшості європейських країн інтеграційні процеси в освітній сфері здійснюються шляхом розробки проєктів міжнародної академічної мобільності завдяки міжнародному партнерству, співпраці між представниками професорсько-викладацького складу університетів і т. п.

Слід зазначити, що в Східно-європейському регіоні ситуація з академічною мобільністю наукових кадрів є ще гіршою, ніж серед

студентського складу: університети не фінансують стажування викладачів в провідних ЗВО, поїздки по обміну досвідом практично не координуються і не фінансуються державою. Незначна кількість наявних потоків відбувається на рівні окремого університету за укладеними двосторонніми угодами. Проте це відбувається епізодично і часто носить односторонній характер, оскільки закордонні університети можуть профінансувати перебування своїх фахівців за кордоном, а вітчизняні намагаються здійснювати це за рахунок приймаючої сторони. Не розробляються спільні з провідними європейськими університетами проекти щодо підготовки фахівців, загальні наукові програми мають поодинокий характер.

Таким чином, можна виділити три основні проблеми розвитку міжнародної академічної мобільності викладачів:

- стажування викладачів і обмін досвідом у багатьох країнах координується і фінансується державою і ЗВО на низькому рівні;
- незначна кількість спільних програм підготовки фахівців і наукових проєктів з провідними університетами;
- не ведеться постійний моніторинг і діяльність щодо укладання міжуніверситетських двосторонніх договорів про обмін кадрами.

Академічна мобільність повинна з часом трансформуватися в мобільність підготовленого фахівця на ринку праці, закладаючи індивідуальні якості його професійної, соціальної, кваліфікаційної та інших видів мобільності, своєчасно створювати сприятливі умови для підвищення отриманого їм освітньо-кваліфікаційного рівня і самоосвіти (реалізація концепції безперервної освіти впродовж життя, «Я-освіта», «Я-концепція», «Я-професіонал»).

Сьогодні, коли відбувається модернізація і глобалізація освітнього середовища, що надає науці і освіті трансграничний і транснаціональний характер, актуалізуються питання підвищення активності міжнародної співпраці університетів у веденні проєктної діяльності, яка дозволяє створити єдиний освітній простір.

Література:

- Болонский процесс: европейские и национальные структуры квалификаций (книга-приложение 2) / под науч. ред. В. И. Байденко. – М.: Исслед. центр пробл. кач-ва подгот. спец., 2009. – 220 с.*
- Ващенко Л. М., Жебровський Б. М. Школа зарубіжжя: шляхи реформ. - К., 1999. - 152 с.*
- Сбруева А. А. Глобальные и региональные тенденции развития высшего образования в условиях построения общества знаний: Препринт. - Сумы: СумГПУ им. А. С. Макаренкао 2008. - 80 с.*

**ЗАПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ COMMUNITY POLICING –
«ПАРТНЕРСТВО ЗАРАДИ СПОКОЮ»
В ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ**

Т. Філіпенко

*Маріупольський державний університет,
tatkafili@gmail.com*

А. Філіпенко

*Донецький юридичний інститут МВС України
filipenkodli@gmail.com*

Повноцінний розвиток Української держави неможливий без створення стійкої й ефективної системи внутрішньої безпеки, однією з центральних ланок якої є Національна поліція України. Реформування Національної поліції України та інших правоохоронних органів повинно змінити їх репресивну модель у демократичну Європейську модель, направлену на служіння та захист прав, свобод і законних інтересів громадян, забезпечення публічної та внутрішньої безпеки.

Законом України «Про Національну поліцію» визначено необхідність встановлення виключно партнерських засад взаємодії поліції і населення. Згідно з основними принципами, діяльність Національної поліції здійснюється на засадах партнерства в тісній співпраці з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями і спрямована на задоволення їхніх потреб. З метою визначення причин та/або умов учинення правопорушень планування службової діяльності органів і підрозділів поліції здійснюється з урахуванням специфіки регіону та проблем територіальних громад.

Виходячи із соціального призначення поліції як сервісної служби, персонал поліції має орієнтуватися на реалізацію стратегії Community Policing – «партнерство заради спокою» (стратегії, апробованої в країнах англосаксонської правової системи), а також виявленні інноваційних форм діяльності поліції щодо формування безпечного суспільного простору (Community Policing, 2013).

Засновником концепції роботи поліції з населенням вважають Тома Поттера (Tom Potter), колишнього керівника поліції Портленда (США). Основні її принципи він розробив, коли був ще молодим поліцейським, ходив в обходи та спілкувався з мешканцями свого району (Making the Difference Together, 1992). Він зрозумів, що залучення населення до процесу забезпечення правопорядку створює відчуття спільної відповідальності і поваги один до одного. Протягом багатьох років служби в поліції, Поттер вводив та розвивав механізми поліцейської діяльності, орієнтованої на громаду. Однією з його ініціатив було створення піших патрулів, щоб поліцейські ближче контактували з громадою. Зрештою, ставши мером Портленда, він побудував платформу з

питань Community Policing – стратегії поліції, яка передбачає активну взаємодію поліцейських з місцевим населенням (Community Policing, 2015).

У той же час, в основу концепції Community Policing лягли «9 принципів роботи сучасної поліції» укладені Робертом Пілом, видатним британським політичним діячем. Ще в 1829 році як міністр внутрішніх справ Британії Роберт Піль, на протипагу існуючій до цього приватній поліції, створив у Лондоні муніципальну поліцію, діяльність якої, базувалась на попередженні злочинів і регулярному патрулюванню. Поліцейські керувалися розробленими Пілом вищезгаданими «9 принципами Піля». Один з найважливіших досі принципів говорить: «В усі часи поліція має підтримувати зв'язок з громадськістю, адже згідно з історичною традицією, поліція і є громадськістю, а громадськість – поліцією; поліція – це лише представники громадськості, яким платять, аби ті присвячували повний робочий день тим обов'язкам, які покладаються на кожного громадянина в інтересах добробуту громади» (Peels Robert, 2014).

У західних країнах підхід Community Policing вкрай популярний, адже він дає можливість ефективно гарантувати безпеку в громадах. Зокрема, цей підхід працює в Бельгії, Болгарії, Данії, Чехії, Німеччині, Італії, Латвії, Литві, Польщі, Великій Британії тощо. Ідея полягає в тому, що поліція у своїй роботі орієнтується на запити та потреби громад, шукаючи локальні рішення для локальних проблем. Одночасно члени громади самі беруть активну участь у створенні безпечного середовища: інформують поліцію про злочини, допомагають у превентивній роботі, наглядають за власними будинками тощо. А представники місцевої влади, у свою чергу, формують програми безпеки, спираючись на очікування населення, а також створюють безпечну інфраструктуру.

Підхід Community Policing має переваги для кожної сторони. Громада отримує можливість брати участь у роботі поліції та впливати на місцеву політику у сфері безпеки. Місцева влада завойовує довіру населення, а також більш привабливу для інвестицій територію. Поліція має додаткові ресурси – людей та інформацію, – а також підтримку громади. Усі разом вони отримують безпечне місто, містечко, селище.

Ефективність діяльності органів поліції, рівень професійної компетентності поліцейських впливають на громадську думку про роботу поліції загалом. Адже у законі прописано, що рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції. За словами О. М. Балинської, така позиція законодавця виглядає цілком закономірною, адже повсякденна діяльність поліції протікає на очах у населення, і авторитет та довіра поліції багато в чому залежить від поведінки її співробітників при спілкуванні з людьми (Балинська, 2017).

Отже, Стратегія «партнерство заради спокою» розрахована на усвідомлення поліцейськими необхідності налагодження взаємодії з населенням, ґрунтованої на двох основних пріоритетах:

- консультації – вивчення думки населення з метою подальшої оцінки ефективності поліцейської діяльності, обов'язкове урахування потреб територіальних громад;

- співробітництво – співпраця заради досягнення спільних цілей по досягненню правопорядку в країні.

Слід констатувати, що до цього часу в нашій державі розвиток співробітництва правоохоронних органів з громадянами відбувався спонтанно, без належної організації і системного підходу. Заходи щодо залучення громадськості до правоохоронного процесу проводилися, як правило, внаслідок гучних і резонансних подій із масштабними негативними наслідками для суспільного життя. Позитивним прикладом партнерства поліції (насамперед поліцейських патрульної поліції) і громадськості є спільна діяльність з громадськими формуваннями, які вже тривалий час функціонують на підставі Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону».

Проекти Community Policing в Україні підтримуються багатьма міжнародними структурами, так, наприклад, Міжнародний фонд «Відродження» розвиває ініціативу «Безпечна громада».

В Україні одним із перших проєктів став «Шкільний офіцер поліції», його впровадження почалося ще до офіційної презентації Community Policing. Проєкт працює в усіх містах, де працює патрульна поліція. «Шкільних офіцерів» відбирають на основі внутрішнього конкурсу і співбесіди та закріплюють за певними районами міста, де вони і проводять презентації для дітей за запитом шкіл. Шкільні офіцери розповідають учням про права дитини, правила дорожнього руху, домашнє насильство, торгівлю людьми, про завдання та роль поліції, про соціальні проєкти тощо. Цю роботу, крім українських міністерств і організацій, підтримують ЮНІСЕФ та Консультативна місія ЄС. Шкільні офіцери не лише проводять групові заняття, а й спілкуються з учнями індивідуально та здійснюють превентивну роботу.

Отже, поглиблення партнерської взаємодії поліції і громадськості є могутнім чинником розбудови правової держави і ствердження громадянського суспільства. Напрямами покращення цього соціально-правового інституту є: закріплення у тексті Закону України «Про Національну поліцію» визначення поняття, змісту та форм партнерства поліції і населення.

Крім того, співпраця із населенням потребує зміни діяльності органів поліції, коли пріоритету набуває не реагування на кримінальні прояви, а участь у вирішенні усього комплексу проблем, які мають у населення конкретної місцевості у сфері дотримання закону. Від поліції очікується прояв інтересу не лише до інформації, яка стосується правопорушень, але й до потреб громадян, їх проблем та ускладнень стосунків, які складають підґрунтя для загострення криміногенної ситуації.

Література:

- Балинська, О. М. (2017). *Нормативна основа співпраці поліцейського та громадян в Україні. Сучасні стратегії та перспективи оптимізації взаємодії поліції і населення в соціумі: матеріали круглого столу, 23 листопада 2017 р. Львів: ЛьвДУВС. 7-12.*
- Community Policing (CP) (burgernahe Polizeiarbeit). (2013). Режим доступу: <http://www.sozialwiss.uni-hamburg.de/publish/IKS/MasterStudiengangKriminologie/materialien/lehne/220513.pdf>.
- Community Policing або поліцейська діяльність спрямована на громаду. (2015). Режим доступу: <http://police-access.info/2015/07/community-policing-abo-politseyska-diyalnistoriyentovana-na-hromadu>.
- Making the Difference Together / Portland Police Bureau Community. (1992). Режим доступу: http://www.popcenter.org/library/unpublished/CaseStudies/133_Portland_Police_Bureau_Community_Policing_Profile.pdf.
- Peels, Robert (2014). *Nine principles of policing.* Режим доступу: <http://www.nytimes.com/2014/04/16/nyregion/sir-robert-peels-nine-principles-of-policing.htm>

ПРОЄКТНИЙ ФОРМАТ ПЕРЕХОДУ НА КОМПЕТЕНТНІСНУ МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Т. Франчук

Кам'янець-Подільський національний університет

franchuk.kpnu@gmail.com

Проектні технології традиційно трактуються в освіті як інноваційний підхід до організації навчальної діяльності, умова реалізації її особистісно зорієнтованої парадигми. Не применшуючи значення відміченої функції, важливо сконцентрувати увагу на дослідженнях можливості цієї технології у більш широкому контексті через алгоритми системних реформаційних процесів, починаючи від макrorівня, завершуючи мікрорівнем за логікою: держава, регіон, навчальний заклад, освітній простір кожного його учасника (за типом: система в системі, проєкт у проєкті).

Закономірно, що інтеграція в європейський освітній простір визначила фундаментальну спрямованість розвитку національної освіти, її орієнтованість на компетентнісну модель випускника, в основі якої – комплексність характеристик, що інтегрально визначають його готовність до ефективної практичної діяльності. Особистісна орієнтованість освітнього процесу є безальтернативною умовою формування професіоналізму спеціаліста на основі «Я-концепції», а відтак і персоніфікованої траєкторії професійного становлення. Отож, від європейського проєкту розвитку сучасної освіти – до індивідуального проєкту професійного становлення кожного студента – парадигма у рамках і контексті якої слід осмислювати всі складові системи, визначати пріоритети перспективного розвитку.

Довести правомірність означеного статусу проєктної технології можна через порівняння головних ознак моделей компетентнісної та проєктної освіти як систем з тим, аби співвіднести їх реальні та потенційні можливості, їх кореляційні детермінанти щодо забезпечення реалізації базових цілей освіти. Ми проаналізували значну кількість визначень понять «проєкт», «освітній проєкт», «проєктна технологія» (Джонс, 1986; Колесникова, 2005; Ткач, 2008; Guide, 2000) і систематизували ознаки, які є актуальними для розуміння загальних тенденцій для формування проєкту в рамках реформування освітніх систем різних рівнів. Головні характеристики: унікальність процесу, пов'язана з абсолютною об'єктивацією конкретного комплексу умов; контрольованість процесу через адекватність діагностичних замірів; тимчасовість проєкту, що буде потребувати оновлення у зв'язку зі зміною умов; комплекс взаємопов'язаних дій з абсолютною підпорядкованістю на досягнення результату за чітким комплексом критеріїв. Для компетентнісної моделі освіти характерні: цілеспрямованість, практикоорієнтованість, прогнозованість, особистісна орієнтованість, які у комплексі спрямовані на формування компетентностей, що визначають інтегральну здатність спеціаліста до

ефективної професійної діяльності в умовах, які постійно змінюються. Тобто компетентнісна освіта передбачає кожний раз створення унікального освітнього проєкту (макро, мезо, мікро) відповідно до конкретних умов, який є мобільним динамічним утворенням і оперативно реагує на зміну освітньої ситуації та її суб'єкта (індивідуального чи групового його автора і реалізатора).

Вважаємо, що однією з найбільш значущих проблем проєктних технологій в освіті (на відміну від соціально-економічних галузей) є аспектність, ситуативність, епізодичність підходів до їх використання, які закономірно у кожній конкретній ситуації дають свої позитивні ефекти, що вимірюється у визначених показниках якості, однак вони не означені системністю та перспективністю практичної імплементації. Також спостерігається формалізм застосування цих технологій як реакція на вимоги підвищення рівня інноваційності освітньої діяльності (проєкт заради проєкту, а не як засіб розвитку конкретних компетентностей студента).

Загалом же у системному плані проєкт є безальтернативною логікою: а) формування цілісного освітнього простору (Франчук, 2009); б) розробки індивідуальної освітньої траєкторії студента; в) реформування освіти, особливо коли йдеться про кардинальну зміну освітньої формули: з інформаційно-репродуктивної на компетентнісну, яка закладає принципово новий формат взаємовідносин його суб'єктів. Зміни таких масштабів надають підстави для визначення проєктної технології як системотвірної, що забезпечує цілеспрямованість, поетапність, прогнозованість змін, орієнтованість на результатну складову, що вимірюється адекватним діагностичним інструментарієм. Проблема особливо актуальна в ситуації проєктування самого процесу переходу на компетентнісну модель освіти (перехідний етап як система, що проєктує поетапність поступу від цілі до прогнозованого результату), головними механізмами якої є інтеграційні процеси в рамках взаємозалежних систем, які продукують цілісний освітній простір з адекватною структурізацією всіх його суб'єктів, актуалізацією системи підпорядкувань, супідрядних взаємовідносин, (зв'язків та залежностей).

Важливою ознакою компетентнісної освіти є структурізація освітніх просторів і такий алгоритм їх взаємозалежності та взаємодії, відповідно до якого кожний наступний більш обмежений простір проєктується в рамках попереднього, використовуючи його інваріантні, спільні для всіх позиції та наданий «коридор свобод» для творення на його основі власного, більш локального, враховуючи конкретні умови, потенційні можливості розвитку. Вибудовується адекватна логіка залежностей та підпорядкувань: від загального до конкретного, в системі професійної освіти – до студента, як суб'єкта освітньої діяльності, який специфікує та індивідуалізує свою освітню траєкторію, фактично є автором/співавтором її творення у рамках особистісно орієнтованої освітньої системи. У цьому контексті саме студент є ціллю системи/проєкту, по відношенню до якого всі компоненти, як і система в

цілому, трактуються як засоби, що реалізують організаційні, спонукальні та інші функції. Головним критерієм якості системи є «Випускник» як фінальний результат її функціонування, відповідно оцінюючи сприятливість, конструктивність наданих студенту умов та можливостей.

На цьому шляху особливо важливо актуалізувати принцип інтерактивності процесу проектування освітнього розвитку всіх рівнів, який полягає у посиленні відкритості, форм взаємодії з іншими взаємозалежними системами, подоланні автономності функціонування та розвитку освітніх систем, а також інформаційно-директивного принципу впровадження інновацій, визначених «зверху» (як от міністерством), і часто незрозумілих реальним організаторам навчального процесу. Нівелювати означене протиріччя можна виключно за умови реального долучення до процесів безпосередніх учасників освітньої діяльності, а також дієвих механізмів забезпечення автономності розвитку кожної наступної підсистеми. На практиці це виглядає як позиціонування кожного етапу оновлення моделі освітньої системи як проєкту, до творення (обговорення, коректування) якого мають можливість долучитись усі стейкхолдери, розуміючи, що наступним етапом є адаптація створених концепцій, моделей до локальних систем, прийнявши інваріанти загальної. В такий спосіб у рамках творення проєкту і його практичної імплементації буде активуватися інтерактивна діяльність як по-горизонталі – в рамках системи відповідного рівня, так і по-вертикалі, взаємодіючи з взаємозалежними структурами різних типів підпорядкувань.

До прикладу, в рамках інноваційного розвитку освітньої установи, як от університет, на основі прийнятої концепції та програми можна запрограмувати комплекс освітніх проєктів різних рівнів (у тому числі метапредметних, міжгалузевих, між інституційних), які допоможуть не лише структурувати цей складний процес, а і долучити до нього всіх суб'єктів освітньої діяльності відповідно до сфер професійного інтересу та готовності до науково-освітньої діяльності. У такий спосіб не лише реалізується формула «навчання через дослідження», а і нівелюється тенденція до збільшення кількості досліджень як студентів, так і викладачів, які частіше проводяться як самоціль, самоцінність, формальне виконання задекларованих функцій безвідносно до сфери їх практичної імплементації. Також складно переоцінити цей вид діяльності як чинник формування цілісного освітнього простору та колективного його суб'єкта – команди соціально та професійно згуртованих фахівців, злагоджено працюючих на розвиток системи, забезпечення її конкурентоспроможності.

Отже, актуальність проєктної технології визначається необхідністю переходу на компетентнісну систему освіти, домінантними характеристиками якої є: особистісна орієнтованість, яка завжди буде задавати стандарти освітнього процесу як унікального, детермінованого особистісними здібностями та реальними можливостями кожного суб'єкта освітньої діяльності; компетентність як результатна основа навчання, яка також буде

унікальною, оскільки трактується як готовність до діяльності на основі симбіозу необхідних знань, умінь, цінностей, особистісних якостей, які кожний раз будуть характеризуватися унікальністю комбінацій, інтегрованістю професійного, соціального, життєвого; індивідуальність освітньої траєкторії, що позиціонується як науковий проєкт, суб'єктом створення якого є сам студент. Проєктний підхід може слугувати альтернативою традиційному реформуванню освіти, відповідно до якого домінують формальні зміни, зокрема, модернізації форми безвідносно до сутнісної основи, змісту. Він може протидіяти таким деструктивним процесам як: а) упровадженню інноваційних змін на інформаційно-директивній основі, які «вступають в конфлікт» з реальною освітньою традицією, інспіруючи процеси імітаційних змін: розвиток за типом Greenfield – «створення з нуля» замість Brownfield (software development – «розвиток того, що вже є»); б) аспектності освітніх реформ як намагання реформувати один сегмент системи безвідносно до інших, які прямо чи опосередковане взаємопов'язаними та взаємозалежними; в) об'єктності позиції педагогів у реформаційних процесах як стосовно оновлення освітньої системи навчального закладу, так і в її контексті модернізації власної професійної діяльності та ін.

Література:

- A Guide to the Project Management Body of Knowledge (2000). PMI Standards Committee*
 Джонс, Дж. К. (1986). *Методы проектирования: пер. с англ. 2 изд., доп.* Москва: Мир.
 Колесникова, И. А. (2005) *Педагогическое проектирование: Учеб. пособие для высш. учеб. заведений* Москва: Издательский центр «Академия».
 Ткач, Т. В. (2008) *Освітній простір особистості: психологічний аспект: Монографія.* Інститут ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ; Запоріжжя.
 Франчук, Т. Й. (2009) *Цілісний освітній простір: педагогічні основи його формування: Монографія.* Кам'янець-Подільський національний університет.

ПРОЄКТУВАННЯ SMART-ПІДПРИЄМСТВА СФЕРИ ПОСЛУГ

А. Чайкіна

Національний університет

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

alinachaikina@ukr.net

Сучасний розвиток науки і техніки, глобалізаційні зміни та відхід від традиційних методів ведення підприємницької діяльності актуалізує необхідність визначення новітніх засад орієнтування господарської діяльності на застосування смарт-підходу (SMART- approach).

Перехід до Індустрії 4.0, а також виокремлення нових підходів до визначення підприємств як-то смарт-ферма (Smart Farm), смарт-виробництво (SMART production) та загалом смарт-підприємство (SMART-enterprise) передбачає зміну наукових та практичних підходів до організації підприємницької діяльності в сучасних умовах господарювання. Вітчизняні вчені та практики лише розпочали процес акумулювання знань щодо визначення смарт-підприємств, формування теоретично-методичної бази із реалізації ключових завдань концепції розвитку економіки та суспільства «Індустрія 4.0», яка була репрезентована широкому загалу на 46-му Всесвітньому економічному форумі в Давосі в січні 2016 р. (Ящишина, 2018). В англomовному середовищі вченими використовуються також такі терміни «промисловий інтернет» (Industrial Internet), «промисловий інтернет речей» (Industrial Internet of Things), «смарт-промисловість» (Smart Industry), «віртуальне підприємство» (Virtual Corporation).

Більшість з них розглядають смарт-підприємства виробничої сфери, агробізнесу чи ІТ-компаній. Проте, необхідно також приділяти увагу і підприємствам сфери послуг, оскільки вони не тільки задовольняють попит населення та складають більшу частку діючих підприємств, але й наповнюють бюджет регіону, надають нові робочі місця населенню. Підприємства сфери послуг, які відносять до постіндустріального економічного устрою, складають в економічно розвинутих країнах основну частину економіки. В Україні підприємства сфери послуг складають більше 60%, інші – це підприємства промисловості та сільського господарства.

У найбільш загальному значенні, розглядаючи поняття «смарт-підприємство» мають на увазі концепцією «цифровізації» промислових виробництв (Teresko, 2007) із метою покращення їх операційної та бізнес-ефективності. «Розумні» виробництва, «розумні» заводи, «розумні» підприємства як поняття використовується в різних сенсах залежно від сфери діяльності. Іноді під смарт-підприємством розуміється будь-яка роботизована система виробництва, яка визначає виняткові характеристики швидкості роботи, точності або продуктивності.

Пропонуємо для розгляду підприємств сфери послуг опиратись на дві категорії як «смарт-підприємство» та «віртуальне-підприємство», оскільки саме ці поняття характеризують їх діяльність в сучасних умовах. Як смарт-підприємство суб'єкти господарювання, що надають послуги, мають на меті формування стійких конкурентних переваг та отримання позитивного фінансового результату від своєї діяльності. Кожне підприємство намагаючись перевершити конкурентів застосовує інноваційні підходи до адаптації власної діяльності під потреби споживачів, а також під швидкозмінне зовнішнє середовище. Відповідно смарт-підприємства сфери послуг мають застосовувати принципи смарт-підходу, а саме: адаптивність, динамічність, інноваційність, саморозвитку та часової гармонійності для досягнення бажаних результатів.

З іншого боку, підприємства сфери послуг не прив'язуються до певного місця розташування, часто здійснюють свою діяльність лише з використанням мережі інтернет. Вони можуть створювати гнучку, географічно розподілену сукупність підприємств, яка найбільш пристосована для швидкого виведення на ринок нових продуктів і послуг, підвищення її конкурентоспроможності та оперативної поставки на ринок. Саме тому, слід також при проектуванні підприємства сфери послуг застосовувати також поняття «віртуального підприємства». Найважливішою характеристикою такого підприємства (Бойченко, 2013) є гнучка та адаптивна мережева структура, яка не існує в реальному фізичному просторі, а створюється шляхом інформаційної інтеграції ресурсів партнерів. При цьому віртуальне підприємство об'єднує цілі, культуру, традиції, ресурси, традиції і досвід кількох підприємств-партнерів при розробці складних інноваційних проєктів або при виробництві продукції світового рівня.

Побудова такого виду підприємства має орієнтуватись не лише на створення реального підприємства із прив'язкою до часу і місця, але й його «віртуального двійника», який забезпечував розширення меж діяльності та відходу від національних кордонів. Відповідно ми пропонуємо такий методичний підхід до проектування смарт-підприємства сфери послуг:

визначення цілей підприємницької діяльності, формування чіткого кола майбутніх споживачів;

розробка бізнес-плану смарт-підприємства (із зазначенням необхідних ресурсів, рівня витрат, дохідності та періоду окупності);

пошук підприємств-партнерів та інвесторів;

визначення рівня ризиків і загроз (конкурентної позиції на ринку);

створення віртуального підприємства;

впровадження смарт-підходу до управління підприємницькою діяльністю (із застосуванням технологій А. І. Artificial Intelligence, Robotics, Smart technologies, Big Data і т.д.);

адаптація підприємницької діяльності до потреб регіону у контексті смарт-спеціалізації;

постійний моніторинг задоволеності споживачів, постійний оф-лайн та он-лайн зв'язок із покупцями;

моніторинг смарт-інновацій та інновацій підприємств-конкурентів;

оцінка реалізації розробленого бізнес-плану, коригування його у відповідності до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

Отже, розглянувши існуючу теоретичну базу підходів до визначення смарт-підприємств, можна стверджувати, що сьогодні починає формуватися нова економічна думка щодо визначення цього поняття та напрацювання практичних рекомендацій для реалізації смарт-підходу на рівні підприємств, регіонів, держави. Нами було визначено, що більшість підходів стосуються виробничих підприємств, проте слід також звертати увагу на підприємства сфери послуг, оскільки вони складають більшу частку існуючих підприємств. Відповідно було запропоновано методичний підхід до проектування смарт-підприємства сфери послуг, який дозволить сформулювати ключові засади функціонування такого підприємства, а також визначити ризики і загрози, що можуть супроводжувати його діяльність.

Література:

- Яцишина, І. В. (2018). Суть та особливості смарт-підприємств. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. Острог: Вид-во НаУОА. 11(39). 14–18.*
- Teresko, J. (2007). Reaching for a smarter factory. Industry Week. 256. 9. 29–33.*
- Бойченко, К. С., & Бойченко, Е. С. (2013). Віртуальне підприємство як фактор підвищення результативності бізнес-проекування. Проблеми економіки. 1. 205-209.*

**РОЗВИТОК ПРОЄКТНОЇ КУЛЬТУРИ ПУБЛІЧНИХ УПРАВЛІНЦІВ
ЧЕРЕЗ НАВЧАННЯ УПРАВЛІННЮ ПРОЄКТАМИ:
ДОСВІД ДРІДУ НАДУ**

І. Чикаренко, Т. Маматова, О. Чикаренко

*Дніпропетровський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентіві України
irina_chikarenko@ukr.net*

В умовах реформування системи публічного управління України та її адаптації до стандартів Європейського Союзу особлива увага приділяється необхідності підвищення результативності та ефективності діяльності працівників органів публічного управління, діяльність яких має базуватися на оновлених конституційних засадах організації влади в Україні та сприяти вирішенню суто прагматичної проблеми орієнтації влади на людину, утвердженню та забезпеченню її прав.

Сьогодні професійне навчання публічних управлінців відбувається через комплексну систему підготовки, перепідготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування». Науково-методичний супровід діяльності з реалізації цієї системи навчання здійснює Національна академія державного управління при Президентіві України (далі – НАДУ) та її регіональні інститути, зокрема, Дніпропетровський регіональний інститут державного управління (далі – ДРІДУ).

Ураховуючи сучасні вимоги часу, регіональний тренд та неформальне місцеве замовлення органів влади та органів місцевого самоврядування на підготовку означених фахівців, а саме, бакалаврів та магістрів у сфері менеджменту, публічного управління та адміністрування, ДРІДУ здійснює навчання на другому (магістерському) рівні за освітньо-професійними програмами «Публічне управління та адміністрування» та «Управління проектами».

Головною особливістю навчання у межах відзначених освітньо-професійних програм є комплексний і системний підхід до творчого синтезу глибокої теоретичної і практичної підготовки, а також врахування сучасних місцевих потреб та реалій, пов'язаних із підготовкою відповідних фахівців, зокрема, у сфері управління проектами, знання з якої є на цей час найбільш затребуваними у публічних управлінців.

У межах освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування» здобувачі вищої освіти мають можливість вивчати низку дисциплін за власним вибором. Найбільш популярними з цих дисциплін, тобто такими, що користуються попитом здобувачів вищої освіти вже не перший рік, є дисципліни «Управління проектами» та «Муніципальний менеджмент».

Зрозуміло, що перша дисципліна («Управління проєктами») безпосередньо спрямована на вивчення всіх питань, що пропонує методологія проєктного менеджменту, зокрема, в публічній сфері. У рамках же другої навчальної дисципліни («Муніципальний менеджмент») навчальною програмою також передбачено опрацювання здобувачами значного блоку теоретичних та прикладних питань у сфері розробки проєктів місцевого та регіонального розвитку та управління їх реалізацією, зокрема, для участі у конкурсі проєктів Державного фонду регіонального розвитку, а також під гранти міжнародної технічної допомоги.

Такий підхід до організації та проведення навчання у сфері публічного управління у ДРІДУ відкриває нові можливості для розвитку проєктної культури публічних управлінців, а також зростання рівня готовності до проєктної діяльності та проєктної зрілості органів публічного управління (Шаров, Безуглий, 2019).

Відповідно до освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії зі спеціальності 074 «Публічне управління та адміністрування» до переліку обов'язкових увійшла дисципліна «Управління науковими проєктами в публічній сфері». Метою вивчення навчальної дисципліни «Управління науковими проєктами в публічній сфері» є формування у здобувачів вищої освіти культури проєктної діяльності та комплексу спеціальних дослідницьких вмінь, що пов'язані із застосуванням проєктного підходу в публічній сфері на основі універсального інструментарію розробки та реалізації проєктів розвитку соціально-економічних систем.

Здобувачі вищої освіти за цією освітньою програмою активно співпрацюють з органами публічного управління або є діючими публічними управлінцями-практиками, саме тому важливим є формування у них комплексу цінностей культури проєктного управління, зокрема через вивчення особливостей професійного середовища проєктного менеджменту, моделей проєктної зрілості та досконалості у сфері управління проєктами.

Упродовж 2012–2019 рр. за підтримки швейцарсько-українським проєктом «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO формується Спільнота практик «Сталий розвиток» (udl.despro.org.ua). Саме ця платформа надала можливість реалізувати описані вище успішні практики дистанційного підвищення кваліфікації практиків сфери публічного управління (Katernyak, Loboda, Kulya, 2018).

Спільнота практики (англ., Community of practice, CoP) – це добровільне віртуальне об'єднання професіоналів / або усіх зацікавлених задля вирішення практичних проблем. Фактично, це об'єднання практиків, залучених у спільну діяльність, спрямованих на пошук нових ідей. В останні роки спільноти практики стають все більш поширеними в публічному секторі багатьох країн (Маматова, Кіреєва, 2019). Участь у спільнотах практики надає можливість посадовим особам, депутатам місцевих рад та громадським активістам ділитися

власним досвідом, вивчати і поширювати кращі практики публічного управління, об'єднувати зусилля на принципах соціального партнерства задля розвитку територіальних громад шляхом розробки та впровадження проєктів/програм, а також налагоджувати комунікацію із колегами по всій країні, навчатися на е-курсах, вести дискусії з професійних питань.

Перший е-курс «Управління проєктами з місцевого та регіонального розвитку» було реалізовано у квітні – червні 2012 р. Це був унікальний експеримент е-навчання посадових осіб місцевого самоврядування, які планували взяти участь у Всеукраїнському конкурсі. До команди цього пілотного проєкту увійшли фахівці Державного фонду сприяння місцевому самоврядуванню в Україні та DESPRO (експертний супровід та адміністрування), UDL (концептуальне моделювання, креативний супровід, дизайн та адміністрування навчального середовища) і викладачі кількох ВНЗ (розроблення навчального контенту, експертна та т'юторська діяльність). За період з 2012 року було реалізовано вісім таких е-курсів.

Практику регіональних е-курсів ДРУДУ НАДУ розпочато у 2015 році з надзвичайно успішного і результативного з точки зору підтримки процесів створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ) е-курсу «Реформування місцевого самоврядування та децентралізація влади (Дніпропетровська область – 684 особи завершили навчання). Наступним став курс «Проєкти як інструмент розвитку об'єднаних територіальних громад Дніпропетровщини»: 127 представників новоутворених ОТГ завершили курс успішно і підготували проєктні пропозиції для подання на фінансування з боку Державного фонду регіонального розвитку. Е-курс «Реформування місцевого самоврядування та децентралізація влади» був реалізований і для Запорізької області – 276 учасників (Удод, Маматова, 2016).

У 2016–2019 роках практику регіональних курсів було успішно продовжено і розроблено е-курси: «Староста: місцевий лідер, адміністратор, представник інтересів територіальної спільноти»; «Депутат місцевої ради: потреби громади – пріоритети – реалізація»; «Створення інтегрованих ЦНАП об'єднаних територіальних громад»; «Децентралізація: освітній простір громади»; «Мистецтво жити в громаді». Усі курси реалізовувалися один–три рази і мали потужну практичну складову – розроблення концепцій проєктів, програм дій, пакетів документів тощо. За результатами е-курсів підготовлено навчальні та практичні посібники. Окремі регіональні е-курси були оновлені й відтворені як всеукраїнські. Так, у вересні–жовтні 2019 р. проведено всеукраїнський е-курс «Староста: кроки успіху».

Слід зазначити, що подібне е-навчання відкриває нові можливості як для розвитку професійної компетентності, так для оновлення системи цінностей практиків публічного управління (Борисенко, Маматова, 2017). Такий підхід вже довів свою ефективність, що підтверджується високою мотивацією учасників навчання – навчаються ті, кому це потрібно, кому цікаво, хто має

бажання підвищити власний рівень професійної компетентності. Серед перспективних напрямів розвиток проєктної культури публічних управлінців через навчання управлінню проєктами: уведення до освітніх програм ДРІДУ НАДУ рівнів бакалавр, магістр, доктор філософії обов'язкового семестрового практикуму «Проєкт розвитку підприємництва / території» (кожен проєкт має виконуватися командою здобувачів освіти різних рівнів із залученням представників бізнесу, органів влади, громадських об'єднань).

Література:

- Борисенко, Ю., Маматова, Т. (2017) Базові цінності та принципи мережевої взаємодії у мережевих системах місцевого розвитку. *Аспекти публічного управління*, 5(12), 17-26. DOI: 10.15421/15201745.
- Маматова, Т. В., Кіреєва, О. Б. (2019). Підвищення спроможності об'єднаних територіальних громад на платформі Спільноти практик «Сталий розвиток». *Децентралізація влади в Україні: оцінювання результатів формування та розвитку самодостатніх громад* (ред. С. М. Серьогіна, І. А. Чикаренко). Дніпро, 269-279.
- Удод, Є. Г., Маматова, Т. В. (2015). *Методологічні засади розробки та реалізації пілотного е-курсу «Реформування місцевого самоврядування та децентралізація влади»*. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 4(27). 289-298.
- Шаров, Ю. П., Безуглий, Д. Г. (2019). *Оцінювання діяльності органу місцевого самоврядування за моделлю проєктної зрілості*. *Децентралізація влади в Україні: оцінювання результатів формування та розвитку самодостатніх громад* (ред. С. М. Серьогіна, І. А. Чикаренко). Дніпро, 100-120.
- Katernyak, I., Loboda, V., Kulya, M. (2018). *eLearning within the Community of Practice for sustainable development. Higher Education, Skills and Work-Based Learning*. Vol. 8. Iss. 3. 312-322. DOI: 10.1108/HESWBL-03-2018-0030.

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ «ПУНКТУАЦІЙНИЙ ТРЕНАЖЕР» У СИСТЕМІ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ЗЗСО ТА ЗВО

С. Шевченко

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

svitlana.petrivna.shevchenko@gmail.com

Сучасна освітня парадигма спрямована на становлення особистості з високим інтелектуальним потенціалом, здатної вчитися й працювати в умовах постійного розширення інформаційного простору. В умовах реалізації особистісно орієнтованого навчання ефективними є проєктні технології, які покликані стимулювати інтерес здобувачів освіти до проблемних питань, котрі передбачають не лише опанування знань, а й уміння через проєктну діяльність практично застосовувати їх у різних ситуаціях. У такий спосіб найбільш повно реалізується один з основних дидактичних принципів – нерозривного зв'язку теорії та практики. Завдяки проєктним технологіям удається не тільки гармонійно поєднати академічні знання з прагматичними, а й зберегти рівновагу між ними на кожному етапі навчання. Технологія розвивального навчання передбачає реалізацію концепції цілеспрямованої навчальної діяльності, яка відрізняється від інших видів діяльності насамперед тим, що спрямована на отримання не зовнішніх, а внутрішніх результатів, на досягнення теоретичного рівня мислення (Наволокова, 2019).

Проєкт «Пунктуаційний тренажер» за основним методом (видом діяльності) є практично орієнтованим. Його автори – Бронзенко Т. й Шевченко С. – педагоги-практики з багаторічним стажем роботи в закладах загальної середньої та вищої освіти, учителі вищої категорії, учителі-методисти. Робота над проєктом тривала впродовж трьох років і передбачала активне залучення учнів та студентів, учителів і викладачів. Проєкт було апробовано в кількох навчальних закладах міста Ніжина Чернігівської області: у Ніжинській ЗОШ І–ІІІ ступенів №1, у Ніжинській ЗОШ І–ІІІ ступенів №10, а також у Ніжинському медичному коледжі Чернігівської обласної ради та в Ніжинському державному педагогічному університеті імені Миколи Гоголя. Результатом діяльності всіх учасників став навчальний посібник «Пунктуаційний тренажер» (Шевченко, Бронзенко, 2019). Важливою для реалізації проєкту була організація координаційної роботи через обговорення, корекцію спільних дій, презентацію отриманих результатів та можливих способів використання їх на практиці. Зовнішню оцінку проєкту забезпечили рецензенти: Пасік Н. М. – доцент кафедри української мови Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, кандидат філологічних наук; Молочко С. Р. – старший викладач кафедри філологічних дисциплін та методики їх викладання, методист відділу суспільно-гуманітарних дисциплін Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського, учитель-методист;

Чепела О. М. – учитель української мови й літератури вищої категорії, учитель-методист Ніжинської ЗОШ І–ІІІ ст. № 1, а також науковий консультант Чирва Г. М. – доцент кафедри української мови Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, кандидат філологічних наук.

За змістовим аспектом проект «Пунктуаційний тренажер» є мовним, адже він покликаний оптимізувати лінгвістичну підготовку здобувачів освіти в ЗЗСО та ЗВО: спрямований на оволодіння ними мовним матеріалом із синтаксису та пунктуації сучасної української літературної мови, а також на вироблення важливих мовленнєвих навичок та вмінь. При запровадженні цієї технології знання засвоюються набагато краще, адже інтерактивні методики розраховані не на запам'ятовування, а на вдумливий, творчий процес пізнання світу, на постановку проблеми та пошук її вирішення (Задерей, 2012).

Формування загальної культури учнів і студентів неможливе без вироблення в них навичок грамотного письма. Пунктуаційна компетентність, яка передбачає вміння вправно графічно та інтонаційно оформлювати усне мовлення на письмі, формується у взаємозв'язку із синтаксичною компетентністю, що знайшло відображення в назві програмового розділу «Синтаксис і пунктуація» в ЗЗСО та ЗВО. Посібник «Пунктуаційний тренажер» укладено відповідно до чинної програми «Українська мова: 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 07. 06. 2017 № 804» та навчальних програм із сучасної української літературної мови (розділ «Синтаксис. Пунктуація») для студентів-філологів та з української мови (за професійним спрямуванням) для студентів неспеціальних факультетів ЗВО та закладів передвищої освіти .

Основна мета пропонованого посібника – поглибити, закріпити й систематизувати знання правил уживання розділових знаків між підметом і присудком, у неповних реченнях, у реченнях з однорідними членами, вставними та вставленими компонентами, звертаннями, відокремленими й уточнювальними членами, вигуками, між частинами складного речення, при прямій мові та діалозі; формувати пунктуаційну компетентність учнів основної школи та студентів закладів передвищої освіти та ЗВО, які повинні вміти ставити та обґрунтовувати розділові знаки у вивчених синтаксичних конструкціях, інтонувати речення, правильно їх будувати, розташовувати розділові знаки у власних висловлюваннях, знаходити й виправляти пунктуаційні помилки у своїх та чужих роботах. Під час використання технології «Пунктуаційний тренажер» можна реалізувати низку різнорівневих дидактичних, виховних і розвивальних завдань, як-от: розвиток пізнавальних навичок здобувачів освіти, вироблення в них уміння самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, а також формування критичного мислення, соціальної та комунікативної компетентностей.

Для успішного засвоєння пунктуаційних норм варто передусім ознайомити учнів та студентів з основними принципами української пунктуації: граматичним, який забезпечує синтаксичну організацію висловлювання; смисловим, що спирається на зміст речення й ураховує логічні зв'язки між його складниками; інтонаційним, або ритмомелодійним, котрий виявляється в тому, що розділові знаки зумовлені інтонацією висловлювання. Усі три принципи взаємопов'язані, тож для правильного вибору розділового знака слід ураховувати й граматичну структуру, і зміст речення, й інтонацію. Крім того, необхідно з'ясувати різновид розділового знака, адже в пунктуаційній системі сучасної української літературної мови розділові знаки виконують певні функції, тому розрізняють віддільні (відділяють одну частину тексту від іншої) та видільні (відокремлюють окремі частини в реченні) розділові знаки. До віддільних належать крапка, знак питання, знак оклику, крапка з комою, двокрапка, крапки; до видільних – дужки й лапки. Кома й тире при одноразовому вживанні виступають як віддільні розділові знаки, а при парному – як видільні.

Посібник має чітку й логічну структуру: розгляд кожної теми розпочинається компактним викладом правил уживання розділових знаків у простому чи складному реченнях, у конструкціях із чужою мовою (при прямій мові, цитаті й діалозі) відповідно до нової редакції Українського правопису (Український правопис, 2019). Кожне теоретичне положення проілюстроване достатньою кількістю прикладів із художніх текстів (класичної та новітньої української літератури), власне наукових, науково-популярних та публіцистичних джерел. Після теоретичного блоку в «Пунктуаційному тренажері» подано систему вправ на засвоєння матеріалу, які можна використовувати як під час вивчення тем, так і для перевірки навчальних досягнень здобувачів освіти з української мови (тренувальні диктанти, творчі роботи, тестові завдання, спрямовані на вироблення пунктуаційних навичок). Розроблено проблемно-пошукові та ситуативні завдання, які передбачають конструювання мовних одиниць, створення речень або тексту, як-от: лінгвістичне спостереження з елементами аналізу, творче спостереження з елементами аналізу, пунктуаційний практикум з обґрунтуванням, пунктуаційний практикум з елементами класифікації, пунктуаційний практикум із творчим завданням, пунктуаційно-аналітичний практикум, дослідження-характеристика, дослідження-аналіз, дослідження-трансформація, дослідження-зіставлення, дослідження-відновлення, дослідження-моделювання, пунктуаційний конструктор, вибіркова робота, вибірково-розподільна робота, вибірково-розподільна робота з творчим завданням, вибірково-аналітична робота, пунктуаційна партитура, «Ти редактор», пошуково-розподільна робота, творче моделювання, ігрове завдання «Знайди зайве речення», пошуково-вибіркова робота, вибіркова робота з елементами аналізу, синтаксичне моделювання, пунктуаційний аналіз тексту, попереджувальний диктант,

орфографічно-пунктуаційний практикум з обґрунтуванням, синтаксичне моделювання з обґрунтуванням, творче конструювання, аналітична робота, пунктуаційний мініпрактикум, творчий мініпрактикум, пунктуаційний конструктор із творчим завданням, пунктуаційне моделювання, самодиктант тощо. Такі вправи не лише доповнюють і поглиблюють засвоєний мовний матеріал, а й спрямовують здобувачів освіти на практичне оволодіння пунктуаційними нормами сучасної української літературної мови.

Варто зауважити, що ілюстративний матеріал до кожного завдання дібрано з різностильових текстів, охоплено значну кількість творів українських письменників XIX–XXI століть. Приклади погруповано за тематично-авторським принципом: скажімо, усі речення в кожному завданні (у вправах і тестах) належать одному письменникові. Це допомагає не лише опанувати лінгвістичний матеріал, а й засвоїти особливості ідіостилю митця слова. Спільна робота всіх учасників над проектом «Пунктуаційний тренажер» дозволила включити в посібник тексти, самостійно створені учнями, студентами й викладачами. Усі речення й текстові фрагменти в книзі паспортизовані. Підсумкові тести до кожної теми (за двома варіантами у форматі ЗНО) містять завдання на вибір одного правильного варіанта з чотирьох запропонованих, пунктуаційні завдання до тексту та завдання на знаходження відповідності. «Пунктуаційний тренажер» можна використовувати також для самостійної роботи учнів та студентів.

Апарат видання включає анотацію, зміст, передмову, перелік основних пунктограм, відповіді до тестових завдань, а також списки використаних джерел та рекомендованої літератури.

Упровадження практично орієнтованого мовного проекту «Пунктуаційний тренажер» допомагає втілити в педагогічний процес технології особистісно орієнтованого та розвивального навчання. Зараз автори працюють над другим виданням посібника – доповненим і переробленим.

Література:

- Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій (2019) / автор-укладач Н. П. Наволокова. Харків: Вид. група «Основа».*
- Шевченко С. П., Бронзенко Т. А. (2019). Пунктуаційний тренажер: навчальний посібник. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя.*
- Задерей О. А. (2012). Метод проектної технології та його застосування на заняттях української мови та літератури: методична вказівка. Каховка: КДАК. Режим доступу: olgazaderey.nethouse.ua/.../44364.gtm7umkh4.*
- Український правопис (2019). Київ: Наукова думка.*

МОДЕЛЬ ЕМОЦІЙНОЇ РЕГУЛЯЦІЇ У СИСТЕМІ ПРОЄКТНО-ОРГАНІЗОВАНОГО НАВЧАННЯ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

М. Якубовська,

Українська академія друкарства

М. Стахів

Львівський національний університет імені Івана Франка

mmamariat92@gmail.com

Система особистісно орієнтованої системи сучасної освіти вибудовує нову модель зв'язків ЗВО та виробничої системи. Система інноваційного мислення може бути сформована лише на основі пробудження синергетичних духовних сил особистості. За концептуальними положеннями науково-педагогічної школи акад. І. Беха, духовна цінність особистості є самодостатнім конструктом організовує «процес керованого оволодіння духовними смислами». Дане системне положення розвиває теоретичні засади поглядів С. Рубінштейна, М. Бахтіна, які стверджували, що немає чистих пізнавальних процесів. У процесі осягнення дійсності людська індивідуальність моделює своє ставлення до даних об'єктів.

Як наголошує акад. І. Бех, одним із стратегічних напрямків інноваційної системи виховання є вироблення інноваційних моделей посилення духовно-екзистенційних переживань у системі людиноцентричної педагогіки. Такий алгоритм виховної системи накреслює напрямок становлення інноваційної освітньої моделі на багато років вперед, адже людство на новому етапі свого еволюційного розвитку потребує утвердження моделі «повернення до самого себе», усвідомлення і пізнання своїх потреб, мотивів, звичок.

Без глибинного пізнання свого духовного світу людина залишатиметься слухняним «коліщатиком, гвинтиком», обмежуючи у своїй основі свій потенційний розвиток. Система пробудження духовно-екзистенційних сил людської індивідуальності несе у своїй основі алгоритм успішного розвитку як самої людини, так і самого суспільства. У даній інноваційній виховній системі людська індивідуальність стає центром освітньої моделі.

За алгоритмом системної моделі виховання акад. І. Беха ідея емоційної регуляції лежить в основі доцільної організації виховного процесу. Розкриття потенціалу людської індивідуальності можливе через вибудовування системи самотворення (вищої форми саморозвитку), що дозволяє з максимальною силою не лише стає «витягнути на світ Божий потенціал людської душі» (вислів Дмитра Павличка), але й створити максимально ефективні умови для розкриття здібностей людини, її унікальності.

Система особистісно орієнтованої освіти дозволяє закласти у свідомості суб'єкта виховного процесу усвідомлення необхідності партнерських контактів. Система глобалізованого світу, помножена на міцний вузол індустріалізації та технократизму, стала системою обмеження як для самої людини, так і для

усього соціуму. Вихід за межі замкнутого руйнівного кола людської цивілізації полягає у створенні у рамках виховної системи сучасності інноваційних технологій процесів «керуваного оволодіння духовними смислами».

На підтвердження і розвиток цієї думки наводимо генеруюче мега-судження проф. О. Комаровської, яка стверджує, що така освітня модель «актуалізує обертання освітньої сфери в діалектиці доцентрових сил щодо суб'єкта освіти і, водночас, відцентрових – як вектор від суб'єкта на творення ним власного життя через здобуття освіти». Освіта упродовж життя дає гарантію реалізації можливості та використання повного обсягу духовно-екзистенційних здобутків у вільному синтезу, в духовному зв'язку традицій та сьогодення і є передумовою та запорукою природного, самобутнього, вільного розвитку як економічної, так і соціальної сфери суспільства.

Розвинувши вчення Л. Виготського про вищі смислові цінності, акад. І. Бех заклав основу вчення про «вищі смислові цінності», так як лише на основі сформованих вищих смислових цінностей у системі духовного розвитку особистості можливе реальне втілення інноваційних парадигм теорії виховання у алгоритмі виховних процесів. Емоційні переживання стають спусковим механізмом еволюційного розвитку особистості, базовими серед яких акад. І. Бех виділяє силу, стійкість, предметну спрямованість. Завдання інноваційної системи виховання особистісного розвитку є виховання гармонійно розвиненої, цілісної особистості, яка вміє сприймати багатовекторну інформацію світу у культурологічному вимірі.

На наш погляд, заявлені сила, стійкість, предметна спрямованість у концепції духовного особистісного становлення особистості є основоположними базовими; які розгалужуються у кількох напрямках: морально-етичному, ефективно-діяльнісному, креативно-творчому. Перший напрямок продукує систему нормативного осягнення дійсності, усвідомлення загальних правил поведінки. Другий напрямок є основою системи діяльної парадигми особисті, здатності вирішувати завдання, пов'язані із життєдіяльністю індивіда. Третій напрямок характеризує здатність людини мислити на випередження часу, стратегічно, правильно розставляти життєві пріоритети, знаходити сенси і смисли у життєдіяльності. За твердженням проф. О. Комаровської, «йдеться про її виховання як особистості цілісної, здатної усвідомлено ставитися до всіх проявів життя в естетичному вимірі».

Д. Гудінг та Дж. Леннокс у монографії «Людина та її світогляд» наголошують на важливості «почуття справедливості, естетичного почуття, мовних здібностей, (очевидно мова іде про мовленнєві здібності – М. Я.), розуміння та усвідомлення фундаментальних законів, сумління і почуття сорому».

За проведеними нами спостереженнями, на кожному етапі вікового етапі розвитку людини превалує потреба формування та посилення певних духовно-емоційних станів. На наш погляд, власне у період студентського часотривання

наступає вирішальний момент утвердження вищих смислових цінностей у житті особистості. Період змушнення. Чіткої соціальної адаптації, системного самоутвердження на основі постійного саморозвитку та формування самодисципліни особистості. Період виправлення недостатніх виховних сегментів минулого виховання. Період прометеїзму і прагнення романтичного чину. Виховання стає все більш сакральним, подекуди схожим на пантеїстичне сьайво у методичному самозаглибленні у системи духовного виміру особистості.

Система емоційної регуляції на основі культурологічної моделі розвитку особистості дозволяє створити систему ефективної виховної дії на всіх етапах навчально-виховної діяльності – за умови превалювання власне виховної системи. У динамічно розвиненому світі, у часи прискореного ритму цивілізаційних систем засвоєні знання із будь-якого професійного напрямку діяльності за досить нетривалий час стануть застарілими.

Студент, який не розвинув у собі вміння мислити креативно, на випередження часу, не виробив вміння постійної праці духовного гарту самовдосконалення, стане неконкурентноспроможним у майбутній професійній діяльності. Це той момент, коли прагматики (раціоналісти, індивідууми з технократичним складом мислення тощо) залишаються на периферійних скрижалях буття.

Утвердження особистісно-розвивального «самовимірювання», розробленого акад. І. Бехом, стає основою формування якісно нової побудови навчального процесу на основі постійного вираховування особистісного рівня розвитку студента.

На даному етапі формування особистості студента на основі керованого володіння духовними смислами відбувається можливість індивідуальної кореляції розвитку студента. За допомогою багатовекторного культурологічного впливу відбувається інтелектуально-емоційне становлення студентів на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії, в основі якої покладена взаємодія наставника та вихованця, побудована на основі художньої градації, співтворчого діалогу – як сутності людського буття (за М. Бахтіним, В. Біблером).

Дана система інноваційного виховного процесу дозволяє ефективно підготувати студентів до роботи за системою проєктно-орієнтованого підходу.

Ідея довільності виховного процесу, за концептуальними положеннями акад. І. Беха, на перший план ставить формування волі як особистісної онтології, побудованої на основі культурно-історичного підходу. У виховному процесі виділяються два періоди: рефлексивний та виникнення вольового переживання.

Ефективне запровадження проєктно-орієнтованого методу можливе на етапі, коли у студентів сформований архетип вольового переживання, що є основою формування стійкого мотиву – основи ефективної навчальної

діяльності. Система проєктного навчання є своєрідним містком між аудиторною роботою емпіричного навчання з елементами інноваційних активізуючих методів до системної підготовки майбутньої професійної діяльності.

Для навчальної діяльності студентів важливою є система емоційної регуляції, яка є основою ефективної взаємодії педагога і вихованців. Студенти в умовах проєктно-орієнтованого методу системно формують активну життєву позицію, вміння працювати в умовах командної роботи. Працюючи над виконанням проєктів, студенти навчаються планомірно регулювати хід виконання роботи, вчаться застосовувати на практиці здобуті знання, розвивають свої навички та вміння. Результати виконання завдань оцінюються не лише оцінкою, а сам виконаний проєкт є важливим засобом діяльності студентів, що складає основу гармонійного розвитку студентів.

Таким чином, модель емоційної регуляції є важливим чинником на всіх степах навчально-проєктної діяльності. Як наслідок, формуються нові підходи до можливостей освітнього процесу, відбувається системний перехід від знаннєвої до особистісно-розвивальної парадигми сучасної інноваційної освіти.

Література:

- Beh, I.D. (2015). Selected scientific works. Personal education. Vol. 1– Kyiv-Chernivtsi, Bukrek.*
- Goncharenko, S. (1997). Ukrainian Pedagogical Dictionary. K.: Libid.*
- Komarovskaya, O. (2017). Pedagogy of art in the context of civilizational change: towards the problem of teacher preparation. Available at: fm.npu.edu.ua > 498-komarovska-oksana-anatoliivna*
- Gooding, D., Lennox, J. Man and her worldview (2007). I. K., Ukrainian Bible Society.*

НОВІ ВИДАННЯ

Основи формування європейської проєктної культури: Навчально-методичний посібник / В. І. Меньяло, О. В. Тупахіна, О. І. Гура, В. Л. Сарабєєв, Н. В. Воронова / Європейський проєкт EUROPROC («Європейська проєктна культура»). ЗНУ, 2019. Запоріжжя: Просвіта, 2019. 352 с.

У посібнику розглянуто основні характеристики Європейського дослідницького простору та Європейського простору вищої освіти, а також окреслено ключові вектори реформування української системи освіти і науки у напрямку інтеграції України до європейського освітньо-наукового простору; описано етапи становлення і розвитку проєктної культури в Європі та світі; викладено теоретичні аспекти і технологію проєктної діяльності; систематизовано інформацію про міжнародні програми і конкурси, в яких можуть брати участь українські науковці; розглянуто особливості розробки і реалізації європейських проєктів; висвітлено практичний досвід Запорізького національного університету щодо формування основ проєктної культури в академічному середовищі.

Квіек М. Університет в епоху перемін: інституції і академічні кадри в умовах зростаючої конкуренції. / Пер. з польської Р. Скакун. Наукова редакція та післямова Т. Фініков. Київ: Таксон, 2018. 474 с.

Книга є результатом багатьох років міжнародних порівняльних досліджень університетських установ в Європі. Університети піддаються потужному тиску змін, що, з одного боку, пов'язано з проблемами глобалізації, європеїзації та масовізації всієї вищої освіти, а з іншого – зі зміною ролі європейської держави добробуту. В центрі цих змін стоїть доля академічного співтовариства, яке вже більше ніж 20 років є учасником чергових етапів реформ управління та фінансування систем вищої освіти в Європі.

Шевченко С. П., Бронзенко Т. А. Пунктуаційний тренажер: навчальний посібник. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2019. 277 с.

У посібнику подано систему правил та завдань із пунктуації, які можна використовувати як під час вивчення тем, так і для перевірки навчальних досягнень учнів та студентів з української мови (тестові завдання, тренувальні диктанти, творчі вправи та ін.), спрямовані на розвиток критичного мислення та формування пунктуаційної компетентності. Книгу можна використовувати також для самостійної роботи здобувачів загальної середньої та вищої освіти. Для учнів і вчителів закладів загальної середньої освіти, студентів закладів вищої освіти і всіх тих, хто прагне підвищити рівень пунктуаційної грамотності.

Управління проектами. Теорія і практика професійного управління бізнес-проектами та програмами розвитку. У трьох частинах: підручник / В. О. Онищенко, О. В. Редкін, О. В. Комеліна, Д. М. Толкачов. Полтава: ПолтНТУ, 2017. 332 с.

Підручник формує цілісну систему сучасних знань і практичних навичок щодо раціонального обґрунтування, планування, підготовки та виконання «під ключ» унікальних інвестиційних, інноваційних, будівельних, організаційних, девелоперських, інжинірингових й інших бізнес-проектів і програм розвитку підприємств з урахуванням діючої нормативно-правової бази, останніх досягнень науки, техніки та технології, новітніх систем і стандартів проектного й мультипроектного менеджменту, передового зарубіжного та вітчизняного досвіду. Підручник призначений для інженерно-технічних, економічних, управлінських і наукових працівників промислових підприємств, будівельних, проектних та наукових організацій, студентів, магістрів, аспірантів і викладачів вищих навчальних закладів, він буде корисним іншим фахівцям сфери реальної економіки, бізнесу й органів виконавчої влади.

Віддруковано з готового оригінал-макету. Підписано до друку 22.05.2020 р.
Формат 60x90/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Гарнітура «Times New Roman». Наклад 200 прим.
Умов. друк. арк. 12,7.

Видавництво Запорізького національного університету
69600, м. Запоріжжя, МСП-41
вул. Жуковського, 66
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 2952 від 30.08.2007 р.